Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 31

SĂPTĂMÂNAL SOCIAL POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 31. (1170) 4 AUGUST 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 8 PAG., 3 LEI

Zile de vară fierbinte, încărcate de ardoarea muncii, de prea-plinul entuziasmului, angajat în marea bătălie pentru mai bine, mai mult, mai eficient. Zile așezate sub semnul sărbătorescului : cel 24 de ani de la Congresul al IX-lea al partidului, cei 45 de ani de la înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Dar, deopotrivă, și zile ce sînu sub emblema chemărilor imediate ale partidului: propunerea de realegere a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, la Congresul al XIV-lea, în funcția de secretar general, dezbaterea Programului-Directivă, a Tezelor pentru Congresul al XIV-lea, mobilizarea tuturor forțelor pentru realizarea integrală a planului pe opt luni pînă la 23 August.

În aceste zile incandescente, de intensă angajare revoluționară, cînd oamenii muncii timișeni își înscriu efortul la cota maximă a dăruirii și abnegației, răspunzînd tuturor chemărilor partidului, la Timișoara s-au desfășurat lucrările Plenarei Comitetului județean Timiș al Partidului Comunist Român cu activ. Devenind expresia voinței colective a comuniștilor din județul nostru, a tuturor oamenilor muncii din această parte de țară, de a da un răspuns prompt, prin rezultatele nemijlocite ale muncii de zi cu zi, la chemările-îndemn ale secretarului general al partidului, Plenara Comitetului județean P.C.R. și-a desfășurat lucrările în lumina documentelor programatice adoptate la Plenara C.C. al P.C.R. din 27—28 iunie, documente cu valoare de reper limpede, ferm, ce trasează devenirea economico-socială a României în următorul cincinal și în perspectiva anilor 2000—2010.

Lucrările Plenarei s-au constituit într-un fertil prilej de bilanț al împlinirilor : transformări revoluționare petrecute pe aceste străvechi meleaguri românești în anii de glorie ai „EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU" ; prilej, totodată, de fierbinte adeziune și omagiere a celui care a trasat acest destin luminos și județului Timiș — tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Moment de evaluare lucidă, responsabilă a celor înfăptuite pînă acum, lucrările Plenarei au realizat și o analiză plină de răspundere, de spirit critic și autocritic. Noile exigențe și cerințe formulate de secretarul general al partidului au devenit un mobilizator îndemn pentru toți comuniștii din județului Timiș, pentru toți oamenii muncii, de a da un răspuns exemplar, prin angajamentul de a înfăptui la cele tot mai înalte de calitate și eficiență planul pe opt luni pînă la mărețul jubileu de la 23 August și pe întregul an pînă la Congresul al XIV-lea al partidului. În acest mod concret, eficient, își mobilizează acum Timișul forțele, alături de toate județele patriei, înțelegînd că rezultatele muncii sînt cea mai vie, de netăgăduit dovadă a dăruirii patriotice, revoluționare, a încrederii în viitorul comunist al României.

ORIZONT

Dăruire și abnegație

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL PARTIDULUI

CALITATEA VIEȚII ȘI DEZVOLTAREA ȘTIINȚEI

„Punind în centrul preocupărilor omul, cerințele sale la viață materială și spirituală, socialismul va înfățișa lumii materializarea unei viziuni noi, superioare, despre civilizație, despre relațiile dintre oameni și destinul omului în societate".

(Din Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român)

Conceptul de calitate a vieții a cunoscut, în ultimele două decenii, o popularitate fără precedent în cadrul științelor sociale, pătrunzînd rapid în sfera programelor ideologice și politice și devenind una dintre ideile forță ale acestei perioade de timp. Atractivitatea sa actuală — intruct, într-o anume măsură, este reluarea într-o nouă formă a unelu dintre cele mai vechi și importante întrebări filosofice privitoare la existența umană — este expresia profundelor transformări umane și sociale petrecute într-un răstimp scurt. Avînd un caracter complex, multifactorial și pluridimensional, conceptul de calitate a vieții se referă la omul concret, care trăiește în enumite condiții social-economice, la posibilitățile unei dezvoltări armonioase, ale realizării unei vieți pline, satisfăcătoare. Este de înțeles că starea vieții unei colectivități e determinată de cantitatea de bunuri create, de calitatea lor, pe lîngă care există și alți factori esențiali.

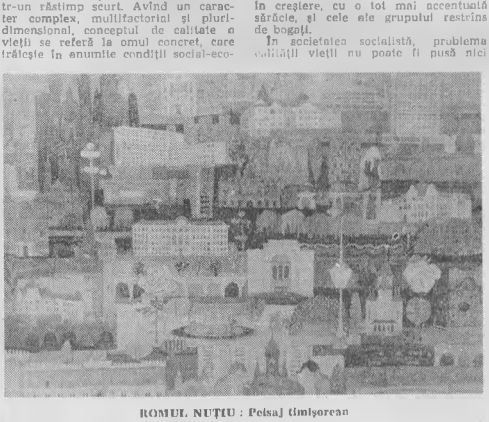

ROMUL NUȚIU : Peisaj timișorean

În Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului se subliniază : „Partidul nostru pornește de la principiul că nivelul de viață și civilizație al unui popor nu poate fi apreciat numai după indicatorii materiali — desigur importanți —, ci după totalitatea condițiilor de viață, muncă, învățămînt și cultură asigurate maselor largi populare. Nivelul consumului de bunuri constituie o latură însemnată, dar numai o latură a unei vieți cu adevărat libere și demne". Documentele pentru Congresul al XIV-lea al partidului, proiectînd viitorul României scot în evidență faptul că fizionomia societății socialiste multilateral dezvoltate se deosebește profund, prin însuși conținutul ei, de societatea capitalistă dezvoltată de azi, societate ce nu poate rezolva problemele fundamentale ale omului, ale poporelor. Nivelul atins de capitalismul contemporan, apreciat numai după venitul mediu pe cap de locuitor, ascunde marii discrepanțe între condițiile de viață ale săracilor, al căror număr e în creștere, cu o tot mai accentuată sărăcie, și cele ale grupului restrîns de bogați.

În societatea socialistă, problema calității vieții nu poate fi pusă nici abstract, în termeni generali, fără a lua în considerație condițiile concrete, economice, sociale, culturale, nici într-o manieră idealizantă, prin ignorarea caracterului procesual al asigurării și creșterii acoperirii necesităților complexe ale oamenilor, și nici în spiritul unui determinism simplist, unilateral, care deduce conceptul din instituirea relațiilor de producție socialiste, din făurirea statului socialist ș.a. Socialismul se construiește pornind de la un anumit nivel al forțelor de producție, al bazei tehnico-materiale a societății, or, pentru țările în curs de dezvoltare, cum a fost cazul României, ridicarea calității vieții impune, ca o cerință esențială, eforturi susținute, materiale și umane, pentru dezvoltarea și modernizarea economiei. Este fără dubiu că asigurarea bunăstării materiale reprezintă o componentă semnificativă a calității vieții, ce se poate realiza numai în funcție de sporirea venitului național, ceea ce presupune eforturi atît în direcția unei creșteri economice susținute, cît și pe linia ridicării eficienței economice, prin valorificarea superioară a resurselor materiale și umane. Apare, astfel, necesar să se ia în considerare corelația optimă dintre fondul de consum și cel de acumulare. Experiența țării noastre, prin alocarea în ultimii 24 de ani a unei treimi din venitul național pentru fondul de dezvoltare este deosebit de concludentă. „Un calcul simplu demonstrează cu putere — subliniază secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — că dacă nu am fi mers pe această cale nivelul de trai ar fi fost astăzi cu cel puțin 25—30 la sută mai mic decît cel pe care îl avem".

Condiționată de ansamblul factorilor de producție, calitatea vieții variază în raport cu nivelul de dezvoltare al științei și tehnicii. Este un lucru cunoscut că toate mijloacele de producție, cea mai mare parte a bunurilor de consum au, în prezent, încorporat un volum tot mai mare de cunoștințe științifice. Pe de altă parte, educația și învățămîntul, elemente constitutive ale calității vieții cu funcții importante, complexe și multilaterale, atît pentru societate, cît și pentru individ și sînt strîns legate de știință, de tehnică, de dezvoltarea lor. Prin intermediul științei, cele două componente devin funcționale în procesele economice și sociale. Știința acționează direct asupra omului prin sistemul de învățămînt, prin educație, prin mijloacele de comunicare în masă devenind un factor hotărîtor al dezvoltării multilaterale a personalității. Acesta este doar un aspect al raportului dintre știință și om.

Calitatea vieții depinde de calitatea muncii, iar aceasta de nivelul încorporării științei în elementele procesului de muncă, de gradul de perfecționare și pregătire științifică a oamenilor muncii. În Teze se subliniază : „La baza activității în toate domeniile economiei vor sta cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Aceasta presupune o concentrare și mai puternică a cercetării în domeniile fundamentale ale progresului, România devenind în deceniul următor o puternică forță a științei, învățămîntului și culturii". Introducerea tehnicii moderne, a cuceririlor științei în socialism ridică munca pe o treaptă calitativ superioară, înnobilînd-o, iar prin intermediul ei, ca drept fundamental al omului contribuie direct la afirmarea și dezvoltarea personalității umane.

Prefigurînd dezvoltarea multilaterală a societății socialiste românești în viitor, Tezele pentru Congresul al XIV-lea relevă că în faza superioară a socialismului va fi garantată satisfacerea științific determinată a cerințelor unui consum rațional pentru toți membrii societății, asigurîndu-se toate condițiile capabile să dea omului sentimentul deplin al libertății și demnității.

Conf. dr. Grigore SILAȘI

cronica literară

Curţile poeziei

Curtea retorilor nu este un titlu intimplător, dar nici unul care să execute forajuri adinci într-o literatură a sensurilor stratificate. Fiindcă niciodată Anghel Dumbrăveanu n-a fost un poet care să necesite operaţiuni de descifrare. N-a fost şi nu e un poet ermetic. El nu fraternizează decit cu cititorul ; iniţiatul, iniţierea nu îl preocupă cu deosebire. Respectindu-şi cititorul, fraternizind cu el, Anghel Dumbrăveanu îi oferă neobişnuitele ceremonii ale înfăptuirii poetice. Fiindcă înfăptuirea poetică se desfăşoară în faţa cititorului. Prezentul şi trecerea, călătoria şi popasul sint „citite" de un privilegiat.

Aşadar, cel dintîi chip al acestei poezii e al poetului. **El e magicianul, el e posesorul harurilor extraordinare, el este marele maestru de ceremonii. El păstrează riturile. Intimplările, intilnirile, despărţirile călătorului sint fastuoase, chiar dacă poetul operează, în acest fel, reducţii : „Argăsiţi de vînturi sărate tragem la mal / unicul vas cu care ne-ntoarcem / Rugaţi-vă soarelui să ne aducă femeile / cum le-am visat pe apele fără hotare // Vasul abia se mai ţine / în legăturile lui / la fel ca sufletul nostru // Iar cei ce-ntreabă şi cei ce răspund / sîntem tot noi / intimpinaţi doar de păsările ţărmului / în amurgul singur / al călătoriei ce nu va sfîrşi".**

Cuvintele frumoase, pline, armonioase îl interesează pe poet mai mult decit infrastructura poemului, mai mult decit posibilele sensuri de subtext ale **Odiseii** mai înainte numite. **Curtea retorilor** se bazează, de la titlu şi pînă la ultima poezie, pe această încredere în cuvîntul armonios, plin, euforic, pe versul elegant, solidar cu versurile mai vechilor. **Daimon cu aripile aprinse** se hrăneşte din aceeaşi încredere în **imaginea** elegantă, bine înfiptă în Tradiţia poeziei. Ceremonia este, şi aici, de o sobră **exultanţă : „Şi-n timp ce-l aşezau neîndemînatic / în propria-i lumină / El îşi şoptea : durerea vieţii / într-o secundă sau un veac / aş fi dorit-o".** Există în noul volum al lui Anghel Dumbrăveanu o continuă confruntare a Poetului cu ceilalţi, aflată sub semnul albatrosului baudelairean. Sub acest cer îşi desfăşoară autorul **Curţii retorilor** ceremoniile, deloc îndatorate categoriilor negative ale lirismului modern. Ca şi în volumele anterioare, Anghel Dumbrăveanu înscenează spectacole la care convoacă personaje demne a-l reprezenta pe poet. Convoacă „vocabule" rarisime, şi ele aparţinînd unui cosmos dumbrăvenian ; şi ele „ştiind" a juca un rol special în scenariul poeziei : „Mă întîlnesc cu Galerius / Domnul de rouă / la Romuliana lîngă poarta de răsărit / înconjuraţi de nevăzuţi / pini şi mesteceni // Azi-noapte i-am spus te închinoi / în biserica florilor din cîmpia romană / cărînd cu spinarea / din hambarul pămîntului / seminţe pentru cei lăsaţi să-ţi îngrijească / grădina şi termele".

Există o adevărată etajare, suprapunere, supraimprimare a scenariilor, a toposurilor. Un poem seamănă cu grădinile Semiramidei construindu-şi, la înălţime, deasupra văzutelor, fascinantele vegetaţii. Evul clasic al poeziei propunea teogonii, la intersecţia vîrstei romantice cu cea modernă, Anghel Dumbrăveanu oferă (după fericita expresie a lui Crişu Dascălu) **himerogonii.** Himerogonii exemplare sînt, în acest volum, **Un arhipelag de iluzii, Iluzii, Vara neintilnirii, Obiect fără aripi, Amurgul unei iluzii.** De altfel, ţara în care se petrec miracolele poetice se cheamă **Iluzoria.**

Dacă Anghel Dumbrăveanu refuză categoriile negative ale lirismului modern, nu înseamnă că nu există şi o faţetă programatic modernă a acestei poezii. Sonurile pline nu îşi arogă dreptul la exclusivitate. Participarea sufletească la ceremoniile fastuoase, exultanţa, pateticmul, angajarea intens sentimentală dintr-o seamă de poezii, lasă loc sistemului refrigerator al altora, cu substrat pamfletar. E faţa cealaltă a temei albatrosului : „Serafim are oroare de cîrtiţe // Umbletul lor orb pe sub pămînt / ritul la rădăcinile florilor / obsesia luminii / la care nu au acces / .... / Cînd se crapă de ziuă / cîrtiţele fug derutate / în obscuritatea destinului lor / umilite de puterea luminii // Serafim ne asigură / că despre zbor cîrtiţa nu ştie nimic"

* *

Această cronică s-ar fi putut intitula la fel de bine **apărarea şi ilustrarea poeziei.** Aproape fiecare poem are un vers care ne obligă să-l recitim ca **arie poetică.** Ceremonia înfăptuirii poetice implică o lecţie despre poezie. O subtilă identificare cu marile modele poetice, un comentariu indirect al lor evidenţiază un tip de vocaţie poetică. **Cărţile vremii** se deschide cu acest tipar eminescian : „Urmînd un drum al soarelui sau un destin / plecară păsările / Cîte vor pieri / în valurile depărtatelor mări". Majuscula ridicată în mijlocul versului, care nu se sprijină pe banalul punct e singurul lux experimental. De fapt, nu-i decit o suplimentare a stilului eufonic, o îmbogăţire a „rostirii frumoase". Cel care va dori să înţeleagă lecţia despre poezie a lui Anghel Dumbrăveanu va trebui să înceapă prin a descoperi muzica interioară a acestei poezii. Anghel Dumbrăveanu apără dreptul la liră al poetului. Dreptul la cîntec.

Volum de referinţă pentru maturitatea creatorului, **Curtea retorilor** mi se pare simptomatic pentru refuzul său de a se alinia „valorilor negative" ale lirismului modern. Încrezătoare în emblemele „vechi" ale poeziei, în şansa poetului la Creaţie, cartea lui Anghel Dumbrăveanu se înscrie între cele care deschid o priveliştе memorabilă asupra locului artistului în lumea de azi. Un loc pe care poetul, prin statutul său de excepţie, îl ilustrează şi îl apără.

Cornel UNGUREANU

*** Anghel Dumbrăveanu — CURTEA RETORILOR, Ed. Cartea Românească, 1989.**

lecturi

Farsele autorului

Editura Militară cunoaşte, de la o vreme o, pe cit de surprinzătoare, pe atit de lăudabilă, schimbare la faţă. Matadorul pregătit să dea lovitura de graţie literaturii ce (pînă mai ieri) reprezenta tradiţia şi specificitatea Editurii Militare este iscusitul stilist, ironistul fără teamă şi prihană, ingeniosul niciodată suficient de bine temperat, Mircea Horia Simionescu. Recentul său roman este, cum bine o sugerează titlul, un „asediu al locului comun", creaţia unui scriitor hiperlucid şi ironic, pornit să zgîndăre moleşeala, inerţia, somnolenţa unui anumit tip de literatură şi, mai ales să rupă blazarea, indiferenţa, comoditatea cititorilor respectivelor producţii. Autorul nu ezită, chiar, să delimiteze tranşant „scriitorii-povestitori" de „scriitorii-scriitori". Prin însăşi punerea, în roman, a acestei probleme, Mircea Horia Simionescu se situează pe baricadele „scriitorului-scriitor". Romanul devine, de aceea, o specie a libertăţii totale a scriitorului, fără idei prefabricate şi fără putinţa previzibilităţii, o încercare temerară, din partea autorului de a călca tot pe drumurile bătătorite, avansînd cu dezinvoltură şi umor pe un teritoriu necunoscut, descoperit treptat, în pas cu cititorul. Mult discutata ubicuitate a autorului devine, în cazul lui Mircea Horia Simionescu, o tragere cu urechea pe la uşile şi ferestrele personajelor. Autorul nu mai este un atotştiutor, ci un modest martor al personajelor ce îşi improvizează rolurile, ca în teatrul „Commedia-ei dell'arte". El este în repetate rînduri ţinta atacurilor protagoniştilor şi, în special, celor ale generalului Ieronim Eleutherescu-Pion, liderul lor de opinie. Abundă situaţiile absurde, scenele ubueşti, tăierea scurtă a tuturor nodurilor acţiunii (inerente unei opere ce se vrea improvizată), lipsa oricărei preocupări pentru logica firului epic, încifrarea voită a capitolelor, după modelul indicativelor militare, grotescul aberant, generat de lipsa de limite a proporţiilor. Finalul luminează semnificaţiile cărţii, aruncînd asupra întregii acţiuni perspectiva unui „mise en abîme", totul dovedindu-se o imensă farsă, jucată pe o scenă, la sfîrşitul căreia personajele ies la rampă să salute publicul şi să se felicite între ele. Cei doi „duşmani" de moarte, „autorul" şi Ieronim se îmbrăţişează reciproc, prilej pentru scriitor de a lămuri definitiv lucrurile : „— A! fost minunat, i-am spus. M-ai convins, generale, că nu-i o prostie, că forma inventează întimplările .. " (p. 303).

Quod erat demonstrandum ! Nu întîmplările, epicul condiţionează forma, ci forma naşte epicul. Important nu mai este ce se spune ci, cum se spune, forma fiind singurul girant al originalităţii. Pentru a evita „locul comun" trebuie găsită o expresie artistică originală, fără de care, întîmplările singure nu pot da naştere unei literaturi.

Stilist prin definiţie, adept fanatic al formei, M. H. Simionescu realizează prin **Asediul locului comun** o (nouă) carte profesiune de credinţă. Jumătate — farsă, jumătate — eseu, cartea este un pamflet tacit îndreptat împotriva gustului comun, o revanşă eclatantă a esteticului în faţa invaziei epicului.

Tudorel URIAN

*** Mircea Horia Simionescu, ASEDIUL LOCULUI COMUN, Editura Militară.**

Vămile imaginaţiei

Depărtat de generaţia sa, Gheorghe Azap este un solitar, pentru care poezia nu înseamnă doar o dulce, capricioasă lumină, ci şi un presant mod de existenţă. Volumele publicate pînă acum (**Maria, 1975 ; Bocceluţa cu plăpînde, 1977 ; Roxana, Roxana, Roxana, 1978 ; Eţcetera, 1979 ; Cîntece ştrengăreşti, 1981 ; Cuibuşorul nostru de niciciod, 1982 ; şi Ultimul exemplar, 1987**) vădesc o mare coerenţă interioară, conturînd un spaţiu liric puternic individualizat, cuprins între coordonatele inedite ale Ticvaniului îmbibat de veşnicie. Ajuns centru al lumii, acest sat bănăţean se vede locuit de un potop de versuri răscolindu-i hotarele liniştite şi bîntuit de un poet original, insomniac, incurabil, pentru care noaptea (plus accesoriile) formează vitalul său abataj de trudă.

Într-un moment cînd „blugii fac ravagii în ţări", poetul nu-şi poate interzice suava plăcere de a ţine isonul vechimii în insolita **querelle**. De pe meterezele cadenţelor desuete, săgeţile ironiei sale cad în nori grei asupra versurilor albe : „**Zău că într-o noapte albă am scris versuri ca şi ea, / (Pînă-n zorii dimineţii ghiftuind vreo trei caiete) / Şi, chitindu-mă că asta-i meseria cea mai grea, / M-am întors pentru** de-a pururi la cadenţe desuete". Deşi aparent nu pot trăi decit în carapacea viziunii tradiţionale, versurile lui au tăietura particulară a modernităţii, asumîndu-şi deschis condiţia şi trăind cu frenezie tensiunile oximoronului. Urmare a unei stricte determinări biografice, eul liric poartă cu fălosenie haina mereu bine periată a vechimii peste o exacerbată sensibilitate a modernităţii.

aniversări

Fără a profera diatribe la adresa oraşului, Gheorghe Azap este un împătimit al vieţii la ţară, acolo unde ochiul se contaminează de prospeţimea mieilor. Poetul îşi trăieşte secolul, refugiindu-se în sine însuşi, copilărindu-se în preajma păsăretului de curte şi proslăvind reîntoarcerea la simplitatea ocupaţiilor străvechi : („Şi-n secolu-mi pus pe harţag, / Mai cresc mioriţa străbună, / Cu toate că nu-s lactofag") ori înălţînd neostoite imnuri ale iubirii. Toate acestea se prind într-un surprinzător vîrtej de bufonerie şi jelanie, dinamitînd inerţia imagistică. Poezia sa intrigă, chiar şochează, prin înclinaţia de a miza pe un democratism lingvistic împins la vedere, care dă adesea rezultate apreciabile. Registrul argotic respiră alături de sintagmele scrobite, livrescul se oglindeşte în chipul simplităţii, în timp ce termenii învechiţi şi cei neologici se înlănţuie în asocieri contrastive atrăgătoare, fiecare înconjurîndu-se de o lumină nouă : „Mizeria produce izomeri", „Ataraxa sacră a iezilor din voi", „Eu numai pentru tine am hohotit silhui / Cu lacrimă de noapte şi neogol diurn" etc. Cuvintele sînt îmblînzite pe îndelete, cu delicii, şi, după multe încercări, din seva strofelor apare şi îmbietoarea lor muzicalitate, permis de liberă trecere spre publicul larg, farmec epidermic, dar greu de ignorat.

Întreaga poezie a lui Azap trăieşte şi sub semnul iubirii. „Obiect" al închinăciunilor neostoite şi Mekă sentimentală, femeia reprezintă în concepţia sa însăşi poezia. Poetul investeşte în „boiul" iubitei un dicţionar întreg de imagini. Deşi străbate multele vămi ale imaginaţiei („libelulă tandră", „led imaculat", „lamură de crin", „vierme de liceu"), ea însă nu poate fi prinsă între liniile unui portret definitiv. În locul dragostei cu mica zeitate purtătoare a unei rochiţe cu buline, rolurile nu sînt echilibrate, poetul stăpînind doar teritoriul înfrîngerilor.

În ciuda aparenţelor, Gheorghe Azap nu este doar un adorator al feminităţii, ci se dezvăluie şi ca un spirit copleşit de dorinţa pustiitoare de transcendere a limitelor. Neîncetata zăgăzuire a aspiraţiilor instaurează străfulgerările melancoliei şi chipul contorsionat al spleenului. Dincolo de fardul ştrengăresc aplicat „obrazului" poetic răzbat şi imaginile unei solitudini greu de suportat, amplificată de prezenţa unei naturi cu neaşteptate tuşe bacoviene. Delicat şi mereu păgubos, purtînd ironia la rever şi tristeţea bine camuflată în inimă, poetul rămîne prizonierul vechiului său paradox, în care sfîşietoarelor trăiri interioare li se aplică un tratament de sorginte ludică. Împlinind cincizeci de ani, Gheorghe Azap rămîne aceeaşi adevărată conştiinţă poetică.

Dorin MURARIU

eminesciana

Gîndire raţională şi gîndire poetică

Oricîte încercări s-au făcut în a-i racorda determinaţiile la teorii filosofice de diverse esenţe ori la date ştiinţifice coincidente a posteriori cu ele, cosmosul eminescian nu poate fi definit în structura lui intimă decît prin intermediul gîndirii poetice. Oricît am rătăci pe cărările lui divergente sau convergente în unele structuri şi imagini cu ale gîndirii obişnuite, mai rămîne de fiecare dată o zonă ce scapă înţelegerii raţionale, un sîmbure de sens care nu poate fi decît întrevăzut printre pădurile de metafore şi de simboluri ce-l acoperă şi care, chiar şi aşa, ni se înfăţişează cu un caracter aporetic şi, uneori, paradoxal. Căci cosmosul eminescian nu e numai static şi curgător, eleat şi heraclitean în acelaşi timp, ci şi o structură indefinibilă care cuprinde în el „nemargini de gîndire". Ba încă îl integrează chiar şi pe ipoteticul Demiurg care, în joaca lui de-a haosul şi de-a existenţa, a scăpat din mîini frîiele creaţiei. În esenţa lui ultimă, universul conţine, într-o posibilă împăcare şi convieţuire, dialectica şi negarea ei, pozitivul şi negativul ca ipostaze ale aceluiaşi sens, timpul, spaţiul şi cauzalitatea condensate, afirmate sau abolite, în funcţie de rotirea statică sau odihna rotitoare a materiei care, şi ea, se neagă pe sine.

O străfulgerare a acestui miez de univers o avem în drumul Luceafărului, pornind chiar de la imaginea mişcării acestuia printr-un spaţiu cu coordonate antinomice. Un zbor care, în ameţitoarea lui viteză, e de fapt static. Aripile cresc atît de mult şi de repede „în cer" încît cuprind instantaneu întregul spaţiu şi întregul timp, proiectîndu-l ca pe „un fulger neîntrerupt" pe ecranul închipuirii.

Ceea ce ţine într-o ţesătură perceptibilă vizionar imensul cîmp de potenţionalitate negîndu-şi esenţa este acelaşi mult discutat şi controversat „dor nemărginit", un concept căruia Eminescu i-a amplificat semnificaţia, de la accepţiunea lui indeterminant folclorică prezentă în poezia de tinereţe **Din străinătate**, la un liant ordonator cosmic din **Scrisoarea I** şi din alte mari poeme cosmogonice ale maturităţii. Într-o anume zonă de semnificaţie (dar totuşi nu integral, precum se va vedea), dorul nemărginit se identifică cu Erosul generator (**amorul orb**) care, în mijlocul nocturn al duratei lumii („cînd sună-n viaţa lumii a miezenopţii oră"), rătăceşte pe cărările haosului ca un impuls spre întemeiere. Fireşte, acţiunea lui presupune două entităţi, două emisfere care tind să se contopească, sau măcar „două puncte legate într-un raport", cum spune C. Noica. Nici măcar „punctu-acela în mişcare (...) cel dintîi şi singur" din **Scrisoarea I** nu e cu totul izolat în singurătatea lui, căci, dintr-o presupusă tensiune interioară (ceva similar cu situaţia explozivă din big-bang-ul acceptat astăzi ca ipoteză pentru Marele început de către majoritatea specialiştilor), el intră în relaţie erotică cu haosul („din haos face mumă, iară el devine tată") şi desface în fîşii ceaţa eternităţii goale. Creaţia se înfăptuieşte, încep să apară „din sure văi de haos" acele „colonii de lumi pierdute" atrase în existenţă de raportul primordial (dorul nemărginit) şi, cu toate acestea, cosmosul rămîne pe mai departe într-o stare de veşnică indeterminare. Ba mai mult, se subiectivizează cu toată trena lui de obiectivitate — proces care-l împinge adesea spre perimetrul iluziei : clipa care ar putea reprezenta într-un infinit relativ existenţa lumii e o simplă „clipă suspendată" în nemărginirea timpului, iar spaţiul („universul cel himeric"), o aparenţă susţinută, asemeni pulberii, de „imperiul unei raze" (în fapt, nici măcar pulbere ci, aşa cum spune glasul din oglindă în **Avatarii faraonului Tlà**, doar „o formă prin care trece pulberea").

Resimţim mereu tentaţia, pentru a defini cosmosul eminescian, să poposim o clipă măcar în reverberaţiile idealismului filosofic însuşit de poet încă din primii ani ai studiilor de la Viena, drept concepţie fundamentală a intelectului despre univers şi viaţă : idei kantiene (filtrate uneori şi prin subiectivismul transcendental al lui Fichte), idei hegeliene proferînd coincidenţa contrariilor şi, mai ales, filosofia lui Schopenhauer, condensată — pentru domeniul care ne interesează aici — în celebra expresie „Die Welt ist meine Vorstellung". Numai că, asimilînd datele filosofiei, ca şi ale ştiinţei timpului, Eminescu le-a filtrat printr-o conştiinţă poetică extrem de elastică şi printr-o gîndire cu vizibile nuanţe de reverie şi vizionarism.

Dacă încercăm să urmărim în contextul amplei sale creaţii firul uneia sau mai multor doctrine filosofice sau ştiinţifice — cum s-a tot încercat şi se încearcă — nu facem decît să ne izbim la tot pasul de contradicţii insurmontabile şi să alunecăm de la un cerc conceptual la altul, de la Kant şi Fichte la Platon şi Plotin, de la Hegel la Galileo Galilei, de la Schopenhauer la filosofia indică, la patristică şi alchimie.

Trebuie să avem în vedere că Eminescu însuşi a repudiat în repetate rînduri cugetarea rece, sub toate formele ei. Ea nu poate duce la cunoaşterea autentică şi cu atît mai puţin la certitudini ontologice, ea nu favorizează nici hrana de toate zilele a spiritului, nici împăcarea cu sine şi cu natura a omului, nici trăirea în gînd (singura formă posibilă de participare — anamneza) a rotaţiei cosmice ci, dimpotrivă, ucide ce e mai frumos şi mai înalt în relaţia interioritate-exterioritate umană. „O,-nţelepciune — exclamă poetul — ai aripi de ceară ! / Ne-ai luat tot făr' să ne dai nimic, / Puţin te-nalţi şi oarbă vii tu iară / Ce-au zis o vreme, altele deszic" şi, mai departe, „Căci glasul tău urechea noastr-o schimbă : / Pierdută-i a naturii sfîntă limbă", pentru ca, în final, poezia să înalţe o suită de întrebări retorice întruchipînd tragedia de a nu putea cunoaşte nimic prin intermediul intelectului : „Sînt neînţelese literele vremii / Oricît ai adînci semnul lor şters ? / Sîntem plecaţi sub greul anatemii / De-a nu afla nimic în vecinic mers ? / Suntem numai spre-a da viaţă problemei, / S-o dezlegăm nu-i chip în univers ? / Şi orice loc şi orice timp, oriunde, / Aceleaşi vecinice-ntrebări ascunde !". O diatribă împotriva încercării de a cunoaşte pe cale livrescă este şi miezul puternicei postume **Ca o făclie...** : „O, capete pripite, în colbul trist al şcolii, / Cetiţi în foliante ce roase sînt de molii / Şi viaţa, frumuseţea, al patimei nesaţ / Nu din viaţa însăşi — din cărţi le învăţaţi. / În capetele voastre, de semne multe sume, / Din mii şi mii de vorbe consistă-a voastră lume."

Mai clar este acest gînd — oferind totodată şi o soluţie pentru comunicarea cu natura şi cosmosul — în **În zadar în colbul şcolii** : „În zadar în colbul şcolii / Prin autori mîncaţi de molii / Cauţi urma frumuseţii / Şi îndemnurile vieţii, / Şi pe filele lor unse / Cauţi taine nepătrunse / Şi cu slovele lor strîmbe / Ai vrea lumea să se schimbe. / Nu e carte să înveţi / Ca viaţa s-aibă preţ — / Ci trăieşte, chinuieşte / Şi de toate pătimeşte / Ş-ai s-auzi iarba cum creşte".

Cum poate fi tălmăcit în limbaj profan acest frumos şi adînc vers : „Ş-ai s-auzi iarba cum creşte" ? Poate că nu prin dezlegare de metaforă cît, dimpotrivă, printr-o potenţare a ei : să pătrunzi în tainele firii, să asculţi muzica sferelor, să vezi cu gîndul cum ţîşnesc izvoare de lumină din ogoarele timpului şi cum, ca în alte splendide metafore eminesciene din variantele la **Scrisoarea I** şi **Ca o făclie...**, se îndoaie, ocrotitoare, bolta cerească peste un mugure de viaţă încolţit în nemărginirea spaţiului, să-ţi porţi închipuirea dincolo de hotarele pe care le poate atinge un om obişnuit, ale timpului, spaţiului şi mitului, să intuieşti relaţia dintre fragila existenţă a omului şi steaua care-l ocroteşte peste limitele duratei pămînteşti, să faci — iarăşi ca într-un vers plin de înţelesuri — „ca viaţa preţ să aibă şi moartea s-aibă preţ" — într-un cuvînt : să ai simţurile deschise spre misterioasele şi îmbelşugat roditoarele semne ale cosmosului.

Dar acest privilegiu nu-i este dat, în integralitatea lui, decît **gîndului poetic.**

Vasile AVRAM

LECTURA CLASICILOR

Există — nu numai în literatura română şi nu numai astăzi — o specie particulară de comentatori ai fenomenului literar. Posesori, adesea, ai unei imaginaţii critice inflamabile, ei folosesc opera analizată în chip de scînteie, provocînd adevărate incendii exegetice. Admiratori necondiţionaţi ai unui autor, ai unei opere, ai unei direcţii culturale, ei îndeplinesc rolul — deloc neglijabil — de păzitori ai focului sacru al creaţiei. Din această categorie se recrutează îngrijitorii de ediţii, alcătuitorii de antologii, autorii de monografii. Cîteodată, pasiunea se dovedeşte molipsitoare. Criticul-admirator iubeşte pătimaş, iubeşte cu un sublim abandon de sine. Locul lecturii trebuie neapărat să fie o monastirească, austeră, prielnică reculegerii chilie, iar cel al exegezei — un vast altar în care se arde, cu gesturi rituale, tămîia.

Rîndurile de mai sus nu trebuie, neapărat, citite în cheie ironică. Pe lîngă doza (înduioşătoare, de altfel) de ridicol, critica de acest gen nu e lipsită de merite.

Cîteva din rîndurile de mai sus pot fi aplicate recentei cărţi a Irinei Petraş, **Un veac de nemurire. Mihai Eminescu. Veronica Micle. Ion Creangă.** Să recunoaştem : pentru un volum de **critică literară**, alăturarea e cel puţin imprudentă. Conştientă de riscurile asumate, autoarea se grăbeşte, în capitolul liminar, să precizeze : „Veronica Micle rezistă alături (de Eminescu şi Creangă, n.n., M .M.) din raţiuni, în primul rînd, biografice". Subliniere mai mult decît necesară. Am fi dorit-o chiar mai apăsată : **numai şi numai** din raţiuni biografice ! Nefiind o istorie a literaturii, o astfel de apropiere, în plan literar, nu are nici o logică. N-am insista asupra acestui punct, dacă eforturile autoarei clujene n-ar viza tocmai o valorizare estetică a poeziilor Veronicăi Micle. De altfel, Irina Petraş caută, în acest caz, cu oarecare obstinaţie, paradoxul. Ea-şi contrazice propriile premise, scriind : „De cele mai multe ori, scormonirea amănuntelor biografice nu are nimic a face cu literatura. Celebritatea protagoniştilor este chemată să scuze o curiozitate groasă incapabilă să distingă nuanţe importante pentru portretul celor doi poeţi în eternitate. Vom spune înainte de toate că ni se pare de la sine înţeleasă cerinţa discreţiei" E dreptul autoarei să afirme aceste lucruri. Însă, atunci, ce fel de **raţiuni biografice** avea în vedere ? Desigur, e simplist să judeci omul prin prisma operei, şi viceversa. Dar la fel de simplistă, în acest caz, e încercarea de a dovedi pretenţiile de relativă originalitate a poetei în raport cu creaţia eminesciană Ce dacă nu pură pastişă, imprudent citată, este acest catren, argumentînd, chipurile, ideea de „distincţie, talonînd şi zona abstractului" : „De-aş putea-ntrupa iubirea / Ce simţesc eu pentru tine / Timpul şi nemărginirea / Dînsa le-ar cuprinde-n sine ?" ? Am zice că e chiar mai puţin decît o pastişă după Eminescu : ci însăşi dovada că Veronica Micle aparţine grupului de scriitori minori .. preeminescieni !

Să revenim, după această paranteză misogină (căreia nu i-ar mai lipsi decît un citat din **Istoria** călinesciană, referitor la rolul „inocentei", purei, angelicei Veronica Micle în procesul lui Maiorescu !), să revenim, aşadar, la chestiune. Sub titlul **Recitindu-l pe Eminescu**, Irina Petraş propune nu o serie de lecturi eminesciene, ci un potpuriu de lecturi **eminescologice**. Sufocată de trimiteri bibliografice, pagina mărturiseşte plăcerea autoarei de a dialoga — peste vreme — cu diverşii comentatori ai lui Eminescu. Preluînd idei, remontîndu-le într-un scenariu căruia nu îi lipseşte ingeniozitatea, Irina Petraş reface tabelul şi arată nivelul atins astăzi de eminescologie. Probă-martor într-o ecuaţie cu mai multe necunoscute, acest studiu e simptomatic pentru capacitatea de entuziasm a Irinei Petraş. Ea îl admiră nu numai pe Eminescu : îi admiră, necondiţionat, într-o fraternizare plină de beatitudine, şi pe eminescologi Pînă şi despărţirile de una sau alta din ideile discutate se fac cu infinite precauţii, cu o politeţe exagerată. Punînd, iniţial, sub un discret semn de întrebare disocierea lui Edgar Papu între **gînd** („legat de eternitate") şi **gîndire** („ca act vremelnic"), autoarea ajunge, încetul cu încetul, să caute (şi să găsească !) dovezi pentru ceea ce s-a demonstrat, deja, a fi un act de pură şi inutilă sofistică. N-am ales decît un singur exemplu, din nenumăratele ce se pot da. Căutînd mereu argumente ale propriilor intuiţii (multe dintre ele seducătoare), căutînd aliaţi într-un război de altfel plin de imprevizibil, ea diminuează forţa de convingere a demonstraţiei.

Mult mai dezinhibat şi, prin urmare, mai valoros, este cel de-al treilea studiu, **Ion Creangă — arta povestitorului.** Deşi rămîne între limitele exegeticii tradiţionale şi nu ocoleşte (chiar în citate, ca de pildă în această frază a Zoei Dumitrescu-Buşulenga : „Opera lui Creangă este una din cele mai dificile din cîte cunoaşte literatura română") locul comun, ea prezintă avantajul că mizează pe analiză. Plin de sugestii este capitolul **Despre oameni**, care anunţă un posibil exeget de forţă al operei lui Creangă.

Principala neîmplinire a acestei cărţi constă în lipsa de îndrăzneală a autoarei. Fetişizînd marile (sau mai puţin marile) nume ale literaturii, ea îşi surdinizează, cu o de neînţeles timiditate, propriu-i glas. Există, în **Un veac de nemurire**, suficiente argumente pentru a aştepta de la Irina Petraş o abordare neîmorată a marilor noştri clasici. Chiar şi a celor doi despre care e fost vorba mai sus.

Mircea MIHĂIEŞ

* **Irina Petraş, UN VEAC DE NEMURIRE, Ed. Dacia, 1989.**

Cristian Veloscu

PAȘIND PRIN LUMINĂ

* * *

Şi pășind prin țesuta lumină ca pe covoarele moi
din vechile sanctuare unde tăcerea tot suie iar
miresmele se pierd în spirala nesfirșită a
jertfelor, ți se pare că din odaia de dincolo de
trup — cum se-ntîmpla și-n altă odaie cînd te

întorceai acasă noaptea tîrziu, asta în urmă cu
ani și ani — îți răspunde un glas confuz, o
voce drăgăstoasă, chiar dacă doborîtă de somn.
Te îndrepți aproape împăcat spre camera luminoasă
a trupului cînd îți dai seama că vocea continuă

să vorbească. Ce ai mamă ? întrebi în tăcerea ne-
sfirșită. Dar în aceeași clipă înțelegi că ai luat
uruitul unei căruțe îndepărtate drept glasul
drag. Şi pășind prin temnița obscură a trupului
ca prin sala pustie a jertfelor, odată cu tine

simți cum se scufundă și tăcerea, iar miresmele
se desfac subit din strînsoarea unor șoapte
străine, confuze — și ce dacă neschimbate ? —
încît nu se mai aude nici propria-ți pășire, deși
totul e trecere prin moarte, ca și cum
timpul și-ar schimba brusc mersul.

* * *

Povestea întoarcerii o știi de prea multă vreme

și fără să mai crezi c-ar putea fi adevărată
— reală adică —, totuși continui să speri că,
ireală fiind, nu este de-a dreptul mincinoasă,
căci nu este poate oricînd să fie un este
— și ce dacă răsturnat ? — Așa și tu. Te afli astăzi
prin preajma lui este ca la un spectacol văzut
dintr-o parte a sălii și prea de aproape
încît percepi fără să vrei răsuflarea actorilor
— agitată — și vezi cum lumina prelingîndu-se

peste chipurile lor tot suie mereu și timpul
cum devine infinit. Mîinile tale — ca două
ființe inutile — se aștern pe pervaz și de-acolo,
aburind întunericul, subțiază-ntruna timpul
ca și cum ar căuta nu știu ce comoară ascunsă,
dar — firește — nu găsesc nimic altceva decît
colbul unui alt timp pierdut poate pentru totdeauna,
și mîinile — și ele tot din colb — spulberate-n
lumină ca o incandescență aurie, anonimă.
Mîinile tale-nălțate-n lumină, astăzi, acum ...

Grigore Scarlat

ORE ȘI STÎNCI

Albastru de Voroneț —
Despărțind cerul nostru de alte ceruri,
Melancolia unor locuri de demult
Risipindu-se — și ele — în unicul tumult.

Ierburi crescute sub lună
Şi frunze cît inimile oamenilor de aici,
Culoarea ce a luat forme perfecte
Să lumineze în nopți ca niște licurici.

În cetatea Moldovei nu poți intra
Fără să-ți lași inima în seama cuiva,
Din adîncurile ei nu vei ieși
Pînă nu vei tremura ca o tînără stea.

Albastru de Voroneț —
Talazurile mării înaintînd pe creste de munți,
Superba victorie ce răsună de atunci —
Coarnele bourului înfruntînd ore și stînci.

RAM ÎNFLORIT

Nu mă gîndesc decît la tine.
Surîsul tău mi se pare azi
Asemeni colinei ce s-a desprins din munte
Ca o formă de regres a reliefului —
Domoală și domestică sub razele lunii.

Nu mă gîndesc decît la tine,
La trupul tău ce seceră îndoieli,
De parcă spice imense de grîu
Ar crește fabuloase din mine.

Nu mă gîndesc decît la tine,
Cum navigatorul se gîndește la patria sa,
Cînd simte cum i se strînge lumina ochilor
În locuri ce i-au fost străine.

Cu gîndul la tine,
Voi pleca, într-o zi, departe,
Mă vei descoperi, cu uimire,
Ca pe primul ram înflorit.

AMEȚITORUL VAL

Încă mai sînt în peisajul zilei
Şi încă mai ești în golful din amurg,
Părul tău cum se întinde spre munți —
Şi lacrimile tale pe care le aud cum curg.

Vei fi ceea ce ai fost și înainte,
Veșnicia ta vine dinspre începuturi,
Eu voi fi capătul gîndului tău
După ce m-au învins am învins și o mare de scuturi.

SUNET

Ca o harpă în calea vîntului —
Abătînd furtuna spre pieptul muntelui,
Fulgere brăzdînd cerul, departe,
Pentru ca surîsul ei să se arculască
Asemeni curcubeului între două abisuri.

Ca o harpă în calea destinului —
Femeia este însuși sunetul acestuia
Pe care doar ea îl aude
Şi-l tăinuiește pentru a nu-mi spori
Şi mai mult teama,
Neliniștea ce m-ar preface
Într-o coloană a iernii,
Acolo unde anotimpul își prelucrează
Cristalul diamantului nepieritor.

EU VOI SFÎRȘI AICI

De ce — răzlețele — regine ale florii-soarelui
Galbenul și-l imprimă pe fața mea,
Contopindu-mă cu razele anotimpului
Într-o pînză ce-mi înfășoară trupul ?

Pe cînd tu — mereu în preajma mea —
Mă pîndești ca o sălbăticiune vicleană,
Așteptîndu-mă în declinul umbrei
Să-ți arculești superbul salt de felină.
Eu voi dăinui aici —

Cu privirea pierzîndu-mi-se pe creste de munți
Şi cu inima bătîndu-mi ca un talaz
Din singurătățile necuprinse ale mării.

Hans Mokka

FATĂ CU FLOARE

In memoriam Romul Ladea

Pe buze
parfum de iasomie.
Floarea — un simbol al doinelor.
O gingașă ofrandă
iubirii.

MUZA

In memoriam Constantin Brâncuși

Pești nevăzuți săgetează
prin întunericul apei —
precum atomii cuvintelor
în veșnică, în necurmată căutare
a patriei.

Canoe a fecundității
adăpostită în golf.

PLANTĂ

Nevinovăția creației —
în floare,-n surîs.
O șansă
pentru o rază de soare.

Fără nici un adaos —
vis

PINACOTECĂ

Ca-ntr-o oglindă : imagini, idei.
Atît de simplu pare totul aici,
multicolor — zborul.
Nemărginirea grădinii cu stele,
chipurile dinlăuntrul ramei tablourilor
îți dau binețe cu-o politețe desăvîrșită.

Orice comentariu devine aici de prisos.

PRIMĂVERI

Primăverile
își deschid fără griji ochii.
Primăverile
cîntă lumina
și sînt veșnic pe drum.

COPACUL

În amurgul serii
ai sărutat
norul,
hotarele mele de umbră —
iar acum simt un cutremur
adînc
de la rădăcini
și pînă în vîrful frunzelor —
eu, bătrînul copac.

PEISAJ

Zi de vară tîrzie,
albastru-argintie.
Uneori
aripile păsării ating amintirea
primei zăpezi.

FEREASTRĂ CU BUCHET DE FLORI

Mireasmă discretă,
dor nestins
de albine și glie.
La fereastra deschisă
ademenirea visării,
nemărginirea.

ZORILE LUMII

Un mănunchi de flori,
vîntul și norii.
O pasăre trecînd spre cîmpie.
La marginea pămîntului
mijește o rază de soare.
Peste spații și timp
acoperișul decide
să vestească
zorile lumii.

În românește de

Lucian ALEXIU

Se îmbracă deci un costum de seară; cămașă albă, cravată, se parfumează discret reverul hainei ; se așteaptă cu răbdare soția care încă nu a terminat. Cînd și acest lucru se întîmplă, se ia soția de braț și se pornește, agale, spre locul ales. **Mersul** : pas mărunt, calm, așezat. **Ținuta** : pieptul scos înainte, privirea ațintită în zare, undeva peste capetele pietonilor trecători ; se poate răspunde, cu reținere, celor care salută, dar nu trebuie luați în seamă chiar toți. Aceste instrucțiuni sînt valabile și pentru soție, care este datoare să se poarte la înălțimea soțului. **Conversația** : în timpul plimbării nu este recomandabilă. Intr-o familie unită, în care domnește înțelegerea deplină, nu mai e nimic de discutat, de comentat — totul e de mult limpezit, precizat, pus la punct. Dacă totuși soția adresează soțului unele întrebări sau produce unele remarci, capul familiei va răspunde monosilabic, sau dînd numai ușor din cap : **da** sau **nu**. Atenția lui va rămîne concentrată spre punctul acela din depărtare.

„CIUPERCUȚA" se află așezată într-un loc ales.

La cîțiva metri de terasă clipocește melodios canalul turbinei (pe scurt numit „turbina"), cu apă adîncă și rece, răspîndind în jur o plăcută răcoare. Terasa este în tot cursul zilei acoperită de-o umbră deasă și răcoroasă, risipită cu generozitate de plopii zvelți și de sălciile plîngătoare. Aici, la „Ciupercuța", păsările ciripesc în voie, berea e rece ca gheața, iar aroma mititeilor irezistibilă. Un adevărat loc al desfătărilor.

Sosirea la local trebuie programată pentru orele șase. Este cea mai potrivită oră : încă nu e îmbulzeală, terasa e în întregime umbrită, se găsesc destule mese libere, berea e deja răcită ; nu sînt semne că rezervele s-ar putea epuiza : se găsește din belșug și aici și la complexul alimentar din imediata vecinătate, unde se vinde direct în stradă, la ușa de serviciu. Cetățeni grăbiți se îmbulzesc în fața acestei uși, beau la botul calului cîte-o sticlă, două etc., după care aleargă fericiți și relaxați spre autobuzul care tocmai a sosit în stație. Dumneavoastră, de bună seamă, nu faceți parte din această categorie. Treceți ! La cîțiva pași vă așteaptă o masă liberă, locul ales.

Urmează acum alegerea unei mese din cele disponibile. Masa a treia, rîndul de la margine, cea orientată spre turbină, este cea mai indicată : oferă cea mai largă perspectivă. **Perspectiva** : în față, bloc de garsoniere și stația terminus a autobuzului 14 (se poate vedea, de pildă, cine intră și cine iese din respectivul bloc) ; în dreapta, canalul (turbina), podețul, o fabrică de confecții, una de mobilă pentru export, două rînduri de plopi, pe ambele maluri ale turbinei ; sălcii plîngătoare ; în dreapta, magazinul alimentar mai sus amintit. Distanța pînă la bloc — 50 metri .

Ați ales masa ? O.K. Vă rog să vă simțiți ca acasă : sînteți posesorul unui loc pe terasă, e ceva ! Ce înseamnă asta se va vedea mai bine peste un ceas-două, cînd se termină cursurile la facultăți, cînd se schimbă tura la fabrici, cînd vor ieși la plimbare, pe înserat, oamenii muncii care la ora actuală își fac siesta. Atunci cînd vor începe toți să dea tîrcoale localului, iar pe terasă nu va mai fi nici un loc liber. Pînă atunci, comandați patru sticle de bere și șase mici.

În sfîrșit, vi se aduce comanda : patru beri și șase mici.

Acum este momentul ! Cereți ospătarului să golească scrumiera și să scuture fața de masă, chiar dacă aceasta este curată. Desigur, ospătarul va mormăi ceva, se va încrunta, va strîmba din nas, dar se va executa. După aceea trebuie să refuzați paharele pe care vi le-a adus, pe motiv că nu sînt destul de curate. Cereți altele. Acela va încerca să vă arate că paharele sînt curate. Le veți refuza categoric, veți ridica tonul (cu măsură), atît cît să vă audă și cei de la mesele vecine. Şi aceștia, și ospătarul vor înțelege repede cu cine au de-a face.

În felul acesta ați obținut mai multe lucruri deodată :

1. Ascendent moral asupra ospătarului. El este șocat. De trei ani de zile nu i-a mai cerut nimeni să

Ioan Radin

Instrucțiuni pentru timpul liber

schi[illegible] o față de masă, ca să nu mai vorbim de pahare. Acum știe că sînteți un tip greu de mulțumit, exigent și intransigent. Concluzia lui: „Sau e plin de bani, sau e [illegible], sau, mai degrabă, și una și [illegible]"! Așadar veți fi servit în consecință.

2. Consumatorii de la mesele vecine sînt de asemenea convinși că au printre ei un personaj de seamă. În jur se va face liniște, cel puțin pentru o bucată de vreme.

3. Sînteți, deci, pe această terasă cu [illegible] de rînd, un cineva, un personaj: privirile celorlalți vă caută, vă mîngîie, la adresa dvs. se șușotește, se fac aprecieri pozitive. Sînteți, așadar, cel care a cerut pahare curate, cel care a îndrăznit să ceară, să pretindă. Cel care și-a impus punctul de vedere. Cel care a cîștigat.

Acum puteți trece în liniște la consumarea comenzii.

Veți degusta calm, cu stil, mestecînd îndelung mititeii. Savurați, odată cu fiecare îmbucătură, liniștea [illegible] din jur, privirile sfioase, dar nu mai puțin curioase de la distanță. Totuși, ar trebui [illegible] ceva pentru a risipi [illegible] de sobrietate excesivă [illegible] de a se aduna. Turnați bere în pahare, ciocniți cu soția [illegible] paharul pe nerăsuflate. Zîmbiți larg doamnei și umpleți-i din nou paharul (al doamnei [illegible] gol, așa că nu se umple). [illegible] din zîmbetul adresat [illegible] o veți arunca pe la mesele din jur. Imediat pe terasă atmosfera se va reanima, veselia consumatorilor va redeveni exuberantă. [illegible] vor răsufla ușurați. Privirile lor vă vor mîngîia cu și mai [illegible] recunoștință.

Ați terminat cu mititeii!

Acum este momentul să aprindeți [illegible] țigară și să deveniți atent[illegible] desfășurarea viitoare a evenimentelor. **Evenimentele:**

Pe malul opus [illegible] canalului, printre [illegible] care străjuiesc apa, s-a stîrnit [illegible]. Cîțiva tineri, cam a [illegible] de ani fiecare, vădit [illegible] s-au luat la ceartă, [illegible] în sus și în jos pe mal, [illegible] locul de unde au pornit. [illegible] repetă de cîteva ori, pînă [illegible] cei trei obosesc, se așează [illegible], cu picioarele atîrnîndu-[illegible] apei, aproape atingînd-[illegible]. Nu se mai sfădesc. [illegible] privesc apa în tăcere. [illegible] În jurul lor, ca un [illegible], roiește un grup de înci[illegible]. Sînt atrași mai ales [illegible] de pescuit ale celor trei, [illegible] neglijent în jur.

Ați [illegible] acest grup de tineri [illegible] pe terasă: tocmai se [illegible] plece. Masa lor este și acum [illegible] numărați pe tăblie și [illegible] mesei douăzeci și șapte [illegible] goale. Atunci însă erau patru tineri, iar acum, pe mal, nu mai sînt decît trei. Pentru dumneavoastră totul este deja clar.

Așa știind lucrurile, mai puteți comanda un rînd de beri. Observați în continuare cum pe malul gîrlei, pe ambele maluri, se adună curioșii. Stau, se uită, comentează. Cel de pe malul acesta încearcă să lege o conversație cu cel de pe malul de dincolo. Cel de dincolo nu prea are poftă de vorbă.

Ceea ce trebuie să vă intereseze în acest moment este propria dumneavoastră situație, aici, pe acest mal, pe această terasă. Cum era și de așteptat, și de aceea nici nu vă surprinde, — ați pierdut poziția de centru al interesului unanim. Cei din jur sînt tot mai preocupați de ceea ce se întîmplă pe mal. Deocamdată nu trebuie să luați nici o măsură.

Peisaj estival.

Pe malul de dincolo, unul din pescari se dezbracă și intră în apă. Înoată pînă la mijlocul albiei și se scufundă. Rămîne sub apă cîteva secunde apoi revine la suprafață fornăind zgomotos. Repetă de cîteva ori operația, obosește, înoată la mal, se așează pe treptele săpate în beton. Cu coatele pe genunchi, își ascunde fața în palme. Umerii lui tremură, îl năpădește un val de tuse: apa e încă rece pentru baie. Ceilalți se apropie de el, cineva îi oferă o țigară. Toți trei fumează fără să scoată o vorbă. Deodată, unul dintre ei, cu o pălărie neagră, cu borul lăsat în jos, acoperindu-i ochii, se repede înjurînd spre pîlcul de copii care se apropiaseră prea mult de trusele de pescuit și-i risipește. Adună trusele și le așează undeva mai la vedere. Trusele sînt în număr de patru, ceea ce vă confirmă și mai mult bănuielile.

Treptat, mulțimea de curioși a invadat malurile. Muncitorii cu ziua și-au luat sticlele de bere, s-au dezlipit de ușa alimentarei și s-au tolănit în iarba de pe malul apei. Urmăresc acțiunile celor trei, mai trag uneori din sticlă. Acum în apă au coborît mai mulți înotători, se tot scufundă, apa-i tot azvîrle cu putere la suprafață. De fiecare dată cînd ies la suprafață, fac semn din cap — nu — adică n-au găsit nimic. Pentru că ei, de bună seamă, caută ceva pe fundul apei. Îl caută pe cel de-al patrulea pescar.

Dumneavoastră însă, care știți de mult totul, nu e cazul să vă agitați. Sînteți un om așezat, cu gesturi și vorbe controlate și, mai cu seamă, un om detașat de preocupările mărunte. Continuați deci să degustați netulburat berea. Observați însă în continuare ce se petrece pe maluri. Rînd pe rînd, scufundătorii, vlăguiți, ies din apă, se așează unul lîngă altul pe grilajul metalic și își aprind țigări. Soarele, care a început să apună, este încă destul de puternic pentru a le încălzi cît de cît trupurile ude. Suprafața apei este din nou ca o oglindă.

Mulțimea de gură-cască de pe mal a început să formeze o perdea tot mai compactă, prin care în curînd nu se va mai vedea nimic, din locul în care vă aflați. De altfel, pe neobservate, ați rămas singurul consumator de pe terasă. Acum este momentul cel mai potrivit să luați măsuri pentru a recîștiga ce ați pierdut. În primul rînd, cereți imediat nota de plată. Ospătarul, care nu v-a uitat, se va executa prompt.

Ați achitat consumația. Scoateți, preocupat, o țigară și duceți-o la gură. Chelnerul vă va oferi imediat un foc, de la Ronsonul său, pe care n-ar fi exclus să-l primiți cadou. Aruncați cîteva inele de fum, mai zăboviți cîteva clipe lîngă masă, schimbînd două vorbe cu băiatul. Ajunge. Acum oferiți cu eleganță brațul soției și porniți spre mal, unde s-a mutat prima scenă. Reîntoarcerea dvs. trebuie să fie șocantă, frapantă. Altfel, publicul vă va uita. El uită ușor, după cum bine știți.

Ați ajuns pe mal. Desigur, nu vă veți așeza pe jos, cum face mulțimea, pe iarbă, cel puțin din respect pentru pantalonii dvs. albi, de vară, cu dungă ireproșabilă. Veți rămîne în picioare, cît mai aproape de centrul scenei, în mijlocul mulțimii. Cel de pe malul de dincolo s-au îmbrăcat, și-au montat lansetele, au legat la capătul firului cîrlige triple (ancore) și plumbi grei. Au început să arunce: greblează fundul albiei. Exact ca și cum ar pescui.

Și-acum, nu pentru că n-ați ști deja totul, ci doar pentru pretextul de a lega vorba, îi întrebați pe cei din jur, care au sosit mai devreme, ce se întîmplă, cereți lămuriri. Amănuntele vă sînt oferite cu promptitudine. Aflați astfel că a fost vorba, între cei patru, de un pariu. Cel care lipsește s-a obligat să treacă înot canalul (șase metri lățime) îmbrăcat și cu cizmele de cauciuc în picioare.

— Sigur că da, răspundeți, dovedindu-vă experiența în materie, au mai fost și anul trecut vreo două cazuri identice, chiar în locul de față. (Sînteți ușor plictisit).

Astfel, în timp ce pescarii încearcă să-și găsească prietenul de pe fundul apei cu ajutorul cîrligelor de știucă; în timp ce asistența bea bere și comentează evenimentul; în timp ce soarele apune și Complexul alimentar, care are ora de închidere, și-a trimis oamenii să adune sticlele goale de bere — dregeți-vă vocea și strigați, pe un ton de glumă, celor de dincolo:

— Ascultă, mă! Da tu măcar ai permis de pescuit?

Cu asta ați atras atenția asupra dumneavoastră și ați stîrnit hazul sezonierilor. Trebuie să insistați.

— Auzi, domle! Ar trebui să pui un fir mai gros la băț. Că peștele ăsta o să tragă, nu glumă!

Efectul este încă sub așteptări. Asistența trebuie subjugată definitiv! Așadar, continuați!

— Ascultă, amice, da' ce-ai pus în cîrlig? Poate n-ai nimerit momeala. Nu cumva să-i dai viermișori, că de-așa ceva își face rost și singur.

Da! Asta-i o chestie de rafinament. Observați cîte capete zîmbitoare se întorc spre dumneavoastră! Continuați, mulțimea repetă deja, admirativ, vorbele pe care le rostiți.

— Ascultă la mine, băiete! Pune-i mai bine în cîrlig o sticlă de bere. Poate vrea să se dreagă!

Acum i-ați dat gata! Mulțimea hohotește. Admiratorii își caută loc cît mai aproape de dvs., să nu piardă nici un cuvînt ce vă iese pe gură. I-ați subjugat! Ar trebui să urmeze triumful final.

Din păcate, în stație tocmai sosește autobuzul 14. Triumful final se amînă pe data viitoare. E timp, vara abia începe, sezonul de baie abia a fost inaugurat.

Mulțimea ia cu asalt autobuzul. Pentru puținii consumatori rămași nu e cazul să vă mai osteniți.

Oferind brațul doamnei, vă puteți îndepărta de mal. Faptul e consumat. Publicul s-a risipit: autobuzul e o concurență mult prea puternică.

Soarele se stinge, undeva între blocuri. Se face răcoare. Puteți să grăbiți pasul: timpul dvs. liber s-a terminat!

DICȚIONAR LITERAR

Valentina Dima

Prozatoare și publicistă. S-a născut la 28 august 1932 în Geoagiu de Jos (Hunedoara). Licențiată a Facultății de Filosofie a Universității din București. Membră a Uniunii Scriitorilor din R. S. România (1976). Debut în „Luptătorul bănățean", 14 august 1952, sub semnătura Valentina Cocișiu. Cu același nume semnează piesa **Tică și Nică în excursie** (reprezentată pe scena Teatrului de Păpuși din Timișoara, începînd cu stagiunea din 1961). Debut editorial cu volumul de reportaje **Anotimp de aur**, Ed. Facla, 1972, cînd s-au remarcat: iscusința alcătuirii portretelor, „descripția plină de poezie" și „dialogul febril", elemente ce fac din unele reportaje „adevărate schițe literare" (Țugui, 1974). A urmat culegerea de nuvele și povestiri **Stînca tarpeiană**, Ed. Cartea Românească, 1975, unde „impresia de autenticitate a personajelor și a faptelor relatate provine, se pare, într-o măsură importantă și dintr-un îndelungat impact al autoarei cu cele mai diverse aspecte ale realității" (Alexiu, 1975). Constante rămîn: comunicabilitatea discursului, „plăcerea introspecției", aceea a „monologului confesiv", înclinația față de cotidianul aparent insignifiant (Alexiu, 1975; Titel, 1976) Placheta de versuri pentru copii, **Casa florilor**, Ed. Facla, 1976, concepută ca „un agreabil și instructiv jurnal de vacanță", reia, în linii mari, teme din volumele anterioare: relațiile intrafamiliale, condiționarea lor socială etc. (Dorcescu, 1977). **În căutarea Penelopei**, proză scurtă, Ed. Albatros, 1978, focalizează fapte de „viață edificatoare pentru adevărul condiției umane a femeii" (Roman, 1980), fără să fie neapărat contaminată de „proza de proveniență feminină" (Nistor, 1979). **Darul de nuntă**, Ed. Cartea Românească, 1986, „roman poematic" care are ca temă „descoperirea de sine" (Odangiu, 1986), confirmă aplecarea pentru epicul decis și observația psihologică pătrunzătoare. Cartea reprezintă „un salt valoric" în evoluția scriitoarei (Rachieru, 1986). V. D. a tradus (în colaborare) **Micul șvab** de Adam Müller Guttenbrunn (Ed. Facla, 1978).

REFERINȚE CRITICE:

În volume: Sorin Titel, **Pasiunea lecturii**, Ed. Facla, 1976, p. 161. În presă: Haralambie Țugui, „Cronica", 6/1974; Alexandru Ruja, „Familia", 9/1975; Lucian Alexiu, „Orizont", 20/1975; Silviu Dorian, „Cronica", 30/1975; Eugen Dorcescu, „Orizont", 13/1977; Lucian Alexiu, „Familia", 8/1977; Dan Rebreanu, „Tribuna", 14/1977; Mira Preda, „Transilvania", 8/1977; D. Vlăduț, „Familia", 12/1978; Șerban Cioculescu, „Flacăra", 43/1978; Dan Rebreanu, „Tribuna", 50/1978; Virgil Nistor, „Steaua", 1/1979; Artur Silvestri, „Luceafărul", 11/1979; Grete Tartler, „Viața românească", 3/1979; Andrei Roman, „România literară", 1/1980; Marian Odangiu, „Orizont", 38/1986; Adrian Dinu Rachieru, „Drapelul roșu", 2 oct. 1986; Eugen Dorcescu, „Convorbiri literare", 10/1987 etc.

Octavian Doclin

Pseudonimul literar al lui Octavian Chisăliță. Poet. S-a născut la 17 februarie 1950 în Doclin (Caraș-Severin). Absolvent al Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic din Oradea. Instructor metodist la Centrul județean Caraș-Severin de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă. Membru al Uniunii Scriitorilor din R.S. România. Debut cu poezie în ziarul „Flamura" (Reșița), iunie 1968. Editorial, debutează în placheta colectivă (selecție și prezentări de Anghel Dumbrăveanu) **Uneori zborul. Șapte poeți tineri**, Ed. Facla, 1973. Au urmat volumele de poeme: **Neliniștea purpurei**, Ed. Facla, 1979; **Ființa tainei**, Ed. Facla, 1981; **Muntele și iluzia**, Ed. Facla, 1984; **Curat și nebiruit**, Ed. Cartea Românească, 1986; **Cu gîndul la metaforă**, Ed. Eminescu, 1989. Debutul lui O. D. se petrece sub zodia unor generoase recomandări: Anghel Dumbrăveanu remarca „seducția concentrării", „refuzul retorismului" iar Gheorghe Grigurcu vedea în versurile tînărului poet „o [illegible] spre esență" (1973). **Neliniștea purpurei** confirmă încrederea de început. Din cele mai izbutite poezii transpare „un plan [illegible] nu lipsit de profunzime, sugestiv și traversat de o melancolie luminoasă" (Ulici, 1979). Tonul elegiac, imagistica „echilibrată" transmit „emoția curată a ființei" (Hârlav, 1980). Unele poezii amintesc, prin „muzicalitatea lor incantatorie, cît și prin aura lor legendar-mitică", de „balada de tip madrigalesc" (Ciobanu, 1982). În cărțile următoare „viziunea poetică depășește suprafața lucrurilor", lirismul se adîncește, devine „mai reflexiv", o anumită problematizare intervine în erotica „eterată" a primelor versuri (Mihăescu, 1981).

REFERINȚE CRITICE:

În volume: Al. Piru, **Debuturi**, Ed. Cartea Românească, 1981, p. 199; Nicolae Ciobanu, **Întîlnire cu opera**, Ed. Cartea Românească, 1982, p. 225—227; Gheorghe Pituț, **Locuri și [illegible] întîmplări și parabole**, Ed. Cartea Românească, [illegible] p. [illegible]; Petre Stoica, **Caligrafie și culori**, Ed. Cartea Româ[illegible] p. 43—45; În presă: Laurențiu Ulici, „România [illegible]; Viorel Horj, „Familia", 1/1980; Eugen Dorcescu, „O[illegible]; Constantin Hârlav, „Tribuna", 13/1980; Lucian Alexiu, „Orizont", 21/1981; Ion Arieșanu, „Orizont", 21/1981; Viorel Horj, „[illegible]lia", 7/1981; Valentin F. Mihăescu, „Luceafărul", 43/1981; Gheorghe Jurma, „Transilvania", 3/1982; Cornel Ungureanu, „Orizont", 15/1984; Ada Cruceanu, „Familia", 9/1984; Mariana [illegible], „Steaua", 9/1984; Marian Odangiu, „România literară", 4/1985; Ion Arieșanu, „Orizont", 45/1986; Dorin Murariu, „Steaua", 1/1987; Cornel Ungureanu, „Orizont", 15/1987; Marian Odangiu, „Tribuna", 33/1987; Vasile Pistolea, „Orizont", 21/1988 etc.

Olimpia BERCA

plastică

DIODOR DURE, PICTORUL-PICTOR

SALA „DALLES", BUCUREŞTI, IULIE 1989

Dalles-ul rămîne pentru arta noastră Galeria botezurilor de foc. Vom spune de la bun început, fără emfază şi fără infatuări provinciale, apăraţi de chiar valoarea operei în discuţie, că din seara de 7 iulie pictorul timişorean Diodor Dure şi-a schimbat numele în „pictorul român Diodor Dure". De jure, căci de facto el a fost dintotdeauna, în aspiraţia sa intimă. Numele i-a fost schimbat de admiraţia uneori explicită, alteori subtextuală, a unei asistenţe care a omologat printr-o delectatio — fără complezenţe — apariţia în capitală a pictorului nostru (de fapt, reapariţia sa de după alte două personale de mai mică anvergură).

Diodor Dure e, într-un fel, un „peintre maudit". Cred că „blestemul pictorului" de a trece nezărit sau nu îndeajuns de observat s-a încheiat aici. O spun cu convingerea că nu de pledoarie are nevoie opera sa — o operă care, la Dalles, avea prospeţimea, aerul de a fi fost pictată toată în ajun — şi aceasta e surpriza pe care ne-a rezervat-o artistul ! —, ci de o mai fericită socializare a sa. Pentru că opera acestui pictor cu debit fluvial este una pregătită să reziste în cea mai exigentă antologie a Muzeului românesc contemporan. Diodor Dure sporeşte casta rarefiată a pictorilor-pictori. Sugerez prin această tautologie o specie de artist dispus să moară pentru o alurare inspirată dintr-o palmă de pînză, decît să jubileze în faţa perfecţiunii unui cerc trasat cu mîna liberă. De cîţiva ani buni, cînd vorbim despre artă, D. D. îmi aminteşte mereu de „calitatea sufletească" a picturii. Ştiu sigur că nu citează aici vechi tratate de artă extrem orientală — al lui Shi-tao, de pildă —, ci intuieşte doar imemoriale criterii ale prezenţei spiritului. Un concept — cel de „calitate sufletească", pe care înţelegerea noastră l-a redus la accepţiuni efeminate, edulcorate. „Calitatea sufletească", precum tot ce se găsea, de altfel, în orbita misterului inimii, desemna odinioară o calitate prin excelenţă virilă. Diodor Dure restituie acestei virtuţi arhaica ei accepţiune, întîmpinîndu-ne cu vocea de bas a unei picturalităţi flagrante. O picturalitate însoţindu-se cu prolificitatea sa, descurajantă chiar şi numai pentru contemplatorul care sînt. O prolificitate ce se logodeşte cu prodigalitatea şi candoarea sa munificentă. Aşa se face că, oricînd, atelierul lui Dure debordează de lucrări, unele de mari dimensiuni. Fervoarea mută cu care artistul s-a dedicat picturii lasă impresia că timpul îi e prea puţin pentru a-şi epuiza proiectele, pînzele — prea înguste pentru amploarea gesturilor, atelierul — prea neîncăpător, şi galeriile — prea mici pentru opulenţa travaliului său. Cred despre Dure — nu fără unele estimări — că a pictat în cei 40 de ani cel puţin 7 Dalles-uri (în întregimea sa !), din care 5 în ultimii 20. O probă de fluvialitate e chiar selecţia operată pentru acest Dalles, o expoziţie care e de fapt o personală a ultimului deceniu, cu cîteva săgeţi retrospective spre anii '73—'78 (spre acuarela acelor ani). Pur şi simplu, pictorul nu are cultul răgazului. Un artist „în marş forţat", care are pentru el aerul unei promenade. Această — de acum proverbială — prolificitate, face ca pictorul să descindă anual în „personale", în majoritatea lor la galeria „Helios" din Timişoara. Dure şi-a pus deja în dificultate biografii, pierzînd el însuşi evidenţa expoziţiilor (personale — cel puţin 23) şi, cu siguranţă, a lucrărilor dăruite sau risipite prin colecţii ocazionale. Orice nouă expoziţie se deschide în ecoul celei precedente. În cadenţa lor, însă, pictorul alternează atît ciclurile predilecte ale iconografiei sale — natură statică, peisaj, portret, compoziţie —, cît şi tehnicile artistice : ulei, acuarelă, pastel, ca pe un programatic „mod de a fi" al atelierului.

O anume textură a pauperităţii e înrudită organic cu simplitatea poveristică a recuzitei. Despre Dure putem spune că e cu adevărat carenţial în planul imaginaţiei. Cu atît mai mult, cu cît în ultimii ani artistul nu mai lucrează cu modelul în faţă. El fantazează minimal în alegerea temelor : cu ceva peste nimic. Deşi startul oricărei pînze, acuarele sau pastel este de o spontaneitate aproape iraţională, explozivă (artistul are viteza cu care ar putea, după o expresie a lui Delacroix, să surprindă într-un crochiu un om căzînd de pe un acoperiş), Diodor Dure nu e nici pictorul instantaneităţii, cum nici al conjuncturalului. Întemeiat, anteic, pe realitatea difuză a istoriei artei româneşti, cum şi pe realul nesofisticat al lumii cu fiinţe, lucruri şi spaţii, el le supune neprogramatic uitării transparente, dezvăluind astfel trama simbolică a acestui real. Spuneam „realitatea difuză a artei româneşti", pentru că azi (un azi al ultimului deceniu şi jumătate), opera lui Dure nu mai privilegiază citatul, fie el unul din triunghiul marilor sale iubiri : Catul Bogdan, maestrul său din anii de formaţie, Corneliu Baba şi H. H. Catargi. Opera sa ţîşneşte echidistant prin centrul acestui triunghi, eoglindu-i capacitatea germinativă, investindu-i cu funcţia de emblemă a clasicităţii noastre.

O acoladă se impune. Într-un moment cînd la noi şi aiurea a proliferat în penumbra cîtorva experienţe ale unor artişti exemplari o iconografie de extracţie simbolizantă sau cu pretenţii simbolice, cînd se pictează uneori cu dicţionarul de simboluri de-a stînga şevaletului, un artist din specia căreia i se revendică Dure, marchează în gîndirea simbolică accepţiunea ei de imanenţă a imaginii. Cuvine-se ca artistul să fie măcar în parte neştiutor de simbolismul operei sale, observa undeva Borges, cu o intuiţie ce ţine de geniul bunului simţ. Logica sensului simbolic debordează la Dure domeniul propriu-zis al reprezentării, îi guvernează ordonînd multiplicitatea lumii. Acestei coerenţe simbolice lăuntrice îi răspunde — lingvistic — legea invariantului plastic pe care o nutreşte, în cazul lui Dure, aceeaşi stihie a teluricului.

„Pămîntul" e însă un element care, în ultimii ani ai atelierului său, are reveria aerului, impur de amintirea arderii, adulmecînd adierea celei de-a cincea esenţe. Diodor Dure s-a consacrat disputei cu materie genitrix a picturii, devenită, la rîndu-i, instrument al disputei cu însăşi materialitatea lumii, cu ideea de mater-materia. O progresivă epură, o statornicie iconografică frizînd asceza au eliberat terenul pentru desfăşurarea efortului transfigurator al paletei. În economia motivelor reiterate de el, pictorul „defrişează" aria picturii de superfluităţi imagistice. Planeitatea unei cîmpii, nuditatea ei severă, recuzita florală, fructiferă a unei naturi statice sînt — în repetiţia lor obstinată — „goluri" în care irumpe setea sa de picturalitate. Modul specific al primelor valorizări ale teluricului a fost indistinctul. Structura hierofaniilor teluricului şi, implicit, istoria comportamentului omului arhaic (ritualurile) ne informează că pămîntul era un cosmos de tipul unui receptacol al forţelor sacre difuze. Caracterul difuz al imaginii l-am zărit în special în preliminariile ei abstracte, în eboşele uleiurilor de azi — un soi de „ecorşeuri" de stil. Privind aceste faze embrionare, mi-am spus că mulţi Kandinski, Hartungi şi Kleini îşi dorm somnul sub aparenţa majoritar realistă din pînzele artiştilor noştri. Şarjînd, aş spune că pictorul occidental modern încheie o pînză acolo unde pictorul nostru înţelege că abia şi-a încheiat pregătirea grundului. De fapt, fără a divaga prea insistent, sînt mii de Malevici cu „pătrate albe pe fond alb" ascunşi în sinopia icoanelor. Am visat să aducem aici cîteva eboşe, dar — incontinent —, pictorul le-a continuat, acoperindu-le de reperele realului. De fapt, încredinţîndu-le lui. Îmbrăţişînd această bogăţie de dificultăţi, Diodor Dure ştie că destinul materiei este să genereze continuu. Ştie că nimic nu e mai greu de înţeles şi de pictat decît consistenţele materiei. Pentru că nimic nu e mai nenatural. Reproducerea pămîntului e piatra de încercare a oricărui peisagist, tot astfel cum înţelegerea materiei e piatra de încercare a filosofului (v. **Pitoresc şi melancolie**). Nu aş spune numai în reproducerea pămîntului, ci şi în obţinerea amintirii transparenţei sale.

DIODOR DURE : Flori.

Pînă în preajma anilor '80—'81, uleiurile pictorului mai trădau încă „urmele" unui efort al „disputei" pictorului cu materia picturală. Atacul frontal sau în „răspăr", frotiurile intempestive au cedat locul unor gesturi mai calme, unor trasee mai puţin angulare. „Egeolokos", „născută în sînul pămîntului", părea întreaga paletă a pictorului, omologînd în portrete, în compoziţii — o „cină a bărbaţilor", între aceştia — pe „homo" lui „humus". O materie de consistenţă variabilă, modelată cu penelul sau cuţitul de pictură, malaxată, triturată, saturată pe alocuri, s-a rafinat prodigios în ultimul deceniu. Mai fluid sau mai catifelat, uleiul lui Dure recurge acum, frecvent, la glasiuri de o fineţe uneori meningeală. Un joc al „distanţelor" intră în mod fericit în delectările percepţiei. Cu o marjă de „independenţă" mai mare faţă de datele realului decît e portretul sau compoziţia, peisajul — predilect campestru — e un revelator stilistic mai convenabil, mai simptomatic. Cerul fusese aici, de cele mai multe ori, o geană plumburie exilată oarecum în registrul superior al pînzei. Pămîntul era văzut în perspectivă plonjantă de un pictor care se înalţă — cîtuşi de puţin altier — deasupra întinderilor, spre a surprinde în ample îmbrăţişări spectacolul germinaţiei, exalările căldurii animale.

Intrarea în Dalles e urmată, de fapt, de ieşirea în cîmpie prin marile porţi ale pînzelor lui, în largul întinderilor cutreierate de geamătul surd al genezelor şi de respirarea rarefiat egală a somnului lor hibernal. Prin peisajele lui Dure poţi hoinări însoţit de murmurul, de fermentaţia tuşelor, în acordurile unei palete grave şi totuşi fericite. Din largul întinderilor sîntem invitaţi în interior, în colţuri de atelier cu naturi statice, de la uleiurile viguroase, la pastelurile unui Dure „de catifea" sau la acuarelele care conservă intact pulsiunile geologicului şi gesturile monumentale. Diodor Dure lasă mereu impresia unui monumentalist constrîns să se mulţumească cu pictura de şevalet. Or, „elementul" căruia îi corespunde organic sentimentul proporţiei monumentale este pămîntul, prin excelenţă.

Un exerciţiu unic în momentul de faţă în pictura noastră îl constituie această explorare sistematic alternativă — cu vizibile efecte de „vase comunicante", a celor trei materii picturale. Un exerciţiu „tehnic" care a cîştigat progresiv conotaţii spirituale. Fiecărei tehnici, artistul îi dedică lungi perioade de timp. Acuarela şi pastelul au adus în ulei spontaneitate şi dezinvoltură, transparenţele, sugestiile laviurilor le întrezărim în pasteluri ; transfuzii din boarea pastelurilor au atmosferizat penelul pictorului. Pămînturile lui Dure respiră amplu şi e simptomatic că partea de cer din peisajele ultimilor ani pictorul o dilată pînă la proporţii oceanice. Pictorul se descoperă locuitor pe fundul oceanului aerian iar amintirea pămîntului pluteşte în oglinda cerului, în masa unor nebulozităţi plumburii.

Naturi statice văzute în perspective „cavaliere", avansînd în planuri oblice spre ochiul nostru, împrumută accepţiunea unor montaje de „ofrandă". „Iată pictura", pare să articuleze artistul. E în acest gest de întîmpinare a ochiului încă un elogiu adus pămîntului, puterilor sale, căci întreaga recuzită e antrenată de forţe gravitaţionale spre pîntecul care a făcut să rodească flori şi poame. Un spirit letal se insinuează totuşi. Corolele unui buchet floral se preschimbă într-o profuzie de preţioase minerale, mere sau gutui ascund în materia lor străluciri de pepite prinse în brunuri sau negruri matriceale, amintind tainiţele alchimiei geologice.

Ca şi viaţa corpului, viaţa spiritului plecat într-o lungă călătorie are nevoie de provizii de drum iniţiale. Proviziile lui Diodor Dure sînt : conştiinţa succesiunii spiritului picturii româneşti cu ascendenţele menţionate, capacitatea de efort, pasiunea, cordialitatea, rectitudinea, modestia, bunătatea, o uriaşă voinţă de artă. Trebuie să fii foarte convins că ceva se găseşte la capătul acestei propoziţii care este viaţa, spre a te consacra cu atîta ardoare unei singure idei în „lucrarea artei", idee care a prins tot mai limpede contur în arta lui Dure : recîştigarea transparenţei şi luminilor lumii, a văzduhului, în cea mai opacă, mai densă şi ponderală manifestare a ei — pămîntul.

Din aceeaşi perspectivă a „elementelor" imaginaţiei materiale, o prejudecată destul de răspîndită, o observaţie a bunului simţ ne îngăduie să admitem că diversitatea unităţii spirituale a artei româneşti se lasă numită mai îndeaproape prin structura ei cuaternară, prin elecţiile sau aderenţele infuze la cele patru substanţe stihiale : pămînt, foc, aer, apă. Fără a cădea în absolutizări pernicioase şi rămînînd pentru moment în exemplul picturii, Moldova şi Bucovina au arătat predilecţie valorilor aeriene, cerului, pneumei ; ţinuturile pontice au vădit un cult pentru reverii acvatice; Munteniei şi Olteniei i-au fost mai familiare expresii ale focului şi combustiei ; Transilvaniei şi Banatului — reveriile gravitaţiei şi intuiţiile teluricului.

Din bogăţia de dificultăţi asumate de pictor, cea mai mare pare să fie aceea de a implora spiritul pe cel mai vulnerabil şi coruptibil tărîm al său : acela al cărnii lucrurilor, al carnalităţii lumii (tărîm predilect al căderii) ; dificultate egalată de încercarea artistului, de reuşita lui de a „reconsidera" locurile comune ale pictorialismului autohton, într-o perioadă în care ele păreau să nu fie mai mult decît cazuri de epigonism clorotic. Într-o perioadă, oricum, mai sceptică în valorizarea resurselor lui. În singurătatea sa, în relativa izolare a atelierului său, Dure a găsit nu doar cheia solidarităţii cu şcoala românească de pictură, ci şi argumentele acestei solidarităţi. Cel mai înalt şi transparent argument este argumentul iubirii. Pentru oameni şi locuri, cu artă cu tot. Dacă în seara vieţii — se spune — vom fi judecaţi după iubire, la 63 de ani, pe pragul acestei seri, Dure, pictorul-pictor pictează în numele ei, stîrnind-o pe a celor din jur.

Coriolan BABEŢI

LUPTELE PENTRU APĂRAREA TIMIŞOAREI

(III)

În cadrul măsurilor luate pentru realizarea dispozitivului de apărare al frontierelor de vest, se înscrie divizarea comenzii marii unităţi din Timişoara, în 2 eşaloane, primul în frunte cu comandantul, generalul de rezervă Vasile Ghitu, deplasîndu-se la Recaş, deci mai în adîncimea teritoriului, şi al doilea, în frunte cu lt. colonelul Vasile Maior, care rămîne ca post înaintat la Timişoara. Concomitent cu realizarea dispozitivului de acoperire, trupele române trebuiau să execute o severă pază a frontierei şi să repereze orice încercare de pătrundere pe teritoriul naţional. Astfel, în ziua de 24 august 1944, grănicerii şi jandarmii raportează eşalonului superior o vie activitate a trupelor hitleriste, pe teritoriul iugoslav, din apropierea frontierei cu România. În acelaşi timp, existau informaţii că vor fi lansaţi paraşutişti germani, pe teritoriul judeţelor Timiş, Arad şi Caraş. Împotriva acestora, în partea de vest a ţării, au fost înfiinţate unităţi auxiliare de intervenţie. Tot în sensul organizării dispozitivului de luptă a fost şi numirea colonelului Dăscălescu în funcţia de comandant al garnizoanei Timişoara, căruia i s-a pus la dispoziţie Batalionul de garnizoană, un pluton de jandarmi şi o companie din Batalionul 5 Instrucţie Auto, ca, împreună cu celelalte forţe, să asigure ordinea. Colonelul Galgoţi a fost numit comandantul pazei şi ordinei interne, în spatele frontului, în judeţul Timiş-Torontal.

Înscrise pe linia tradiţiilor militare ale poporului român, şi după declanşarea revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, masele populare conduse de către P.C.R., îşi manifestă dorinţa de a lupta cu arma în mînă, împotriva cotropitorilor. Acum, masele cer să fie organizate în gărzi naţionale româneşti, cu misiunea de a asigura siguranţa personală şi paza bunurilor cetăţenilor. În acest sens, la Inspectoratul de poliţie Timişoara şi la poliţia Deva, s-au prezentat reprezentanţii organizaţiilor locale ale partidelor : comunist, social-democrat, naţional-ţărănesc şi naţional-liberal, oferindu-şi serviciile lor pentru menţinerea ordinei. Ei au asigurat autorităţile de o colaborare sinceră şi că doresc linişte deplină în interiorul ţării. Pe teritoriul judeţului Timiş-Torontal au şi început să fie înfiinţate gărzi naţionale, cu data de 25 august 1944. Acestea trebuiau să primească arme de la autorităţile militare, conform ordinului prefectului judeţului. În numai cîteva zile, în majoritatea comunelor timişene s-au constituit gărzi naţionale. Ele aveau un rol deosebit, mai ales în localităţile care nu se aflau sub incidenţa armatei române şi în care nu existau posturi de jandarmi.

(AUGUST — SEPTEMBRIE 1944)

Tot atunci intră în acţiune şi foştii luptători din gărzile naţionale, din Banat şi Transilvania, din anii 1918—1919, cei care au luptat cu arma în mînă pentru realizarea Marii Uniri din 1918, înţelegînd astfel să participe la luptă împotriva invadatorilor, pentru păstrarea integrităţii ţării. Se dă publicitate, la nivel naţional, apelului „Asociaţiei foştilor luptători ai gărzilor naţionale din Banat şi Ardeal, de la 1918—1919", apel semnat de către secretarul general al asociaţiei, Traian Milovan. În Banat, asociaţia gărzilor naţionale româneşti, avea ca preşedinte, pe dr. Aurel Cosma, care lansează un apel către românii bănăţeni. „În consecinţă, facem apel la toţi membrii ei, ca să se integreze într-un spirit de disciplină naţională şi să-şi strîngă rîndurile în jurul drapelului ţării, urmînd cu încredere viteaza armată română şi bravii ei comandanţi. Foştii luptători de la 1918 nu pot fi decît acolo unde este armata română şi unde fîlfîie stegul patriei".

În Banat, organizaţiile locale ale partidelor politice, care formau „Blocul Naţional Democrat", (comuniştii, social-democraţii, naţional-ţărăniştii şi naţional-liberalii) se constituie în Comitetul Bănăţean al B.N.D. şi lansează, în data de 6 septembrie un apel pentru înfiinţarea gărzilor naţionale. Aceste gărzi urmau să fie constituite în toate oraşele şi comunele din Banat, în termen de 48 ore de la publicarea apelului în presă. Ele aveau caracter paramilitar, iar ca semn distinctiv — tricolorul naţional. În apel se arată că „B.N.D din Banat, conformîndu-se dispoziţiilor guvernului şi imperativului naţional de a sprijini armata română în acţiunea ei de apărare a teritoriului naţional şi de dezrobire a Ardealului robit, hotărăşte înfiinţarea gărzilor naţionale din Banat". Ele trebuiau să aibă un caracter larg de masă, cuprinzînd membrii celor 4 organizaţii politice, care formau B.N.D.-ul : P.C.R., P.S.D., P.N.Ţ. şi P.N.L. şi pe toţi patrioţii aparţinînd grupărilor democratice. Grupele, plutoanele şi companiile trebuiau să se organizeze pe comune şi pe străzi, în oraşe, iar batalioanele, pe plăşi şi sectoare, în oraşe. În sensul înfiinţării gărzilor naţionale româneşti, în Banat se pronunţă şi organul de presă al Regionalei Banat al P.C.R. — „Luptătorul Bănăţean", încă din primul său număr de apariţie. De altfel, toate ziarele bănăţene au publicat imediat apelul B.N.D., pentru constituirea gărzilor naţionale româneşti.

Activitatea gărzilor naţionale româneşti în Banat era de o importanţă deosebită, avîndu-se în vedere faptul că aici exista populaţie germană, şvăbească, care făcea parte din Grupul etnic german şi din formaţiunile sale paramilitare de tineret. Deci, cu atît mai mult, era imperios necesară înfiinţarea gărzilor naţionale româneşti, în sud-vestul României. Aceasta mai ales că, începînd din primăvara anului 1944, hitleriştii înarmaseră sistematic populaţia şvăbească a Banatului, pentru a avea siguranţa că românii de aici nu vor protesta împotriva tratamentului şi rechiziţiilor pe care le făcea armata germană. Autorităţile româneşti locale, deşi sesizate de acest fenomen al înarmării şvabilor, nu au putut lua nici o măsură, deoarece aceştia erau protejaţi direct de către armata hitleristă şi consulatul german din Timişoara. Şvabii înarmaţi vor ţine, de altfel, sub teroare, populaţia românească a Banatului, mai ales în perioada luptelor pentru apărarea frontierelor de vest ale României.

Organizate, deci, sub directa îndrumare a P.C.R., gărzile naţionale, alături de formaţiunile de luptă patriotice, vor avea o contribuţie însemnată la apărarea frontierei de vest a ţării, la menţinerea ordinei şi siguranţei populaţiei româneşti de aici. După luptele din septembrie 1944, gărzile naţionale îşi vor continua activitatea în sud-vestul României, sub titulatura nouă de gărzi cetăţeneşti.

Radu PAIUŞAN

Octavian VLAD

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Sărbătorindu-i pe mecanizatori...

Într-o splendidă duminică de la finele lui cuptor i-am însoţit, din nou, pe aceşti admirabili oameni care sînt artiştii amatori, mulţi dintre ei purtînd cu demnitate titlul de laureaţi ai Festivalului naţional „Cîntarea României", la ultima sa ediţie impunîndu-se cu fermitate în faţa concurenţilor din toată ţara. Spre deosebire de alte dăţi, în duminica aceea, colectivele artistice de la Întreprinderea Mecanică pentru Agricultură, Întreprinderea de prelucrare a lemnului, sau I.J.T.L. s-au deplasat în mijlocul unor oameni de excepţie : MECANIZATORII. A fost ziua care, marcînd încheierea secerişului în cadrul multor consilii unice agroindustriale de stat şi cooperatiste (Buziaş, Cenei, Peciu Nou etc.), le-a fost dedicată lor, mecanizatorilor, oameni statornici ai pămîntului care, anul acesta, au contribuit, alături de specialişti, de ceilalţi lucrători ai ogoarelor, la obţinerea unor producţii record nemaiîntîlnite încă în istoria meleagurilor noastre. În mijlocul lor, versul, cîntecul şi jocul în interpretarea artiştilor amatori au avut o semnificaţie cu totul aparte. Ne-a demonstrat-o, ca să ne referim concret la exemplul de la Cenei, programul complex, bogat, plin de miez al colectivului artistic „Floarea timişeană" de la Întreprinderea Mecanică pentru Agricultură din Timişoara, oameni înrudiţi într-un anume fel, cu lucrătorii ogoarelor. Aproape 50 de artişti amatori au fost primiţi cu toată căldura sufletelor de locuitorii comunei Cenei, de mecanizatori, în primul rînd, pentru că peste 300 dintre ei au fost sărbătoriţi după meritul şi cinstirea ce li se cuvine. Celor din Cenei, li s-au alăturat cei din Uivar, Pustiniş, Checea, Bobda, reprezentînd, practic, toate unităţile agricole. Centrul de Creaţie şi Cultură Socialistă „Cîntarea României" i-a întîmpinat şi el pe măsura evenimentului. Clădirea a fost recent reparată, zugrăvită, iar în holul mic de la intrare a fost amenajată o micro-expoziţie cu produse agricole. Le-am admirat şi noi, ca şi artiştii amatori amintiţi şi ni s-a părut firesc ca programul lor să fie dedicat oamenilor care, cu mintea şi braţele, au ştiut să smulgă pămîntului, în cel mai adevărat sens al cuvîntului, asemenea producţii, la care înaintaşii nici măcar nu puteau visa.

Programul artistic ce le-a fost dedicat în întregime s-a derulat pe parcursul celor 90 de minute şi, fără teama de a greşi, putem spune că şi el a fost de excepţie. În primul rînd prin mesajul lui, mesaj transmis direct celor din sală. Multe, cele mai multe dintre momentele artistice au fost dedicate oamenilor, pe numele lor real, aflaţi şi ei în sală şi aplaudaţi pentru munca lor eroică, asemeni celor de pe scenă. Am urmărit spectacolul din sală, din mijlocul oamenilor, al mecanizatorilor şi i-am văzut şi admirat pe aceşti autori de recolte nemaiîntîlnite. Le-am văzut feţele zîmbitoare, deschise şi luminate de bucuria muncii făcută cu folos. I-am văzut aplaudînd cu căldură nemăsurată, bătînd din palmele lor bătătorite şi arse de soare şi vînt. Toţi, fără excepţie mi s-au părut minunaţi şi am înţeles mai bine cît de admirabilă poate fi iniţiativa organizării unor asemenea sărbători dedicate mecanizatorului, muncii sale făcută cu pasiune şi dăruire.

Nicolae PIRVU

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI

top

În perioada premergătoare Momentului Woodstock tineretul manifesta interes pentru o muzică din toate timpurile, de pretutindeni. Cochilia strîmtă a rockului tradiţional se fisurează permiţînd apariţia spaţiilor noi, inedite ale experimentelor Underground în peisajul unei muzici cu tot mai mulţi adepţi. Muzica indiană devine cunoscută în Europa şi S.U.A. graţie sitarului lui Ravi Shankar admirat de Beatles-i mai cu seamă de George Harrison. Apare Makeba cu cîntecul de sorginte africană care, alături de alţi artişti, fără să abandoneze valorile tradiţiei oferă mostre sonore inediate, eclantante. Atracţia pe care o exercită muzica în rîndul tinerilor se datorează şi sentimentului de participare al întregii comunităţi. Tinerii vor să-i simtă în jurul lor pe cei cu care sînt de-o seamă, faptul conferindu-le acel sentiment de satisfacţie specific unei anumite vîrste, unor adeziuni comune, iar atunci cînd apare, isteria adulaţiei face parte din necesitatea de a avea o supapă. „**Mulţimea admiratorilor la un concert rock constituie o proclamare vizibilă a identităţii colective**" (Menuhin). Dar să ne oprim puţin asupra funcţiei sociale a muzicii rock, observată de unii abia după Woodstock şi să dăm cuvîntul sociologului britanic **Carl Belz : „Artă protestatară încă de la începuturile sale, muzica rock ajunge să-şi înnobileze conţinutul exprimînd cu vigoare în anii '60 nedreptăţile sociale, ordinea şubredă a unei lumi strîmbe. Artiştii încetează a mai privi lucrurile la modul simplist, ca la începuturi deşi o spunem, şi atunci muzica rock se manifesta ca un protest împotriva valorilor prăfuite ale vechilor generaţii ce se exprimau prin artificialitate şi kitsch"**. Cu totul altfel era privită viaţa pe cîmpul de 243 de hectare cu lucernă a lui Max Yasgur, la **15 VIII 1969**. Peste 500 000 de tineri cîntau pe o ploaie torenţială împreună cu **Joan Baez, Richie Havens, Arlo Guthrie, Joe Cocker, Janis Joplin, Jimi Hendrix, The Who, Ten Years After, Mountain, Melanie**... Ce să înţeleagă poliţiştii uzi pînă la piele, cărora tinerii le ofereau zîmbind garoafe ? Muzica n-a putut schimba lumea, cioburile iluziei au provocat răni, dar Woodstock a demonstrat cît de mare e forţa acesteia cînd ea se înscrie pe traiectoriile marilor probleme ale existenţei...

Petru UMANSCHI

fanion

VARA FIMBUL

Vechii nordici, stimaţi iubitori ai fotbalului, îşi închipuiau că amurgul zeilor va fi precedat de o iarnă lungă, Fimbul cum ar veni în limba lor, ce va dura cît trei ierni regulamentare şi, evident, mult mai aspră. (Nu vreau să spun cît de aspră pentru a nu îndulcoşa pe cei prea sensibili). Noуă — păstrînd proporţiile şi schimbînd, evident, latitudinea ! — ni se pare că nu mai trece vara asta, să ne vedem odată în A, pe extragazon şi să ne tragă iar în radiofaze duminicale Nicolae Secoşan, în rarele dar frumoasele momente cînd se dă legătura la Timişoara. Şi ni se mai pare că vara asta e mai lungă decît trei la un loc, fiindcă, pe la cluburi, se vorbeşte cam insistent despre o ipotetică modificare a sistemului de desfăşurare a primei divizii, care, de se va adopta, va permite Politehnicii să depăşească cu cel mult două puncte un record al campionatului recent încheiat : cel al A.S.A. Tg. Mureş ! Criteriul reorganizării ar fi numărul de ordine în clasament, cu soţ sau fără soţ (scuzaţi apropo-ul involuntar !), în funcţie de care s-ar forma două grupe a cîte nouă echipe. Mai uşor exprimată ideea, grupa Steaua şi grupa Dinamo. În mod cert, asta nu ar rezolva cu nimic problemele de fond ale fotbalului nostru, pentru că nu de o simplă reorganizare administrativă e vorba... În fine, tot o problemă la ordinea verii — transferările. Liniştea ce înconjoară acest fenomen a fost perturbată, săptămîna trecută, de un comunicat al F.R.F. în care noutatea e un cuvînt : non-amator. Se pare că termenul a fost preluat de la U.E.F.A. şi desemnează o categorie intermediară de jucător, între amator şi, uşor de ghicit, profesionist. Diferenţa dintre un non-amator şi un profesionist stă în faptul că non-amatorul semnează un angajament pe cinci ani, în vreme ce profesionistul are contract pe termen variabil. După ultimele zvonuri, de la anul ar urma ca transferările să nu se mai facă individual, pe bază de dezlegare, ci la nivel de cluburi, tocmai în virtutea acestui angajament de care pomeneam. La Poli, noutăţile sînt puţine: Mănăilă (de la U.M.T.) şi Cristescu (Suceava). Un cîştig e faptul că nu pleacă Oloşutean ! Cazul lui Oct. Popescu (Galaţi) nu a fost soluţionat încă, iar „angajarea" lui Caşuba se pare că a căzut. În turneul din Cehoslovacia, Poli a învins, între altele, şi pe Inter Bratislava (1—0), formaţie care, doar cu o săptămînă înainte, în Franţa, la Sedan, cîştiga cu 2—0 la Dinamo Bucureşti. Asta e.

Marcel TOLCEA

William Jay Smith (n. 1918) este unul dintre poeții contemporani de seamă ai Statelor Unite, o personalitate marcantă a vieții culturale a acestei țări. Valoarea sa este reflectată în numărul mare de prestigioase distincții și premii naționale și internaționale cu care a fost onorat pînă acum. William Jay Smith este autorul a opt volume de versuri : poezile traduse mai jos fac parte din cel mai recent volum al său, The Traveler's Tree, New and Selected Poems („Copacul călătorului, Poezii alese și noi"). A scris numeroase eseuri, studii critice, recenzii, poezii pentru copii ; memorille sale s-au bucurat de o unanimă apreciere. A tradus mult și cu succes din poezia franceză, italiană, spaniolă, portugheză, rusă, suedeză.

Poeme de William Jay Smith

DIMINEAȚĂ DE IARNĂ

În timpul nopții un vînt a bătut peste casă
Și prin visul nostru,
Învîrtejind zăpada, printre pini, în sus,
Zgîlțîind pereții de scîndură albă, cu gheață,
Zăngănind la ferestre,
Foșnind pe sub pai și-mprejur,
Astfel încît ne mișcam
Pe dezlănțuitele ape
Cu un vapor ancorat care înfrunta urgia.
Am călătorit întreaga noapte
Pe versi, marmoreene
Ape și, în semiîntreze, am vegheat
Albele, rupte sloiuri
Plutind pe lîngă ferestre ;
Am călătorit toată noaptea-n acel ținut nordic
Și cînd ne-am trezit, casa era îngropată-n zăpadă,
Sus, pe un
Promontoriu înghețat, un
Dinte de gigant
În gura văii reci,
Încolăcindu-ne cu o limbă albă, înghețată.
Trunchiurile înaltilor mesteceni —
Imens, uscat torace al unui cetaceu
În valea liniștită esuat.
Și-am zărit prin nemișcatele oase de ramuri,
De parcă am fi privit prin tîmp,
Străluciitoarea lumină căzînd
Pe-un peisaj ca de fildeș,
Un port construit din os.

COPACUL CĂLĂTORULUI

Numele său se trage din faptul că are scobiturl la baza frunzelor, din care, se spune, călătorii obțin apă de băut. Copacul călătorului are un trunchi ca de palmier, are pînă la 10 metri înălțime, frunze imense, cu coada lungă, în formă de vîslă, aranjate pe două șiruri distribuite pe un singur plan, ca un evantai gigantic. Deși frunzele nu se divid în mod natural, ele sînt de obicei mai multe sau mai puțin zdrențuite de vînt.

Thomas H Everett, Copaci vii ai lumii.

I

Într-o zi clară ca aceasta, cînd ochiul
Te trece de linia vizibilă a zării,
vei fi ridicat fără grabă pe aripi ce par
să atingă capătul timpului
ridicat în gînd sau în vis —
și cuiburi aurii de clădiri se așează pe maturile verzi
sau vor cădea în riul de bronz,
monumentale bucăți de galbenă ambră din salba unei uriașe femei :
într-o astfel de zi, după-amiaza tîrziu, îți vei
Începe periplul.

III

Acolo, cu frunze înalte cît omul,
două șiruri de lungi visle întinse
pe-o singură parte —
evantai verde, gigantic, de vînt zdrențuit,
podoabă de pene rîvnită de șefii Cherokee —
se înalță-n lumina fierbinte și albă
a călătorului pom ;
trunchiul său stă pe pîlticul, neștiutorul pămînt,
cu numeroasele brațe-ale Șivei păzite de foc —
un întreg univers —
nimicitor, creator, măreț dansator neîmblînzit,
pe care și zeii se-aplecă să-l vadă,
copacul simbol, al călătorului pom.
Rupe-i o ramură, un braț : din scobitura rămasă
soarbe-i ca dintr-o sursă adîncă de acr,
limpedea apă îndelung adunată și rece.
Dar dacă-i rupi acea creangă, îți tulburi și visul
și iar fi-vei tînăr, în barcă modestă,
bînd de pe-o vîslă
din apa cea clară de munte.

Treci atunci pragul și intră în casa ascunsă.
Ești binevenit. Și așteptat. Eu sînt acolo.

COBORÎREA LUI ORFEU

O pasăre mălaistră, cu o creastă în neîncetată mișcare,
Consumă fructe dintr-un arbore de foc,
Cu ramuri ce arunce o umbră uriașă și tremurătoare
Peste pămînt, pe lîra împodobită
A lui Orfeu ; acesta rătăcește pe sub pămînt
Și este consumat, e consumat de foc.

Ascultă-i, o, tu, cîntăreț sălbatic, cînd se mișcă
Acolo jos, sub dealurile acoperite :
„A vieții așa e peste poate, e necesar să ne golim
De toi ce-i viu : trebuie acum să trecem
Prin albastrele întinderi ale Morții către esență,
Dincolo de suprafața mai întunecată a vieții, unde bogate izvoare fierbinți
Țîșnesc din piatră.
Trebuie să căutăm iubirea
În miez de foc."
Și printr-o pădure incicilă
Pornește, trecînd de flacăra cu trei brațe.

Cunoașterea, atotputernică, îl va duce
Pe om în jos, pe acele cărări bătute, de piatră,
De sub pămînt, în regatul
Întunecaților zei, de foc stăpînit :
El trebuie să învețe,
Ca și Orfeu, că nu se poate întoarce.
Căci întorcîndu-se, își găsește
Dulcea iubire pierdută și coboară
Unde o zi e nimic și vieșele-s sfîrșite
Și riurl late curg, arzînde ;
Și totuși trebuie să se-ntoarcă.
Și întorcîndu-se, întreabă
„Dar fără de ea, ce-ol face ?
Che farò ?"
Și își urmează calea
Dincolo de lumină,
Din bezną înspre noapte,
Purtîndu-și lira — un scut în flăcări.
Aici, la gura cenușie a grotei,
Margine verde de mormînt,
Privim pasărea ai-i strigăm : Revino,
Revino la cei vii.
O, atît de mult
Se pierde cu fiecare zi : aripi negre de moară
În mînioșul vînt se rotesc, rozele ard,
Se prefac în cenușă pe un schelet de sîrmă ;
Soarele pentru foc este oglindă,
Iar pămîntul, în ea reflectat, se sfărîmă la atingerea noastră.

În românește de Hortensia PÂRLOG

accente

Celălalt versant al muntelui (II)

Expediția din romanul Am străbătut munții de Marcel Brion este și un fel special de antrenament pentru descoperirea în realitatea umanentă a absolutului. Acesta se află aici, în lume. În spatele unor depărtări concret-geografice care trebuie depășite. Concomitent, însă, calitatea transcendentă a absolutului se naște treptat din chiar ritmul pașilor și din detaliile descrierilor. Acestea creează sentimentul de gol și de indeterminare, prin aglomerarea determinațiilor concrete. Poezia depărtărilor exotice sfîrșește în gestualități bizare și în suprarealități fantastice. Călătoria se întîmplă în Sudul îndepărtat, unde „nisipul cafeniu al deșerturilor mișcînd nisipul blond al plajelor", lat „cețurile aduc din fluxul mării năluciile unor cetăți moarte sau care se vor naște de-acum încolo".

Călătoria este, în totalitatea ei, o împletire între reverie livrescă și aceea fantastică și mitică. Înaintea oricăror noi plecări, unul dintre expeditionari rostește versuri din Wordsworth ca pe niște descintece menite să asigure reușita călătoriei. Ținta ei li apare în felul mirific al acelor „prea-fericite insule despre care pomenesc bătrînii din Extrem-Orient, pufăind din narghilele".

Cealaltă parte a munților spre care călătorese eroii romanului este, de fapt, o abstracție, care nu poate fi adusă în realitatea concretă decît prin medierea alegorică a drumului ocolit. A rătăcirii. Scenariul narativ pretinde, de-aceea, căluze trădătoare și viclene, care părăsesc expediția furînd hărțile, instaurînd golul și condamnînd expeditionarii la starea de „larve neputincioase" care „se tîrăsc pe nisipul fără de sfîrșit al deșerturilor". Itinerarul se indetermină prin dereglarea tuturor obiectelor în stare să-l ordoneze. Busola și sextantul fac „salturi innebunitoare", călăreții nomazi inițiați aiurea pe-o noapte în preajma caravanei călătorilor rătăciți, apoi se mistuie în dimineață fără să lase nici o urmă. Realitatea alunecă în fantastic și halucinant în chiar ritmurile pașilor. Siluetele „sumbre" ale nomazilor călăreți sînt „incolore" și „cenușii", se decupează pe cerul serii în care „nuanțe de galben și roz-albastru își prelungeau gamele pînă la definitiva instalare a întunericului". Imaginea amurgului semnifică nici neputința de a distinge clar, de a delimita realul de irealitate. Rătăcirea în spațiu provoacă, astfel, și o implicită rătăcire a capacității raționale de situare în real. În contact cu infinitul spațio-temporal, călătoria devine, după cum mărturisește un erou al romanului, „un noviciat al morții". Lumea întreagă, confruntată cu nemărginirea, se chircește, se artificializează în felul unor „bucățele de hîrtie, frunze moarte, insecte uscate". Pînă și alimentele „au ceva fals în ele", par „făcute din ceară pictată și stropită cu esență de flori pentru a le da parfum". Gustul lor este acela al lutului ori al cartonului, apa din fîntîni pare că a zăcut „mult timp pe funduri de cisternă prost curățate".

Singura alternativă la această invazie a neantului în lume rămîne căutarea sinelui, a Ființei, chiar dacă drumul pînă la ea este presărat cu „munți și pustiuri" care nu pot fi străbătuți decît în „nopți nesfîrșite și zile interminabile". Și abia atunci, după vorba inspirată a unui personaj din roman, călătorul rătăcit pricepe că „ceea ce ești nu înseamnă nimic" și că doar „ceea ce cauți este totul".

Daniel VIGHI

COLEGIUL DE REDACȚIE:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLTESCU NICOLAE PÎRVU CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 32

SAPTAMINAL SOCIAL POLITIC ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 32 (1171) 11 AUGUST 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 8 PAG., 3 LEI

Niciînd, probabil, n-a putea găsi o mai potrivită metaforă a vremurilor pe care le trăim decît a acestor fierbinți și rodnice zile de vară. De la înălțimea combinelor agricole sau din preajma uriașilor ultramodernelor agregate industriale, imaginea-simbol a acestui timp erou stă sub semnul soarelui. A binefăcătoarelor sale raze, a sevei pe care ele s-o stîrnească în adîncimile pămîntului, dar și în aparentul calm al planșei de proiectare. Trăim, așadar, zile fierbinți, zile conturate de entuziasmul incandescent al preamării noastre trăiri. Intr-un timp fierbinte de vară, în neutatul August 23 al anului 1944, a început noua noastră istorie. Ne pregătim, în curînd, să-i sărbătorim a patruzeci-și cincea aniversare. Tot ceea ce trepte ale devenirii noastre, toți atîtea insemne adînc dăltuite în marmura vremii. Sub semnul sărbătorii, al sărbătorescului entuziasm, stă și hotărîrea unanimă a întregului popor de a-i realege, la al XIV-lea Congres al Partidului, la cîrma destinelor noastre, pe eroul națiunii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Un gest de maturitate politică, de încredere în cel care, în ultimul sfert de veac, a girat imaginea ascendentă a României socialiste în lume.

Angajarea revoluționară, deplina unitate în jurul Partidului, a înțelepților asle politici sînt, și ele, dovezi ale maturității politice la care a ajuns poporul nostru. Mobilizat de programaticele documente ale partidului, națiunea română, deplin stăpînă pe destinul său, edifică socialismul multilateral dezvoltat pe pămîntul vechii Dacii. Congresul al IX-lea, piatră de hotar în istoria patriei, ne-a canalizat nu numai energiile creatoare, dar ne-a și învățat un alt fel de a fi al nostru, în lumina demnității și a cinstei. „Congresul al IX-lea a intrat în istorie prin proclamarea fermă a dreptului inalienabil al partidului nostru de a-și elabora de-sine-stătător linia politică, strategia și tactica revoluționară, aplicînd în mod creator adevărurile universal-valabile, principiile socialismului științific la condițiile concrete ale României, la specificul nostru național, la realitățile și cerințele fiecărei etape istorice", se subliniază în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român. Cuvinte înțelepte, cuvinte adevărate, care conțin în adîncul lor o filă esențială de istorie națională. Ele vorbesc despre capacitatea poporului nostru, a înțeleptului său partid comunist, de a da răspuns marilor întrebări ale istoriei. Adică de a găsi cumpăna bună, drumul spre fericirea fiecăruia și a tuturor.

ORIZONT

Treptele devenirii socialiste

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

ROLUL FUNDAMENTAL AL PROPRIETĂȚII SOCIALISTE

„Va fi promovată în mod consecvent politica de întărire continuă a proprietății socialiste — a întregului popor și cooperatiste — care constituie o necesitate obiectivă a construirii și dezvoltării noii orînduiri, a progresului continuu al forțelor de producție, a creșterii nivelului de trai, a asigurării independenței și suveranității naționale, a mersului ascendent al patriei noastre pe calea civilizației și prosperității".

(Din PROIECTUL PROGRAMULUI-DIRECTIVĂ pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român)

Dezbaterea aprofundată, într-un spirit de responsabilitate a Tezelor pentru Congresul al XIV-lea al partidului permite nu numai analiza activității concrete a fiecărei unități economice și sociale, ci și desprinderea unor aspecte teoretice, de interes politic general. Tezele subliniază, astfel, că făurirea socialismului reprezintă o cerință istorică, legică, obiectivă a dezvoltării sociale și că „Viața, practica revoluționară au demonstrat, atît în cadrul țării noastre, cît și pe plan mondial, rolul fundamental, hotărîtor al proprietății socialiste a întregului popor și cooperatiste, în făurirea noii orînduiri sociale".

Analiza politică presupune înaintea concepte și structuri legice pe baza cărora să se poată explica modul de organizare și de funcționare al societății, dinamica relațiilor dintre clase și națiuni, direcțiile principale de acțiune ale partidelor comuniste și muncitorești. Pentru înțelegerea științifică a sistemelor sociale globale, cele mai importante sînt conceptele de forțe și relații de producție, definiția claselor în funcție de poziția față de mijloacele de producție, a democrației și statului în funcție de esența lor de clasă ș.a. Proprietatea și, în primul rînd, proprietatea asupra mijloacelor de producție, prin natura și puterea intereselor ce le generează, determină și explică, de cele mai multe ori, cauzele adînci ale unor fenomene și procese social-politice, atitudinea politică a unor clase, națiuni, grupuri sociale, inclusiv comportamentul individilor.

Dacă am admite existența unei societăți în care s-ar putea menține munca individuală s-ar putea, eventual, justifica, pînă la o anumită limită, proprietatea individuală asupra mijloacelor de producție. In realitate, însă, întotdeauna munca a avut un caracter social și nu s-a putut dosăbi în bune condițiuni dacă nu a existat o strînsă colaborare între oameni. Dorința de a menține prin proprietate și de constringere societatea patriarhală întemeiată pe mica proprietate s-a dovedit o utopie, mai mult chiar, după cum demonstra Lenin, în asemenea condiții „mica proprietate generează capitalism și burghezie permanent, zi de zi, ceas de ceas, spontan și în proporții de masă". Cu atît mai straniu apar astăzi acele opinii care susțin că mica proprietate ar putea stimula dezvoltarea economică a socialismului.

Perfecționarea forțelor de producție în epoca modernă, revoluția științifică și tehnică din zilele noastre, cerințele elementare ale civilizației contemporane accentuează caracterul social al muncii. Modul de organizare burghez, care-și propune să mențină cu orice preț și cît mai mult timp proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, băncilor ș.a. se află în contradicție, băncilor ș.a. se află în contradicție de progres și democrație. „Proprietatea particulară asupra mijloacelor de producție, împărțirea societății în clase antagoniste, în asupritori și asupriți — precizează tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în Cuvîntarea la Plenara din iunie 1989 —, reprezintă, de fapt o încălcare a legilor obiective ale naturii și dezvoltării sociale, constituie rezultatul violenței și forței".

Spre deosebire de capitalism, unde puterea unui mic grup izvorăște din proprietatea privată, interesul fundamental al muncitorilor, țăranilor, al tuturor celor exploatați este de a lupta împotriva modului burghez de a organiza societatea și economia. Obiectivul principal al activității partidelor comuniste este de a edifica o nouă societate, în care să nu mai fie posibilă exploatarea omului de către om. „Ceea ce trebuie să realizeze socialismul — arată secretarul general al partidului, în Cuvîntarea din iunie 1989 — este lichidarea proprietății particulare asupra mijloacelor de producție și trecerea acestora în mîinile adevăraților stăpîni, ale muncitorilor, ale intelectualității, a pămîntului în mîna țăranimii, în cadrul cooperativelor agricole de producție a marii proprietăți socialiste".

Pentru România, mai mult decît pentru alte popoare, capitalismul a însemnat dominația străină, înapoierea economică soldate cu un război nefast. Victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a deschis o nouă perspectivă poporului român. Abolirea monarhiei și proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, naționalizarea principalelor mijloace de producție, din iunie 1948, au dus la transformări radicale în structurile social-politice, iar prin încheierea cooperativizării agriculturii, în aprilie 1962, relațiile economice s-au generalizat.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a marcat începutul unei noi epoci revoluționare, caracterizată prin dezvoltarea neîncetată a forțelor de producție și, în strînsă concordanță cu acestea, perfecționarea relațiilor de producție. „Experiența construcției socialismului din țara noastră — subliniază tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în Cuvîntarea de la Plenara din iunie a.c. — demonstrează că lichidarea exploatării și asupririi capitaliste, a dominației straine și trecerea la făurirea noii societăți, a socialismului... au făcut posibile „... creșterea puternică a forțelor de producție, a industriei de peste 135 de ori, din care de 120 de ori după Congresul al IX-lea al partidului, a producției agricole de peste 10 ori, din care de 6 ori după Congresul al IX-lea, precum și sporirea veniturilor naționale de peste 40 de ori, din care de 33 de ori în aceeași perioadă de după Congresul al IX-lea".

Obiectivele mărețe pe care le propune poporul român: dublarea pînă în anul 2000—2005 a producției industriale și a venitului național (în raport cu anul 1980), obținerea unei recolte de 40—45 milioane tone nu se poate realiza fără întărirea și dezvoltarea permanentă a proprietății socialiste. Pentru a apăra constient avuția poporului — proprietatea socialistă — sînt necesare dezbateri și clarificări teoretice, analize ale unor situații concrete din întreprinderi industriale și agricole, o intensă activitate ideologică și educativă de cunoaștere și înțelegere a principiilor socialismului științific, a politicii partidului nostru. In vederea realizării deziderateloor majore pe care le are poporul nostru în față, cuprinse în Tezele și Programul-Directivă pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român.

Constantin STRUNGA

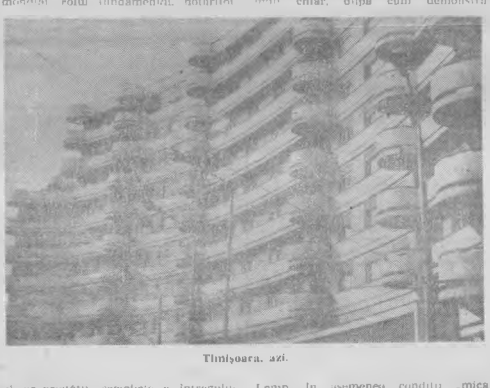

Timișoara, azi.

EVENIMENT EDITORIAL

EMINESCU, ÎNTÎIUL

Ediția centenar pe care Petru Creția o tipărește la Editura Academiei nu este doar o tipăritură superbă, demnă a reînvia un veac de artă tipografică, ci o carte pe care trebuie să o recitim pentru intîiul Eminescu al culturii române. Selecția lui Titu Maiorescu și ordinea pe care marele critic o stabilește propun un poet, selecțiile următoare vor descoperi altul. Eminescu pe care îl știm noi astăzi este cel ieșit la lumină după deshumarea imensei cantități de postume. După reașezarea în volume a operei sale de jurnalist politic, cultural. După tipărirea unui mare număr de pagini de proză. Ediția din 1883 (st. v.) a lui Maiorescu cerea drept de existență în cetate unei anume poezii și unui anume poet. Edițiile „din Eminescu" pe care secolul 19 al culturii române le va da la iveală au reper această ediție. Cei care îl citeau, în secolul al XIX-lea, pe Mihai Eminescu își începeau lecturile cu „Singurătate" Poeziile ce vor deveni romanțe au un loc de frunte în ediția Maiorescu, și trebuie să observăm că marele critic n-a irosit cea mai de seamă șansă a sa: aceea de a educa, prin model, publicul literaturii. Cu aceste pagini asistăm la „eminescianizarea" cititorului de poezie la proporții pe care nu le vom mai intîlni de-a lungul istoriei literaturii române. Secolul al XIX-lea va înțelege **Glossa** și **Luceafărul**, **Scrisorile** și **Oda în metru antic** prin intermediul „ordinii maioresciene". Lirica de idei care va recolta atitea sufragii la începutul secolului XX își va lega o seamă de superstiții, de judecăți și de prejudecăți de „ordinea maioresciană" a poeziei eminesciene.

Volumul de **Poesii** apărut la Editura Academiei nu este, prin urmare, o retipărire omagială, ci o reașezare în drepturi a Întîiului Eminescu — poetul pe care l-am uitat. Exegeza călinesciană, ediția Perpessicius (și atitea alte ediții care au urmat-o), edițiile altor importanți eminescologi au modificat uneori cu severitate, imaginea pe care o propunea cititorului prima ediție a poeziilor eminesciene. Este Eminescu al bunicilor și străbunicilor noștri: un Eminescu iubit cu o rară, singulară devoțiune.

Înainte de a avea în față ultimul volum al ediției de **Opere**, avem în

mină — totuși — un Eminescu complet. Petru Creția a avut înțelepciunea de a reda cititorului Cartea așa cum a fost. Îndreptările sînt făcute în final. Editorul păstrează nealterată imaginea paginii. Cartea este, deopotrivă, a anului 1883 și a noastră, a cititorului de atunci și a cercetătorului de azi. Cu discreția marelui om de cultură, editorul (de astăzi) se retrage în umbra imaginilor prin care putem regăsi farmecul tipăriturii. Îl interesează cartea ca întreg. Petru Creția notează că, urmărind o organizare expresivă a poeziilor, Maiorescu renunță „la orice cronologie": astfel că începe cu **Singurătate** și încheie cu **Criticilor mei**, două concentrate de artă poetică... și așează la mijloc, între primele și ultimele 30 de poezii, **Se bate miezul nopții**, ca simbol al medianității, punct de neclintire și de suspensie a gîndului între două regnuri. În rest, Maiorescu și-a dat silința și a reușit să nu facă niciodată să urmeze nemijlocit două poezii care ar comporta aceeași definiție esențială.

Petru Creția recitește ediția Maiorescu cu ochiul vigilent al celui ce crede, cum puțini, în profunzimile mereu rămînînd a fi descoperite ale Cărții eminesciene.

Cornel UNGUREANU

* **Mihail Eminescu — POESII, 1884, Ed. Academiei, 1989.**

cronica literară

TERAPIE INTENSIVĂ

Despre recentul debut al lui Răzvan Petrescu s-au scris deja rînduri de favorabilă întîmpinare, critica primind bine cele 13 proze din volumul **Grădina de vară**. Un debut, așadar, fast, au conchis rubricile de resort ale revistelor literare. Se poate subscrie întru totul acestui verdict, după o lectură atentă a cărții, așezînd însă o discretă surdină peste cîteva din acutele entuziasmului receptării. Sau, în limbajul profesional al autorului (medic, probabil, ori, cel puțin, bun cunoscător al mediilor medicale), aplicînd un regim de sedare a servorii critice. Unei euforii de moment în fața operei, necesară atunci cînd critica de întîmpinare se îmbracă sărbătorește spre a vesti o carte de debut, i se poate alătura (ori chiar suprapune) o lectură nefebricitată, calmă, în haine de lucru, care încearcă să pună un diagnostic, să stabilească o profilaxie (dacă e cazul).

Din acest punct de vedere, al diagnozei, prozele lui Răzvan Petrescu sînt „sănătoase". Nu suferă de nici una din bolile prozei noastre actuale (nu neapărat tinere). Nu are nici un complex; nu se privește excesiv în propria oglindă, dar nici nu-i întoarce (acesteia) spatele, nu e nici exasperant de livrescă, de „culturală" (cum se întîmplă de obicei în cazul autorilor „nefilologi"), dar nici empiric „trăiristă", excizată brutal, fără „program", din realul imediat. E, cum s-ar spune la un prim diagnostic, validă: în puteri, în stare bună. Chiar așa: în stare să înfrunte orice examinare, aptă de a fi validată ca atare. Răzvan Petrescu scrie — pe suprafețe mai mici ori mai întinse — **bine**. Binele unei sănătăți medii: nici de o exultantă, debordantă vitalitate, dar nici împuținată, sleită de forțe, cuprinsă de istoveală. Ceva „la mijloc", așezat, cuminte. Poate chiar acesta e reproșul: buna stare a prozei, bunăstarea ei generală, care, cu cîteva fericite excepții, nu îți dă, **literar**, un frison, o înfiorare aparte.

Și totuși. Șansa volumului trebuie căutată în altă parte, dincolo de frazarea propriu-zisă, căreia i se pot reproșa concret, începînd chiar cu motto-ul, cîteva „glisări" liricizante, melodramatice precum și tentativele previzibil cinice, seci, de contracarare a efectelor „melo".

Deci, despre reușită. Ea trebuie căutată în forța autorului de a configura un spațiu uman distinct, o anumită tipologie, nu foarte diversă, dar investigată, „auscultată", analizată psihologic cu deosebită acuitate și finețe. Ambele (acuitatea, finețea), asociate forței narative, parafează cîteva din calitățile indispensabile unei profesii certe: aceea de prozator.

Majoritatea eroilor lui Răzvan Petrescu trăiesc, indiferent de statutul social ori profesie, la limită, într-un fel de teritoriu incert, istovit ori tensionat, din cauză că au suportat ori sînt pe cale de a suporta o transformare. Toți sînt în situații de „trecere" (de la o vîrstă la alta, de la un statut social, afectiv, moral, la altul, dintr-o situație stabilă înspre una complet răsturnată, destabilizată, dinspre viață spre moarte). O cîntăreață de local îmbătrînită, demodată (**Grădina de vară**), un profesor de istorie ratat profesional și afectiv (**Globul de cristal**), o profesoară de engleză, Cristina P., eșuată biografic (**Vals !**), un muzician cu o carieră distrusă (**Dincolo**) etc. Nici unul nu înțelege cauza eșecului, deși, chiar în aceste situații „de trecere", fiecare se auto-analizează, își face un fel de anamneză. Toți, aparent scutiți de vină, nu-și pot reproșa nimic, în afara impecabilității, a supunerii la normă; în afara unei normalități, „rele", fade, leșioase, mediocre. În fața eșecului, nici unul nu are energia de a se opune acestui traseu care le e „scris". Deși li se aplică prin mecanismul rememorării (care generează chiar epicul povestirilor), un regim de terapie intensivă, deși totul e mobilizat pentru re-însuflețirea lor, ei abandonează cursa și ies din real fie prin moarte (profesorul-vînzător), fie prin proiecție imaginară (Cristina P.), fie prin dereglare psihică (pianistul). Un singur cuplu rezistă, supraviețuind prin forța de coeziune a iubirii (tinerii din **Pik**, un fel de replică a soților P din **Vals !**).

Alături de celelalte personaje care populează ruralul, medicii de țară ai lui Răzvan Petrescu au capacitatea de a coagula în jurul lor un întreg univers. Satul care se descrie din perspectiva lor are un „timbru" aparte, deși temele „vieții la țară" au fost răs-bătătorite. Exemplară în toate privințele este proza **La bufet**, care focalizează cu maximă intensitate, economie de mijloace și ingeniozitate, un întreg roman. Zeci de pagini nu ar putea trasa mai convingător tabloul unei colectivități care se agregă spre a se dezagrega „sub vremi". Ordinea ei (aparentă, de altfel), sensul supraviețuirii sale (fals, în fond) se „smintesc", o iau razna, tradiate de un rău exterior, dar și de unul lăuntric, plonjînd, la sfîrșit, din cea mai brutală realitate în cel mai poetic ireal. Fantasticul, imaginația, sînt singurele căi de re-animare a unei lumi în agonie și cele mai bune soluții de terapie literară intensivă din volum.

Adriana BABEȚI

* **Răzvan Petrescu, GRADINA DE VARĂ, Editura Cartea Românească, 1989.**

TURNEUL CANDIDAȚILOR

(19)

Mărind miza de la carte la carte, cele două prezențe editoriale semnate Bogdan Ghiu (în antologiile **Cinci** și **Nouă poeți**) te așează în fața unei dileme: cum ar fi trebuit să se numească volumul de față? Un titlu onest, înscriindu-se în șirul numerelor (din ce în ce mai) mari, ar fi fost **Cincizeci și nouă de poeme**. Tentat, subit, de dorința de sobrietate (după ce, în volumul colectiv din 1984 sporise el însuși tensiunea aritmeticului: grupajul de acolo se numea **42 de caligrame ajutătoare**), poetul retează, dintr-o lovitură, orice legătură cu domeniul matematic. Volumul său de debut se numește, cu o bine cumpănită ambiguitate, **Manualul autorului**. Accentul poate cădea, după pofta inimii, fie pe primul, fie pe al doilea termen. Cazul dintîi marchează deplasarea înspre o posibilă pedagogie poetică. Nu ne-am înșela citindu-l astfel. Cartea lui Bogdan Ghiu este un pasionant ghid al chiar scrierii cărții. Cazul secund ar semnifica o centrare pe sine a scriitorului, o încercare de singularizare. O căutare, prin poezie, a unicității sale. În fine, există și o a treia variantă. Citit ca o sintagmă de sine stătătoare, **Manualul autorului** vorbește despre o dorință acută de impersonalizare. Oricare dintre aceste variante găsește în cartea lui Bogdan Ghiu destule argumente pentru o demonstrație plauzibilă.

Predebuturile anterioare conduceau, cu claritate, dacă nu spre acest titlu, în orice caz spre acest gen de poezie. Impersonal și detașat, cu o moleșită, somnolentă percepție a propriilor gesturi, poetul e un patetic convertit la reflexivitate. Însă nu acuitatea meditației, nu contondența ideii se impun atenției. Ci spectacolul „narării", din cele mai neobișnuite unghiuri, a actului de a scrie. Ca o repetată cădere în vid (adică în albul paginii de hîrtie), existența poetului e relevantă doar prin medierea scripturalului. Mai important decît însăși viața, scrisul răspunde unei nevoi fundamentale de comunicare. E adevărat, această poezie nu se ridică întotdeauna „la concept". Ea știe, însă, cu luciditate, să-și vadă limitele, să-și asume condiția și, într-un act suprem de construcție/deconstrucție să se proiecteze (aproape inginerește) în spațiul ideal al paginii. Din acest punct de vedere, Bogdan Ghiu scrie o poezie a reflecției pure. Dar metatextualitatea (și, la un alt nivel, intertextualitatea) reprezintă doar una din caracteristici. Ea acoperă o singură latură a unui obiect indefinit, capabil să genereze șiruri paralele de sensuri. Dialectica vizibilului și a ascunsului, a plinului și a golului, a lui înăuntru și a lui înafară, a lui deasupra și a lui dedesubt sînt tot atîtea direcții în care poate fi citită poezia lui Bogdan Ghiu. Perfect orchestrat, poemul lasă, paradoxal, impresia unor instrumente capabile să cînte fără ajutorul instrumentiștilor. Poeme reci, așadar, ele sînt o însumare de indicații, seci, de regie. La acest nivel, al reflecției asupra actului poetic, metatextualitatea ia în stăpînire întregul univers al creației. Cu o abia perceptibilă ironie, **sfaturile** despre scrierea poemului devin mărturii ale imposibilității unei existențe care sacrifică spiritul în favoarea literei: „Cînd scrieți, nu apăsați / prea tare. / S-ar putea ca obiectul / de care vă sprijiniți / (pe care, altfel spus, vă bazați) / să nu reziste. // Presiunea persuasivă se îndreaptă / în primul rînd (naivă !) către obiecte și / abia în cele din urmă — ca o / ultimă speranță de salvare, în cazul / că obiectele nu se lasă convinse — / către cititor, în dorința disperată de a-l / determina să accepte iluzia (ceea / ce de multe ori, / aduce a miță... // (...) Încercați, așadar, să scrieți / fără să atingeți hîrtia. Dar / cel mai bun lucru pe care l-ați putea face / ar fi / să dați hîrtia la o parte, / să o luați din drum...".

Numai în aparență un astfel de text este o poezie despre poezie. Lectura nu poate rămîne (decît spre paguba ei) la acest prim strat. Printre versuri circulă aerul tare al realului. Se pot descoperi mai multe semne ale indeciziei de a scrie, decît ale impulsului contrar. Față de autor, poemul funcționează ca o trapă. La contactul cu formele tensionate ale acestuia, creatorul se vede atras într-o capcană devoratoare. Prins în mecanismul agresivității cuvîntului, el se poate salva, ca în metafora nicasiană, acceptînd condiția paradoxală a geniei: de a fi nu numai drumul, ci și actul parcurgerii acestuia. Altfel spus, de a se lăsa propulsat în plină utopie.

Într-o carte a cuvintelor și despre cuvînt, Bogdan Ghiu își resimte, ca pe o insuficiență a propriei condiții, tocmai precaritatea și fatalitatea... teoretică a demersului. Venind în literatură cu o acută conștiință a lucidității necesare, Bogdan Ghiu transformă, la modul superlativ, poemul într-un derivat de lux al austerității!

Mircea MIHĂIEȘ

* **Bogdan Ghiu, MANUALUL AUTORULUI, Ed. Cartea Românească, 1989.**

eminesciana

„NE-NȚELES RĂMINE GÎNDUL...“

Emblemă a lumii poetice eminesciene de o transparență adîncă și problematică, poezia **Dintre sute de catarge** provoacă o lectură în căutarea puterii de fascinație a textului. Scenariul poemului este cel al unei mișcări fatidice și dezolante : catargele lasă malurile, zonă a securității și pornesc pe mare, loc al primejdiei, infinit vălurit, **păsările călătoare** străbat pămînturile, itinerar nu mai puțin primejdios, omul călătorește precipitat după repercele **lizurii** ale norocului sau idealurilor, iar **gîndul**, neînțeles, **străbate cinturile**, teritoriu opac al subiectivității. Această mișcare pune, fără scăpare, tot ceea ce se află în zorea ei sub semnul riscului, al inutilității și al destituirii. Indiferent unde se întîmplă călătoriea : pe spațiile largi ale mării sau ale pămînturilor, ori pe cele ale depărtărilor existențiale sau lăuntrice, ea este cuprinsă de o fluiditate funestă și anihilantă : **valurile, vinturile**, imagine tutelară și refrenul „închide“ fiecare strofă, apărînd în punctele centrale ale semnificării.

Catargele, păsările și ființa umană cu norocul, idealurile, gîndul și cinturile ei sînt prinse în bătaia ritmică a unui vîrtej al materiei imaginare de natură vizionară, materie din care textul își constituie destinatee sa poetică.

Transparența, claritatea poeziei pare evidentă, conturarea treptată, ascendentă a unui sens de meditație unitar, cu o bogată încărcătură filozofică, firesceș în un poet ca Eminescu, se face fără mari dificultăți printr-o operație de „definire“ simbolică a refrenului care asigură prin instaurarea izotopiei : moarte, zădărnicie, coerența poematică.

Rezumaminduu-i din perspectiva mișcării anihilante văzută pe axă semantică ordonatoare a lumii textuale, o discontinuitate apare. Și ea apare acolo unde, după logica argumentării, ideea ocupă locul cel mai puternic. Iată deci că și aici, la adăpostul unei decodări necesare **gîndul** din **inginindu-l** (în metrul unei anumite transparențe a sensului (sau, altfel spus, **a formei clare**, paradigmă de receptare în cea dintîi relație critică importantă cu opera marelui poet, cea maioreseiană) o fisură apare.

Cea care ne intrigă este chiar ultima strofă, cea **a climaxului retoric**, adică a maximei insistențe asupra ideii unui non-sens existențial. Redăm textul : **Ne-nțeles rămîne gîndul / Ce-(i) străbate cinturile // Zboară veșnic inginindu-l / Valurile, vînturile.**

Strofa cumulează chiar în acest punct elemente ce fuseseră elidate și care, o dată sesizate, pun în dificultate frumoasa organizare simetric-ascendentă a izotopiei mișcării ce sursă a unei desfășurări generalizate. În versul : **Ne-nțeles rămîne gîndul / Ce-(i) străbate cinturile** apare singurul verb care se opune dinamismului celorlalte într-o structură profund ambiguă pentru că admite două lecturi (trimite la două structuri de adîncime diferite) : **neînțeles** („deși neînțeles“ **gîndul rămîne**, „durează“) sau gîndul rămîne **neînțeles**. Este vorba, altfel spus, de permanența ca atare a gîndului indiferent de ipostazierea lui ca noncognoscibil sau de permanența acestei ipostaze.

Semioza poetică îșI pierde fermitatea anulată de repetițe care, insidios, este producătoare de diferență. Căci **aceste valuri, vînturi** reiterate ca refren sînt purtătoare ale ideii ce pătrea atît de clară a zădărniciei universale (la nivelul de ansamblu al poemului) după cum aici pot dobîndi semnificația aparențelor sensibile care ascund ideea, instituind cea mai importantă opoziție filozofică : cea dintre spirit și materie, cu elaborări ample în întregul romantism. În acest sens, gîndul ce principiu spiritual ce străbate cinturile rămîne (fie și neînțeles) opunîndu-se materiei perisabile sau el rămîne neînțeles pentru că întrupat în creație devine introzitiv, în „puritatea“ lui transcendentă în el nu se poate ajunge. În universul platonician al gîndului creator accesul este „brut“ de veșnice înginare a materiei care îl corporalizează, (intuindu-l în formele el vălurile și înșelătoare. Absolutul literar visat de romantici este o utopie. Degradat tremediabil, „inginal“ veșnic, gîndul rămîne de nerecuperat. Mesajul de dincolo de timp al omului este un mesaj criptic. De aici și cel mai grav eșec al ființei umane, cel al comunicabilității prin artă. De aceea, ultima și cea mai înaltă faptă a omului este și cea mai zadarnică. În acest punct, simbolul devenit polisemantic se încearcă din nou cu puternice accente disforice. Purtător al unei adînci melancolii a ființei care nu-și poate avea liniștudinea, nou semnificație regăsește, prin ocolul îmbogățirii ai acestei dualități cu sfîrșit implicații pentru problema situării omului în lume, izotopia inițială. Densitatea semantică a poemului este pusă în mișcare în ultima strofă de cîteva mecanisme textuale foarte fine — este vorba mai ales de ruptura sistemului dinamic al textului — care o face să devină, pe măsură ce este mai atent examinată, tot mai accentuată. Acest catren apare, astfel, pe firul linear al instituirii semnificației monoizotopice a mișcării intru zădărnicie și moarte ca o insulă a dialogismului textual. Faptul că această strofă tematizează condiția creației în rama semantică a **gîndului** străbătător al **cinturilor** poetului înginat veșnic de **valurile, vînturile**, face ca dicotomia **spirit/materie** să poată fi transpusă în cîmpul de meditație al gîndirii moderne privind semioza poetică.

Într-o lecțiune intertextuală, sensul înginat de ritmica mișcare a **valurilor, vînturilor** din strofa finală a poemului prezintă similitudini frapante cu modul lui Paul Valéry de a concepe actul poetic. Urmînd apelurile textului eminescian, iată cîteva : Ritmul poetic este pentru poetul francez asemănător cu ritmul mării, de aceea el este văzut ca tensiune, înaintare și cădere, balansare eternă proprie poeziei. În tradiția lui Poe și Mallarmé, obscuritatea fluidității neîniștite a mării este pentru Valery asemeni semnificantului poetic țesînd trama sonoră din ceea ce încearcă să fie sens și care nu este decît murmur („înginarea“ eminesciană), fugă a materiei din care scrîitura păstrează urma la nivelul semnificației înseși. Inaccesibilă și potențială, semnificația este acolo, dar de neatins. Natura profundă a scrierii acesteia este : materie vibratorie, energie, intrînd în contact cu un lucru esențial, dar inefabil. Curenții aerului sînt aidoma cu ai apei ca valuri și cu ai cîntecului ce se naște Poetul o spune: **Et la voix d'ombre vaine et forte, / La voix massive de la mer . . . ! . . .!** Valul, vîntul și mișcarea ce le este contactată de este frică imaginea mișcării creatoare. Iată o ontologie a sensului poetic : limită mișcătoare și fremătînd. În această supratață speculară profunzimea unui cogito poetic (a gîndului la Eminescu) ce se deschide nu este un reflex fidel ci doar o mișcare inire o iluzie și un adevăr de neatins între o prezență și o absență care se îngînă una pe alta. Vocea de apă, murmurul din care se țese textul modern este o „ploaie de umbră, permanent tentantă, mereu imposibilă, a semnificării la corpul“ „. Există mereu o zonă de umbră, o parte agitată care o „ingină“ obscurizînd-o. Scrîitura suferă de o carență ontologică și poetul modern gîie foarte bine lucrul acesta.

Ajunși în acest punct, textul poate să dezvăluie o ierarhie temporă imposibilității interpretării de a-l fixa semantic, adică de a-l ține captiv prin înțelegere. Căci ce este interpretarea dacă nu o înginare a sensului prin oprirea mișcării care îl face să existe ? Anagramarea **gîndului** din **inginindu-l** (în care **gîndul** este cuprins, prin diminuarea corpului sonor al cuvîntului **gînd** în cuvîntul-rimă: (in+)gin(—in+)du-l) este un tulburător **apel** al textului din planul semnificatului spre o asemenea deschidere a interpretării. Devenit în final metatext, textul își reflectă condiția : eșecul comunicării poetice animate de idealul de neatins al unei transcendențe semantice **ca absolut** al scrisului ! se opune conștiinței veșnice alergări spre o semnificație care scapă mereu — pentru că nu poate fi redusă la univoc. Gîndul neînțeles care străbate cinturile, privit prin lentila unei imagini funcționînd în literatura europeană modernă ca metaforă a textului, este rezultatul mișcării ce animă un tip de poeticitate promovînd o semioză ilimitată. Dacă poate fi vorba de un eșec al comunicării, el izvorăște din condiția internă a literaturii.

Ileana OANCEA

DAMIAN DIACONESCU : „Lumini în pădure“

Realismul fantasticului

„Doamna Vauquer, născută «de Conflans», este o bătrînă doamnă care de patruzeci de ani ține la Paris o pensiune burgheză pe strada Neuve-Sainte-Geneviève, lîngă cartierul latin și foburgul Saint-Marceau.

Fațada pensiunii dă spre o grădiniță. Intri pe alee pe o poartă de mărime mijlocie deasupra căreia pe o tăbliță se citește : „CASA VAUQUER“ și dedesubt : „PENSIUNE BURGHEZĂ PENTRU AMBELE SEXE ȘI ALȚII“.

MOȘ GORIOT
HONORÉ DE BALZAC

Faimoasa descriere a pensiunii Vauquer, care continuă pe două pagini, prinzînd orice amănunt sub o lupă, deslușind orice detaliu „nesemnificativ“, cuprinzînd fațada, zidul, strada, aleea, lăptucile și pătrunjenii, cocoșii și găinile, iepurii, pentru a intra apoi în casă, unde mobilierul este văzut cu aceeași aviditate de neînțeles, de la lambriurile destul de prost montate, trecînd prin cămînul pentru foc, descoperind vasul cu flori artificiale, mirosul fără nume care „dă frig“, e urmat la rîndul lui de „pătrunderea haotică“, reluînd grupul animalier prin „corsul matinal“ al pisicii și punînd în sfîrșit capăt acestei goane cu personalitatea fizică a doamnei Vauquer, poate figura în orice culegere de texte realiste în care Balzac, maestru categoric al priului obiective și al capacității de a surprinde și a transpune viața în cele mai mici amănunte, ar constitui unul din exemplele de căpătenie. Nerăbdarea pe care cititorul ar putea-o manifesta pe parcursul celor două pagini este îndreptățită de banalitatea absolută a celor descrise : o casă fără stil, o bătrînă care tiș-tigă existențe în felul cel mai puțin spectaculos. Ceea ce însă îi menține răbdarea de a ajunge în capăt și îi determină, poate, să o ia de la început este ceva nevăzut în claritatea cuvintelor, pe care îl simte ca fiind o atenție ascuțită și le pîndă a situiva, ca și cum n-ar sta singur în fața paginii scrise.

În cartea lui Gilbert Durand, „Structurile antropologice ale imaginarului“, în capitolul „Elemente pentru o fantastică transcendentală“ se poate citi despre „reprezentarea spațială“ care „e o soluțiune inferioriziată“, căci „toți cei care s-au preocupat de problema imaginii au remarcat prioritatea formală a ceea ce am putea numi (. . .) un superspațiu subiectiv“. J. P. Sartre de pildă, îi recunoaște spațiului imaginar un „caracter mult mai calitativ decît întinderea percepției“. Devenind superlativ, spațiul nu mai este simplu „localizare“, ci angajează imaginea „în apartenență“. Piaget ajunge la aceeași concluzie, disociind un „spațiu perceptiv“ și un „spațiu reprezentativ“. Bachelard urmărește acest „spațiu poetic“ într-o carte întreagă, în care această „formă fantastică“ (G. Durand) este rezumată în fraza : „Credem uneori că ne cunoaștem în timp, în vreme ce nu cunoaștem decît un gir de fixații în niște spații ale stabilității Ființei, ale unei ființe care nu vrea să se scurgă, care chiar în trecut, cînd se duce în căutarea timpului pierdut, vrea să suspende zborul timpului. În celie o mie de alveole ale sale, spațiul ține un timp comprimat. La aceasta servește spațiul“. Luînd spațiul drept „forma apriorică a fantasticii“, Gilbert Durand conchide în același fragment : „Spațiul servește la aceasta, rezervă nesfîrșită împotriva timpului“.

Urmărind caracteristicile acestui spațiu, Binswanger subliniază că cele mai importante dintre reprezentările noastre sînt oculare. Aptitudinile umane fiecărei merg spre a transforma orice senzație și orice urmă „perceptivă în teme vizuale, oculariteze avînd „darul să lumineze toate excitațiile senzoriale și conceptele“, scrie G. Durand. „E și motivul pentru care — spune el — orice expresie iconografică, chiar și cea mai „realistă“, se îndreaptă inevitabil spre domeniul imaginarului“. Căci, „faptul de a **vedea** (s.n.) și a oferi **vederii** (s.n.) e pe linia unei **poetici** (s.n.). Este, de altfel, exact ceea ce demonstrează arta fotografică ; „obiectivul“ aparatului fotografic fînd un punct de vedere, nu e niciodată **obiectiv** (s.n.)“. Și asta deoarece „contemplarea lumii înseamnă deja transformarea obiectului“, iar „ocularitatea e agadar cu adevărat o calitate elementară a formei apriorice a fantasticii“.

Avînd un statut pur subiectiv, domeniul imaginarului, al literaturii în speță, este **ne-realist, fantastic prin** însăși natura lui. Dincolo de orice clasificare e genurilor, prin faptul că este domeniul cuiva care **vede** — chiar la persoana a III-a sau la modul descriere, literatura este **subiectivă**. Ca și această subiectivitate are legi obiective, este punct de pornire al unui studiu intrinsec. Acel cineva care vede este unelori explicit, alteori implicit, de fapt inlotdeauna mascat de necesitatii interne fără de care lînă discursul care poartă spre „sens, altfel spus spre a arăta nu ar exista.

Revenind la fragmentul pur „realist“ din Balzac, care sub banalitatea celor descrise nădăea un suspens în cititorul îndemnat spre așteptare de acea atenție neștiută și la pîndă, se va descoperi că acel ceu ce „vede“ care vede, precum și spațiul care este văzut primesc un alt sens, devenind ne-realiste, **fantastice.** Dezvăluindu-și intenția, Balzac încheie fragmentul cu frazele : „Figura sa la doamnei Vauquer, prosaică și fără urmă de taină, ochii plini de riduri, a căror expresie trece de la surîsul prescris dansatoarelor la amara strîmbătură de nemulțumire a bancherului, **în fine întreaga sa persoană explică pensiunea. după cum pensiunea implică persoana sa“** (s.n.). Spațiul Vauquer, creat anume pentru legături atît de strînse, indestructibile, nu mai dezvăluie acea realitate de dincolo de cuvinte, ci realitatea însăși a cuvintelor, imaginea unui spațiu și persoane proprii, amintind de vechiul grec „phantasia“ în sensul lui de „apariție“, „facultate de creație“. „Phantasia“ — etimonul unei întregi familii : „fantezie“, „fantasmă“, „fantasmagorie“, „fantomă“ și, cel mai important, fantastic.

Marina BEJAN

Ion Căliman

SUBLIMELE SEMINȚE

Griul nostru luminat să fie
de oglinzi de rouă și de gind,
de albastre aripi care-mbie
să șoptim oracole-n cuvint.

Să venim curați la implinirea
semințelor foșnind a spor,
strecurind în rod nemărginirea,
cum se apleacă cerul în izvor.

Pină cind sub zare-anume
se desfac minunile-n pămint
și primesc făpturi și nume
și devin sublime în cuvint.

ACASĂ

Să fiu copac intr-un răzor de-acasă,
să port povara florii ca pe-un scut,
să-mi pară luna fragedă mireasă,
în borangicul ierbii, fruct neinceput ;

Să fiu pămint cuminte dat cu plugul,
în slava miinii să-ncolțesc sfios,
cind ies cu colțul să nu simt tăvălugul,
și să înalț grădinilor prinos ;

Să fiu lumină intre palme calde,
filtrată-n lemnul porții de la drum,
să las privirea lumii să mă scalde,
cind după-amiaza crește ca un fum.

Devenind umbrar grădinii de-altădată,
copilărie dusă către nesfîrșit,
cind se adună toți vecinii-n poartă
să-ntimpine pe fiul rătăcit.

Pe cel plecat în sine, ca un nod de ape,
bulboană de sublim interior,
să-l pună lingă timpla spicelor,
aproape,
să-i dăltuiască satului pridvor.

LUMINĂ DIN PĂRINȚI

Inaltă-i lumina și dulce,
aceasta despre care vă scriu,
vin părinții in ea să se culce
cind în lume se face tirziu ;

Cind alături se pune-nserare
ei cumpene par a ivi,
ca șiruri subțiri de cocoare
își petrec văzduhu-n copii :

Ca pe-un fin din aduceri-aminte
se-ntind intr-un blind așternut,
iarba-i înveșmintează cuminte
și-i duce cu sine în lut :

Și-n oglinda aceasta de coasă
pe care eu scriu despre el
picură lumina duioasă
a strămoșilor mei . . .

LUJER

Părinții s-au retras în ulcioare,
cu oasele lor bătătorite de-amurg,
s-au risipit în lumină, în floare
și prin singele nostru mai curg ;

Sint faptele noastre, de sub pămint,
treze ca stelele în inserare,
se mai adapă și azi din cuvint,
deși au trecut în ulcioare.

Acolo e clipa curată,
privirile cind se aprind,
doar lutul mai urcă pe roată
să-și vadă lumina dormind . . .

RĂSAD

Peste cuca dorului din sat
olarii poartă jar în miini,
în lutul crud văzduhul s-a culcat,
ulcioarele au devenit lumini.

Zariști de gind ele ascund
și apa proaspătă o scad
din setea unui dor profund
în vlaga unui alt răsad.

Și trec în ochi de iezer blind
ca și cum iar s-ar inturna
în brușul aspru de pămint,
cum cade din înalt o stea . . .

PĂRINȚII

Părinții mei au crescut meri
de-alungul copilăriei mele albastre,
părinții au fost țărani și olari
și-au innoptat cu sufletul în astre :

Ei sint toate visele mele
învățate de mult cu gustul pămintului,
pe urmele lor cerul se desfrunzește
de stele
și se apleacă în roua cuvintului ;

Deasupra mea mai tremură frunzele,
cu miezul lor verde și crud,
norii își mai anină meduzele
de abur, către nord, către sud ;

Pe garduri mai arde și azi
cite o vină putrezită de amintire,
părinții mei s-au înmormintat lingă
brazi,
intre un paloș și o psaltire ;

Părinții mei coboară neîncetat,
dinainte de grai peste glie,
și rotunjesc acest spațiu inalt și curat
de cintec spre veșnicie . . .

Nicolae Roșianu

CETATE SOLARĂ

Cuib de aștri nepereche troienit
de veșnicie,
Revărsare de luceferi în arcadele
solare —
Iată colțul meu de lume, fagure
de armonie,
Trup din trupul viu al țării sub lumini
biruitoare.

Peste care fapta noastră se răsfringe-n
arc de glorii
Cu efigii tricolore proiectate-n viitor
Prin vitralii temerare spre tărimul
de victorii.
Noi fiindu-i Timișoarei și aripă
și izvor.

Cristalin ca visul nostru in eternă
unitate,
Limpezind cu mii de raze anotimpul
codnicici.
Lamura iubirii noastre e o inimă
ce bate
Pentru-această vatră sacră din corola
României.

Ea e rostul și e casa pentru care
totdeauna
Arborăm pecetea muncii cu destin
de epopee
Ființei noastre fiindu-i nimbul
și rostirea și cununa
Demnității și candorii intr-un vad de
curcubeie.

PARTIDUL

Ne e făclie, rază și scintele,
Străluminind în arc de epopee
Efigii noi cu aură solară
Aici, în vatra noastră milenară.

Este lumina ce-ncunună zorii
Pulsind astral în cartea de istorii
Destinul sideral al noii ere,
Izvor curat de pace și putere.

Oricit i-am da e totuși prea puțin
Celui ce poartă-al patriei destin,
Căci viața sa ne e columnă vie,
E semnul nostru demn de măreție.

SUB HARFA UNUI CER DE PACE

Sub harfa unui cer de pace,
De vechi ninsori cutreierat,
Noi așezăm în rod curat
Lumina care se preface
De mii de ani pe plaiuri dace
În griu de maci străfulgerat

Și visul nostru, rod și har,
Rug de iubire și dreptate,
Se rostuiește tutelar
Pe verticale de cetate
Prin care urcă temerar,
Cu neamul nostru milenar,
Izvoarele de libertate

Și se răsfringe-n herb stelar
Un fagure de omenie,
Rotind pe strămoșeasca glie
Pridvor de pace legendar
Din care ne-am făcut hotar
Și amforă de veșnicie.

CONCERT

În vipia amiezii
o pădure mlădiată ușor
și tremurul răcoros al izvorului
leagă viscerele zilei
intre nori și pămint
ințelind solemn eufonic
un fulger pe ape răsfrint

dar pictorul desenează un fan
de salvie la marginea mării
și impăcarea
forma perfectă a luminii
intră ca o pulbere fină
în fastul amiezii

CHEMĂRI TÎRZII

Toamna
de ochiul zilei fulgerat
miraj de zboruri
mă străbat

prin bucium arzind
în seară
corăbii lungi mă cheamă iară
și trec supus

insingurat
prin caierul ce mă-nfășoară
urzind cărările
pe care tu le-ai și uitat . . .

Ana Corcea

O ZI DE DUMINECĂ LA ȚARĂ

Să pășești dimineața
intr-o grădină la țară
esl ca și cum ai intra
intr-un sanctuar
ești purificat încă din prag
roua iți spală trupul
miresmele
iți dau liniștea inceputului
lumina te inveșnicește
și mai presus de toate
te simți Om

LUMINA

Se luminează văzduhul
de-atitea răspunsuri
neoprite de vremelnice vânt
Se-nfioară copacul
de-atitea șoapte
neadulmecate
de strigătele rătăcite
la răscruce
Se-nalță corul tăcerilor
în armonia gindului
Se minunează steaua
de nemurirea
zămislită
în ochiul izbăvirii

POEM

de n-ai să mă primești
am să stau
pe pragul casei tale
la hotarul dintre
afară și înăuntru
și-am să-ți veghez odihna
învăluită-n umbra nopții

de-ai să mă chemi,
am să vin
in lăcașul inimii tale
pe care-am să-l fac
altar
și-am să mă rog
pentru liniștea noastră

vom trece pragul vremelniciei
și vom urmări vecia
agățată de pasărea-n zbor

Cu multă, foarte multă emoție, m-am oprit în fața casei cu nr. 65 de pe strada Ștefan Furtună. Mi-era teamă, nu-l mai văzusem de zece ani pe maestrul Ciprian. Ultima dată am vorbit cu el în preajma premierei de la Teatrul Național din București. Pe atunci era voinic și hitru, și bătea pe toată lumea la replici și șah. Acum, știam că are 81 de ani și că de multe luni zace. Aflasem că abia de o zi a ieșit din spitalul Ascar. Cum îl voi găsi ? Mă încuraja scrisoarea ce o primisem de la el înainte cu citeva zile :

„Scrisoarea voastră dragi prieteni (se referea la colectivul artistic al Teatrului Național din Craiova, unde i se pregătea spectacolul cu „Omul cu mirțoaga") m-a săltat din patul meu de suferință. Doamne, cu cită plăcere imi amintesc de reprezentațiile de la Craiova. Pentru mine, acest oraș e de două ori istoric : intii, pentru că l-a creat pe Mihai Viteazul și în al doilea rind, pentru că m-a ajutat și pe mine să debutez ca actor. Am fost pe acea vreme angajat de către răposatul Gabrielescu (1904) nici mai mult nici mai puțin decit pentru „Othello", „Strigoii", „Don Carlos" și alte asemenea grozăvii, în care cu siguranță, tinăr cum eram, mi-aș fi rupt gitul. Noroc că a venit toamna și s-a schimbat directorul.

Eu m-am prezentat la Start cu un rolișor mai mic pe care îl juca faimosul Pandele Nicolau care, aflind că umblu să-l dublez, mi-a pus mina în piept, zicindu-mi : «Fugi, măi băiete, asta-i rola mea!».

Și așa se face că am debutat cu «rola» de două cuvinte a unui primar bătrin, care intimpină pe domnitor cu cuvintele :

«După datina străbună — păstrată de la mai mari —

Eu, pîrgarul de Suceava, cu cei doisprezece pîrgari . . .»

Ce vremuri ! ! !

Eu, dragii mei, aș dori foarte mult să viu la voi să vă ajut să realizați un spectacol cit mai bun, dar nu știu dacă voi putea să viu pînă la Craiova săltind numai intr-un picior . . . Fiindcă pe celălalt abia-l mișc . . ."

Am sunat. După citeva minute de așteptare am auzit un pas tîrșit, o tuse obosită. Mi-a deschis. L-am recunoscut. M-a privit lung, pe urmă mi-a zimbit.

— Te știu ! Am jucat șah amindoi.

— Da, maestre, așa e : și intotdeauna m-ați bătut.

Mă conduce în sufragerie. Se așează în scaun cu foarte multă greutate. Dar ochii lui mici, negri, mă fixează intr-una, zimbind cu oarecare ironie.

— Deh, știu eu ? Trebuie să urăi rău de toi dacă toată lumea care vine la mine, recunoaște cu mărinimie că l-am bătut totdeauna la șah. Eu știu că am pierdut multe partide în viața mea . . . O singură partidă mare am cîștigat și de aceea sint mindru . . .

— Care ? . . . întreb eu naiv.

Pe străzile principale se plimbau perechi de virste diferite, în hainele de duminică ; printre ele se strecurau copii cu mingi și cercuri, cete de fete vesele urmate de grupuri de băieți spirituali : cite un bătrin cu sacoșa umflată ștergea pereții. Fanfara din parcul Central era uneori acoperită de strigătele unor vinzători ambulanți.

Șimian și Trifon erau undeva dincolo de intersecția cu unsprezece semafoare, îndreptindu-se spre terenul viran de lingă cimitir, glumind în treacăt, ca să stimuleze publicul, spuneau ei.

— Aveți superfluu ? se interesa unul la vreo tarabă.

— Cumpărați cuțitul ? oprea celălalt cite un gură-cască mai moliu. Vi-l încercăm pe loc, haide sub poartă !

Lumea arăta cu degetul un deltaplan ce se rotea departe sus, aripă colorată sărbătorește. Pe terenul viran, acoperit de lume, un om descria roata lui cu lanțuri, care putea da senzația zborului oricărui contribuabil. Nu plăteai decit ochiul, cirligul, ancora și scăunelul, turele regulamentare erau gratuite.

— Ca la schi, spuse Șimian.

— Hai măcar o dată, propuse prietenul lui.

Pînă la urmă Trifon se văzu singur, căci Șimian pretindea că are

Ion D. Sîrbu

SOCIETAR AL VEȘNICIEI

... mînă obosit.
— „... cu mîrțoaga"!
— ...
— Știi. Dar te rog să mă scuzi. ... 81 de ani, doctorii mi-au in... cu injecții, știi, sînt ... De boală de medica... un vers în Arghezi, uite ... un vers în care vorbește bătrînețe. Știu că se termină: „Îl joc în doi, îl joci în trei, în cîți vrei, arză-l-ar fo-...

— Arză-l-ar!
— Vreau să viu la premiera ... în Craiova. După 60 de ani ... să mă întorc pe scena de ... debutat. Vezi, cum totul închide cum te întorci de unde pleci. Între timp, a trecut o...

se pare că a adormit. Dar pleoapele foarte grele se ridică și zîmbetul acela jucăuș și ager e tot acolo, în lumina adîncă a ochilor.
— Știi, frate, ce cuvînt grozav, ce cuvînt tipic românesc e „mîrțoaga". În nici o limbă din lume nu are corespondent. Pentru „gloabă" mai găsești. Pentru „mîrțoagă", nicăieri. Ungurii au „gebe", dar asta înseamnă mai degrabă „gloabă". În „mîrțoagă" se îmbină nuanța grotescă, de caricatură, cu nuanța de tragic, de „biet" și de „jalnic". Nu ți se pare că am dreptate? Cînd mi s-a jucat piesa la Berlin — un spectacol extraordinar, mărturisesc, unul din cele mai bune cîte le-am văzut — singurul lucru care nu mi-a plăcut a fost titlul: „Der Mann mit ... iată că nu mai știu

PETRU COMISARSCHI — Cărășanca.

— G... a obosit oleacă. Mirțoaga ... mai bine ca oricînd.
— A... Aleargă. Și va mai aler-... dragul meu, pentru mine ... „Mîrțoagă" a reprezentat ... a vieții mele. E me-... ul ...-micul, modestul meu ... posteritate. Chirică e om, Varlam, un înțelept. Ana ... cu toate păcatele și sur-... Aici undeva am realizat un ... de mare adevăr ... să spere, cine știe să ... să se sacrifice pen-... — acela cîștigă Adevă-... și dreptatea înving. Mirțoaga ... modest al unei foarte ... valori morale...
... aduce dulceață și cafea. ... încet, cu ochii în-... Trec ... cîteva minute. M-

M-am interesat: cuvîntul înseamnă cal slăbit, cal bătrîn, gloabă dacă vrei. Dar nu „mîrțoagă". Nu știu alții, dar eu cînd spun „mîrțoagă" simt că mi se umple gura, că-mi tremură carnea, că simt toată vigoarea țărănească a limbii mele robuste și aspre. Vorbeam odată cu un neamț. M-am întîlnit cu el pe munte. Am ajuns pe o creastă înaltă, pe un plai frumos. „Cum se zice la voi, am întrebat eu, la un asemenea loc, unde se despart apele?" „Wasserscheide", mi-a răspuns el. Adică „despărțirea apelor", în traducere. Francezii și ei spun „partage d'eaux". Noi îi spunem cumpăna apelor. Simți? Împărțire, despărțire — termeni preciși, raționali. „Cumpăna" e o poezie. Ca și „mîrțoaga". Ca și „mîndra" în loc de „Jungfrau".

Iar s-a făcut liniște. Iar i s-au lăsat pleoapele. Mîna dreaptă a mai zvîcnit de cîteva ori, apoi a adormit și ea. Ochii însă i s-au deschis din nou. Și spiritul era acolo. Întreg.

— Iartă-mă! Păcătoasa mea limbă obosește și mintea îmi trece uneori ca prin ceață. Este aici în curte o fetiță, o gîză de vreo trei ani, neastîmpărată și vie ca o libelulă. Cînd ies din casă, ca să mă tîrăsc pînă la spital, vine în urma mea și mă imită cum merg. Dar știi ce bine mă imită? Mă-ntorc și-o amenint cu degetul. Se oprește, face ochii mari și mă întreabă: „Unde mergi?" Eu știu unde merg, încotro merg, dar îmi vine greu să-i spun. „Ești urît" îmi spune ea și iar mă imită. Mie-mi vine să rîd. Așa am început și eu viața. Scoțînd limba, întrebînd, imitînd. Și arta, în fond, nu e decît o genială imitare a celor care merg frumos și împăcați către ... către ... în sfîrșit.

Vorbele picură rar, rotunjite cu greu. Mîna uneori învie. Uneori și sprîncenele și bărbia schițează o expresie. Dar foarte repede mișcările, gestul încetează. Numai gîndurile continuă calm și obosit.

— Am citit undeva, cîndva: „Să trăiești în fiecare zi ca și cînd acea anume zi ar fi ultima din viața ta". Eu n-am trăit așa. Dar acum totuși mă bucur. Am scris două piese bune (că trebuie să știi: mi se va juca și „Capul de rățoi". Și să nu te miri dacă criticii o să-mi descopere că sînt un dramaturg foarte modern), am scris o carte. Am scris. Și am jucat. Peste tot. Viața mea a fost lungă. Am copii, am cinste. Aș dori — îmi permiți să dau un sfat —, e bine, e foarte bine ca la bătrînețe să poți spune: „Am făcut și eu ceva pentru poporul meu, n-am trăit degeaba..." Am doi băieți, să-mi trăiască! Dar am și pe Chirică, și pe Varlam, și pe Nichita, și pe Omul cu idei, și pe Ana, și pe Fira... Și mulți alții. Toți sînt copiii mei. Toți trăiesc. Și vor trăi și după ce eu voi fi silit să ajung societar al veșniciei...

Niciodată G. Ciprian nu a fost ceea ce se cheamă un bărbat frumos. Toată lumea îi cunoaște expresia aspră, colțoasă, părul pămătuf și acea pălărie pe care, cine a văzut-o nu o mai poate uita. Totuși, mi-a fost dat să-l văd zîmbind. Aproape copilărește, cu o veselie liberă, plină de haz, de ironie.

— Îmi vine să rîd, știi. Am văzut pe vremuri un film franțuzesc. Îi spunea „La charette fantome". El, mi-am zis, de mine va fi bine pe lumea cealaltă. Am să iau Mîrțoaga mea, pe Faraon al V-lea, și-am să-l înham la bîrjă. Și am să fac pe vizitiul în ceruri. Iar stația am s-o fixez tot pe lîngă Național, pe undeva. E deverul mai mare acolo...

— Maestre, vă așteptăm la premiera de la Craiova.

A TREI KILOMETRI DE ZĂPADĂ

...r un cuvînt să nu se mai atin-... de ... Se urcă la unul din ... cu încîntare pe ...:
— Haide lume, haide lume! Pă-... la înregistrare că nu pleacă ... Jocurile sînt făcute. ... nu cade!
Parcurgînd un contur sinuos, tre-...

... istorice, grădini cu ci-... nori de vată, muscu-... ele, disimulată cu ne-... trecea copilăria lui ... un arc de bambus, prima ... a gîrlei, porumb copt în ... de lepure, corcodușu-... și prăfuite.
... greoi și privi singurătatea ... de oameni, apoi porni ... spre serviciu.
... amestecă în grupul de colabo-... slujitori care ... stradela cu sens unic ... instituției. Își pipăi

buzunarele, găsi cele două rînduri de chei și-și aduse aminte că atunci cînd urcase în scăunel parcă îi spunea omul ceva despre înregistrarea mișcărilor, scrînciobul care nu mai permite coborîrea. Adevărat, încă mai avea senzația plutirii, o bale turcească în aer.

Trifon traversă terenul cu flori de cîmp spre birouri, întîlni femeia de serviciu care făcea noaptea curățenie, avînd astfel și un loc de dormit, salută lumea pe coridor și se înfundă într-o cămăruță cu hîrtii, ale cărei geamuri zăngăneau periodic.

Cînd părăsi slujba, pe poarta cealaltă, încă era ziuă, gazele de eșapament se amestecau cu pulberea străzii, un gospodar stropea trotuarul cu apă de la robinet, apăreau persoane în haine clasice de seară, zgomotele se catifelau, cîte un cîine gîtuit de lesă dispărea printre oameni.

La colțul străzii Bianca, în părculeț, se jucau cîțiva copii, printre care Trifon își văzu fiica. O strigă și ea veni îmbujorată, dezamăgită.

— Numai puțin, tati, numai puțin!

Se instală pe bancă și-o privi cum se întoarce într-un suflet la grupul pestriț de jucători fără sfîrșit. Încercă să identifice logica jocului dar abandonă repede; legănat de țipetele monotone, privi pămîntul bătătorit, gardul viu plin de pîrleazuri, vecinii care-și făceau traseul cotidian. Fetița se trînti lîngă el pe bancă.

— Nu mă mai iei niciodată cu el! decretă ea.

— Sigur că nu, o încurajă tatăl. Mai ales că acasă te așteaptă un cadou teribil de frumos.

— O, tati, e un cadou de mîncat?

— Nu, e un cadou de zăpadă.

— Dar acum e vară, făcu fetița dezorientată.

— Acum da, dar cînd ajungem acasă, îți capeți cadoul.

Se luară amîndoi de mînă, el mărunțind pașii, ea săltînd într-un picior, amîndoi socotind: „Pînă la colțul acela, un kilometru pentru mama... pînă la casa galbenă, un kilometru pentru tata..."

Marian DRUMUR

DICȚIONAR LITERAR

Nicolae Dolângă

Poet. S-a născut la 18 septembrie 1942 în Dalboșeț (C[araș]-Severin). Licențiat al Facultății de Filologie a Universității din Timișoara. Șeful Secției de Etnografie la Muzeul Banatului. Debutează în „Scrisul bănățean", 2/1962. Debut editorial cu placheta **Țărmul cuvîntului**, Ed. Facla, 1974. În succinta prezentare ce însoțește volumul, Mihail Petroveanu remarca „simțul naturii", al unei naturi „în același timp tandre, învăluitoare și deschise spre dimensiuni mai vaste", și înclinația „spre acel amestec de contemplație și visare în marginea lucrurilor, fără un obiect precis, cu vagi ecouri de meditație lăuntrică", proprie „sensibilității încă juvenile". „Prospețimea percepției lirice", „impresionismul dicțiunii și al cromaticii" (Ulici, 1974), pe de o parte, sentimentul naturii, văzute ca „spațiu-matrice", regăsirea satului — tărîm al candorii și al elanurilor copilăriei (Ruja, 1975), pe de alta, sînt elemente considerate caracteristice pentru versurile de început ale lui N. D. Au urmat volumele **Simple miracole**, Ed. Facla, 1980; **Veghe solară**, Ed. Eminescu, 1981 și **Cea mai frumoasă uitare**, Ed. Facla, 1986. Domină, în continuare, „coordonatele fizice și simbolice ale lirismului tradițional", configurînd „satul mitic", deopotrivă loc natal și proiecție a imaginarului, în linia unor trainice filiații: Blaga, Goga, Coșbuc (Elena Tacciu, 1982). În **Cea mai frumoasă uitare**, de „reținut cultivarea unor sugestii folclorice, prelucrate cu bun gust", în versuri care se remarcă prin „alăturări, insolite și grăitoare, de vechi și actual, desuet și modern" (Popescu, 1987).

REFERINȚE CRITICE:

În volume: Laurențiu Ulici, **Prima verba, I**, Ed. Eminescu, 1975. În presă: Laurențiu Ulici, „România literară", 25/1974; Al. Ruja, „Orizont", 23/1975; Virgil Dan, „Săptămîna", 22 mai 1981; Stelian Vasilescu, „Familia", 8/1981; Cornel Ungureanu, „Orizont", 21/1981; Eugen Dorcescu, „Drapelul roșu", 7 mai 1981; Bb., „Cronica", 39/1981; Elena Tacciu, „România literară", 2/1982; Adrian Popescu, „Steaua", 1/1987 etc.

George Drumur

Pseudonimul literar al lui George Pavelescu. Poet. S-a născut la 14 martie 1911 în localitatea Mănăstirea Horecii (Cernăuți, U.R.S.S.). Licență în științe juridice; absolvent al Conservatorului de Muzică și Artă dramatică — secția pedagogică. Profesor. Membru al Uniunii Scriitorilor din R. S. România (1969). Debut cu poezie în 1931 („Junimea română" din Cernăuți). Debut editorial cu volumul de versuri **Solstiții**, 1936. Au urmat: **Suflete de azur**, 1940; **Vatra cu stele**, 1942; **Însemnele anilor**, Ed. Facla, 1973 (volum retrospectiv, cuprinzînd poezii publicate între 1943 și 1972 în „Vremea", „Drapelul roșu", „Orizont" ori „Zori noi") și **Neodihna cuvintelor**, Ed. Facla, 1986. G. D. a transcris în versiune românească mai multe opere muzicale: **Orfeu** de Ch. W. Gluck; **Elixirul dragostei** de Gaetano Donizetti; **Pescuitorii de perle** de G. Bizet; **Norma** de Vincenzo Bellini; **Anotimpurile**, oratoriu de J. Haydn. Menționat de George Călinescu în **Istoria literaturii române** printre „suprarealiștii bucovineni", G. D. a evoluat de la „imagismul decorativ al începuturilor" spre o poezie de „combustie interioară și meditații sobre" (Țugui, 1987). El dovedește o evidentă „afinitate pentru ceea ce s-ar putea numi **calendarul naturii**", adică pentru „sugestiile oferite de ciclul anotimpurilor" (Popescu, 1987). „Poet de cultivată receptivitate creatoare", G. D. este totodată, „deschis sufletește unor rezonanțe profund ancorate în procesul schimbărilor sociale trăite în vremea noastră" (Țiriol, 1973). În **Neodihna cuvintelor**, temele capătă un contur mai limpede și mai adînc: înțelegerea naturii ca depozitar al istoriei, „nostalgia... spre perfecțiunea formei" etc. „Echilibrul" izvorît dintr-o seninătate tîrzie" domină acum textele (Urian, 1986).

REFERINȚE CRITICE:

În volume: Mircea Streinul, **Poeți tineri bucovineni**, Ed. Fundației pentru Literatură și Artă, 1938; Nicolae Țiriol, **Lirica timișoreană**, 1970; George Călinescu, **Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent**, Ed. Minerva, 1982, p. 907. În presă: Ion Biberi, „Viața românească", 1/1939; Nicolae Țiriol, „Orizont", 21/1973; Olimpia Berca, „Orizont", 18/1975; Tudorel Urian, „Orizont", 31/1986; Adrian Popescu, „Steaua", 1/1987; Haralambie Țugui, „Convorbiri literare", 5/1987 etc.

Olimpia BERCA

LUPTELE PENTRU APARAREA TIMIŞOAREI

(AUGUST — SEPTEMBRIE 1944)

(IV)

Odată organizat dispozitivul de apărare, se punea problema eliminării garnizoanelor germane din oraşele Timişoara şi Lugoj. La Timişoara exista o garnizoană cu efective reduse, avînd în vedere faptul că zona se afla la cîteva sute de kilometri în spatele frontului. Hitleriştii menţineau aici o garnizoană de mici dimensiuni şi pentru faptul că erau siguri că vor primi ajutor, în caz de nevoie, din partea populaţiei germane din Banat, organizată în Grupul etnic german. În consecinţă, efectivele germane de aici se cifrau la aproximativ 500 de militari. Conform instrucţiunilor primite în ziua de 24 august, iniţial trupele germane, în vederea evitării unor conflicte, trebuiau lăsate să plece libere din ţară şi numai în caz că se vor opune, să fie dezarmate şi internate. În consecinţă, garnizoanei germane din Timişoara i se permite, de către comandantul Diviziei 1 Infanterie-Instrucţie, să părăsească ţara prin punctul de frontieră Jimbolia, în dimineaţa zilei de 26 august 1944. Aici cepe acţiunea de dezarmare şi internare a hitleriştilor din sud-vestul României. Tot atunci trebuia ca automobilele, aparţinînd misiunii militare germane din România, să fie scoase din circulaţie şi predate Legiunilor de jandarmi, iar ocupanţii lor să fie arestaţi.

O altă problemă care se ridica în faţa autorităţilor militare româneşti din Timişoara era dezarmarea membrilor Grupului etnic german şi a şvabilor înarmaţi. În acest sens, pe data de 26 august, Corpul 7 Teritorial a ordonat ca, în termen de 24 ore, armele deţinute de către germani să fie predate autorităţilor militare. Cei care se făceau vinovaţi de încălcarea ordinului erau pasibili de pedeapsă capitală.

În perioada de după declanşarea insurecţiei, în ultima decadă a lunii august şi prima decadă a lunii septembrie, în Banat, germanii aruncaţi în afara frontierelor nu au putut executa decît atacuri locale, în scopul de a cerceta dispozitivul forţelor române, de a cuceri şi menţine anumite aliniamente favorabile de trecere la ofensivă. Fiind surprinse de declanşarea insurecţiei de la 23 August, trupele hitleriste şi hortyste nu erau pregătite şi nu dispuneau de forţe suficiente, pentru a efectua, din afara frontierelor, acţiuni ofensive de mari proporţii împotriva ţării noastre. Aceasta a şi fost cauza pentru care hitleriştii nu au putut desfăşura o ofensivă asupra sud-vestului României. În Banat, hitleriştii au atacat pichetele de grăniceri, de pe graniţă şi au executat, cu aviaţia, misiuni de recunoaştere şi bombardament asupra localităţilor de aici. Încă din primele zile ale insurecţiei, au început concentrările trupelor germane la frontiera de vest a României, unde ele desfăşurau lucrări de amplasare în teren. În acelaşi timp, hitleriştii desfăşurau o intensă ofensivă psihologică asupra populaţiei şi armatei române în Banat, lansînd zvonuri că o mare ofensivă germană, asupra Banatului, era iminentă, şi putea să înceapă din oră în oră. Germanii atacau mereu frontiera de vest, testînd capacitatea de ripostă a grănicerilor români şi încercînd a se infiltra pe teritoriul român. Astfel, la Jimbolia, localitate situată pe graniţă, trupele germane au atacat frecvent grănicerii români. Aceste atacuri urmăreau recuperarea unui mare depozit de echipament german, care fusese capturat de către români. Ciocniri frecvente, cu grănicerii români, au mai fost şi în zona Sînnicolau Mare, Teremia Mare şi în alte localităţi de pe graniţă.

Pentru a dezinforma şi semăna panică, aviaţia germană a fost foarte activă, în această perioadă, pe teritoriul oraşului Timişoara şi al judeţului Timiş-Torontal. Încă din primele zile de la actul de la 23 August, aviaţia germană a efectuat misiuni de recunoaştere şi de luptă pe teritoriul judeţului. Acum a fost bombardată gara Vinga şi a fost mitraliat trenul de persoane cu destinaţia Timişoara. Numai aici, aviaţia hitleristă a făcut aproape 30 de victime (9 morţi şi 20 de răniţi). Aviaţia germană mitralia cu predilecţie populaţia oraşului Timişoara, pentru a teroriza oraşul şi a intimida pe apărătorii săi. Bombardamentele aviaţiei hitleriste au fost frecvente în ultimele zile ale lunii august şi în prima decadă a lunii septembrie. În acelaşi timp, pentru a teroriza populaţia satelor judeţului şi a dezorganiza participarea la muncile agricole, aviaţia hitleristă mitralia ţăranii aflaţi pe cîmp.

istorie-document

germanii au fost dezarmaţi de către trupele de grăniceri români. Din cele 15 autocamioane, în care se deplasau germanii, 11 vehicule au fost reţinute de către grănicerii români.

În garnizoana Lugoj, unde-şi avea sediul Divizia 9 Cavalerie, lucrurile au luat însă o altă turnură. Aici, comandantul Diviziei 9 Cavalerie, generalul-maior Dumitru Popescu, cunoscut ca un ofiţer capabil, este numit, în data de 24 august 1944, comandantul Diviziei I Cavalerie din Arad, în scopul eliberării acestui oraş de sub garnizoana germană mult mai numeroasă, care se găsea aici. Luptele pentru eliberarea Aradului, conduse de către generalul Dumitru Popescu, s-au desfăşurat între 25—28 august, trupele germane fiind aruncate peste frontieră. În acest timp, comandamentul Diviziei 9 Cavalerie, cu garnizoana la Lugoj, a fost preluat de către locotenent-colonelul Ioan Enescu, comandantul Regimentului 13 Călăraşi, care-şi avea sediul tot în această localitate. Aici nu exista o garnizoană germană, ci numai o subunitate de pază a unui mic aerodrom militar german, amplasat provizoriu, chiar pe terenul de instrucţie al Regimentului 13 Călăraşi. În ziua de 26 august 1944, lt. col. Enescu, comandînd 3 plutoane de călăraşi, a luat prin surprindere pe hitlerişti, care s-au predat neopunînd nici o rezistenţă. La această acţiune au luat parte şi elevi ai şcolii de infanterie din Lugoj. În cadrul acestei acţiuni îndrăzneţe, efectuate de către Regimentul 13 Călăraşi, au fost capturaţi 40 de prizonieri, majoritatea subofiţeri şi ofiţeri, cîteva avioane germane şi o maşină de radio şi transport. După ce au fost dezarmaţi, hitleriştii au fost transportaţi, sub escortă, la graniţă şi lăsaţi liberi, conform ordinelor anterioare primite. Deci, conform ordinelor existente pînă la acea dată, garnizoana germană din Timişoara a fost lăsată liberă să plece în afara hotarelor ţării, iar cea din Lugoj a fost evacuată peste graniţă. De abia la sfîrşitul zilei de 26 august 1944, la ora 24, este trimisă o telegramă a Ministrului de Interne, generalul Aurel Aldea, prin care s-a cerut Prefecturii judeţului Timiş-Torontal, Subinspectoratului general de jandarmi din Timişoara şi Diviziei 1 Infanterie-Instrucţie, ca trupele germane să fie dezarmate de către trupele armatei române şi internate în lagăr. Aceasta se ordona, deci, după atacul armatei germane asupra Bucureştiului, capitala ţării. Dar, în momentul primirii ordinului de dezarmare şi internare, elementele hitleriste din Timişoara şi Lugoj erau deja în afara frontierelor ţării. Ca urmare a acestui ordin, în-

Radu PĂIUŞAN
Octavian VLAD

HOREA — NUMELE – RENUMELE

Însuşi numele celui mai important conducător al revoluţiei populare din anul 1784 are obîrşie folclorică. În testamentul pe care şi-l face înainte de supliciu, el arată că i se spune „Hora Vasilie policra Nicula Ursu". Într-un manuscris al lui Nicolae Densusianu, păstrat la Biblioteca Academiei R.S.R., care e intitulat „Tradiţiuni culese din Transilvania şi constatări de locuri şi persoane şi familii din Revoluţia a(nului) 1784", e notată informaţia lui Coroiu Ursu din Cărpiniş, privitoare la provenienţa numelui „Ursu": „Aici la noi, în munţi — relatează informatorul — este obiceiul ca, dacă moare unui părinte un oarecare copil, ca să nu-i moară şi cel născut după aceea, tatăl său, după ce-l botează preotul cu vreun nume obişnuit, dînsul tot nu-l strigă pe numele de botez, ci-i pune numele „Ursu", fiind că ursul e puternic şi tare. Aşa s-a întîmplat şi cu mine, pe mine mă cheamă din botez Macavei, dar tatăl meu mi-a pus numele de „Ursu". Alt nume afară de „Ursu" nu se pune".

În vechime, însă, la români era şi o altă credinţă populară, cu caracter preventiv, faţă de o posibilă moarte la o vîrstă fragedă. Unica sursă de informaţie, în acest sens (neintrată încă în atenţia etnologilor) o găsim în manuscrisul lui Iohannes Iacobus Ehrler, publicat abia după două secole, de la redactarea lui în limba germană (J. J. Ehrler „Banatul de la origini pînă acum", Traducere, prefaţă şi note de Costin Feneşan, Facla, 1982). Ehrler a consemnat un ritual (ce se efectua în împrejurări deosebite la botezul unui copil, în urma căruia el primea numele „Le(ă)pădat": „Acest nume poate fi întîlnit încă foarte des, avîndu-şi originea în faptul că o mamă — după ce a născut un băiat, mort mai apoi — îl va dispreţui, dar numai aparent, pe cel de al doilea născut. Acelaşi lucru îl fac şi oaspeţii care iau mamei copilul nou-născut, îl pun într-o troacă şi îl scot în uliţă, în credinţa aparentă, dar în acelaşi timp ridicolă, că Dumnezeu îl va lua la sine, de vreme ce mama nu-i mai poartă de grijă. Într-un cuvînt, Dumnezeu e niţel sfidat, iar copilul e într-adevăr lăsat singur în uliţă. Curînd îl ia însă un vecin care-l aduce mamei în casă şi o asigură cu stăruinţă că, de vreme ce Dumnezeu l-a făcut să găsească copilul, el voieşte să-l lase mamei spre bucurie. Vecinul devine prin urmare naş, iar cel nou-născut primeşte în locul prenumelui său pe cel de **Lăpădat**". Am reprodus acest citat, nu numai datorită ineditului practicii rituale din secolul al XVIII-lea, ci şi pentru că se numeşte chiar Lăpădatu, unul dintre cei mai autorizaţi exegeţi ai operei lui Nicolae Densusianu, autorul documentatei lucrări „Revoluţiunea lui Horea", 1884. Alexandru Lapedatu a elaborat studiul „Activitatea istorică a lui Nicolae Densusianu", apărut în anul 1912.

Geneza numelui **Horea** — pentru conducătorul revoluţiei populare din anul 1784 — este binecunoscută. Mă opresc asupra ei doar pentru a-i sublinia valenţele folclorice. Istoricul David Prodan, în monumentala sa lucrare „Răscoala lui Horea" (1979, reeditată în 1984) arată că, în luna ianuarie a anului 1785, ţăranul Petru Giurcă, un bătrîn din localitatea Bucium, declara în faţa comisiei de investigaţie a cauzelor răscoalei că Vasile Nicula „după horitul lui mult a luat numele de Horea şi mai ales cu acela e numit". Alexandru Sterca Şuluţiu precizează în „Istoria Horii ...", scrisă între anii 1858—1860, că „Horea fiind om din firea sa vesel şi voios îi plăcea tare, în societăţi şi petreceri cu prietenii, muzica şi fluiera şi, cînd lipseau acestea, a cînta însuşi şi a hori după obiceiul lui (...) l-au numit alţii pe el, de la horit" (ms. p. 184, la B.A.R.S.R.). N. Densusianu consideră pe bună dreptate că numele Horea este „epitet popular".

Se ştie că însuşi Nicula Ursu îşi spunea Horea, iar în timpul revoluţiei populare acest supranume a cîştigat renume, cunoscînd o largă popularitate, atît pe teritoriul românesc, cît şi în străinătate. Bunăoară, în sudul Banatului, în zona Mehadiei pe un liturghier în limba slavonă, tipărit la Moscova, el este amintit într-o însemnare (nevalorificată de istorici) din anul revoluţiei populare: „1784. În acest an s-a arătat un om la Ardeal Hora şi Cloşca de au ars casele şi curţile nemeşilor ..." (Coriolan Buracu, „Muzeul General Cena în Băile Herculane şi Cronica Mehadiei", Turnu-Severin, 1924). În „Cronica Banatului", Nicolae Stoica de Haţeg consemna pentru anul 1784: „Hora, Cloţa în Ardeal asupra neameşilor rebelle rădicînd (...) ceate de oameni se scula". Iar pentru începutul anului 1785, cronicarul menţionează: „Generalul nostru, fraiher Papila din Sibii îmi scrie că nu e Hora, nici îi Cloţa, ci e capul Ion Ursu, cu un Petru şi altu Simon pre carii în pătrare i-au zdrobit şi prin Ardeal i-au trimis". În scurt timp, însă, lucrurile se clarifică, astfel că străinii îi consemnează numele aşa cum era cunoscut în popor, anume Hora, Horea, Horia, sau în grafia naţionalităţilor cărora le aparţineau: Horja, Horjoh etc. (N. Erdoiu, „Ecoul răscoalei lui Horea în presa franceză", în „Apulum" VIII, Alba Iulia — 1971).

„Pe-un picior de plai..."

Încă din secolul trecut, aşa după cum arăta Karl Marx, destinul întru eternitate al conducătorului marii mişcări ţărăneşti din anul 1784 avea o pregnantă marcă folclorică: **„Horea a devenit eroul poveştilor populare şi simbolul renaşterii Daciei"**. Veşnica dăinuire în sufletul poporului român a marilor eroi care-au organizat revoluţiile din 1784 şi 1848 în Transilvania a fost subliniată de tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, secretarul general al partidului nostru, cu prilejul vizitei de lucru din anul 1965 în locurile istorice din Munţii Apuseni: „În aceste ţinuturi minunate — spunea tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** — am întîlnit, alături de vestigiile civilizaţiei strămoşilor noştri, locuri care evocă pagini de nepieritoare glorie înscrise de oamenii dîrji din Ţara Moţilor, sub conducerea lui Horea, Cloşca şi Crişan, a lui Avram Iancu. Amintirea lor, a faptelor lor, izvorîte din adînca dragoste de ţară, din ura clocotitoare contra asupritorilor, va dăinui de-a pururi în conştiinţa poporului român".

Cinstirea memoriei lui Horea se reflectă şi în frecvenţa mare a numelui său în numeroase localităţi de pe cuprinsul patriei. E un nume de origine folclorică şi de amplă rezonanţă istorică, moştenit de la unul din martirii neamului, nume care nu a putut fi strivit sub roata grea a imperiului de tristă amintire, care, potrivit legităţii evoluţiei sociale, s-a prăbuşit în anul 1918, sub o altă roată — dreaptă, acum — învîrtită de lupta sfîntă a maselor populare, pentru instituirea libertăţii naţionale şi sociale.

Aurel TURCUŞ

Cintarea României

SERBARI CÎMPENEŞTI TRADIŢIONALE

In această vară marcată de evenimentele politice ale anului — aniversarea Marelui Act Istoric de la 23 August 1944 şi cel de-al XIV-lea Congres al Partidului Comunist Român —, în judeţul Timiş se desfăşoară o bogată şi interesantă stagiune estivală, organizată, la indicaţia Comitetului judeţean de partid, a Secţiei sale de propagandă şi presă, de către C.J.C.E.S. Programul ei cuprinde, între altele, şi serbări cîmpeneşti, devenite tradiţionale de peste două decenii. Prin conţinut, amploare şi mod de organizare se detaşează, dintre ele, Sărbătoarea cîntecului, jocului şi portului popular, de la Valea lui Liman, loc pitoresc de o rară frumuseţe. În această vară, însă, sărbătoarea „de la Liman" s-a caracterizat printr-o bună organizare, conţinut educativ şi mesaj artistic şi participarea deosebit de numeroasă a beneficiarilor actului de cultură ; au fost prezenţi circa 10 000 de oameni ai muncii, veniţi din întreaga zonă, din aproape tot judeţul şi din cele învecinate. Au fost admirate costume autentice din Tomeşti, Făget, Pietroasa, Firdea, etc., purtate de fete şi flăcăi, dar şi de oameni cu tîmple argintii. Cel mai atractiv „punct" din programul întregii manifestări l-a constituit spectacolul cultural-artistic susţinut de ansamblul folcloric „Bănăţeana" al Centrului de Creaţie şi Cultură Socialistă „Cintarea României" al sindicatului de la Trustul de Antrepriză Generală Construcţii-Montaj Timişoara, artişti amatori care s-au impus la concursurile republicane din cadrul celei de-a VII-a ediţii a Festivalului naţional „Cintarea României". Iată-l acum, din nou, pe o altă scenă, confirmînd seriozitatea şi dragostea lor pentru artă, dorinţa lor de a munci şi activa continuu pe tărîmul îndrăgit şi pasionant al artei noastre amatoare. „Bănăţeana", în frunte cu directorul Gheorghe Galetin şi-a deplasat la Valea lui Liman toate forţele : orchestra de muzică populară, formaţia coregrafică, soliştii vocali şi instrumentişti. N-au lipsit, din rîndul acestora din urmă, „capete de afiş", precum Petrică Moise, Florentin Iosif, apoi Dan Stepan, Petrică Cioară, Miron Frăţilă, Dumitru Stoicănescu, Alina Ştefănescu, Miriana Iovicin, Monica Mioc, Monica Cerbu. Lor li s-au alăturat forţe artistice locale, din rîndul cărora s-au impus dansatorii de la Centrul de Creaţie şi Cultură Socialistă „Cintarea României" din comuna Firdea. Programul a fost precedat de alte importante „momente", pe care organizatorii culturali le-au şlefuit cu migală. În a doua zi a sărbătorii, pentru tinerii oaspeţi, a fost organizată o seară cultural-distractivă, din agenda căreia n-au lipsit muzica, dansul, şi, fireşte, tinereţea. Duminică dimineaţa, pe terenul de fotbal din acelaşi mare amfiteatru natural de la Liman, s-au întîlnit „reprezentativele" de fotbal ale comunelor Tomeşti şi Făget.

„Ziua Padeşului" — tot o sărbătoare de tradiţie — s-a derulat cu cîtva timp în urmă, în comuna Nădrag. Cu sprijinul C.J.C.E.S. Timiş, Consiliul local de educaţie politică şi cultură socialistă s-a dovedit a fi un bun organizator, invitînd aici, pe scena amenajată în aer liber, colective artistice şi solişti care s-au remarcat în Festivalul naţional „Cintarea României". Ne referim la colectivele artistice de la Centrul de Creaţie şi Cultură Socialistă „Cintarea României" din Lugoj. Orchestra de muzică populară, dansatorii, soliştii vocali şi instrumentişti au fost aplaudaţi, cu firească dragoste şi căldură, de aproape 5 000 de oameni din localitate. Trebuie să consemnăm că „Ziua Padeşului" s-a constituit într-un început de bun augur pentru săptămîna culturală organizată sub genericul „Omagiu muncii". Calendarul ei a cuprins o gamă largă de manifestări tematice : expuneri, dezbateri, simpozioane, mese rotunde, în centrul cărora s-au situat dezbaterile pe marginea proiectului Programului-Directivă şi a Tezelor pentru cel de-al XIV-lea Congres al partidului.

Va trebui să mai amintim o serbare, devenită tradiţională ; tema ei spune mult în puţine cuvinte : „Cîntec pentru aurul ogoarelor". Este vorba de o manifestare dedicată fruntaşilor în recent încheiata campanie agricolă de vară. Duminică, 13 august, cu începere de la ora 9,00 şi pînă la ora 20, la Periam-Port, pe malul Mureşului se va desfăşura un concurs de pescuit, un spectacol folcloric cu participarea a numeroase colective artistice din localitate şi din Timişoara (artişti amatori de la Întreprinderea Mecanică pentru Agricultură), cei din Pesac, Comloşu Mare, Becicherecu Mic, Sînpetru Mare şi alţii. Cum îi stă bine unei asemenea manifestări, ea se va încheia şi aici cu o frumoasă şi antrenantă horă populară, după ce dimineaţa, fanfarele reunite vor prezenta programul lor tradiţional.

Nicolae PIRVU

IPOSTAZE CREATIVE

plastică

In expoziţia sa, deschisă la galeria „Pro Arte" din Lugoj, semnificativ intitulată **Studii de echivalare**, Ioan Iovan porneşte într-o aventură temerară : transpunerea propriilor versuri în imagini (sau poate drumul este invers, deschiderea spre mister este cu atît mai revelatoare, cu cît persistă această fertilă ambiguitate ; într-un al treilea caz posibil, ele au luat naştere simultan, ceea ce devine lipsit de importanţă în receptarea lor).

Desigur, Ioan Iovan nu porneşte inocent în acest voiaj iniţiatic, el reţine ca mijloace preformatoare ale viziunii corespondenţele baudelaireene, sau „sunetul interior" al culorilor, teoretizat de Kadinsky, pînă la poemele vizuale ale lui Apollinaire, tot ceea ce s-a caligrafiat în acest domeniu. Le reţine, dar nu se lasă terorizat de aceste modele ilustre, ci dimpotrivă, este preocupat de urmărirea unui proces cu caracter metamorfic unde se petrec transformări, cu pierderi şi cîştiguri reciproce, în cadrul fiecărui limbaj individualizat, avînd legităţile lui specifice, greu, dar nu imposibil de transgresat.

Se consumă aici, deci, un fenomen cu caracter izomorfic, unde două limbaje constrînse în coordonate diferite, se unifică prin confluenţe plurivoce ca sens. Concreteţea brutală a unor fragmente expresive din imagini (dispuse de multe ori în două planuri : unul terestru, celălalt celest, aflate într-un permanent dialog tensionat) îşi găseşte cel mai adesea eliberarea în polisemia cuvintelor, sau poate simplitatea studiată, directitatea unor versuri se regăsesc vizualizate, conferindu-li-se orizonturi mai vaste. Aproape toate imaginile cuprind, ca un fel de ramă interioară, arcade blînd limitative, ghidînd privirea contemplatorilor, menite să echilibreze într-un fel cîmpurile neliniştitoare, oglindirile şi flăcările ce populează programatic imaginile lui Ioan Iovan. Revenind la faptul că el îşi intitulează poeziile şi compoziţiile dens străbătute de idee drept „studii" anunţă o anume prospeţime aurorală, proprie tuturor artiştilor autentici, mereu aceiaşi în faţa foii albe, luată treptat în stăpînire, aptă de a deveni un teritoriu de visare şi de meditaţie.

Astfel, surprinzîndu-le prin multiplele sale ipostaze creative, Ioan Iovan îşi continuă drumul, tenace şi neabătut, în defrişarea unor zone de maxim interes, denumite în mod obişnuit „de graniţă", dar care, de fapt, sînt inseparabile, aparţinînd aceluiaşi unic spaţiu al „mitologiei personale", livrate cu o sinceritate necontrafăcută de poetul şi plasticianul atît de singularizat, care este, fără îndoială, Ioan Iovan.

Gheorghe VIDA

KNIJEVNI JIVOT (nr. 2/1989)

Şi de această dată, printr-un sumar divers, bine structurat, destinat unui cititor exigent, revista literară timişoreană de limbă sîrbă îşi confirmă prestanţa, profilul distinct în peisajul publicisticii româneşti. Paginile inaugurale, consacrate momentului politic actual, sînt dublate de marcarea centenarului eminescian. Traducerea memorabilei „Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie", precum şi un grupaj de poeme dedicate lui Mihai Eminescu (purtînd semnătura lui Jiva Popovici şi Ivo Muncian) deschid seria omagiului pe care scriitorii de limbă sîrbă îi aduc poetului nostru naţional. În corpul revistei, începînd cu acest număr, sînt incluse „Caietele Knijevni Jivot", iar primul lor număr este în întregime consacrat lui Mihai Eminescu, cuprinzînd traducerea unor texte de referinţă, semnate de G. Călinescu, Lucian Blaga, Constantin Noica. Li se adaugă contribuţiile lui Cornel Ungureanu, Draga Stojanovici, Voislava Stoianovici. Traduceri din poezia eminesciană sînt semnate de D. Bogdanov, S. Vesnici, L. Simovici, A. Gavrilov, M. Maras, I. Lalic, I. Muncian, precum şi de prestigioşii poeţi iugoslavi Adam Puslojić şi Vasko Popa. Caietul este îngrijit de Voislava Stoianovici, Cornel Ungureanu, Slavomir Gvozdenovici, Miomir Todorov, cărora li se cuvin toate cuvintele noastre de laudă.

Sumarul revistei mai cuprinde pagini ale scriitorilor de limba sîrbă din România, traduceri din literatura română (I. D. Teodorescu, Mircea Ciobanu, Laurenţiu Cernet, Nicolae Prelipceanu, Aurel Maria Baros, Gh. Azap), eseuri, pagini de critică şi istorie literară, traduceri din literatura universală, rubrici de interes larg, toate făcînd, încă o dată, demonstraţia profesionalismului şi eficienţei culturale a acestei remarcabile publicaţii.

OBSERVATOR

fanion

SUB IERI ŞI AZI, LUŞTRII CEI TRECĂTORI

La 1929, angajaţii Uzinei Electrice şi Tramvaielor Comunale a Timişoarei s-au grupat într-o „asociaţiune sportivă pe nume «Electrica», noul club fiinţat numărînd, la debut, 340 membri, în fruntea cărora s-a aflat D-l Dr. Ing. Cornel Miklosi, chiar directorul UZET-TCT". Zilele trecute, aflîndu-mă în căutarea celor ce în urmă (nainte) cu doisprezece luştri au sfinţit rostul acelor „activităţi de după lucru" — dopo lavoro ! —, m-am găsit în preajma d-lor Cornel Septimiu Pitariu (în direcţia clubului din 1935) şi Vasile Deheleanu (marele fotbalist, între altele şi antrenor al echipei în perioada ei cea mai frumoasă : 1945—1947). Au înviat, sub cuvintele dumnealor, chipuri şi au rerodit întîmplări ce demult păreau stinse. Iar sinele şi folosul obştesc ce au stat la baza a tot ce s-a făptuit în acei ani de după Marea Unire au copleşit lucrarea, dînou-i clipei din faţă o încadrare şi o nemărginire de secuii. Şi totul a fost păstrat în scrise, iar ceea ce nu s-a putut usca în cerneală a aşteptat locul unde va odihni, în sfîrşit. Este ceea ce urmează de-aici :

Era în vara lui '47. Echipa se afla în divizia B unde ajunsese în urma unui baraj, plin de peripeţii, cu Sporting Piteşti. Deşi ar fi avut dreptul să se califice direct în această divizie — s-a situat pe locul trei în clasamentul orăşenesc, după Poli şi C.F.R. —, federaţia a promovat direct o echipă de pe locul şase, CAMT. Aşa că „Electrica" a trebuit să treacă prin furcile caudine ale unui 0—1 acasă, după care, la Piteşti, a cîştigat cu 5—3, în prezenţa lui Virgil Economu, preşedintele F.R.F. Au fost invitate atunci, la banchetul ce ar fi urmat să sărbătorească triumful gazdelor, peste o sută de persoane. Din tot Piteştiul, un singur suporter a avut echipa lui Deheleanu : pe comandantul Pieţei Ghiţă Raica, de felul lui din Fabric-ul timişorean. Şi după acest meci care l-a adus în categoria B, toate au mers bine, iar în anul următor se lupta cu şanse egale, alături de lidere (Poli şi Unirea Tricolor), pentru prima divizie. În etapa cu AMEFA Arad, acasă, arbitrul întîlnirii i-a nedreptăţit flagrant pe timişoreni şi, după joc, a refuzat protecţia. Publicul era foarte întărîtat. Noaptea, tîrziu, la restaurantul stadionului, a izbucnit o rixă, după care cei mai buni jucători au fost acuzaţi de a o fi fost provocat : Poşa, Buş şi Müller. Iar V. Deheleanu şi-a înaintat demisiunea văzînd în aceasta o maşinaţiune ale cărei mecanisme obscure se pierd în noaptea anilor.

Marcel TOLCEA

top

PRIETENII NOŞTRI

Că muzica uşoară are nenumăraţi prieteni mi-o confirmă cum e şi firesc scrisorile cititorilor de diferite vîrste şi profesii, toate purtînd pecetea unei pasiuni comune, deseori dublată de o competenţă demnă de toată admiraţia. Sigur, nu mă refer la cititorii interesaţi să afle înălţimea (fizică !) a Sabrinei ori amănunte privind talia Samanthei Fox, ci la cei care sînt preocupaţi de fenomenul muzical în datele lui esenţiale. Iată, de pildă, un mai vechi şi constant corespondent, ale cărui scrisori le parcurg cu o reală plăcere este **Marius Oltean**, tînăr inginer din Drobeta-Turnu Severin şi care-mi scrie de pe vremea cînd era elev de liceu. Marius Oltean e un om informat, iubeşte muzica de calitate şi nu scapă prilejul să-mi aducă la cunoştinţă, cu un deosebit simţ critic opiniile sale. „În ce priveşte noile apariţii „Electrecord" — îmi scrie Marius Oltean — Timişoara e din nou la înălţime, fiind reprezentată de Adrian Daminescu şi mai ales de Mircea Baniciu, albumul acestuia, „**Secunda 1**" [. . .], marcînd o revenire în prim-plan după o mai lungă perioadă de aşteptare. De data aceasta, Baniciu ne propune un disc unitar, evident mai cizelat decît „Ploaia". Remarcabil este faptul că artistul foloseşte constructiv elemente ale folclorului nostru muzical în multe compoziţii. Conţinînd cel puţin trei piese de valoare certă („Cîntec pentru cel ce vede întîi soarele", „Secunda cea fără de tinereţe şi fără de moarte", „La-nceput de drum"), discul „trece pe sub ştachetă" numai în ce priveşte „Scorpia şi ghionoaia" — piesă cu prea puţină muzicalitate, oarecum forţată care are doar scuza unei asemănări (poate prea mari) cu un cîntec vesel de prin Oaş. O altă piesă care conferă varietate albumului este „Promisiunea", care ascultată cu atenţie, dezvăluie un farmec aparte. Bine structurat, cu un prolog şi-un epilog foarte inspirate, beneficiind de un valoros suport liric (Dan Verona), de o interpretare viguroasă şi precisă, discul e o reuşită. Aş reproşa lui Mircea Baniciu, conchide corespondentul nostru, folosirea unor măsuri pe care le-am mai găsit şi în alte piese ale sale.

Petru UMANSCHI

sport

ION BUŞE . . .

. . . este un om care sfinţeşte locul, anume, acum, adică de vreo zece ani, pe cel de preşedinte al Sportului din judeţul Timiş; îl ştiu din anii de neuitat ai primei tinereţi, şi voi să mărturisesc cum că datele personalităţii şi sufletului său au rămas aceleaşi, anume : spirit luminat, minte limpede, judecată sănătoasă, decizie promptă şi corectă, vorba-vorbă ; de curînd la plenara Consiliului Naţional pentru Educaţie Fizică şi Sport, a fost reales în Biroul executiv, preţuindu-i-se, aşadar, calităţile, ca şi ponderea Timişului în mişcarea sportivă românească ; ne-am bucurat şi noi.

Scriu despre Ion Buşe dintr-o pricină subiectivă : e un om de care mi-e drag, dar scriu şi din alt motiv, cel legat de iniţiativele sale şi de marile întreceri sportive, unele de anvergură europeană şi chiar mondială pe care le-a organizat şi le-a găzduit Timişoara prin, bun înţeles, rîvna autorităţilor locale ; numai că Ion Buşe a fost, ca şi acum, cînd are loc Campionatul European de baschet-cadete, „capul limpede" al „spatelui", asumîndu-şi, în plină vacanţă, răspunderi şi griji cît o insomnie de-o lungă vară fierbinte.

Graţie lui, Timişoara a „participat" la importante confruntări în fotbal, tenis de cîmp, şah, handbal, care nu s-or şterge nicicînd din memoria noastră afectivă, ca veritabile evenimente, oferindu-ne întîlniri cu valori de frunte ale diverselor ramuri sportive.

De fapt, Ion Buşe e un om care îşi face datoria şi, convins sînt şi de astă-dată, replica sa, citind rîndurile de faţă, e aceeaşi: nu trebuia . .

Teodor BULZA

din lirica lumii

MANUEL MARTINEZ MALDONADO

(PORTO RICO)

LA EST DE PARADIS

Ferestrele greierilor în pletele sălciilor
iluminează clarobscurul durerii.
N-a înțeles vremelnicia cometei de hîrtie
și jacheta de piele, pe neașteptate
s-a întors repede la origine,
întunecîndu-i aura înțelegerii.
Treizeci de ani de căutare inutilă
în amintirea răscrucii fatale
unde corbii au sfîșiat noaptea
și sîngele i-a întunecat privirile
ciclopice și nostalgice pe asfalt.
Paradisul lui era buza prăpastiei.
Singurul său premiu,
prea scurtul vis al generației sale.

LECȚIA DE PICTURA

Măsoară vîntul setea de lumină
a trandafirilor și trecătoarele petunii
de pe povîrnișul amăgitor.
Arbuștii sînt visul neașteptat
al pietrei șlefuite de rîu
și în pielea înflorată a valurilor
se oprește strigătul brizei.
Mîinile lui șovăie în fața pînzei.
Brusc, în amintire își regăsește bucuria :
asprimea frunzei de murat
sub arpegiul stolului de țînțari.
Printre plopi priveliștea capătă contururi :
o barcă violetă, niște arbori albaștri
și un vîrtej de argint
îi dezorganizează conștiința.
În Argenteuil în Chapultepec.
la New York și în San Juan
pensulele desenează întunericul
sub terebentina uitării.
Între încrețiturile pînzei
esența se reduce la prisme oarbe și incolore.

LOCUINȚA ÎN ARLES

O debilitate a cristalinului stîng :
picioarele mesei pe dușumea
se odihnesc ca niște flamingi în noroi.
Vasul de punci, noptiera cu sertarul gol,
patul șchiop, plapuma roz-înflorată.
Periuța, apa de colonie, reflexul verde al cîmpului
de dimineață pe obraz, în buzele stinse.
Oglinzi, picturi, prosop — apa înghețată
în cană. Papucii uitați pe covor,
vîrfurile zdrențuite ale ciorapilor.
Prin fereastra cu cîrlige căzute
scîrțîie balamalele, ușile
albastre ale misterului :
barba roșie se ascunde în coada cometei.
Moartea stă la pîndă în pîlcul de pini.

COBORÎREA LUI ORFEU

Orfeu își aprinde o țigară și
își amintește săruturile Euridicei ;
din pieptele lui sunetele ghitarei
se rostogolesc ca niște valuri
peste culburile păsărilor
Nu și-a revenit din uitarea cărnii,
nu și-a recăpătat surîsul de stîncă.
Pe drumurile lui mai trece mînia luminii,
iar mireasma vîntului alungă
stelele.
În tristețea lui înfloresc
zorii cocoșilor sfidînd primăvara
cu rouă căzută pe frunzișurile tăcute.

În românește :
Darie NOVĂCEANU

André Grab ● PRECAUȚIE

Și-a întors cu grijă privirea în stînga și în dreapta. Nu trecea nici o mașină. Puțin gîrbovit, a traversat strada. Emil F., un om de șaizeci de ani, nu putea să se plîngă de picioare. Este adevărat că acum totul dura mai mult, urcatul scărilor, dereticatul prin casă, cumpărăturile... Odată i s-a întîmplat chiar să uite să încuie poarta casei. Proprietarul, un bărbat tînăr, energic, cu o geantă diplomat de piele – lui Emil F. îi făcea impresia că era totuși din piele artificială — l-a făcut o vizită acum două săptămîni și l-a rugat să se mute într-un azil de bătrîni. Că și acolo-i frumos... Nu mai e ca altădată... Afară de asta un apartament de trei camere pentru un om bătrîn este de-a dreptul un lux ! Să te gîndești numai la cîtă curățenie trebuie făcută. Și căsătoria, pare-se, nu mai intră în discuție... He-hee...

Pe Emil F. — ca și cum l-ar fi lovit cineva cu ciomagul în cap. După ce a primit a doua zi o scrisoare recomandată în care era înștiințat că trebuie să se mute, imediat s-a dus la poliție... Aproape după colț... Era convins că i se face o mare nedreptate. Funcționarii erau foarte drăguți – căci pe Emil F. l-au cunoscut ca pe un cetățean fără cusur —, însă i-au dat de înțeles că în cazul lui nu se mai putea face nimic. Că mutarea nu-i o nedreptate. Dimpotrivă, la vîrsta lui, o cămăruță într-un azil de bătrîni ar fi o soluție mult mai rezonabilă. Emil F. nu mai pricepea nimic.

A doua zi s-a sculat dimineața ca de obicei la ora șapte, s-a îmbrăcat, a aerisit dormitorul, a scuturat pătura și a întins-o în balcon. În bucătărie și-a fiert cafeaua și vasele din ziua precedentă le-a pus la locul lor. Dar orice ar fi luat în mînă, totul i se încețoșa în fața ochilor, nimic nu mai avea contururi normale, ca și cum ar fi vrut să-i dispară... În disperarea sa, omul s-a așezat la masă. Aștepta...

Într-o zi au venit la el doi oameni tineri de la serviciul de asigurări sociale. Cu un aer de experți, au cercetat apartamentul, de cîteva ori au lăudat ordinea care domnea în casă. Emil F. se uita la ei de la distanță și, timid, li s-a confesat că locuiește aici de treizeci și cinci de ani... Singur... I-a condus pe cei doi peste tot... Au vrut să vadă pînă și veceul. Lui Emil F. i-au explicat că trebuiau să-și formeze o imagine...

„O imagine ?" nu pricepea Emil F.

„Da. Știți, pentru referat..." i-au explicat.

„Pentru ce referat ?".

„Uitați-vă, domnule F., proprietarul dumneavoastră v-a dat înștiințare de mutare. Este o treabă clară. Imaginați-vă că el respectă și termenul pînă cînd trebuie să vă mutați și, afară de asta, depune un efort deosebit să vă găsească un loc cît mai corespunzător. Așa ceva în zilele noastre este un lucru mai rar !...".

„Ce fel de loc nou ? Eu ...".

Cei doi tineri s-au uitat unul la altul.

„Uitați-vă, domnule F., nu vă vom duce de nas. În trei luni cu greu vă veți găsi un alt apartament, în plus și unul ieftin. După cîte știm, economii nu prea aveți, așa că nici chirie mai mare ca pînă acum nu ați putea plăti. Lucrurile, din păcate, stau așa că va trebui să acceptați un azil de bătrîni. Regretăm, dar altă ieșire din situație nu se întrevede".

„Dar eu nu vreau să mă duc în nici un azil de bătrîni !...".

Și Emil F. și-a desfăcut larg mîinile.

Cei doi tineri au dat din umeri, cu părere de rău. cel mai înalt s-a așezat pe marginea divanului și l-a poftit pe Emil F. să stea și el jos. Chiriașul, buimăcit, nu pricepea nimic. A întrebat dacă nu cumva casa urma să fie demolată. A primit un răspuns negativ. Cel mai înalt l-a înștiințat că dacă îl previne pe chiriaș cu trei luni înainte să elibereze apartamentul, proprietarul nu este obligat să arate motivul.

„Dar dacă nu se va demola casa, eu de ce trebuie să mă mut ?" Vocea lui Emil F. era dărîmată.

Atunci și-a deschis gura și cel mai scund dintre musafiri și l-a întrebat pe Emil F. dacă el însuși consideră dreaptă pretenția sa la un apartament atît de mare, în timp ce familii întregi cu copii mulți nu au nici un acoperiș deasupra capetelor ?!

Era pentru Emil F. ca o lovitură sub centură ; un argument puternic, însă nu hotărîtor. Tînărul bărbat și-a explicat tăcerea lui Emil F. în felul său, așa că a continuat cu înflăcărare. Vorbea de criza de locuințe, de aspectele sociale ale problemei, de problemele de caritate și multe, multe alte lucruri, sensul cărora era pentru Emil F., complet îndepărtat. După toate astea, cei doi tineri au plecat. Din ușă au mai aruncat cîteva cuvinte de încurajare și l-au bătut amical pe umăr. Emil F. a rămas uluit. Vor să-l alunge, vor să-l măture... Întotdeauna era convins că așa ceva este imposibil. Doar n-a greșit cu nimic în viața lui ! Poate sînt și din acela care ar merita un asemenea tratament !.. Dar el ? Nu nu putea, nu voia să creadă că e adevărat ! Nu se va lăsa ! Niciodată !

Și nu s-a lăsat. Căuta ieșire din această situație în discuții cu vecinii, cu lucrătorii serviciului de asigurări sociale, cu fel și fel de instituții, cu asociația chiriașilor, cu proprietarul casei.. Treptat, cazul lui Emil F. începea să se clarifice. Se căutau și se găseau și părțile sale mai slabe. Punctele de plecare... A început să se apeleze la corectitudinea lui, la înțelegerea lui, la compasiunea față de alții.. I-au fost prezentați viitorii chiriași care urmau să vină după el. Se ținea cont și de sentimentele sale față de bine, față de dreptate, se cunoștea și naivitatea lui. A început să i se acorde o atenție deosebită și se aștepta recunoștința sa pentru aceasta. Așa că, după trecerea celor trei luni de așteptare, Emil F. a fost bucuros că se va putea muta și într-un azil de bătrîni. Într-o cămăruță, patru pe cinci metri, cu un pat, cu o masă rabatabilă, cu un dulap în perete și cu o chiuvetă. Îngrijitoarele simpatice îi adresau o vorbă frumoasă de fiecare dată cînd îl vedeau că nu e mulțumit cu ceva și-l lăudau tot timpul pentru pedanteria și curățenia lui, pentru stilul său ordonat de viață... Se cunoaște imediat, care din ce aluat este plămădit !.. Totuși, mai ales vara, Emil F. avea uneori impresia că și-au bătut joc de el. Îi lipsea vechiul său apartament, splendida priveliște de la geam, cărțile sale, mobila.. Odată chiar și-a exprimat dorința că ar vrea să-i viziteze pe noii chiriași, însă directoarea azilului i-a răspuns că nu-i un lucru ușor să se deplaseze atîta drum... Și oamenii aceia, probabil, sînt foarte ocupați cu treburile lor... Era una din puținele supărări ale lui Emil F., dar de scurtă durată. Era suficient să i se amintească de familia aceea, de copiii care, în sfîrșit, au un acoperiș deasupra capului, și starea lui sufletească se și îndrepta. Singurătatea lui Emil F. a încercat s-o alunge și educatoarea, care discuta cu el ore-n șir în fiecare vineri, la fel ca și preotul care-l vizita în fiecare duminică. Aceștia îi povesteau despre frumusețea fraternității... De alte vizite nu avea parte. Cu timpul însă, a început să-i slăbească vederea.

După ce Emil F. a decedat, cămăruța lui din azil a fost golită, resturile averii sale personale au fost duse de un serviciu special. Și după o săptămînă, în locul lui a apărut un alt cetățean. Ar fi impropriu să fie numit pacient.. Arăta obosit și îmbătrînit. Ședea pe pat și o urmărea pe sora de caritate cum îi despachetează energic lucrurile și le aranjează în dulap. Cu alte cuvinte, toate își au ordinea lor...

ANDRÉ GRAB (născut în anul 1952) este unul dintre cei mai remarcabili scriitori contemporani de limbă germană din Elveția. Cartea sa de debut, purtînd un titlu lapidar El (Er, 1981), a fost apreciată în mod deosebit. Al doilea volum de proze scurte al lui André Grab, Normal (1983) a fost, de asemenea, elogiat de specialiști, acordindu-i-se Premiul literar al orașului Zürich

Prezentare și traducere de
Pavel ROZKOS

COLEGIUL DE REDACȚIE:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU NICOLAE PÎRVU CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 33

SĂPTĂMÂNAL SOCIAL POLITIC ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 33 (1172) 18 AUGUST 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XL • 8 PAG., 3 LEI

Belșugul pămîntului

Comunionea sufletească indisolubilă a poporului nostru cu sacra vatră a patriei — matcă a vieșuirii lui neîntrerupte, multimilenare, unde și-a înmeșteșit o glorioasă istorie — s-a manifestat continuu printr-o eroică luptă pentru apărarea gliei strămoșești, avînd încrederea neștirbită într-un viitor luminos, cînd el va fi stăpîn al pămîntului muncii, cu greu, din zori pînă-n noapte, cînd va fi al său rodul ogorului. Împlinirea statornicului vis secular s-a realizat în uriașul proces al revoluției și construcției socialiste din patria noastră, acesta cuprinzînd profunde transformări sociale și în viața satului, potrivit mărețelor planuri și programe de dezvoltare economico-socială a țării. În noul ev al patriei s-a înfăptuit idealul scump al poporului, anume ca pămîntul — avuția cea mai de preț a țării — să aparțină întregii națiuni: „Am pornit de la faptul că, independent de proprietate, pămîntul aparține întregii națiuni", subliniă tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, președintele Republicii — la recenta Plenară lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor. „De la formarea primului stat centralizat al dacilor, pînă azi, poporul nostru, în diferite condiții istorice, l-a apărat cu ființa sa, cu sîngele său, și el va aparține vesnic poporului nostru, națiunii noastre socialiste — și în socialism și în comunism, în veci de veci!". Acest fapt are o importanță hotărîtoare pentru dezvoltarea impetuoasă a agriculturii românești — ramură de bază a economiei naționale — și întregul popor e îndreptățit la o legitimă mîndrie față de remarcabilele succese obținute și în acest domeniu, ele demonstrînd, cu deosebită forță de convingere, justețea politicii agrare promovate cu consecvență de partidul nostru, realizîndu-se însemnătatea primordială a transpunerii în viață a complexelor coordonate ale noii revoluții agrare, concepută într-o viziune profund științifică de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, genialul strateg și cîrmaș al României moderne. Exprimînd gîndurile și sentimentele de adîncă recunoștință și de aleasă prețuire ale oamenilor muncii de pe ogoarele patriei, participanții la dezbaterile Plenarei lărgite a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor au adus un înalt omagiu conducătorului iubit și stimat al țării și, asemenea întregului popor, și-au confirmat, cu înflăcărată mîndrie patriotică, adeziunea la Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al P.C.R. privind propunerea ca, la Congresul al XIV-lea, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU să fie reînvestit în suprema funcție de secretar general al Partidului Comunist Român, garanția mersului nostru neabătut spre culmile luminoase ale socialismului și comunismului — evoluție economico-socială, grandioasă, multilaterală, în cadrul căreia e asigurată obținerea, în continuă sporire și a belșugului pămîntului.

ORIZONT

Patriotismul — componentă fundamentală a conștiinței revoluționare

Concepția dinamică, novatoare, de largă deschidere teoretică și practică a secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** reprezintă temeiul științific al abordării unele din dimensiunile activității politice, educația patriotică-revoluționară.

În spiritul documentelor programatice ale Congresului al XIV-lea al P.C.R., demersul nostru în acest subiect de mare rezonanță în confruntarea ideologică și politică actuală, este inspirat de teza construirii socialismului cu poporul și pentru popor, formulată de genialul conducător al partidului și statului nostru. Prin această teză, Partidul Comunist Român își onorează cu strălucire poziția de forță politică conducătoare, de călăuză sigură a națiunii noastre în efortul de edificare a socialismului în România și înaintare spre comunism. Afirmarea democrației muncitorești-revoluționare se oxează pe principiul acțiunii colective care presupune, organic, atitudini, reacții și aspirații cu adevărat de masă. În acest cadru, patriotismul devine o trăsătură politică fundamentală a întregii vieți sociale. De altfel, această formă a conștiinței sociale a reprezentat și reprezintă, în întreaga noastră istorie, o permanență a spiritualității, a creației în general, ca expresie a idealurilor sociale și naționale ale poporului. Cele mai de seamă personalități ale spiritualității noastre au participat la educarea unor largi categorii de oameni, la emanciparea lor, la revoluționarea conștiințelor, surprinzînd semnificația esențială a timpului în care au trăit, depășindu-și epoca, prefigurînd zorii noii lumi cu adevărat umaniste și patriotice. Izvorul inspirației ce avea să ducă la cele mai strălucite creații l-a constituit solul natal, național, viața și destinele neamului românesc, specificitatea etno-culturală.

Cu deosebire în cea mai fertilă epocă a României, **„EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU"**, poporul este făuritorul istoriei, în calitatea sa de creator al valorilor materiale și spirituale durabile. În etapa actuală a edificării socialismului, înțelegerea științifică a politicului și a scientizării lui ne apare necesară pentru descifrarea categoriilor de patrie și patriotism. Cunoașterea valorilor politice se impune în mod deosebit astăzi, cînd devenirea științei ca forță semnificativă de producție dă noi valențe categoriilor amintite. Considerăm, de asemenea, că, în condițiile confruntărilor ideologice contemporane, educația patriotică nu poate fi exclusă din procesul instructiv-educativ. În condițiile evoluției actuale a vieții internaționale nu este suficient doar o postulă caracterul viabil al națiunii și suveranității fără a se întreprinde, pe baza unei noi gîndiri, măsuri eficiente pentru dezvoltarea economică a țărilor lumii, dezvoltarea fiind singurul suport real, autentic, al deplinei independențe naționale.

O discuție despre educația patriotică — revoluționară presupune înaintea de toate o precizare a conceptelor cu care operăm. Patria și patriotismul reprezintă terenul unde se focalizează aspirațiile forțelor sociale participante la marile confruntări ale epocii și astfel categoriile de patrie și patriotism dobîndesc un accentuat conținut politic, iar tratarea lor lese din matca științelor istorice sau filozofice. Acordăm, așadar, patriotismului statutul de categorie politică, întrucît se raportează la o realitate socială, iar încărcătura sa axiologică este de natură politică, implicînd o strînsă interdependență cu interesele de clasă, suveranitatea statală, libertatea națională, democrația ș.a. În fond, principala coordonată a patriotismului este construcția statal-națională de tip socialist, cadru fundamental al devenirii condiției umane. În acest sens, patriotismul are rolul de forță dinamizatoare a întregii activități sociale. Patriotismul se impune a fi înțeles atît ca activitate practică transformatoare, orientată de partid, cît și ca activitate teoretică, implicit educațională, într-un cuvînt ideologică.

În spiritul magistralei expuneri **Cu privire la unele probleme ale conducerii activității economico-sociale, ale muncii ideologice și politico-educative, precum și ale situației internaționale**, prezentată de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la ședința Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al partidului, din 29 aprilie a.c., înțelegerea științifică a valorii patriei presupune raportarea la fenomenele economice, social-politice și spirituale caracteristice acesteia, fenomene care derivă dintr-o existență conturată, în condiții istorice specifice, într-un cadru național-statal.

În educația patriotică, dimensiune esențială a Programului ideologic al partidului nostru — se pornește de la ideea că formele conștiinței sociale reflectă nu realitatea în general, ci o realitate de un anume tip social-politic. Prin urmare conștiința patriotică și revoluționară, promovată în această epocă istorică, parcursă de poporul nostru, reflectă înțelegerea științifică a sistemului politic din România, care reprezintă un salt calitativ, inexistent pînă la Congresul al IX-lea al partidului.

Desigur, numeroase coordonate ale conștiinței patriotice și naționale pe care le promovăm în această glorioasă epocă sînt produsul ideilor și sentimentelor cristalizate, alimentate și perpetuate în secole de existență, conturîndu-se trepta caracteristici economice, politice și sociale care s-au

DOCUMENTELE PENTRU CONGRESUL AL XIV-LEA AL P.C.R.

Lector univ. dr. Ioan PELEȘ

(Continuare în pag. a III-a)

cronica literară

ZĂPEZILE DE ALTĂDAT'

Mircea Ivănescu reprezintă, de la o vreme, un caz masiv de automistificare. Asemeni personajului mitologic care transforma în aur lucrurile pe care le atingea, părintele lui Mopete își închipuie că tot ce-i iese de sub pană este poezie. Se înșeală. Ultimele sale cărți coboriseră întristător de mult nivelul discuției. Prin recentele **Poeme vechi, nouă** (ar trebui scris, odată, despre stupiditatea acestor titluri !) asistăm la un adevărat crah. Din frumoasele versuri de altădată, n-a mai rămas decît o penibilă bîlbîială. Mircea Ivănescu a ajuns să confunde spațiul poeziei cu o arenă de catch. El își imaginează că totul este permis, că toate procedeele sînt îngăduite. Se înșeală din nou. În afara unor legi clare, poezia devine ceea ce a și devenit în cazul său : niște texte sufocate de discursivism și prolixitate. Ici-colo, plutind în deriva unui manufacturism stereotip, cîte o imagine, cîte o răsucire a condeiului care ne mai amintesc de marele poet. Simple notații ocazionale, textele de acum se obstinează în exersarea fără haz a transformării biograficului în literatură. Specializat în tulburarea apelor, Mircea Ivănescu trăiește cu iluzia că dicteul automat poate înlocui starea de grație și tehnica — impecabilă, e drept — inspirația poetică. Plicticoase la culme, versurile transmit senzația inconfortabilă a unei mașinării defecte învîrtindu-se în gol. Pierzîndu-se în hățișurile nonsensului, propozițiile de acum reușesc să anihileze acel aer de inefabil, acea splendidă știință a unei spectaculoase monotonii care făceau farmecul poeziilor mai vechi. Contorsionate, învîrtindu-se în jurul propriei cozi, versurile din **Poeme vechi, nouă** dau, în cel mai bun caz, impresia de dezinteres, dacă nu chiar de dispreț, față de actul scrierii. Ca într-un joc de **puzzle**, „poezia" lui Mircea Ivănescu poate începe oriunde, continua cu orice și sfîrși oricum. E păcat. Invazia clișeelor nu dovedește decît contrariul a ceea ce se așteaptă de la ele : o eclipsă totală a umorului.

Desigur, nu e greu să izolăm fragmente foarte frumoase. Ele există, fără îndoială. Dar în cazul unui poet de talia lui Mircea Ivănescu problemele se pun cu totul altfel. Din partea lui se așteaptă lucruri perfect finisate, și nu simple scăpărări. La nivelul poemului, micile bijuterii par niște accidente. Mizînd exclusiv pe **cuvînt**, pe abilitatea de a-l așeza în contexte în care acesta să sune „a poezie", autorul n-a făcut decît un sfert de pas. Din păcate, el face imediat cîțiva pași în direcția opusă. Între momentul „deschiderii" și cel al „tratării" poetice se cască un incomensurabil hău. Așezate sub zodia conjunctivului, a dezirabilului, ele rămîn în starea de pre-poezie, dar fără frăgezimea neterminatului din cărțile anterioare. În locul modernelor stivuitoare electrice, Mircea Ivănescu preferă, din motive care ne scapă, prea-populara furcă. Rezultatele sînt pe măsură : „cît de utilă și de stimulatoare poate să fie acum / întrebarea poetului, formulată cu voce scăzută, / și fără să-și ridice ochii de pe un text pe care înșiră, / așezat, un gambit, urmărindu-și acolo un gînd — și apoi / felul în care noi auzindu-i întrebarea aceasta o luăm, / și o întoarcem între degetele noastre în lumină, și ne spunem / că privind cum se răsfrînge lumina de afară, din jur, pe muchiile și fațetele / ei, am putea vedea unele amănunte pînă acum ignorate, / am înțelege deodată un loc și un timp despre care nici n-am știut / că este așa, și nu altfel — altfel fiind, nu-i așa, tot ceea ce știm doar că este, / dar pentru noi, ca un continent de vremuri ciudate, pentru noi ireal / doar gîndit ca posibil. — întrebarea lui ar fi, deci ca o mînă așezîndu-se deodată / pe scoarța copacului sub ochii noștri, cum ne-am oprit, o clipă, acolo, / și atunci vedeam deodată mersul furnicilor — care-și văd de treaba lor fiecare, / și nouă, atunci, căci ni le-am adus, fără să știm, sub ochi, / ni se par acum neliniștite — așa și gîndurile noastre de pînă acuma, / cînd ni le privim pe lîngă palma pe care a pus-o întrebarea lui adineaori / capătă o ușoară neliniște". etc., etc.

Rîndurile de față nu pornesc din nici un fel de resentiment. Sînt un vechi admirator al lui Mircea Ivănescu, dar mă străduiesc să nu fiu un admirator necondiționat. Ceea ce se întîmplă, însă, cu creația sa recentă mi se pare un fenomen îngrijorător. Cu atît mai mult, cu cît acest stil poetic face ravagii. Astăzi se „mopetizează" așa cum, în urmă cu cîțiva ani, se „nichitiza" pînă la exasperare. Mircea Ivănescu ar trebui să fie conștient de locul său în poezia românească de azi. Dacă el însuși se comportă cu propriile versuri cu atîta iresponsabilitate, ce să mai așteptăm din partea imitatorilor săi ? Tragedia pe care o trăiește acum pornește, cred, de la un pariu cu cantitativul. Poate nu i-ar strica o cură de laconism poetic. Altminteri, se va compromite iremediabil. Și ne va compromite și pe toți cei care, de-a lungul vremii, am scris despre poezia lui rînduri de-o nestăvilită admirație.

Mircea MIHĂIEȘ

* Mircea Ivănescu, POEME VECHI, NOUĂ, Ed. Cartea Românească, 1989.

ALEGĂTORUL DE METODE

Față de volumele mai recente — **Muntele și iluzia** (1984) și **Curat și nebiruit** (1986), — **Cu gîndul la metaforă** * nu aduce prea multe date noi în legătură cu poezia lui Octavian Doclin. Că poetul se va distanța de toposul (spațiul, geografic și nu numai, al Banatului de munte) care a irizat, într-o lumină blînd-oraculară, versurile sale de început, devenise clar încă în culegerea din 1984. O anume experiență, deopotrivă existențială și poetică, își anunța acolo sfîrșitul, sublimîndu-se în formele unei meditații grave, cu atît mai tensionată cu cît ea făcea apel la elemente din repertoriul mitologic al locurilor. Poemele erau înconjurate de o aură de taină, sugerau un gînd lăsat să continue dincolo de cuvinte. **Curat și nebiruit** vorbea deja despre momentul imediat următor al cronologiei interioare. Deși nu întrutotul detașată, vocea poetului adăuga inflexiunilor nostalgic-revendicative o tentă mai vioaie, ce producea uneori mici explozii (auto)ironice. Dramatismul trăirii și al confesiunii, patetismul susținut de sentimentul apartenenței și al identificării și-au diminuat considerabil intensitatea, semn al unei treptate (re)echilibrări lăuntrice. Odată recîștigat, bunul simț al umorului îl stimula pe poet să imagineze chiar mici scenarii ludice, care, într-un decor domestic, rezonau o nedisimulată doză de candoare „înțeleaptă". Războiul deschis împotriva cuvintelor, „lupta cu poemul" — în spiritul „noului val" — s-au văzut amînate printr-un armistițiu provizoriu, doar din cînd în cînd încălcat de mișcarea imprevizibilă a inspirației. Încălcări compensate de un efort fățiș de concentrare. Multe dintre texte se intitulau **Sfîrșit de poem**, ele chiar aceasta și fiind : secvențe ce sintetizau, în numai cîteva versuri, ceea ce, altminteri, ar fi putut avea o configurație mai amplă. Maniera e reluată în **Cu gîndul la metaforă**, pe un suport nu foarte diferit. Opțiunile lui Octavian Doclin merg către poemul scurt, despovărat de orice supralicitare, prin cuvinte, a ideii lirice. Nu de o asceîizare a limbajului este vorba, ci de un impus regim de austeritate. De un control atent al expresiei, de reglarea tirului, spre o exactă transpunere a imaginii. Niciodată ceremoniile poetice ale lui Octavian Doclin nu au suferit de verbiaj. Însă acum, o dată în plus, ele și-au restrîns raza de acțiune. Poemele conservă virtuțile și capacitatea de impact a metaforei tradiționale, dar în cuvinte și gesturi parcimonios distribuite. O poezie din noul volum se intitulează **În apărarea poemului scurt** : „Întotdeauna am rămas mut de admirație / în fața poeților care știu să povestească / lungi poeme // (însă copil fiind nu muzica fierbinte a albinelor mă / ademenea / cît gîndul neauzit și rapid al paianjenului în peisajul său rece) // acum mîna mea / încremenită stă deasupra hîrtiei / așteptînd clipa cea mai prielnică / să vineze / punctul". Este, desigur — poetul însuși o afirmă —, o poetică **deocamdată**. Una — sînt tentat să cred — de replică, ce are o dublă adresă. Pe de-o parte, ea susține acest moment de tranziție în care se află poezia lui Octavian Doclin, de la acea „cumințenie" melancolică a „habitudinilor provinciale" remarcată în cărțile anterioare, la o etapă mai precis sincronizată cu mutațiile lirismului din ultimul deceniu. Pe de altă parte, ea se adresează chiar acestor mutații, față de care „alegătorul de metode" — poetul — își face cunoscute intențiile de a-și păstra independența relativă. Iar aceasta e vizibilă în fidelitatea sa în raport cu retorica privirii (penetrantă, sintetizatoare) care domină poemele, în atașamentul declarat („Eu nu știu să povestesc / în lungi poeme. / Spațiul meu pe hîrtie / are dimensiunea memoriei". Recurs) la o poezie ce mizează pe revelații fulgurante și, în sfîrșit, ca o notă specifică, în perpetuarea unui naturism de bună factură, fondul dintotdeauna al poeziei lui Octavian Doclin. **Cu gîndul la metaforă** vorbește despre toate acestea, situîndu-l pe autor în marginile clar definite ale unui univers liric propriu.

Marian ODANGIU

* Octavian Doclin, CU GÎNDUL LA METAFORĂ, Editura Eminescu, 1989.

eminesciana

EMINESCU și folcloristul bănățean Dionisie Miron

Legăturile dintre „**Luceafărul**" poeziei românești și bănățeni au fost evocate în peste 300 de articole, studii, cărți publicate pe această temă (cf. „**Drapelul roșu**" din 16 ianuarie 1988). Un loc deosebit ocupă prietenia și colaborarea cu folcloristul bănățean Dionisie Miron (1847—1895).

Ioan Slavici mărturisește : „Afară de „**Junimea**" Eminescu avea numai de tot puțini prieteni în adevăratul înțeles al cuvîntului. Unul dintre aceștia era Dionisie Miron, un tînăr foarte simpatic, bănățean pe cît îmi aduc aminte, care știe sîrbește și tradusese într-o românească plăcută mai multe din baladele sîrbești" (în **Amintiri**, București, 1924, p. 131).

În anii 1867—1868, Dionisie Miron, student la București, era membru al societății „**Transilvania**", apoi se înscrisese și în societatea „**Românismul**", unde Eminescu era membru din 1869, iar B. P. Hasdeu — președinte. Peste un an, el obține un certificat din partea Facultății de litere din București, semnat de decanul August Treboniu Laurian, în care se arată că a frecventat 3 ani cursurile facultății și a avut o bună purtare. Urmează apoi filozofia la Universitatea din Jena 2 semestre, pînă în 1871. Cei doi prieteni s-au reîntîlnit atît în perioada vieneză a poetului, cît și ulterior, în țară. Într-o epistolă din 30 iulie 1879, Iacob Negruzzi relatează despre prezența lui Dionisie Miron la o ședință a junimiștilor în casa lui Titu Maiorescu. La căsătoria civilă a lui Dionisie Miron (1881) cu Valeria Sofia Voronca din Botoșani, printre cei patru martori se afla și prietenul său Mihai Eminescu.

Colaborarea celor doi amici datează îndeosebi după ce poetul s-a hotărît să abandoneze „**Curierul de Iași**" și să plece la București.

Din cele 17 balade populare sîrbești, traduse și publicate de Dionisie Miron, începînd din 19 august 1869 în ziarul „politic, literar, științific și industrial" „**Traian**", fondat și condus de B. P. Hasdeu, 12 au fost reproduse în ziarul „**Timpul**", nesemnate și cu multe modificări de fond și formă. În „**Antologia tălmăcirilor în limba română ale eposului popular sîrbesc din colecția lui Vuk Ștefanovici Karagici**" (1977), Gh. Cardaș emite ipoteza (și demonstrează) că autoritatea redacțională a lui M. Eminescu i-a permis să modifice textul primar al tălmăcirilor lui Dionisie Miron și să ne dea o nouă formă „mult mai artistică". Semnalînd pentru prima oară această problemă editorul subliniază că este necesară o cercetare minuțioasă făcută cu multă perspicacitate de specialiști, lingviști, filologi, istorici literari. Îndemnul lui a fost împlinit în cadrul Simpozionului „**Vuk Stefanović Karadžić în context universal**" (cf „Romanoslavica", XXVI, 1988).

S-au purtat ample discuții în legătură cu aspectele și limitele acestei colaborări. „**În afara oricărei îndoieli, Eminescu a dat unele sugestii și a contribuit la redactarea pentru tipar a traducerilor lui Dionisie Miron. Cît de numeroase au fost sugestiile pe care le-a dat, cît de mult i-au plăcut baladele sîrbești, cît de mult s-a angajat în șlefuirea limbii lor nu am putea spune. Ni se pare însă exagerată sugestia unor cercetători care admit că Eminescu ar fi putut confrunta originalul cu traducerea lui Miron, făcînd după aceea corecturile de cuvinte**, — afirmă slavistul Dorin Gămulescu într-un interviu publicat în „**Libertatea**" (Pancevo, 3 octombrie 1987).

Din documentata „**Introducere la ciclul de 17 balade sîrbești**" publicată în ziarul „**Traian**", desprindem două semnificative aserțiuni :

a) „**Traducînd din sîrbește baladele poporale despre Crăișorul Marcu noi am avut în vedere nu numai celebritatea, de care se bucură astăzi în toată lumea civilizată, poezia eroică a sîrbilor, dar cu atît mai mult interesul nostru propriu românesc de a cunoaște cît mai de aproape o națiune vecină și amică . . .**"

b) „**Traducerea pe care o prezentăm lectorilor noștri este aproape literală, conservînd cele mai de multe ori pînă și forme exterioare ale versului original : fiecare rînd din traducțiune corespunde cu rîndul respectiv din text. Nu avem trebuință a mai adăuga că poezia poporală a sîrbilor, ca și aceea clasică antică, nu este rimată**".

Vom da un exemplu. Versurile din balada „**Crăișorul Marcu și Liutița Bogdan**", publicate de Dionisie Miron în periodicul „**Traian**" : „**Trei căpitani sîrbești se îndrumează / De la Micria, din cîmpul cel verde, / Lungind țărmul cel stîncos al mării . . .**" apar de sub pana lui Eminescu, în „**Timpul**" modificate astfel : „**Mînecară trei voievozi de frunte. / Din Cosovo spre marea întinsă . . .**".

Printre traducătorii eposului popular iugoslav — după cum s-a remarcat — trebuie să se acorde un loc de cinste „**modestului și puțin cunoscutului folclorist bănățean Dionisie Miron**". Studiile întreprinse de Gh. Mihăilă împreună cu un grup de colaboratori și studenți au elucidat, pe bază de documente și date noi, problemele aflate în discuție, apreciindu-i meritele și locul ce i se cuvine în istoria folcloristicii românești. Ele apar aureolate și de prietenia și conlucrarea cu geniul tutelar al literaturii române — **MIHAI EMINESCU**.

Cezar APREOTESEI

Patriotismul — componentă fundamentală a conștiinței revoluționare

(Urmare din pag. 1)

reflectat în planul filosofiei și eticii, a modului de viață a comunității noastre naționale, materializate în fapte durabile de civilizație și cultură. Considerăm, de aceea, că dimensiunile patriei, ale conștiinței de sine și pentru sine a poporului nostru se constituie din apartenența etnico-istorică, originea și trecutul său istoric, specificul structurii instituțiilor social-economice, viața spirituală cu tradițiile și specificul ei. Aceste dimensiuni au determinat formarea unei personalități colective românești inconfundabile cu personalitatea altor colectivități naționale.

Mediul social-politic și cultural specific în care a trăit și trăiește poporul nostru, care dă esență categoriei de patrie, se reflectă în conștiința patriotică. În concepția partidului nostru, însă, relația dintre existența națională și conștiința patriotică este una dialectică, ceea ce înseamnă că prin rolul său de forță transformatoare, conștiința patriotică este, în același timp, și revoluționară. Existența oricărei comunități umane este de neconceput fără o profundă viață spirituală, care include conștientizarea intereselor ce decurg dintr-o anumită realitate concretă. Subliniind această idee, istoricul Vasile Pârvan spunea că realitatea trebuie „să se axeze pe complexul potențelor spirituale, active și latente în sufletul național și general uman, al maselor și indivizilor. Scopul nostru suprem apare așadar ca fiind spiritualizarea (conștientizarea — n.n.) vieții marelui organism social-politic și cultural care e națiunea".

Destinul poporului se află, așadar, în propriile mîini și în acest fel conștiința nu poate fi niciodată altceva decît existența înțeleasă, trăită. Aceasta înseamnă că elementele necorespunzătoare realității naționale pot fi schimbate numai prin anihilarea relațiilor sociale care le-au determinat. Colaborarea cetățenilor care compun poporul se cristalizează treptat, într-un proces de adaptare, de experimentare, de perfecționare. Cu alte cuvinte, conștiința unei noi stări a poporului se desăvîrșește într-un proces, pe măsura împlinirii condițiilor de exercitare plenară a ei. Dacă poporul nostru a cunoscut o dezvoltare ascendentă, aceasta s-a datorat faptului că membrii săi, ca un tot, au reușit să schimbe ceea ce le afecta interesele, ceea ce le contrazicea aspirațiile și astfel au înlăturat un trecut anacronic, instaurînd o ralitate nouă ce reușește să îmbine interesul personal cu cel general. Evoluția patriei noastre este rezultatul gîndirii colectivității, care exprimă nu idealul și interesul unei persoane, ci dorința omului ca entitate esențială. Aceasta presupune ca membrii colectivității să devină conștienți de esența lor, iar colectivitatea să devină conștientă de valoarea indivizilor care o compun. Evoluția patriei noastre are loc nu numai sub imperiul cauzalității, ci și sub acela al prospectivității, la care se adaugă idealul conștientizat al maselor. Acest ideal întruchipează interpretarea complexității manifestărilor membrilor comunității naționale, prin invarianța calitativă a scopului, care devine axa lor de organizare și convergență. În esență, acest scop vizează bunăstarea materială și progresul spiritual, pe bază de muncă socialmente organizată, după concepția revoluționară a partidului.

În această concepție, chiar dacă conștiința patriotică este un fenomen derivat al existenței naționale, membrii colectivității nu pot, din motive obiective, să stea rezervați pînă la realizarea determinismului istoric. În acest context, individul sau personalitatea colectivă intervin, iar dacă are loc o intervenție principială, științifică, în cadrul general al dezvoltării firești, progresul se intensifică înlăturîndu-se unele dificultăți economice.

Intervenția competentă în evoluția ascendentă a colectivității naționale este condiționată de o asemenea pregătire spirituală care să permită „înțelegerea tendințelor și sensului dezvoltării economico-sociale, a profundelor transformări revoluționare care au loc în țara noastră și în întreaga lume", sublinia secretarul general al partidului nostru. Factorului subiectiv îi revine rolul de a elabora și susține un principiu de existență corespunzător determinismului, dar acțiunile întreprinse de comunitatea națională devin emanația acestei forțe ideale. În acest mod, însuși viitorul unei națiuni se conturează, se realizează în mare măsură pe fondul de idei care are în centru binele națiunii. Această concepție, în condițiile societății românești, este emanația tuturor forțelor poltice și spirituale, chemate de istorie să asigure progresul.

Din punct de vedere ontologic, conștiința patriotică exprimă o subiectivare a realității social-politice a obiectivității naționale. Odată apărută și, pe măsura evoluției sale în profunzime, dobîndește o independență relativă, avînd un rol deosebit în dezvoltarea socială a țării. În această idee, prin patrie și conștiință patriotică subînțelegem două dimensiuni ale realității național-statale, care se condiționează reciproc. Fără această condiționare reciprocă, nu putem vorbi de comunitatea istorică umană ca întreg, ca un organism viu. Această intercondiționare explică de ce, în anumite condiții istorice, cînd au lipsit, fie condițiile social-economice și politice propice progresului, fie reflectarea pe plan subiectiv a acestor condiții, ființa noastră națională s-a putut menține.

Discutam despre patrie, ca un mediu social-politic în care primează interesele generale. În acest cadru, rolul conștiinței este important atît sub raportul perfecționării organizării politice a întregului, cît și sub raportul angajării membrilor poporului în procesul de făurire a bunurilor materiale, a promovării valorilor specifice sistemului.

O condiție esențială a transpunerii pe planul conștiinței a fenomenelor sociale specifice o reprezintă nu numai cunoașterea acestora, dar și trăirea, simțirea afectivă a lor. Într-un anumit context istoric, este posibilă doar o trăire spontană a realității. Trecerea pe un plan superior al acestei trăiri este dată de închegarea unui sistem de idei, principii care să stea la baza activității concrete. Prin aceasta, omul poate îndeplini un rol activ în cadrul dezvoltării existenței naționale, el fiind atît purtătorul fenomenelor, cît și agentul cu putere de inovație.

În spiritul Tezelor pentru Congresul al XIV-lea al partidului noua calitate a personalității membrilor comunității naționale presupune înțelegerea necesității participării la acțiunea comună, în vederea construirii conștiente de către masele populare a propriei lor istorii, a propriului lor viitor.

Subliniind rolul și importanța conștiinței patriotice în raport cu patria, valorile autentice ale unei națiuni sînt nu numai cele materiale, economice, ci și acumulările calitative de ordin spiritual, incluse parțial în sfera conștiinței. Atît valorile materiale, cît și cele teoretice reprezintă valențe ale condiției umane în general, iar în particular ale condiției naționale.

Istoria demonstrează că odată cu formarea poporului român, a națiunii române s-au afirmat și alte entități naționale, într-o strînsă unitate. Pornind de la această realitate se poate afirma cu temei că cetățenii de altă origine națională au devenit de fapt și de drept cetățeni, cu toate drepturile, ai României, că, în fond, aici este singura lor patrie, adevărata lor patrie. În această concepție a privit întotdeauna Partidul Comunist Român problema națională ; așa o privesc astăzi atît partidul, cît și guvernul și întregul nostru popor. Am subliniat această apreciere a secretarului general al partidului nostru pentru a remarca faptul că patriotismul se raportează deopotrivă la toate entitățile naționale și, prin urmare, „educația patriotică — parte integrantă a educației revoluționare — vizează întreg poporul și trebuie să se transforme într-o adevărată forță motrice a înaintării întregului nostru popor pe calea socialismului și comunismului".

Prin gînd și faptă, avem datoria sacră de a respinge în mod ferm încercările cercurilor reacționare străine de a denigra realitatea politico-națională a partidului și statului nostru, construcția socialismului în România.

Subliniem, în sfîrșit, că noua dimensiune a patriei, creație teoretică și practică a partidului nostru, impune cu necesitate formarea noii personalități umane capabilă să demonstreze prin gînd și faptă superioritatea orînduirii noastre, încrederea în valoarea științifică a politicii partidului nostru, în perspectiva comunistă a patriei.

LUPTELE PENTRU APĂRAREA TIMIȘOAREI

(AUGUST — SEPTEMBRIE 1944)

Apărarea Timișoarei, astfel organizată de către Divizia 1 Infanterie-Instrucție, este, însă, preluată și amplificată de către Divizia 9 Cavalerie, cu garnizoana la Lugoj, mare unitate operativă, și nu de instrucție, comandată de generalul-maior Dumitru Popescu, un ofițer cu experiență, cel care organizase și realizase curățirea orașului Arad de trupele hitleriste. Divizia 9 Cavalerie, ținută pînă în acest moment în rezerva Corpului 7 Teritorial, în zona Lugojului, a primit ordin să preia apărarea orașului Timișoara, de la Divizia 1 Infanterie-Instrucție, care a fost deplasată în zona Ineu, unde se aștepta o ofensivă a trupelor horthyste. Această ofensivă a și început, în data de 5 septembrie, în centrul podișului Transilvaniei, dar a fost stopată de către armata română, deja în 8 septembrie, în data de 10 septembrie începînd contraofensiva armatei române. În această situație, Corpul 7 Teritorial a trecut Divizia 9 Cavalerie din eșalonul 2, în eșalonul întîi, fiind angajat cu toate marile unități de care dispunea în operația de acoperire a frontierelor. Deja, în data de 1 septembrie 1944, Diviziei 1 Infanterie-Instrucție îi este anunțat, printr-o notă telefonică, ordinul de deplasare în zona Ineu. Punerea în mișcare, urma să se facă în ziua următoare — 2 septembrie 1944. În același timp, se ordonă Diviziei 9 Cavalerie să se deplaseze la Timișoara și să preia sectorul Diviziei 1 Infanterie-Instrucție. Această deplasare trebuia să se facă pentru realizarea dispozitivului prevăzut de Directiva operativă nr. 51 a M.St.M., în care se prevedeau misiunile armatelor 1 și 4, de a organiza acoperirea frontierelor din Banat și Transilvania și de a executa recunoașteri ofensive, ca ulterior să treacă la ofensivă, pentru eliberarea Ardealului de nord. De altfel, printr-o telegramă, din 4 septembrie 1944, comandantul Corpului 7 Teritorial a ordonat Diviziei 9 Cavalerie, în mod expres, să în legătură cu Divizia 1 Infanterie-Instrucție, pentru a fixa modul în care va prelua atribuțiile acestela.

Divizia 9 Cavalerie trebuia să realizeze noul dispozitiv pînă în ziua de 7 septembrie 1944 și să-și fixeze punctul de comandă la Timișoara. În acest sens, Corpul 7 Teritorial, care-și fixase sediul operativ la Radna, a ordonat direct regimentelor 13 Călărași și 6 Artilerie Călăreață, care se găseau dispersate în localitatea Neudorf, lîngă Lipova, să se deplaseze în noaptea de 5/6 septembrie la Timișoara, pe itinerarul Neudorf — Pișchia — Timișoara, pentru a se pune la dispoziția Diviziei 9 Cavalerie, din a cărei organică făceau parte. Conform acestui ordin, în dispozitivul de apărare al Timișoarei, Regimentul 13 Călărași trebuia să înlocuiască pe Regimentul 5 Vînători-Instrucție, iar Regimentul 6 Artilerie călăreață, pe Regimentul 1 Artilerie-Instrucție. Unitățile înlocuite trebuiau să se cupleze la Sinandrei, sub ordinele Diviziei 9 Cavalerie și apoi să se deplaseze, la ordin, către noua zonă de concentrare.

În această perioadă a mai existat o variantă a realizării dispozitivului de apărare a Timișoarei, variantă care nu a mai fost însă pusă în practică. Astfel, prin ordinul din 1 septembrie 1944, Corpul Teritorial 7, în eventualitatea că, atît Divizia 1 Infanterie-Instrucție, care urma să fie înlocuită din dispozitivul de apărare, cît și Divizia 9 Cavalerie, care urma să preia apărarea Timișoarei, primeau o altă misiune operativă, s-a organizat Detașamentul Timișoara, comandat de colonelul Galgoți. Acesta era format din următoarele forțe : 2 batalioane din Centrul de Instrucție al Jandarmeriei Tirol, Batalionul 5 Instrucție și Reparații Auto, Batalionul 4 Intervenție, întărit la nevoie cu școlile din sector: Școala de jandarmi, Școala de subofițeri de infanterie Botoșani, dislocată aici, Școala Politehnică, Școala de subofițeri de rezervă de artilerie și Școala de subofițeri de transmisiuni de la Ghizela. Detașamentul Timișoara urma să preia misiunea Diviziei 1 Infanterie-Instrucție și să realizeze dispozitivul de apărare, pînă în data de 6 septembrie 1944, ora 8 dimineața. Detașamentul Timișoara nu a devenit operativ, dimpotrivă, constituirea sa nu a mai fost necesară, pentru că, începînd cu data de 7 septembrie, Divizia 9 Cavalerie a preluat apărarea Timișoarei. În dispozitivul creat de către aceasta, colonelul Galgoți va comanda un detașament, care trebuia să apere Pădurea Verde, și avea un rol mai mult de rezervă. De altfel, colonelul Galgoți a fost folosit mai mult în operațiile din spatele frontului, el fiind numit, încă din perioada de început a insurecției, comandant al zonei interne din spatele frontului, de pe teritoriul județului Timiș-Torontal, cu postul de comandă al Diviziei 1 Infanterie-Instrucție.

Preluînd dispozitivul de apărare a Timișoarei, la data de 7 septembrie 1944, comandantul Diviziei 9 Cavalerie, generalul maior Dumitru Popescu, revenit pe data de 30 august, după ce eliberase Aradul de trupele hitleriste, la comanda marii unități, dă ordinul de operații din 8 septembrie 1944, ordin prin care se stabilește arhitectura tactică a apărării Timișoarei. Conform acestui ordin, Divizia 9 Cavalerie avea misiunea să apere integritatea frontierei, interzicînd pătrunderea inamicului pe direcția Timișoara-Chizătău-Dobra, în zona limitată la nord de Satu Mare-Firiteaz-Bobda-Lăbășinț, Ohaba Română, inclusiv, iar la sud, Ghilad-Valeapai-Fîrliug-Mitnicul Mare, inclusiv. Obligată să se replieze, marea unitate va întîrzia înaintarea inamicului, rezistînd pe poziții succesive. Tactica de apărare s-a bazat pe întîrzierea rezistenței inamicului, începînd de la frontieră, prin grăniceri și detașamentele înaintate, pe direcțiile Periam-Timișoara, Lovrin-Timișoara, Cărpiniș-Timișoara. Rezistența cu forțele principale ale marii unități trebuia să înceapă pe linia Gelu-Biled-Beregsăul Mare-Sînmihaiul German-PecIul Nou-Ciacova, avînd majoritatea forțelor între Biled și Sînmihaiul Român. Atacată de forțe superioare, marea unitate de cavalerie trebuia să se replieze pe aliniamentele succesive : Vinga-Carani-Timișoara-Jebel-Șarlota-Izvin- pădurea Dragșina-Nițchidorf-pădurea Eralg și, apoi, pe Ohaba Română-Bara-Babșa-Boldur-Visag-Fîrliug. Forțele de care dispunea divizia erau : Regimentul 13 Călărași și 6 Artilerie călăreață, organice diviziei, regimentul 17 Infanterie, Batalionul 5 Instrucție și Reparații Auto, Batalionul 4 Intervenție a garnizoanei Timișoara și batalioanele școlii de subofițeri jandarmi și Școlii de subofițeri de infanterie Botoșani, acestea din urmă, pînă la sosirea Regimentului 3 Roșiori, organic marii unități, care era dislocat în zona Turnu-Severin, participînd la luptele de curățire a teritoriului și la acoperire din zona respectivă.

Radu PĂIUȘAN
Octavian VLAD

TIMIŞOARA LA ORA PERENITĂŢII

Călător asiduu pe străzile sale, dar nu întotdeauna grăbit de rosturi precise, îngăduindu-mi să admir accentele caselor, să ascult glasul lor tăinuit, să delimitez timpul şi să-l întorc spre rosturile sale de adevăr şi frumuseţe, oraşul mi-a pătruns pînă adînc în străfundurile sufletului, dăruindu-mi satisfacţii pe care, de-a lungul anilor, nu le-am cunoscut. Mai mult decît atît, plimbîndu-mă agale, cum din păcate avem din ce în ce mai puţină vreme, iscodind cu privirile, oprindu-mă într-un popas de suflet înmiit de numeroasele sale semne ascunse, dar mai degrabă încercînd să-l înţeleg în totul său în creşterea sa neîntreruptă, am avut impresia (care ca orice impresie rămîne o părere strict personală) că se aseamănă cu înălţarea în lumină a unui trandafir. Mărturisesc, de asemenea, că nu am ales floarea anume după opinia poetului care o compara cu însăşi perfecţiunea, o întruchipare a ei, ci pentru că oraşul este dăruit acestei flori mîndre şi trudnice, ce nevoieşte din puţinul pămîntului în adevărul luminii şi căreia oraşul i-a dedicat un întreg spaţiu monument inegalat în ţară, îngrijit şi cultivat cu osîrdie, care este vestitul „Rozarium", numit popular, cu glasul de suflet al locuitorilor urbei, „Parcul Rozelor".

Iar Timişoara şi-a sădit vatra în pămînt cucerit cu trudă, acum aproape opt veacuri, fără a ştirbi însă voinţa oamenilor de a rămîne, în aşezarea lor, ei înşişi vechi şi mereu noi precum vremea. Apoi oraşul prinse să se lărgească, alte timpuri, alte necesităţi. În dialectica sa, Timişoara s-a întins curînd ca un trufaş oraş de cîmpie, important centru comercial şi industrial al vremii, la răscruce de vînturi şi drumuri, s-a dezbărat de vestigiile trecute şi nefolositoare înfloririi sale tăind curajoase străzi, esplanade, linii de comunicaţie necesare vremii. Orgoliul său notează cîteva de acum cunoscute şi recunoscute premiere europene şi naţionale: prim oraş al Europei cu străzile iluminate electric, printre primele de pe bătrînul continent pe care a circulat tramvaiul electric, primul oraş din România în care a circulat tramvaiul cu cai şi, la fel, primul dotat cu vechiul „firobuz", troleibuzul de astăzi, dar păstrat cu denumirea de odinioară, din păcate doar de localnicii mai în vîrstă.

Să nu ne mire comparaţia, Timişoara îşi poate păstra în contemporaneitate orgoliul fiind prima localitate a ţării în care soarele a intrat în casele oamenilor, care se leagă tot atît de firesc, poate pentru a explica deschiderea spre nou a oamenilor săi, că este oraşul cu cele mai multe invenţii şi inovaţii la 100.000 de locuitori din toate localităţile ţării. Dar să ne întoarcem la soare şi să numim poate cea mai frumoasă izbîndă a acestor minţi generoase: Cartierul Soarelui. Iar comparaţiile pot continua: dacă aici s-a produs pentru prima oară berea pe cale industrială din ţară, acum mai bine de două veacuri, tot aici s-a fabricat întîi şi excavatorul gigant românesc.

Cîtă vreme s-a scurs în acest răstimp şi cu ce rosturi? Numărătoarea anilor s-ar dovedi nevolnică, inconsistentă şi nesemnificativă. Ambiţia locuitorilor de la începuturi a rămas nealterată pînă astăzi, o dovedeşte însăşi înflorescenţa arhitecturală a trandafirului cultivat cu atîta cerbicie pînă astăzi. Este vorba de altceva, mult mai profund şi mai stenic: motivaţia oamenilor. În trecut oraşul creştea din propria sa mîndrie, se aşeza la umbra copacilor mai vîrstnici şi mai frumoşi comparîndu-se cu mari capitale ale lumii. Astăzi el creşte în lumină ca un monument al propriilor săi oameni. Ca o dovadă convingătoare stă însăşi grija pentru cultivarea valorilor sale arhitecturale, pentru a înlătura constant patina de uitare a vremii şi a face să strălucească spre bucuria cetăţenilor săi de astăzi, cele mai mici nuanţe de frumos de pe clădirile de odinioară. Este un semn de civilizaţie, fireşte, dar şi o trebuinţă ce devine cotidiană, o lecţie de etică şi estetică laolaltă, de respect faţă de truda înaintaşilor, de înnobilare sufletească. Şi mă gîndesc că vechiul „Fabric" este înnobilat de liniile ferme dar atît de uşoare ale imenselor hale ale prestigioasei Întreprinderi mecanice — uzina „amiral" a economiei timişene, un univers în care fiecare minut palpită în arderea fără oprire a noului, un oraş în sine, cu propria sa gară, propriile locuinţe şi cămine muncitoreşti, săli de sport şi cantină-restaurant, dar şi cu produsele sale de excepţie ce binemerită recunoştinţa faţă de inspiraţii săi făuri —, noile vitralii ale întreprinderilor „1 Iunie", „Industria linii", „Textila", „Azur", zvelta ridicare de beton a unor secţii ale Fabricii de bere, pioniera industriei timişorene, pentru a da numai cîteva exemple.

Am oferit un exemplu. Priviţi spre toate celelalte zone ale oraşului: fie spre platforma industrială a Căii Buziaşului căreia i se alătură acum renumitul Cartier al Soarelui, platforma industriei alimentare, platforma Combinatului petrochimic „Solventul". Şi în preajma lor cartierele oamenilor instituite ca adevărate oraşe, satisfăcînd funcţii multiple, de la aprovizionare şi pînă la asistenţă medicală ori culturală. Mai adăugaţi oraşul studenţilor, zecile de spaţii de învăţămînt de toate gradele, parcurile destinate tuturor vîrstelor, instituţiile de spectacole. Un municipiu întreg, palpitînd cu toate forţele sale, energic, aspirînd la împlinirea sa şi a oamenilor. Comparaţi: dacă aproape un veac municipalitatea nu a găsit de cuviinţă să construiască pentru muncitori decît celebrul cvartal „6 case" (ce numărau, în fapt, 63 de garsoniere şi 13 apartamente), în anii deschişi de Congresul al IX-lea al partidului au fost construite zeci de mii de apartamente spaţioase, confortabile destinate oamenilor muncii. O comparaţie ce redimensionează însuşi tîlcul timpului, conferă mîndrie trainică locuitorilor, temeiul solid al efortului de mai mult şi mai bine de azi şi de mîine.

Vasile BOGDAN

O valoroasă carte social-politică

Afirmarea plenară a ştiinţei ca promotoare a progresului economic şi social este legată de concepţia novatoare a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, gînditor de geniu şi strateg vizionar, mîndrie a poporului nostru şi a civilizaţiei universale, care a dezvoltat creator teza privitoare la funcţia socială complexă a ştiinţei. Aceasta a fost gîndită ca un element de bază al ansamblului social, element interconectat cu toate sferele economicului, politicului şi culturalului, capabil să dinamizeze şi să înviorează întreaga arhitectură a civilizaţiei materiale şi spirituale a societăţii socialiste.

Cu numeroase prilejuri, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** a arătat că **„va trebui să facem astfel încît ştiinţa românească, cercetarea ştiinţifică din toate domeniile să devină un puternic factor al întregii dezvoltări a forţelor de producţie şi a întregii societăţi socialiste româneşti. Să asigurăm ca România anilor 1995—2000—2010 să reprezinte o ţară cu o puternică forţă de cercetare cu o înaltă activitate ştiinţifică, care să asigure soluţionarea noilor şi noilor probleme ale progresului economico-social".**

În acest generos context, care justifică efervescenţa creatoare a oamenilor de ştiinţă români, literatura social-politică a înregistrat în ultimul timp o spectaculoasă revitalizare, atacînd cu un deosebit curaj numeroase probleme complexe ale societăţii socialiste româneşti şi ale economiei mondiale. Una dintre cele mai reprezentative apariţii editoriale de această factură o reprezintă **„Capitalismul contemporan şi categoriile economice"**, semnat de prof. univ. dr. Tudorel Postolache.

Editată sub egida Editurii Politice, cartea îşi propune să analizeze în două secţiuni distincte **„natura tensionărilor actuale din sistemul noţional al economiei politice"** şi respectiv **„accentuarea caracterului istoric al categoriilor economice"**, fiecare secţiune cuprinzînd trei capitole. Încă din partea introductivă, autorul ni se confesează ca un observator de fineţe al sistemelor, dar mai ales al structurilor economice sistematizate în planul unei conştiinţe sociale partinice, revoluţionare, penetrante. Motivaţia internă a demersului ştiinţific este o sinteză a multiplelor puncte de vedere, de natură politică, istorică, economică, lingvistică, epistemologică şi gnoseologică, înmănuncheate cu deosebită originalitate în capitolul ce ne deschide gustul pentru lectură.

Geneza actualelor tensionări din sistemul noţional este explicată, în dialectica evoluţiei economiei politice, prin prisma conexiunilor interdisciplinare ale teoriei, istoriei şi metodelor economice, cumulînd în acest scop numeroase referiri bibliografice (care abundă de altfel pe parcursul celor peste 270 de pagini). Studiul originii şi dezvoltării ştiinţei economice, a stadiilor pe care ea le parcurge de la o epocă la alta, de la o zonă geografică la alta, de la o ideologie la alta, conduce spre descoperirea trăsăturilor noi ale viitoarelor restructurări teoretice: modificarea corelaţiilor dintre compartimentele sistemului ştiinţific în cauză şi a unităţii ştiinţei, schimbări în caracterul ei ideologic. Acestea reprezintă, în opinia autorului, alternativa firească la semnalul de alarmă tras de aşa-numita „criză" a economiei politice.

Capitolul al treilea prezintă pe baza unui bogat material documentar cîteva ipostaze ale progresului, „decalajelor" şi crizelor în economia politică. După consideraţiile privitoare la progresul ştiinţelor în general, fenomen accelerat sub impactul revoluţiei tehnico-ştiinţifice, ni se prezintă o apreciere a achiziţiilor ştiinţifice ale economiei politice, în lumina posibilităţilor de restructurare, în plan teoretic, istoric şi metodologic.

În privinţa teoriei economice, autorul distinge patru paliere: tehnico-economic, propriu-zis economic, economico-social şi social propriu-zis, pe care le examinează de pe poziţiile confruntărilor ideologice dintre capitalism şi socialism. Raporturile care se nasc între teoria economică şi metodele de cercetare creează noi valenţe ale restructurării, în special prin faptul că elaborarea şi folosirea tehnicilor şi instrumentelor de măsurare din acest domeniu sînt tot mai complexe şi mai variate, gradul lor de extindere în practică devenind pe această cale restrictiv. De aceea, autorul opinează pentru realizarea în economia politică a unităţii de limbaj şi etaloane de măsurare, în diversitate, unitate care exprimă un minim de consens, ce poate fi extras din analiza comparată, care la rîndul ei se poate fundamenta eficient numai prin perfecţionarea sistemelor de informare şi documentare ştiinţifică. În această direcţie se pledează pentru elaborarea unui „Dicţionar economic general", ca punct de sprijin unificator în activitatea economiştilor din diverse „branşe", ca un catalizator al emulaţiei opticii economice generale.

De mare interes credem că este analiza sub multiple aspecte a termenului generic de „criză": criza economiei politice ca ştiinţă, ca ideologie, criza economiei politice marxiste şi burgheze, crizele din economia socialistă, crizele economice capitaliste şi criza generală a capitalismului, revoluţie şi criză.

Consideraţiile generale ce deschid cea de-a doua secţiune a cărţii particularizează discursul ştiinţific la cîteva teme „eterne" şi teme „fierbinţi" ale creaţiei economice, dintre care spicuim: valoarea, moneda, munca, preţul, ciclul economic, planificarea, eficienţa, renta funciară, decalajul economic, limbajul economic etc.... Un amplu paragraf al acestui capitol este rezervat contribuţiilor originale, de excepţională valoare teoretică şi practică, ale Partidului Comunist Român, ale secretarului său general, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, contribuţii ce privesc atît categoriile naţionale, cît şi cele mondiale şi care sînt unanim apreciate pe plan internaţional, înscriindu-se cu litere de aur în gîndirea economică şi social-politică a lumii contemporane.

Preşedintele **NICOLAE CEAUŞESCU**, eminent creator şi practician în domeniul economico-social-politic, a fundamentat numeroase categorii economice noi, specifice societăţii actuale, dînd altor categorii mai vechi un conţinut adecvat realităţilor în care trăim şi conferindu-le în acest fel o sporită acurateţe ştiinţifică. Cercetarea economică românească are o bază solidă în documentele noastre de partid, în Operele tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, prefigurînd strategia şi tactica procesului revoluţionar continuu ce se derulează în societatea socialistă multilateral dezvoltată şi în perspectiva trecerii la comunism. Penultimul capitol al lucrării analizează conceptul de criză economică mondială în conjunctura creşterii ponderii conexiunilor ce se nasc între acest element şi celelalte categorii ale economiei politice. Studiul crizei şi ciclurilor economice porneşte de la evidenţierea posibilităţilor de stimulare a desfăşurării reproducţiei, cu ajutorul calculatoarelor electronice, în condiţii de laborator, şi continuă cu tipologizarea acestora, cu extragerea trăsăturilor esenţiale ale noului stadiu al crizei economice mondiale, din care nu sînt excluse crizele economice ale economiei socialiste. O problemă acută, abordată cu îndrăzneala specifică specialistului de elită, este cea a crizelor economice din socialism. Această chestiune ne este prezentată pe baza unei temeinice documentări, în antiteză cu situaţia crizelor din capitalismul contemporan. Desigur că, pentru socialism, soluţiile rezolvării contradicţiilor pot veni în mod anticipativ, preîntîmpinînd uneori însăşi apariţia unor disfuncţii, divergenţe sau contradicţii. Socialismul, prin însăşi organizarea sa ca sistem, dispune de resurse sigure de atenuare pînă la dispariţie a dereglărilor ce se pot ivi în funcţionarea normală a mecanismului economic şi, mai mult decît atît, el poate dirija micro şi macrosocial forţele motrice ale dezvoltării economice.

Aşa după cum ne informează autorul, inserarea unor elemente de analiză a noţiunilor proprii economiei politice a socialismului are menirea de a pregăti cititorii pentru lectura volumului ce urmează firesc celui în discuţie, „Socialismul contemporan şi categoriile economice".

Prof. Luminiţa SARBOVAN

* **Tudorel Postolache — „CAPITALISMUL CONTEMPORAN ŞI CATEGORIILE ECONOMICE", Editura Politică, 1988.**

PIEM ÎN AUGUST

...iubirea de patrie.
...a mireasmă a griului
...ilietreire,
...l mărățișază.
...unjit,
...ndeh pietre.
...aud strămoșii vorbind,
...din zori
...e bicii zori.
...nii mestre neostenind.
...în ei e răscruce fierbinte,
...un unanim revărsat,
...ului poporului cel mai bărbat,
...ida și steagul mergînd înainte,
...de August, pîinea de azi.
...inaltă, rănilor leacuri.
...arzînd cît un veac,
...luminînd peste veacuri...

Ion DAVIDEANU

VATRĂ LEGENDARĂ

E... port cu mine toate cîte sînt
Pe-această vatră sfîntă legendară
Şi-aud cum urcă-n suflet ca un cînt
O fără margini dragoste de țară.

Sîngele meu, rămas de la străbuni,
E-un viscol drag şi-i cea mai pură floare.
Un zid în calea marilor furtuni
Să fie veşnic țara-n sărbătoare.

De-atîtea cîte are ea de spus
Şi primăvara-i parcă mai latină
Cînd universu-i blînd şi neascuns
Ne înfăşoară-n dulcea lui lumină.

Amurguri vin frumoase ca un joc
Şi zvon de păsări vine din cîmpie
Eu n-am cu țara temere de loc
Cît dragostea mea-i tînără şi vie.

AUGUST FIERBINTE

Sub pavăză de grîne şi de fructe,
Țărîna strămoşească intră-n vară,
Rotundul anotimp al împlinirii
Îți desenează numele tău, țară!

Se luminează-n ramuri şi în oameni
Şi rodul spune doine pe-nserate;
Cînd mîinile se strîng pe truda zilei
A ocrotire şi a bunătate.

Porniră, prin recolte, brize calde,
Belşug de dor, zidit peste cuvinte,
Ca un prinos ce-aduce libertate
Acestui August tînăr şi fierbinte.

Doru MACRIŞ

PRIMĂVARA

LUI EMINESCU

...nostru întîlnirea însă,
...are loc şi-n orice iarnă,
...doar de stele plînsă,
...răsărind în geană.

...forța sa şi visul lui
...el ne va rămîne nouă,
...nu-l rece, în statui,
...ochii noştri şi în rouă.

...poporului român e steaua
...lui Hyperion,
...şi cald îl simți sub neaua
...a vieții, şi-n septentrion.

...aştri-ai lumii
ne-ntîlnesc cu
...-a-l slăvi pe Eminescu, —
...peste orice moarte,
...izvorăşte mai departe.

Ion RAHOVEANU

SUFLETUL NOSTRU TULBURAT

Adună cerul tot deasupra mea
Să fie-n jur imensa dimineață
Şi din cămaşa-acelei nopți prea grea
Să ne-aruncăm în fluviu către viață.

Seară de seară, noapte după noapte,
Din calea ta cumplit am vrut să fug,
Cînd, sfîşiat de clopote ritmate,
Inima mea ardea ca pe un rug.

Apoi a fost întoarcerea curată
Ca o cascadă-naltă de culori
Cu-n hulei lung, din
iarna-nsingurată,
S-au preschimbat toți mugurii
în flori

Şi toate-au fost un foşnet cald
şi verde
Puterea de a ne iubi curat,
Grădini, cu flori anume să
dezmierde
Sufletul nostru-atît de tulburat.

David RUSU

CÎNTEC DE ÎNTEMEIERE

Ca o mireasă urcă țara mea în larg
Curg orele şuvoi spre ceasul ei
înalt;
O măreție simplă ne străluceşte-n
ochi.
Iluminează cutezanțe noi de gînd.

Din temeiuri noi de fapte şi izbînzi
Urcuşul are rod bogat în crengi;
Spre-o inimă zvîcnind de primăvară
Lumina noastră suie lumina către
țară.

Se simte-n brazde-un nou avînt
de seve,
Un ev e corolarul celorlalte evuri,
Un tot sînt brațele ce-l încunună
Lîngă Carpați îi înălțăm columnă.

AMINTIREA EROILOR

...şi ...ură sîngele-n amurg
...de ori se-ntoarce vara
...şi ape care curg
...ni-l readuce — Țara...

...cei ce s-au dus
...lor în nemurire.
...cobora spre apus,
...frumos în amintire.

Radu FELECAN

DĂ-MI, PATRIE

Dă-mi, patrie,
bucuria de-a te îmbrățişa
cu tot ceea ce exişti.

Dă-mi, patrie,
anotimpuri
de-a pururi însorite
prin gîndul meu,
venit din copilărie!

Fruct pîrguit,
între ceea ce sînt
şi cuvînt,
dă-mi, patrie,
inima ta
pentru veşnicie!

Ştefan Marcu MARINCONI

PASTEL PE FLUIER

Din Cîmpeni, prin Apuseni în jos,
S- aude-un fluier tainic şi duios;
Un tribun cum suie-n sus pe Arieş
Moții să-i adune pe-un fluier de
cireş.

Ardealul lui-i izvorul din strămoşi,
Sub stejarii falnici şi umbroşi
Un cîntec limpezit în cleştar de ape
Nestinsă, o făclie pentru libertate.

La Horea suie Iancu, la Țebea,
colea, sus,
Gorunul, grea, pe frunte, coroana sa
le-a pus,
Lumina lor, senină şi adîncă,
Rotund coboară-n văi şi iarăşi urcă.

Ion SCOROBETE

Sentimentul vieții în floare

...nimic, pînă în aceste ...de ...ri, din poezia lui Bazil ...la. ...cînd nu mi-a pus în ...ă, ...ăzi, prietenul meu bun ...ul Ion Hanca, din orăşe...nul ...al, volumul „A patra di...siune". Numele lui Bazil Gruia ...era cunoscut doar în legătură ...niște pagini inedite asupra lui ...ea, iar nu prin lirica sa. Cei ...vor lectura volumul său, recent, „...patra dimensiune", înainte de a ...unde în miezul liricii sale, vor ..., prin studiul tînărului critic ...ean, Petre Poantă, revelația cu...terii dinaproape a poetului în ...ă. ...criticul stelist, cu pă...zătoa...-i subtilitate, descoperă ...num... datele specifice acestei ..., de înaltă în fața noastră şi ...a ...tului şi a omului Bazil ...la, ...contureazǎ şi un „curricu...", dar şi pîrghiile de forță ...poe...ei poetului de pe Mureş. În ...văn, lectura acestui din urmă ...ı ...elează, în nuce, toate ob...le lirice ale lui Bazil Gruia. El ...ide, ca într-un sipet prețios şi ...n, ...ile specifice, presărate şi ...cele ...te opt sau nouă volume ...rioare, conturînd fizionomia u...tist original

...ea a poate fi descoperit, de la ...început, în această poezie, este ...imentul unui zbucium care a...e ființa poetului şi o macină ...un zbucium existențial, ...se leagă de locul, de lumea din jur dar şi de universul nedefinit al omului-poet. Acest zbucium, să precizăm, nu este unul întunecat, ci unul luminos, apolinic, din care decurge însuşi sensul dinamic, ascensional, al acestei poezii, niciodată supusă căderii în disperare, degringoladă sau înfrîngere. Este o poezie, deşi în clocot continuu, victorioasă. Ceea ce conferă acest sentiment al luminii victorioase, chiar şi în poeme cu iz thanatic, este, se pare, însăşi filosofia existențială, veşnic luptătoare, a poetului şi însuşi discursul său liric amplu, în valuri uriaşe, whitmaniene, şi într-o rostire mereu majestuoasă, parcă regală. Există, apoi, în această poezie a unui octogenar, un perpetuu sentiment al vieții în floare, al vieții luată de la început sau perpetuată mereu la o manieră adolescentă. În această direcție, poezia însăşi reprezintă semnul acestei tinereți veşnice, o tinerețe fără bătrînețe. Stilul acestei poezii este, în genere, înflăcărat de o metaforă abundentă, uneori, chiar supraabundentă, metaforă care se construieşte din elanurile unei limbi literare arborescente, colorate şi dezinvolte.

Dar, ceea ce pare mai important pentru poezia lui Bazil Gruia este cuprinderea amplă şi diversă a temelor atacate de poet. De la poezia-meditație asupra Eului sau universului, cum ziceam, la poezia erotică, de la poezia-document a unei realități sociale (vezi Ciclul 1907) la poezia de fină notație din Interludii, ne impresionează acest registru vast al temelor abordate de poet. Această diversitate în unitate sugerează nu numai paleta întinsă de cuprindere a liricii sale, dar şi puterea sa de diversificare, rememorabilul său proteism poetic care, la un loc, conferă valoarea şi originalitatea poeziei de față.

Lîngă poeții ai ultimului val, ca şi poeți care şi-au impus un pat liric personal, poetul clujean Bazil Gruia, care poartă cu demnitate, pe umerii săi, nu numai o vîrstă luminoasă şi atît de respectată, dar poartă şi propriii lauri ai poeziei sale, cuceriți la o etate la care alți poeți i-au şi abandonat, poetul, deci, ne surprinde prin robusta sa vitalitate spirituală, dar şi prin acel **ceva**, tainic şi adînc din poemele sale, acel ceva care ține de însuşi inefabilul poeziei autentice. Acel **ceva** care mărturiseşte despre faptul simplu că poetul, cînd e poet, iar nu un simplu făcător de cuvinte, deține, în făptura şi creația sa, misterul marilor taine ale lumii, pe care el, prin retortele sale ascunse, ni le revelează şi nouă şi ni le oferă spre cunoaştere, dintr-o prea generoasă iubire de semeni.

Ion ARIEŞANU

*** Bazil Gruia — A PATRA DIMENSIUNE, Ed. Dacia, 1989.**

DICȚIONAR LITERAR

Eugen Dorcescu

Pseudonimul literar al lui Eugeniu Berca. Poet, prozator, critic literar. S-a născut la 18 martie 1942 în Tîrgu-Jiu. Licențiat al Facultății de Filologie a Universității din Timişoara. Doctor în ştiințe filologice. Membru al Uniunii Scriitorilor din R.S. România (1976). Primele poezii în „Luceafărul", 9/1970. Debut editorial cu placheta de versuri **Pax magna**, Ed. Cartea Românească, 1972. Au urmat volumele: de **poeme** (**Desen în galben**, Ed. Facla, 1978; **Arhitectura visului**, Ed. Facla, 1982 — Premiul Asociației Scriitorilor din Timişoara —; **Culegătorul de alge**, Ed. Facla, 1985), de **critică şi teorie literară** (**Metafora poetică**, Ed. Cartea Românească, 1975 şi **Embleme ale realității**, Ed. Cartea Românească, 1978), de **povestiri pentru copii** (**Dodoacă şi Biciuşcă**, Ed. Facla, 1986; **Castelul de calcar**, Ed. Ion Creangă, 1988; **Căsuța fermecată**, Ed. Junimea, 1989). Editează (în colaborare) C. Diaconovici Loga, **Gramatica românească**, Ed. Facla, 1973. Este prezent, cu versuri, în **Poeti romeni contemporanei**, Mazara del Vallo, Sicilia, Italia, 1986. Volumele de critică şi teorie literară ale lui E. D. „se prelungesc, continuîndu-se": **Metafora...** „fixa trăsăturile unui cercetător dar şi ale unui critic literar duşman hazardului şi aproximației, încrezător în unitățile de măsură ale literaturii"; **Embleme...** este „o carte de pedagogie energică, de îndîrjită muncă de convingere asupra şanselor teoriei de a înfrînge bariera inefabilului" (Ungureanu, 1979). În esență, **Metafora poetică** (teză de doctorat) cercetează **structura formală** a tropului, propunînd cîteva concepte operaționale cu caracter stilistico-estetic: **inducția, structura metaforică complexă, coalescența difuză** etc. **Structura semantică** a metaforei este aprofundată (într-un context estetic mai larg) în **Embleme ale realității.** De reținut, de pildă, definiția simbolului („Expresia lingvistică a unei realități antropocosmice"). Şi într-un caz şi în celălalt, secțiunea teoretică este însoțită de analize concrete. S-au remarcat: „apetența teoretică, neoclasică" (D. Uricariu, 1979), atenția, uneori excesivă, acordată „seriei" în defavoarea „unicității" (Grigurcu, 1975), puncte de convergență cu **Retorica generală** (C. Strat, 1975). Scriitor „reflexiv", E. D. este „un poet al cetății reale şi imaginare, cea imaginată de **arhitectura visului**" (Ungureanu, 1984). Definită drept „o experiență a profunzimii" (F. Giurgiu, 1988), lirica sa se întemeiază pe cîteva motive specifice (**cetatea, marea, statuia, codrul** etc.), unele dintre ele reperabile şi în proză. Toposul cel mai complex şi, prin caracterul lui sintetic, cel mai fertil, pare a fi **păduroasa cetate**, sintagmă ce evocă raportul natură-cultură (prezent-istorie, individ-colectivitate etc.). În acest cadru, „discursul este o interogare deseori dublată, care, semantic vorbind, ascunde dialectica presupoziției, a implicitului" (Miclău, 1988). Poetul recurge fie la „cadențele prozodice clasice, în care topeşte o solemnitate secret simbolică, fie la „versul liber, folosit ca spațiu predilect al notației lirice" (Tuchilă, 1985). Proza poate fi considerată, pînă la un punct, o desfăşurare a nucleelor de sens din textul poetic, anecdotica şi personajele („lumea concretă a eroilor", „natura") fiind „observate continuu cu ochiul poeziei şi cu o excepțională artă a contemplării" (C. Odangiu, 1989).

REFERINȚE CRITICE:

În volume: **Dicționar de literatură română contemporană**, Ed. Albatros, 1977; Florea Firan, **Profiluri şi structuri literare**, Ed. Scrisul Românesc, 1986, p. 272—273. În presă: Mircea Iorgulescu, „Luceafărul", 41/1972; Laurențiu Ulici, „Contemporanul", 6/1973; Daniel Dimitriu, „Convorbiri literare", 8/1973; Aureliu Goci, „România literară", 33/1975; V. Mihai, „Steaua", 9/1975; Cristina Strat, „Cronica", 36/1975; Gheorghe Grigurcu, „Viața românească", 10/1975; Mihai Bujeniță, „Limbă şi literatură română", 1/1976; Lucian Alexiu, „Orizont", 50/1978; Ivo Muncian, „Banatske novine", 12 ianuarie 1979; Adrian Popescu, „Steaua", 1/1979; Doina Uricariu, „Amfiteatru", 2/1979; Cornel Ungureanu, „Orizont", 11/1979; Adriana Iliescu, „Contemporanul", 19/1979; Dinu Mihai, „Convorbiri literare", 4/1979; Mihai Coman, „Luceafărul", 21/1979; Dorian Obreja, „Cronica", 14/1979; Costin Tuchilă, „Luceafărul", 37/1979; Brînduşa Armanca, „Orizont", 19/1982; Adriana Iliescu, „România literară", 1/1983; Cornel Ungureanu, „Orizont", 5/1984; Lucian Alexiu, „Orizont", 25/1985; Costin Tuchilă, „Luceafărul", 26/1985; Radu Ciobanu, „Orizont", 32/1985; Felicia Moşoianu, „Argeş", 9/1985; Valeriu Bârgău, „Contemporanul" 42/1985; Ion Pachia Tatomirescu, „Transilvania" 9/1985; Draga Mirianici, „Knijevni jivot", 2/1986; Marin Chelu, „Familia" 3/1986; Alexandru Ruja, „Orizont", 17/1986; Felicia Moşoianu, „Orizont", 34/1986; Carmen Odangiu, „Orizont", 37/1986; Paul Miclău, „Orizont", 2/1988; Felicia Giurgiu, „Orizont", 38/1988; Alexandru Ruja, „Luceafărul", 39/1988; Alexandru Adam, „Orizont", 6/1989; Carmen Odangiu, „Orizont", 21/1989 etc.

Olimpia BERCA

eminesciana

Cu criticul și istoricul literar George Munteanu

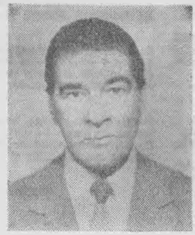

„Hyperion — Eminescu a început a se roti pe orbita celui de al doilea secol al nemuririi sale“

— Stimate George Munteanu, sintem în anul „Centenar Eminescu“, este în curs de încheiere ediția națională. Ce perspective credeți că deschide eminescologiei publicarea integrală a creației eminesciene ?

— Ca fapt obiectiv, încheierea ediției naționale va deschide perspective imense, greu de bănuit în detaliu, tuturor cercetătorilor și îndeosebi celor din generațiile tinere. Într-un fel, va fi ca atunci cînd — cu un sfert de veac în urmă — numărul revistelor literar-culturale bucureștene și nebucureștene s-a împătrit ; se știe ce bază de lansare, de afirmare emulativă a atitor noi talente l-a constituit beneficul fenomen al înmulțirii revistelor pe tot cuprinsul țării. Tot astfel se va întîmpla și cu cercetările eminesciene, în ordine extensivă, de acum înainte, de vreme ce nu va mai exista pentru cei „chemați“ necesitatea — și dificultatea — de a merge la Biblioteca Academiei, spre a afla din manuscrisele poetului cum arată și „întregul“, nu doar „părțile“ din incomparabila sa operă — cîte se publicaseră. Va fi o înnoire de perspectivă pe termen lung. E cu putință chiar un șir întreg de mutații, — în funcție de talentul investigatorilor, de supunerea lor la augustul „obiect“ al cercetării (nu la „módele“ interpretative de ultimă oră), de o pregătire a lor pe măsură, pluridisciplinară.

— În ce măsură editarea integrală a publicisticii eminesciene va determina o reevaluare a creației lui Eminescu în ansamblul ei ?

— În mare măsură va trebui să se întîmple așa. Suprapunerile de nivele a ceea ce G. Călinescu numea „filosofia teoretică“ și „filosofia practică“ ale întregii opere eminesciene apar mai explicit în publicistică. Apar din mers, în funcție de dezvoltarea organică a gîndirii scriitorului — atît de ostilă „sistemelor“, acțiunii lor schiloditoare. Doina lui Eminescu nu e de înțeles mai în profunzime fără luarea în considerare a felului cum s-a pronunțat gazetarul de la Timpul în legătură cu concesiunile oneroase, cu modificarea articolului 7 din Constituția adoptată la 1866, cu „pătura superpusă“ ș.a.m.d. Tot astfel cred că e de gîndit în legătură cu Scrisoarea III, cu Glossă și cu atîtea alte scrieri beletristice din vremea neîntreruptelor campanii publicistice ale lui Eminescu. Și să nu îmbie la reflecție prelungită un enunț ca acesta, din ciclul de articole Studii asupra situației : „Întîmplarea nu este nimic alta decît o legătură cauzală nedescoperită încă“ ?

— Ați scris lucrări esențiale despre Eminescu. De cînd datează preocupările dumneavoastră pentru Eminescu și cum s-au născut ele ?

— Toți învățătorii mei din școala primară îl știau pe Eminescu (cel din ediția Maiorescu) pe de rost. Cum nu i-aș fi deprins și eu versurile așa, alături de alți colegi ai mei de pe atunci? Învățătoarea mea din clasa întîi, Doamna Olănescu, a trăit pînă mai anii trecuți, la Găești, și venea pe la mine adeseori. Într-un rînd, cu vreun an înainte de a se stinge, m-a supus la următorul „examen“ : — Ia spune-mi tu Luceafărul, de aici : «În aer rumene văpăi...» — Mda ! — Din noaptea... o mai știi ? Spune-mi de aici : «Și dacă ochii ce-am iubit...» !... Ei, lasă că te prind eu : zi ultima strofă din Cu mine zilele-ți adaogi... ! Și Melancolie... ? Toată !“ Mai tîrziu, toți profesorii mei de română, între care și Eugen Todoran (în clasa a VIII-a), erau vajnici „eminescieni“. Încît...

— Cartea dumneavoastră „Hyperion I. Viața lui Eminescu“ (Editura Minerva — 1973) este o lucrare fundamentală în eminescologie și chiar deschizătoare de drum în interpretarea operei eminesciene. Ați afirmat în Introducere că „totul, în volumul de față și în cele ce vor urma, se subordonează metaforei lui Hyperion“. V-aș ruga să detaliați acest lucru.

— Știu eu ce aș putea să „detaliez“? E cineva care se cunoaște exact pe sine, care își măsoară cu precizie inginerească faptele, inclusiv cele scriptice ? Scrisă la o vîrstă a întrebărilor care nu iartă, datorînd poate ceva și în atîtea privințe neiertătoarelor sfîrșituri de secol, de bimileniu, cartea e în subtextul ei o neîntreruptă interogație. Îl întrebam pe el, Poetul, îi întrebam viața, faptele, reflecțiile nemijlocit purcese din „existențial“ — și mă întrebam pe mine, tot coborînd în adîncurile, de care pînă atunci nu-mi dădusem seama, cum și întru cît se poate ieși din „cercul strîmt“, spre „posibilitatea de a viețui la nivel categorial“ (p. 257), spre „răspunsul decisiv, mîntuitor, la nedumerirea de a exista“ (p. 358), spre „redescoperirea Ființei, în sensul originar“ al filosofiei eline (p. 361). În privințele arătate și în altele, înrudite, cartea poate va fi fiind „deschizătoare de drum“, cum apreciați dumneavoastră ; Edgar Papu, cu știuta-i pătrundere și cu buna credință care îi este dintotdeauna în fire, numea recent cartea „o biografie metafizică a poetului“, „care inaugurează, de altminteri, acest gen, al biografiei metafizice, în cultura românească“. Vedeți, așadar, cum acest Aristarc al culturii noastre de astăzi a „detaliat“ lucrurile mai bine decît aș fi putut face eu. Cît privește frecventele susțineri mai noi cum că Eminescu ar fi anticipat „filosofia Ființei“ a lui Heidegger, mă gîndesc cu oarecare amuzament : ce ar fi zis anumiți „foiletoniști“ care au respins fără multă vorbă prioritățile cîte am crezut a-i atribui lui Eminescu, dacă le-o mai adăugam și pe aceasta ?

— În conturarea lui Eminescu hyperionic porniți numai de la operă sau folosiți și documente (acte, scrisori etc.). Ce importanță acordați acestora?

— Le atribui însemnătatea pe care Nicolae Iorga, — fără vreo consultație ad-hoc cerută „existențialiștilor“, „Ființialiștilor“ (ierte-mi-se termenul !), — le-a relevat-o atunci cînd a zis că orice rînd, orice cuvînt de-ale lui Eminescu se cuvin aduse la cunoștința întregului neam românesc.

— Într-o altă carte, „Eminescu și eminescianismul“ (Editura Minerva — 1987), căutînd drumurile biografiei interioare, afirmați că „Eminescu rămîne pînă acum poate singurul poet al lumii care și-a conștientizat pentru sine structurile fundamentale ale oricărei creații de artă, precum și fenomenologia acestora“. Vă rog să explicați mai pe larg.

— Iată una dintre prioritățile aprig contestate și ridiculizate din bivuacurile foiletoniștilor „de serviciu“, deși în enunț eu introdusesem și un „poate“, deschis eventualității de a mi se demonstra că nu Eminescu este „singurul poet al lumii care...“ etc. Iar pînă acum nu mi s-a demonstrat nimic în această privință. Mai arătasem că Eminescu nici nu este „singurul“ decît într-o anumită ordine : aceea a faptului că structurile fundamentale el le-a descoperit „pentru sine“, gîndindu-le funcțiile și practic infinitele posibilități combinatorii spre a le folosi în deplină cunoștință de cauză, — atunci cînd începea să-și treacă plăsmuirile prin miríficele variante. Am arătat și cum se întîmplă aceasta, urmărind devenirea versiunilor în cazul sonetului Afară-i toamnă, iar cineva punea un sarcasm bont în mirarea-i că asemenea analiză se întinde pe mai mult de zece pagini. Reflectînd așadar la „structurile fundamentale ale oricărei creații de artă“, experimentîndu-le indefinit, Eminescu nu aspira să treacă — precum se zice în vremea noastră — drept „poetician“. I-au fost trebuitoare așa cum, într-un plan mai tehnic al lucrurilor, a găsit că îi este necesar „dicționarul de rime“ (și cel de „ritmuri“, aș adăuga, deși nu l-am văzut figurînd în cel de al optulea volum al Operelor). Alt poet, dar și specialist în stilistică, Dámaso Alonso, după cum de asemeni am arătat, a descoperit exact aceleași structuri fundamentale abia în secolul nostru : fără să știe de Eminescu și fără să atribuie acestor „structuri“ rostul bunei cumpăniri în fapta nemijlocită a creației, așa cum își reprezentase lucrurile cel ce-i scria lui Iacob Negruzzi că „fantazia“ nu trebuie să înece „reflecțiunea“, iar „reflecțiunii“ i se cuvine să rămînă doar „scheletul care-n opere de arte nici nu se vede“ ș.a.m.d. Dámaso Alonso a descoperit „structurile fundamentale“ ale oricărui fapt de creație ca hermeneut ; Eminescu le-a descoperit ca poet.

În general vorbind, — exceptîndu-i pe Edgar Papu, Theodor Codreanu, Vasile Macoviciuc, cunoscători profunzi ai operei eminesciene, care au formulat aprecieri și obiecții dinăuntrul problemelor ce trebuiau să fie avute în vedere, — cartea a fost precar discutată. În cîteva rînduri, din explicabile rațiuni de spațiu tipografic. În alte cîteva cazuri, fiindcă a dat de un fond aperceptiv opac. Alteori, în fine, din cauză că incomprehensiunea generează rea credință, — irepresibila pornire de a ridiculiza ceea ce nici nu a fost citit. Așa a procedat Ioan Buduca, într-un foileton publicat în numărul 6 al revistei Amfiteatru. El atribuie cărții un titlu pe care „ar fi putut“ să-l aibă, „Hyperion, VI“ (cf. Postfața), dar nu îl are (Nu îl are din cauză că volumele celelalte ale seriei Hyperion vor fi publicate numai după încheierea ediției academice de Opere ; spre a putea fi judecate în deplină cunoștință a lucrurilor, — cu toate textele eminesciene la îndemîna oricui). Necitind cartea și, prin urmare, ignorînd problematica filosofică pe care eu o reconstitui drept temei al „structurilor“ artei eminesciene, Buduca îmi atribuie „crispare [...] în fața metafizicului“ dintr-o scriere abia tangentă cu substanța filosofică a cugetării lui Eminescu. Despre Ioan Buduca ca „ironist“ (și „ironosofist“) s-a scris cam prea cu generozitate. Va trebui să se scrie și despre ce a crezut el a distinge în ironia socratico-cioraniană : mai mult „cojile“ (cum se exprima Eminescu în asemenea cazuri) și prea puțin substanța.

— Ce credeți dumneavoastră că înseamnă responsabilitatea față de Eminescu ?

— Întrebarea e dintre cele menite să înspăimînte. Fie și numai prin numărul de răspunsuri la care obligă. Mă voi mărgini, așadar, să arăt ce înseamnă o asemenea „responsabilitate“ pentru mine : să nu cad cumva în iluzia că pe Eminescu l-am înțeles îndeajuns ; să caut neîntrerupt a afla și a discerne drept ceea ce e autentic în felul celorlalți de-a-l înțelege pe Eminescu ; să mă feresc de „cuvinte goale“ cînd vorbesc ori scriu despre Eminescu.

— Generații de-a rîndul caută să descifreze tainele creației eminesciene, mereu mai vie și mai actuală. În ce constă actualitatea lui Eminescu ?

— În aceea că, așa cum arătam în Eminescu și eminescianismul, toți sîntem niște „hyperionizi“. Iar astfel fiind, și înainte vreme, și acum, cînd Hyperion-Eminescu a început a se roti pe orbita celui de al doilea secol al nemuririi sale, toți îi cerem să ne lumineze „gîndul“, iar prin aceasta și „norocul“.

— Ce rol acordați Transilvaniei în formarea profilului de scriitor complex care este Eminescu ?

— Fără atașamentul cu totul aparte pe care Eminescu l-a dovedit față de Transilvania, profilul său scriitoricesc n-ar fi avut desigur complexitatea pe care i-o știm. Începînd de pe la zece ani, cînd și-a descoperit întîiul „părinte sufletesc“ în Aron Pumnul, și sfîrșind cu intrarea — printre primii — în Societatea „Carpații“, Transilvania a fost pentru Eminescu un memento sacru și un călăuz în multe privințe al creației sale, al lucrului său obștesc. Fără poezii ca Horia și romanul Geniu pustiu, fără articole de solidaritate militantă cu transilvănenii ca Să facem un congres, În unire e tăria, Echilibrul, Repertoriul nostru teatral (ca și atîtea altele, ulterioare, din Curierul de la Iași ori Timpul), fără colaborările dintîi și de pe urmă de la Familia, fără pelerinajul la „Roma mică“ și drumurile transilvane cu actorii din trupa Pascaly, fără prieteniile de o viață cu „frații“ de peste munți, — scrisul și comportamentul civic eminescian ne-ar apărea împuținate. Ca și pentru Bălcescu, pentru Eminescu, Transilvania era vatra românismului, „cuibul“ de care vorbește într-o notă din manuscrise. „Vor să strice cuibul, dar geaba li-i“ — zicea poetul-tribun despre vremelnicii ocupanți ai Transilvaniei.

— Vă mulțumesc !

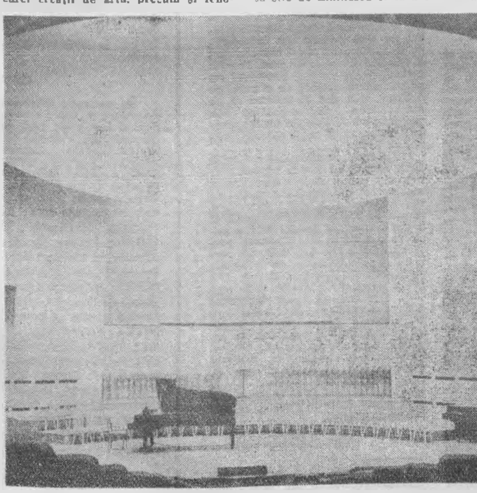

Sala Liceului de artă „Ion Vidu“

Convorbire realizată de Alexandru RUJA

profiluri

UN PROZATOR REALIST

Pendulînd între observația realistă, directă, aproape nemiloasă, utilizînd un limbaj care servește cu promptitudine scenelor dramatice și, scenele observate în vis, onirice, cu limbajul lor ambiguu, ieșit din firea redusă, îmbogățită de somn, a individului, proza lui Dumitru Dem Ionașcu este sugestivă, reprezentînd o probă de rezistență la asaltul realității asupra artei, participînd direct la încordarea provocată de realitate în miezul prozei.

Debutează în anul 1964 cu volumul de nuvele **Flăcări nestinse în cîmpie** (E.P.L.).

Ușor poetică, alteori plătind tribut sentimentalismului, prozele de început ale scriitorului au avut totuși darul de a edifica și lipsi mai tîrziu personajele de aceste tare, de a structura pentru propria proză scurtă un model de personaj hîtru, sub care ghicești mari încordări, mari energii ale ființei, care a reușit să-și trăiască experiențele proprii, să și le distanțeze sau apropie, după nevoi.

O contribuție substanțială la evoluția prozei lui Dumitru Dem Ionașcu, a avut-o reportajul literar, reportajul practicat din abundență de către prozator (a mărturisit la un moment dat că are numai tipărite peste 5 000 de reportaje). În acest sens explorînd cele mai diverse medii, preponderență avînd totuși lumea subterană, psihologiile celor fără de cer, acelora care trăiesc **la un pas de centrul pămîntului**, parafrazînd titlul unui volum al autorului).

Prin volumul care a urmat, **O singură noapte** (Editura „Eminescu", 1972) începea deja să se înțeleagă pregnant încotro se îndreaptă proza lui Dumitru Dem Ionașcu, legile misterioase ale unei lumi proprii, zidite în proză, modalitatea de extracție realistă începeau să se facă simțite, să pună stăpînire pe țesătură. Volumul de povestiri **Bărbații** (Editura „Facla", 1977) poate fi socotit drept o suită de schițe despre psihologia personajului, schițe tran-scrise în manieră neorealistă. Cu numai doi ani înainte, prozatorul tipărise împreună cu Laurențiu Cerneț o carte experiment **La un pas de centrul pămîntului**, în întregime inspirată și trăită (din) în lumea adîncului. Expoziția, sau mai bine spus antologia personajului nevoit să trăiască într-un mediu dur, neobișnuit, a personajului care dintr-un mediu obișnuit, cotidian, plonjează odată cu intrarea în subteran, în luntrea lui Charon care are misiunea de a-l readuce pe același tărîm, devenea pentru prima dată credibilă odată cu personajul de asemenea factură, personajul care trăia în mintea cititorilor doar prin lecturile din Geo Bogza sau Virgil Birou.

Odată cu **Glasuri în cîmpia tăcerii** (Editura „Dacia", 1985) (între timp a mai publicat o **Antologie a reportajului românesc** (1978) și volumul de reportaje cu trimitere directă la mediul explorat **Reportaj din mină**, Editura „Cartea Românească", 1984) se poate vorbi cu adevărat de un povestitor înnăscut care a reușit să identifice un teritoriu prin lucrarea propriei vieți, un teritoriu pe care mai apoi a reușit să-l ia în stăpînirea prozei. Aproape fiecare dintre cele douăsprezece proze debutează sub un arc al încordării întins la maximum, omul (atît cititorul cît și personajul) este adus pînă într-un punct înalt al acțiunii bănuite, acolo unde psihologiile (mințile) sar din normalul unor întîmplări de salon, cotidiene, personalitatea se află deja în suferință, în preajma suferinței: „Mai întîi se auzi bubuitura apropiată, puternică și înfundată, o explozie aproape, apoi mașina făcu un salt scurt și se înclină brusc spre stînga, întocmai ca o barcă lovită în coastă de un val năprasnic..." („Haina").

E aceasta, desigur, o calitate deosebită a prozei scurte, permițînd autorului o trecere rapidă, economicoasă, la operația pe cord a personajelor.

Atît **Glasuri în cîmpia tăcerii** cît și **Ecoul** (Ed. Albatros, 1986) sînt volume de proză scurtă care recomandă un prozator din spița analiștilor greoi, aparent lipsiți de stil (fluent) dar profunzi, precum sînt oamenii de munte. Tehnica nu e aceea a fixării unei ordini clare între lucruri și ființe a punerilor la punct, a clarificărilor moralizatoare, a dezbaterilor generale despre generalul uman. Dimpotrivă, ele au darul de a înmulți narațiunea printr-un șir de evenimente, spre care, de multe ori privesc cu umorul celor care știu ce știu despre ce se va întîmpla în clipa următoare în copca săpată de realitate în vis și, desigur, viceversa.

Valeriu BARGĂU

fanion

MONDOCALCIO

După western-ul spaghetti, căsătoria în stil italian, apărarea catenacio, Italia exportă o nouă sintagmă: mondocalcio. Pregătirile pentru a da acestui cuvînt o strălucire maximă sînt în toi, deși problemele nu au întîrziat să apară. Primul din obiectivele nou-construite a și fost inaugurat: la sfîrșitul lunii mai a fost experimontat centrul de presă de la Bologna, situat în imediata apropiere a stadionului Renato dall 'Ara. Acest Centru, prototip al celorlalte 11 din orașele gazdă ale C.M. 1990, este instalat într-un balon imens și este compus din trei părți — o sală de conferințe, un hol rezervat serviciilor și o secțiune pentru 250 de ziariști. Panglica a fost tăiată de însuși Luca di Montezemolo, director general al „Italiei '90", care a și dat lămuriri cu privire la serviciile puse la dispoziția gazetarilor. La fiecare loc rezervat acestora se va afla un monitor TV cu șase canale pe care se va putea urmări derularea tuturor meciurilor, toate partidele fiind înregistrate. De asemenea, fiecare ziarist va avea propriul computer, al cărui terminal va fi legat la o bancă de date sportive, patronată de F.I.F.A. În total, vor fi instalate 9 500 de monitoare și computere. Presa va avea 1 400 de locuri la Bologna, 1 800 la Milano, 2 200 la Roma, o desfășurare de „forțe" fără precedent în istoria campionatelor mondiale. Spuneam, la început, că s-au ivit unele dificultăți. Ele se referă, cu precădere, la stadiul lucrărilor de construcție la noile stadioane. Așa de pildă, lucrările la stadionul olimpic din Roma au fost oprite, fără a se hotărî data reluării lor. Noul stadion din Torino este construit pînă la jumătate, iar cel din Bari este încă în fază incipientă datorită unor neînțelegeri ale municipalității cu executantul. Montezemolo este foarte sigur că, în cele din urmă, totul va fi gata. „Sîntem în aceeași situație cu Ferrari. Și noi pregătim o „formula 1", dar nu pentru duminica ce vine, ci peste un an".

Și un ultim amănunt: la Bologna, delegația Franței și-a făcut publică dorința de a găzdui cel din urmă C.M. al acestui secol: cel din 1998.

Marcel TOLCEA

top

„MERIDIANELE CÎNTECULUI"

Apărut recent în Editura Muzicală, acest volum de 300 de pagini („Meridianele cîntecului") constituie un veritabil instrument de lucru pentru cei interesați de datele și discografiile interpreților de muzică ușoară din țara noastră și de peste hotare. Cartea **Danielei Caraman Fotea** trebuie însă privită ca o „Addenda" la „Disco Ghid Rock", volum pe care autoarea l-a scris împreună cu Florian Lungu, și a cărei primă ediție a văzut lumina tiparului în 1977. Facem această afirmație deoarece la vremea respectivă semnalam omisiunile lucrării, unele completate în ediția a doua apărută doi ani mai tîrziu. Era vorba de omiterea unor nume de artiști și formații reprezentative cu un aport recunoscut în dezvoltarea muzicii rock. „Meridianele cîntecului" constituie rodul unei serioase munci de elaborare a unor sintetice microportrete ce vizează **150 de interpreți din țara noastră** cărora li se adaugă, se înțelege, și informații vizînd interpreții străini. Dacă cei interesați de școala tradițională a muzicii ușoare românești și de „noul val" al acesteia cu abundența sa de nume vor găsi aci informațiile căutate (și documentate), compartimentul ce se referă la soliștii străini este de-a dreptul derutant, incluzînd cu precădere numele unor vedete „de-o vară", în vogă acum douăzeci de ani! Privită din acest unghi, cartea Danielei Caraman Fotea pare scrisă acum două decenii, cititorului tînăr capitolul cu pricina nespunîndu-i nimic. Ni se oferă, astfel, date privind nume obscure ca Ana Iantar, Francine (aceasta, posibil să nu fie cunoscută nici în propria ei țară) sau Terez Harangozo „care cîntă de la 9 ani", dar ce folos? zicem noi. Nu era firesc ca în acest volum cu un titlu generos și promițător să-și afle locul informații privind, să zicem, vedete adevărate ca Jennifer Rush, Kate Bush, Michael Jackson, Sting, Springsteen, de care nu se poate ca autoarea interesantei cărți „Conexiuni Rock" să nu fi auzit? Poate că era interesant de specificat, de pildă, în dreptul numelui chitaristului american **Les Paul** că acesta, împreună cu soția sa, solista Mary Ford, a înregistrat în 1954 în versiune engleză piesa românească „Sanie cu zurgălăi", sub titlul „Johnny Is A Good Boy For Me", prezentînd-o drept creația lor? Ei, dar să nu intrăm în amănunte, și să mulțumim autoarei pentru acest volum a cărui apariție, în pofida unor inerente scăpări, tinde să mai umple din golul literaturii de gen.

Petru UMANSCHI

aqua-forte

● **Poți stinge focul care te arde cu unul care te topește.**

● **Prefer unul care cîntă pe note false celui care strigă pe note sublime.**

● **Sînt așa de răi copiii de astăzi, sînt aproape ca cei de... ieri.**

● **Egoistă creatură cel care te vede, dar te lasă totuși să cazi în ispită!**

● **Cîți nu par munți de gheață și au inimă de foc!**

● **Muzica — gînduri ce se fac auzite.**

● **Oricît ți-ar fi de teamă, te lași totuși ispitit.**

● **Culmea trădării Omului: să-i fie înscrisă în codul genetic și calitatea morală.**

● **N-ai bănuit, în buruiana de ieri, floarea încîntătoare de astăzi.**

● **Sînt unii care au și al șaselea simț: cad mereu în picioare.**

● **Roua — plînsul de dimineață al ierbii.**

● **Obișnuit să i se sufle, a devenit actor!**

● **Am mulți pe lîngă mine, dar puțini aproape.**

● **Mă las în voia ta, numai dacă-mi devii înger păzitor!**

● **Tot ce fac eu pot și alții, dar și... invers!**

● **În întuneric numai lumina lăuntrică te salvează.**

● **Tragic destin pentru mincinos: să n-aibă încredere în nimeni.**

● **Între adevăr și eroare: omul și îndoiala sa.**

● **Ne asemănăm după înfățișare și ne deosebim după moralitate.**

● **Pe toți ne bate vîntul, da pe unii... în pînze!**

● **Oricît de tîrziu, nevoia unei sincerități depline îți va răscoli sufletul.**

● **Cei care cred că trebuie să le fiu recunoscător omit, cu bună știință, ce-mi datorează.**

Trăilă NICOLA

ITINERARIILE REPORTAJULUI

„Lumini hunedorene"* mărturisește, încă din titlu, opțiunea unui reporter pentru un spațiu anume. Un spațiu consacrat, al istoriei și renașterii socialiste românești, al cărui itinerar este încărcat de sugestive, pregnante izvoare de inspirație. Autorul, el însuși hunedorean, debutează prin această carte exigent redactată de editura timișoreană, deși el este mai cunoscut ca poet, prin constante apariții în reviste. Travaliul publicistic a lui Miron Țic dă roade scontate prin cartea de reportaj susnumită, dezinvoltura, minuțiozitatea, caligrafia atestînd o certă familiaritate cu exigențele genului abordat. Drumurile reporterului sînt mereu inspirat alese, locuri și oameni îi vin în întîmpinare, conforme probabil unor afinități profunde.

Minerii sînt, alături de țărani, principalii lui „subiecți" subiecte. Miron Țic trudind mult și folositor pentru a pătrunde dincolo de aparențele înșelătoare ale trecerii din fugă printre cei din subteranele Diljei, Uricanilor, Lupenilor, Petroșanilor, dar și Coranda Certej, Brad... Miron Țic scrie cu o extraordinară omenie despre oameni și faptele lor, punctînd judicios metafora care învăluie în haloul literar realitatea, semnificantul. Orașul (Deva, Hunedoara, Brad, Orăștie etc.) este un subiect secundar, deși Miron Țic pune suflet în tot ce scrie. Mai degrabă satul și istoria par a-l reține întrutotul (și restituit în text) calitățile, talentul. Alteori, ca în „Țara Hațegului" reface palpitant atmosfera unor ore de lucru la un șantier energetic, reportajul devenind... proză scurtă. Țic caută (și află) spectacularul în aparentul banal, calitate certă a unui reporter-literar. O veritabilă proză scurtă, de o mare sensibilitate, este „Drumul", iar, pentru a nu-l trăda pe poetul ce este, Miron Țic scrie cîteva memorabile poeme în proză, cum sînt: „Cu fața spre sat", „Cumpăna", „Gutuile". Tot poematic, ca arhitectură și stil, este „Soarele din pîine", cu ciclurile sale: „Pămîntul", „Grîul", „Soarele din pîine", sugestivă triadă a unei cantate a fertilității și muncii omului în cîmp. Eroismul muncii contemporane este redat frust, cu uimirea celui ce știe prețul valorile umane reale, iar comuniunea scriitorului cu lumea, prin „pretextualii" săi mineri, metalurgiști, șantieriști, agricultori etc., este una neostentativă, afectivă. Nu lipsesc, din cartea lui, nici emblematicele locuri ale istoriei, fie din munții Orăștiei, fie din ai Zarandului, reportaje în care autorul cheamă, patetic, convingător, spre locurile acestea de legendă. În sfîrșit, găsim în carte piese scurte dar pregnante ca stare poetică, în care exercițiul liric se resimte structural: „Cîntecul semînței", „Lutul".

Să mai notăm noblețea participării afective în scrierea despre locurile natale (Boz, Brănișca, Căbești) portretele de finețe psihologică pe care le inserează în texte conchizînd că acest debut tîrziu al lui Miron Țic este unul cel puțin remarcabil, una din cele mai adevărate cărți de reportaj literar din anul editorial 1989.

Eugen EVU

---

* **Miron Țic, „LUMINI HUNEDORENE", Ed. Facla, 1989.**

sport

ROMÂNIA ...

... a cîștigat argintul la Campionatele Europene de baschet ale cadetelor, ceea ce înseamnă o frumoasă izbîndă și chiar o surpriză, pentru că acest sport n-a „prins" la noi atît cît să devină, cum se zice, popular sau de masă; baschetul se joacă, încă, doar între experți, publicul e firav la număr și la competențe, regulamentul e puțin cunoscut și însușit, iar părinții nu prea își lasă pruncii să-l practice dintr-o prejudecată, cred: să nu crească precum plopii și să rămînă singuri cu capul în nouri; bun înțeles, baschetul este sportul celor înalți, cu excepții care întăresc regula, iar generațiile mai tinere au tot mai mulți vlăjgani în jur de 2 metri și, firesc e, lumea crește — și ca dînsa sîntem noi, unii pe orizontală, alții pe verticală.

Despre organizare: s-a scris mult în presă; oaspeții, toți, au fost încîntați, condițiile — dintre cele mai bune, întrecerile — dintre cele mai spornice în calitate, atmosfera — de mare competiție. Timișoara a fost, ea însăși, la înălțime, încît Ioan Bușe, președintele C.J.E.S.S., e mulțumit și s-a dovedit surprins, cum prevedeam, de tableta precedentă, pe care i-am închinat-o în semn de prețuire a rîvnei și vocației sale de a face lucruri temeinice.

Rămîne, deci, abia stinsul campionat un nou reper în calendarul evenimentelor sportive găzduite de Timișoara și oamenii săi; ne bucurăm, din tot sufletul!

Fotbalul își fluieră startul, mult așteptat; în prima etapă, la „A", „Poli" Timișoara — F.C. Bihor, adică o reeditare de orgolii. Eu cred în „steaua" lui Costică Rădulescu!

Teodor BULZA

Svetlana Paleologu-Matta trimite cititorilor români un studiu despre **Eminescu sau absul ontologic** (Editura Nord, Aarhus, Danmark, 1969), o adevărată surpriză în anul Centenarului poetului. Autoarea ne prezintă un Eminescu integrat direct în literatura europeană, ca un mare scriitor, interpretat în confruntarea operei lui cu filosofia contemporană, de la Heidegger pleciind, spre etapele ei anterioare, în demersuri critice care merg în urmă pînă la izvoarele filosofiei europene. Este o carte scrisă, tocmai de aceea, cu mare dragoste pentru poet, cu dragostea marilor depărtări, pentru descoperirea factorilor „ființării" lui, ca poet, în condițiile „absolutului". În „dorul de absolut", despre care s-a mai scris din alt unghi al exegezei eminesciene, identificăm nu numai un „mod poetic de a focui lumea", cum ar fi spus Heidegger, ci totodată și fundamentul filosofic, ontologic, al actului critic, într-o interpretare a întregii opere sub semnul **umanului**, comentat în terminologia unei critici fenomenologice, cu bază axiologică, evind ca ginditori de autoritate, din antichitate pînă în epoca modernă, pe Platon, Kant, Schopenhauer, Hegel, dar mai ales pe Husserl, Scheler, Heidegger, filosofi „existențiali" contemporani.

Eminescu a fost văzut, în critica literară mai veche exclusiv prin Schopenhauer, avîndu-se în vedere temele, dar și tonurile fundamentale ale poeziei lui. În altele, inversarea bazei filosofice s-a făcut printr-o reinterpretare a acestora prin filosofia lui Hegel. O reluare a întregii opere prin punerea ei în fermentul unei metode fenomenologice, de la Husserl pînă la Max Scheler și Heidegger, și mai apropape de fenomenul literar, la G. Poulet, G. Bachelard, M. Blanchot, este o deschidere firească spre fondul unei gîndiri poetice, pe care critica literară o pretinde cînd este vorba de marii poeți, cum este și în literatura română Eminescu, o căror operă „se deschide" spre un strat poetic central, în treptele semnificației. Între planurile de adîncime și cele de suprafață ale sensului poetic. Chiar dacă și în alte studii s-au mai făcut astfel de interpretări, unele cunoscute, altele necunoscute autoarei, importantă pentru critica literară este „axa" sensului în care se dezvoltă „ontologia" poeziei lui Eminescu, într-o unitate lăuntrică se cuprinde secțiunile fundamentale ale structurii ei: Natură, Eros, Cădere în sus, Tragicul, Sentimentele-limită. Și dacă mai adăugăm formo esoterică a comentariului, care rămîne totdeauna un comentariu strict de text, nu alături de el, o formă captivantă a limbajului critic, ca expresie a unui fond de idei comunicat cu multă simpatie pentru un Eminescu „unic", avem cîteva din secretele unei fermecătoare lecturi ce se deschide spre „nivelul filosofic" al gîndirii poetice: lectură ce nu se lasă cuprinsă într-un rezumat, nici într-o recenzie, și nici chiar într-un alt comentariu critic, obligîndu-ne în schimb să parcurgem studiul cu satisfacția că poezia lui Eminescu nu este doar un „text", doar o „idee" filosofică, ci o viziune deschisă pe coloane cea mai rezistentă a „filosofiei" dintotdeauna, în contingențele ei cu arta, coloana ontologicului, cu tot ce el include într-o căutare internă de sens poetic: transcendența și „coborîrea în sus", tragicul, „ființa" poeticului. Studiul nu este o carte de filosofie aplicată la exegeza ideilor filosofice ale textului poetic, ci este o carte de poetică, implicînd o funcție filosofică a actului critic, o confirmare, în ultimă analiză, a „spiritului filosofic" în metodologia criticii literare, care are în vedere — cum încercam să formulez această idee într-o interpretare proprie mai veche, vorbind de conceptele gîndirii poetice — nu niște metafore dominante, niște „vîrfuri" în planul imaginației poetice, ci mai degrabă niște „rădăcini" cufundate în adîncimea procesului de elaborare a ideilor-simboluri. În geneza gîndirii poetice.

„Acest spațiu interior și indicibil este o „dublare" al cărei orizont rămîne aproape de neînțeles fără ajutorul ontologiei moderne, care gîndește existența în totalitatea ei" spune autoarea studiului în motivarea introducerii, de aceea este necesară o „critică existențială", adică „o luare de cunoștință a conștiinței altuia", cum se exprimă G. Poulet, și care presupune o înțelegere a textului într-o lectură de profunzime a sensului, ca unitate semnificativă a operei în straturile ascunse ale vieții spirituale. Am zice, deci, o „critică fenomenologică", metodă constînd în descrierea interioară a stratului poetic central: și „axiologică" prin obiect, cum se spune în încheiere, pentru că „frumosul ca valoare" este singurul mod al ființei omului de a da umanului un sens, prin opera de artă, sens ce derivă, în funcția lui ontologică, dintr-o „structură a lumii", pe care gîndirea poetică o reconstituie din interiorul unui „cogito" poetic, în corespondență lui cu un „ego transcendental", cu un „ego" care, deschis spre Ființa unui „centru" spiritual, dă sens cuvîntului poetic „dincolo" de ceea ce el „spune" în „comunicarea" ideii. Cum ar zice Eminescu: „Ne-nțeles rămîne gîndul ce-ți străbate cîntarile, zboară veșnic înginîndu-l, / Valurile, vînturile". Iar în comentariul critic al acestei ontologii poetice: „Physis (ființa) se îmbină cu „logos" (discursul poetic). Căci gîndirea și discursul liric, consubstanțiale, sînt înginate, actualizate de un adevăr invizibil, ținînd de o realitate numenală care se află în noi... Iată de ce Eminescu ne face „mai altfel", mai puțin săracă. Pentru că el ne invită să facem cu el cîteva pași pe drumul Ființei".

Ce înseamnează „deschidere spre Ființă" în poezia lui Eminescu ține de „misterul" poeziei, care nu intră în dictonul „cogito ergo sum", considerat încă de Kant ca un sofism, pentru că „existentul" nu este de ordinul logicului, ci al ontologicului, iar trecerea de la un ordin la celălalt nu se face prin cugetarea rațională, care „detașează" obiectul cunoașterii în **fenomen** (arătat) și **numen** (ascuns), ci printr-un **apriori** afectiv, în contactul cugetării cu un „neant" ce intră în natura Ființei ca sens al ei, ce nu poate fi „comunicat" decît la „limita" adevărului rațional, ca „vis de aur" al imaginației poetice.

Nu Natura, și nici Erosul, în capitole care rescriu întreaga temotică poetică într-o nouă citire „ontologică", le vom reține aici, ci sinteza cugetării poetice a întregii poezii a lui Eminescu, ne în încheierea studiului: „Quadratura" noului umanism cuprinde, în puterea ei de prezență, cerul și pămîntul, zeii și oamenii, așa cum ei apar și în **Luceafărul**".

Eminescu și absul ontologic este o carte despre filosofia poeziei lui Eminescu, cuprinsă în cel mai mare spațiu al gîndirii poetice, într-un limbaj critic adecvat structurii poetice a ideii. De la Tudor Vianu, care oferea prima sinteză filosofică, după un „model sociologic" implicînd în etica eleato-schopenhauerlană, și trecînd prin „modelul cosmologic", oferit de dialectica heraclito-hegeliană, propus de Ioana Em. Petrescu, noul „model existențial" deschis de Svetlana Paleologu-Matta, este o „cale regească" oferită criticii literare, într-un spațiu interior al gîndirii poetice în care, ca sens al Lumii, se definește Ființa poeziei, „sub raza gîndului etern" care poartă numele lui Eminescu.

Eugen TODORAN

VALORI ROMÂNEȘTI ÎN UNIVERSALITATE

Ontologicul în filosofia poeziei lui Eminescu

Peisaj timișorean.

NIKOS CHADZINIKOLAU

Este un poet de o remarcabilă sensibilitate, contopește în versurile sale spiritul a două țări: Grecia și Polonia. Grec de origine, s-a născut în anul 1935, în localitatea Trifilla, într-o familie de revoluționari. În 1949 se stabilește în Polonia. După absolvirea unui liceu de muzică, în 1960, își încheie studiile de limbă și de literatură polonă. În 1958 a debutat cu versuri în presa literară poloneză, pentru ca în 1961 să-i apară primul volum de poezii în limba polonă. Nikos Chadzinikolau, poet bilingv, traducător de excepție, e un înflăcărat propagator al literaturii grecești și poloneze (autor de antologii). A publicat peste 15 volume de poezie, precum și numeroase traduceri din limba greacă. Este remarcabilă tălmăcirea versurilor argheziene în limba polonă prin filieră grecă.

Aura ȚAPU

MÎINILE

Mălcuța s-a-ntinsît cu-o orășancă:
— Vai, ce mîini aspre ai!
a spus cucoana
ce-n mîini ținea un buchețel de flori

Mălcuța s-a uitat la mîini
și-a spus:
Pămîntul mi-a pătruns în piele.

Cucoana mirosi buchetul.
Mălcuța-și netezi cu palma fața.

ULTIMA FOTOGRAFIE

Fotografia ultimă a tatei.
Zăcea-n sicriu cu inima-amputată
ca plugu-n brazdă, lepădat în soare.

Și-a-nvăluit în negru fața mama
cînd a închis capacul zilei.

Stejarul, lance-nsingerată,
stejarul tortura azurul,
azurul adunat de păsări.

ALBASTRA MEA ELISABETA

O-mbată golciunea mării.
Nu știu: e mai frumos talazul
sau trupul ei lucind de spumă?
Albastră, din dorința mea,
culege alge înginînd
un cintec vechi marinărese
și-alcargă-așa descultă
eternă ca și marea.

În românește de
Aura ȚAPU
și Romulus VULPESCU

Colegiul de redacție:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

TRĂIASCĂ 23 AUGUST, MAREA NOASTRĂ SĂRBĂTOARE NAȚIONALĂ!

Proletari din toate țările, uniți-vă

orizont 34

SAPTĂMÂNAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 34 (1173) 23 AUGUST 1989 • SERIE NOUĂ, ANUL XI. • 16 PAG., 3 LEI

ÎN PREZENȚA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ȘI A TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU

ADUNAREA SOLEMNĂ DIN CAPITALĂ

consacrată marii noastre sărbători naționale

În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a tovarășei Elena Ceaușescu, luni a avut loc în Capitală adunarea solemnă organizată de Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Marea Adunare Națională și Consiliul Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste cu prilej celei de-a 45-a aniversări a Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

Sărbătorirea zilei de 23 August are loc în atmosfera de puternic entuziasm în care se desfășoară Conferința unității și cuprinzătoare, de către întregul partid și popor, a cutezătoarelor prevederi cuprinse în documentele programatice ale Congresului al XIV-lea al partidului, care, pe fundalul luminos al dezvoltării țării în anii de după victoria revoluției din 1944, îndeosebi în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea, prefigurează noi și largi perspective înfloririi patriei noastre socialiste, ridicării bunăstării materiale și spirituale a națiunii române.

La ora amiezii, în marea Piață a Republicii se aflau zeci de mii de locuitori ai Capitalei — oameni ai muncii din întreprinderi și instituții bucureștene, elevi și studenți într-o impresionantă unitate de gânduri și simțire cu întregul popor, ei au venit pentru a exprima, în acest moment de profundă trăire patriotică, omagiul lor fierbinte Partidului Comunist Român, ilustrului său conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, patriei iubite care, liberă și stăpână pe destinele sale, trăiește anii de glorie ai împlinirilor socialiste.

Animați de înălțătoare gânduri și simțăminte, toți cei prezenți au făcut tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu, în momentul sosirii la Palatul Republicii, o impresionantă primire. S-a aclamat îndelung, din adâncul inimii, pentru eroicul nostru partid comunist, sub conducerea căruia s-au găsit împlinire idealurile scumpe de unitate, libertate, independență și progres ale poporului român, pentru secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cititorul României socialiste moderne.

În această atmosferă de sărbătoare, de nemărginită bucurie, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au străbătut Piața Republicii înconjurați cu multă căldură, cu manifestări vibrante de deosebită stimă și prețuire. Formații corale au interpretat cântece patriotice, revoluționare.

Din mulțime s-au desprins pionieri și șoimi ai patriei, tineri și tinere care au oferit flori tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au răspuns cu prietenie manifestărilor entuziaste ale locuitorilor Capitalei.

La intrarea în Sala Palatului Republicii, unde a avut loc adunarea solemnă, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu au fost întâmpinați cu vibrante manifestări de înaltă stimă și aleasă prețuire, cu vii și puternice aplauze. Mii de participanți la adunare au aclamat îndelung pentru gloriosul nostru partid comunist, pentru secretarul său general, pentru eroicul popor român, pentru patria noastră socialistă.

În această atmosferă sărbătorească, de puternică vibrație patriotică, în prezidiul adunării au luat loc tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu.

Au luat loc, de asemenea, membrii și membri supleanți ai Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., secretarii Comitetului Central al partidului, deputații ai Marii Adunări Naționale, membri ai Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, miniștri, membri de partid e staff din illegalitate, participanți la Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, generali activi și în rezervă, membri ai conducerii unor instituții centrale, fruntași în producție din întreprinderi bucureștene.

În rândul participanților la adunarea solemnă consacrată zilei de 23 August erau prezenți membri ai C.C. al P.C.R., ai Consiliului de Stat și ai Guvernului, membri de partid cu stagiu din illegalitate, participanți la Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, veterani ai războiului antihitlerist, generali și ofițeri superiori, conducători de instituții centrale, organizații de masă și obștești, activiști de partid și de stat, oameni de știință, artă și cultură, numeroși oameni ai muncii din cele mai diverse unități economice ale Capitalei.

Erau de față șefi ai misiunilor diplomatice acreditați la București, atașați militari, alți membri ai corpului diplomatic, oaspeți de peste hotare aflați în vizită în țara noastră, precum și corespondenți ai presei străine.

A fost intonat Imnul de Stat al Republicii Socialiste România.

Adunarea solemnă a fost deschisă de tovarășul Manea Mănescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat.

În numele Comitetului Central al partidului, al Marii Adunări Naționale și al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității

(Continuare în pag. 3)

Desen de XENIA EFACLIDE VREME

TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU,

secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România

Mult iubite și stimate tovarășe NICOLAE CEAUȘESCU,

Participanții la adunarea festivă din Timișoara consacrată aniversării a 45 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944, vă adresează, și cu acest prilej, cel mai vibrant și înălțător omagiu, prinosul de nezdruncinată admirație și recunoștință, de aleasă dragoste și profundă prețuire față de Dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, cel mai devotat fiu al națiunii, genialul cititor al României moderne, ilustră personalitate a mișcării comuniste și muncitorești internaționale, eminent om politic contemporan, eroul păcii mondiale, luptător neobosit pentru triumful în lume al ideilor socialismului și comunismului.

Această mare sărbătoare este o dovadă de nezăgăduit a minunatelor tradiții de luptă ale poporului român pentru o viață liberă, demnă și prosperă pe pământul străbun al patriei, de a evoca cu neîntrerupta recunoștință activitatea revoluționară a clasei muncitoare, a partidului său politic, care s-a afirmat, de la început, ca exponentul cel mai înaintat și ferm al intereselor și voinței întregii noastre națiuni.

Ne facem o datorie de conștiință din a evoca, și în acest cadru solemn, contribuția determinantă a Dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, a mult stimatei tovarășe Elena Ceaușescu, la lupta pentru apărarea independenței și integrității patriei, împotriva expansiunii hitleriste, împotriva războiului, care au culminat cu marea demonstrație patriotică, antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939, eveniment care a avut un larg și unanim ecou internațional, constituind o contribuție hotărâtoare în conștientizarea și mobilizarea maselor populare, în pregătirea momentului crucial din august fierbinte al anului 1944.

Sub semnul lui August biruitor, cu mândria împlinirilor pe care le cunoaște astăzi patria noastră, mai cu seamă a urlaselor transformări revoluționare petrecute în anii de glorie inaugurați de Congresul al IX-lea al partidului, ne face o deosebită bucurie să vă mulțumim din adâncul inimii, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, pentru tot ce ați făcut și faceți, cu pildoitoare dăruire patriotică și cu ardent patos revoluționar, pentru binele și prosperitatea națiunii noastre socialiste, pentru continua ei înflorire, omagiind calitățile de genial strateg al dezvoltării poporului, care ați cîștigat o operă teoretică și practică de o inestimabilă valoare, pe baza căreia România a urcat pe culmi uiciciind visate de înaintași, perioadă ce a marcat un timp dens în măreațe înfăptuiri pe care, fără nu glas cu fără, cu profundă recunoștință și neasemuită dragoste îl numim „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Cei 24 de ani ai acestui timp de istorie poartă pecetea definitivă a uriașei Dumneavoastră personalități, ani care au produs profunde transformări structurale în rânduirea noastră socialistă, care, a pus în centrul întregului proces novator pe care îl trăim, în contextul afirmării puternice a democrației noastre muncitorești-revoluționare, omul, proprietar, producător și beneficiar al avuției noastre socialiste, cel care este chemat cu înflăcărare să

Participanții la adunarea festivă de la Timișoara, consacrată zilei de 23 August

(Continuare în pag. 3)

Omagiind bravul nostru popor, gloriosul partid comunist, genialul ctitor de țară liberă și independentă, tovarășul Nicolae Ceaușescu

ADUNAREA FESTIVĂ DE LA TIMIȘOARA

În atmosfera de vibrant entuziasm patriotic, revoluționar de deplină unitate de gînd și faptă în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, luni, în sala Operei Române și a Teatrului Național din Timișoara, a avut loc adunarea festivă consacrată împlinirii a 45 de ani de la glorioasa victorie a Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 — marea sărbătoare națională a poporului român.

În sala împodobită sărbătorește, erau prezenți membri ai birourilor comitetelor județean și municipal de partid, ai comitetelor executive ale consiliilor populare județean și municipal, activiști de partid și de stat, ai organizațiilor de masă și obștești, vechi militanți ai mișcării comuniste și muncitorești din țara noastră, oameni ai muncii din unități economice și instituții timișorene, reprezentanți ai vieții științifice și culturale, generali și ofițeri, veterani din războiul antifascist, pionieri, elevi și studenți, ziariști. Au fost de față membri ai Consulatului general al R.S.F. Iugoslavia la Timișoara.

Într-o atmosferă solemnă răsună acordurile Imnului de Stat al Republicii Socialiste România.

Adunarea a fost deschisă de tovarășul Petru Moț, prim-secretar al Comitetului municipal de partid, primarul municipiului Timișoara.

Despre semnificația zilei de 23 August a vorbit tovarășul Ilie Matei, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean de partid, președintele Comitetului executiv al Consiliului popular al județului Timiș.

Aniversăm acest măreț eveniment, a relevat vorbitorul, în atmosfera de înălțătoare, de vibrantă trăire patriotică, determinată de istorica Hotărîre a Plenarei Comitetului Central al partidului din 27-28 iunie 1989 expresie a celor mai alese sentimente de stimă și prețuire, de nemărginită dragoste și profundă recunoștință a voinței unanime a întregului partid și popor, privind realegerea, la cel de-al XIV-lea Congres, în funcția supremă de secretar general al Partidului Comunist Român a tovarășului Nicolae Ceaușescu, marele Erou între eroii neamului, eminent conducător de partid și de țară, personalitate proeminentă a mișcării comuniste și a vieții politice internaționale, ctitorul României socialiste moderne, care de aproape șase decenii își consacră cu nețărmurit devotament și neasemuită abnegație viața și activitatea revoluționară cauzei partidului și poporului, triumfului socialismului și comunismului, păcii și colaborării între popoare.

A fost adus, totodată, un călduros omagiu, expresie a celor mai alese sentimente de stimă și prețuire, tovarășei Elena Ceaușescu, activist de frunte al partidului și statului, savant de largă recunoaștere internațională care îmbină armonios vocația științei cu patosul activității revoluționare, pentru remarcabila contribuție la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe a României, la înflorirea continuă și creșterea prestigiului științei, învățămîntului și culturii românești.

În expunerea prezentată de către primul secretar al Comitetului județean de partid s-a arătat, în continuare, că actul revoluționar de la 23 August 1944 încununează în timp, ca un arc de boltă al istoriei naționale, lupta multiseculară dusă de poporul român pentru unitate și independență națională, socială, luptele revoluționare ale clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale tuturor forțelor democratice și patriotice ale întregului popor care au deschis calea marilor împliniri socialiste de azi.

În bogata cronică a luptelor forțelor înaintate ale societății românești, ale maselor populare, în frunte cu clasa muncitoare și partidul ei comunist, pentru apărarea independenței și integrității patriei, un rol de seamă l-a avut marea demonstrație patriotică, antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939, în organizarea și desfășurarea căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au avut o contribuție determinantă. Acest memorabil eveniment a avut un larg ecou internațional, reprezentînd — după ocuparea Austriei și Cehoslovaciei de către Germania hitleristă — prima mișcare puternică din Europa acelor ani, care a chemat poporul român, clasa muncitoare din România, de pe întregul continent la luptă împotriva fascismului, pentru apărarea independenței statelor.

Ridicîndu-se cu toată hotărîrea împotriva războiului, a guvernării antonesciene, a dominației hitleriste și ocupației horthyste, Partidul Comunist Român a elaborat și pus în aplicare strategia unității de acțiune a tuturor forțelor democratice, patriotice, antifasciste, militînd constant pentru alăturarea României coaliției Națiunilor Unite. La 23 August 1944, cînd toate acțiunile de pregătire a răsturnării prin forță a dictaturii antonesciene erau înfăptuite, folosind condițiile internaționale favorabile, Partidul Comunist Român, pe baza consensului național, a trecut la declanșarea Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

Începînd cu 23 August 1944 România a participat cu întregul său potențial economic, uman și militar cu toate forțele la războiul dus de Uniunea Sovietică, de celelalte forțe ale coaliției Națiunilor Unite pentru eliberarea întregului teritoriu al țării, și apoi pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei a unei părți din Austria, pînă la înfrîngerea totală a Germaniei hitleriste.

În continuare, au fost înfățișate pe larg prefacerile revoluționare, fără precedent, care au avut loc în viața țării în anii socialismului. Pe drumul luminos deschis de mărețul act istoric de la 23 August 1944 se detașează cu strălucire perioada celor mai grandioase realizări din îndelungata istorie a poporului nostru, inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, care a marcat o nouă etapă în activitatea partidului, în întregul proces revoluționar din patria noastră a deschis calea gîndirii și activității creatoare, a perfecționării întregii munci de conducere și făurire a socialismului în România. Anii care au trecut de la Congresul al IX-lea — cînd, prin voința unanimă a comuniștilor, a întregului popor în funcția supremă de partid și de stat a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu, înflăcărat patriot revoluționar, genial gînditor și om politic, personalitate proeminentă a lumii contemporane, se constituie într-un timp eroic, de transformări revoluționare fără precedent într-o epocă deschizătoare de luminoase orizonturi comuniste, pe care întregul popor o numește cu îndreptățită mîndrie patriotică și profundă recunoștință pentru ilustrul său ctitor „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Din inițiativa și cu contribuția determinantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în ultimii 24 de ani Partidul Comunist Român a promovat în mod constant o strategie științifică, revoluționară, de dezvoltare armonioasă și înflorire multilaterală a patriei, asigurînd întărirea continuă a proprietății socialiste de stat și cooperatiste, creșterea puternică și modernizarea forțelor de producție, repartizarea lor echilibrată, rațională pe întreg teritoriul țării, modernizarea agriculturii și înfăptuirea noii revoluții agrare, promovarea fermă a revoluției tehnico-științifice moderne în toate domeniile construcției socialismului din țara noastră.

Comuniștii, toți oamenii muncii din județul Timiș se prezintă la marea sărbătoare națională cu noi și importante realizări în toate domeniile creației materiale și spirituale, întregind în mod semnificativ tabloul uriașelor transformări revoluționare și împliniri socialiste pe care le-au cunoscut aceste străvechi meleaguri românești în cei 45 de ani care au trecut de la marele act istoric din August 1944 și în mod deosebit, în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului. După ce s-a referit la profundele mutații calitative petrecute pe aceste meleaguri în cei 24 de ani de glorie și măreție ai „Epocii Nicolae Ceaușescu" — ani care au marcat o puternică dezvoltare și modernizare a bazei tehnico-materiale a industriei și agriculturii, a celorlalte sectoare de activitate, și au generat creșterea continuă a calității muncii și vieții, tovarășul Ilie Matei a evidențiat preocupările și sarcinile ce revin comuniștilor, tuturor oamenilor muncii în acest an, chemați să acționeze cu abnegație și dăruire patriotică, revoluționară, pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a planului în toate domeniile, spre a se asigura o bază trainică înfăptuirii cu succes a obiectivelor pe întregul cincinal, luminoaselor perspective pe care le deschid națiunii noastre documentele programatice pentru Congresul al XIV-lea al partidului.

Analizînd cu înaltă răspundere activitatea de pînă acum, în lumina sarcinilor trasate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să tragem toate concluziile necesare — a arătat vorbitorul — pentru a acționa cu mai multă exigență și fermitate în vederea afirmării tot mai puternice a rolului de conducător politic al organelor și organizațiilor de partid, în primul rînd în domeniul hotărîtor al producției materiale, ridicării pe un plan calitativ superior a activității ideologice și politico-organizatorice din unitățile economico-sociale, din localitățile județului, antrenării eforturilor tuturor oamenilor muncii pentru îndeplinirea, pînă la Congresul al XIV-lea al partidului, a planului pe anul 1989.

În lumina indicațiilor și orientărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, organele și organizațiile de partid, de masă și obștești, toți factorii educaționali trebuie să acorde, în continuare, cea mai mare atenție ridicării pe un plan calitativ superior a activității ideologice și politico-educative, pentru realizarea unei adevărate revoluții în modul de gîndire și muncă al oamenilor de la orașe și sate, prin dezvoltarea conștiinței socialiste a patriotismului revoluționar, formarea omului nou cu înalte calități etice și morale.

Acționînd pentru înfăptuirea cu succes a mărețeI opere de edificare a societății socialiste și comuniste pe pămîntul patriei, a subliniat în continuare vorbitorul, partidul și statul nostru socialist au acordat întotdeauna o atenție deosebită participării active a României la viața internațională, la soluționarea constructivă a marilor probleme ce confruntă epoca noastră.

Strălucita contribuție a tovarășului Nicolae Ceaușescu la analiza științifică, realistă, a fenomenelor vieții internaționale, la elaborarea căilor de soluționare a marilor probleme ale contemporaneității, numeroasele solii de pace și colaborare întreprinse, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în țări de pe toate meridianele, au adus României mulți prieteni, simpatia și aprecierea popoarelor lumii.

În aceste momente înălțătoare, cînd aniversăm 45 de ani de la Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, comuniștii, toți oamenii muncii din județul nostru, asemenea întregului popor român, dau expresie sentimentelor lor de recunoștință, dragoste fierbinte și caldă prețuire față de eroicul Partid Comunist Român, strategul strălucit a tot ceea ce am înfăptuit și înfăptuim, față de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, revoluționarul și patriotul înflăcărat ale cărui viață și operă constituie un luminos exemplu de dăruire și angajare pentru ridicarea României pe noi culmi de progres și civilizație, pentru afirmarea ei liberă și demnă într-o lume a păcii și colaborării.

În încheierea adunării festive, într-o atmosferă de puternică însuflețire patriotică, revoluționară, participanții au adoptat textul unei telegrame omagiale și de angajament adresate tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România.

Deschiderea Expoziției republicane a creației tehnico-științifice, literar-artistice, de artă populară și artă plastică

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășa Elena Ceaușescu au participat, luni, 21 august, la deschiderea „Expoziției republicane a creației tehnico-științifice, literar-artistice, de artă populară și arta plastică" organizată în Capitală cu prilejul închiderii celei de-a VII-a ediții a Festivalului național „Cîntarea României" și dedicată aniversării a 45 de ani de la Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

La festivitate au luat parte membri și membri supleanți ai Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., secretari ai Comitetului Central al partidului, membri ai C.C. al P.C.R., ai Consiliului de Stat și ai guvernului, conducători de instituții centrale, organizații de masă și obștești, reprezentanți ai vieții noastre științifice și culturale.

La sosire, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au fost întîmpinați cu deosebită căldură, cu entuziaste și emoționante manifestări de stimă și prețuire de numeroși oameni ai muncii bucureșteni, prezenți la inaugurarea expoziției. S-a scandat, cu multă însuflețire, numele partidului și al secretarului său general. Pionieri și șoimi ai patriei, tinere și tineri au oferit, cu dragoste, flori.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au fost invitați, cu respect, să viziteze expoziția, amplă și semnificativă sinteză a activității tehnico-științifice și cultural-artistice desfășurate pe întreg cuprinsul patriei, sub egida Festivalului național „Cîntarea României", care a demonstrat, și cu ocazia actualei ediții, capacitatea sa de stimulare a creației tehnice, a talentului și energiei creatoare ale maselor — tezaur inepuizabil, izvor nesecat ce îmbogățește necontenit viața spirituală a țării.

Deschisă în cel de-al 45-lea an al libertății patriei, expoziția evocă, prin mărturii documentare, actul istoric de la 23 August 1944, drumul glorios străbătut de România în cele patru decenii și jumătate, omagiază pilduitoarea viață și activitate revoluționară ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, ce reliefează un mare destin de patriot revoluționar, identificat, de aproape șase decenii, cu momentele fundamentale din istoria contemporană a țării, cu lupta eroicului nostru partid comunist împotriva fascismului și războiului, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale, lichidarea exploatării și asupririi, pregătirea și înfăptuirea Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, pentru transformarea revoluționară a societății, pentru socialism.

Sugestive date și grăitoare imagini conturează chipul luminos al României de azi, reflectă grandioasa epopee a muncii libere și avîntate a poporului român, strălucitele victorii obținute, sub conducerea partidului, în anii construcției socialiste, îndeosebi după Congresul al IX-lea al P.C.R., care a inaugurat cea mai rodnică perioadă din existența multimilenară a patriei.

Oglindind tot ce s-a realizat, măreț și durabil, pe întreg cuprinsul patriei, expoziția pune în evidență o realitate vie, că poporul nostru, devenit stăpîn pe destinele sale, a asigurat progresul economico-social al țării într-un ritm înalt, corespunzător forței și capacităților sale, că numai și numai socialismul a făcut ca societatea noastră să ajungă la un asemenea nivel de dezvoltare, bunăstare și civilizație.

Edificatoare imagini înfățișează prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în mijlocul oamenilor muncii, cu prilejul vizitelor de lucru desfășurate în întreprinderi industriale și unități agricole, în institute de cercetare, de învățămînt și cultură, pretutindeni unde se făuresc bunurile materiale și spirituale. Este ilustrat un adevăr profund, confirmat ne-

(Continuare în pag. 3)

ADUNAREA SOLEMNĂ DIN CAPITALĂ

(Urmare din pagina 1)

Socialiste, tovarășul Manea Mănescu a adresat tovarășului Nicolae Ceaușescu rugămintea de a lua cuvîntul la Adunarea solemnă consacrată împlinirii a 45 de ani de la Revoluția din August 1944.

Primit cu vii și îndelungi aplauze, a luat cuvîntul tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România.

Ampla cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, transmisă direct de posturile noastre de radio și televiziune, a fost urmărită cu viu interes, cu profundă satisfacție și deplină aprobare. Aprecierile, orientările și îndemnurile conducătorului partidului și statului au fost subliniate în repetate rînduri cu îndelungi aplauze. Prin urale și ovații, participanții la adunare au dat glas sentimentelor de îndreptățită mîndrie patriotică ale tuturor fiilor țării pentru mărețele realizări pe care poporul român, sub steagul de luptă al partidului nostru comunist, le-a obținut în patru decenii și jumătate de deplină libertate, independență și suveranitate națională, cu deosebire după cel de-al IX-lea Congres, în anii Epocii Nicolae Ceaușescu. Cu sentimentul deplinei încrederi în viitor, însuflețiți de marile izbînzi de pînă acum, cei prezenți au reafirmat angajamentul lor, al tuturor oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul țării, de a acționa cu abnegație și dăruire pentru înfăptuirea planurilor și programelor de propășire multilaterală a patriei, de traducere în viață a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

La încheierea cuvîntării, în aplauzele și ovațiile întregii săli, un grup de pionieri și șoimi ai patriei au urcat la tribună și au înmînat tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu buchete de flori.

Ridicînd în brațe pe unul din acești copii, secretarul general al partidului a spus:

Acum, cînd se împlinesc 50 de ani de la începerea celui de-al doilea război mondial și sărbătorim 45 de ani de la Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, să facem totul pentru acești copii, pentru viitorul lor, al tuturor copiilor lumii, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, să facem totul pentru pace, pentru o lume fără războaie!

Cei prezenți au exprimat, prin ovații și urale, deplinul atașament la gestul simbolic al secretarului general al partidului, întruchipare grăitoare a crezului politic al partidului, a voinței sale de pace și înțelegere cu toate popoarele lumii.

Adunarea solemnă din Capitală consacrată aniversării zilei naționale a poporului român a luat sfîrșit într-o atmosferă vibrantă, de puternic entuziasm, care exprimă unitatea de nezdruncinat a întregului popor în jurul Partidului Comunist Român al tovarășului Nicolae Ceaușescu, sub conducerea căruia și-au găsit o deplină împlinire idealurile de libertate și independență, de progres și prosperitate.

În această zi de scumpă aniversare, în Sala Palatului Republicii din Capitală a vibrat puternic inima întregii țări. Cei prezenți la adunare - iar prin intermediul transmisiei de radio și televiziune — toți cetățenii patriei au participat cu emoție și mîndrie patriotică, cu satisfacția strălucitelor izbînzi obținute, în anii construcției socialiste.

☆

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu au asistat, după încheierea Adunării solemne, la un spectacol omagial consacrat celei de-a 45 aniversări a Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944.

Deschiderea Expoziției republicane a creației tehnico-științifice, literar-artistice, de artă populară și artă plastică

(Urmare din pag. 2)

continit de viață, că în România, socialismul se construiește cu poporul și pentru popor, cu oamenii și pentru oameni. Totodată, este reliefată strînsa unitate a întregii națiuni în jurul partidului și secretarului său general, unitate ce dă forță și trăinicie societății noastre socialiste, izvorul tuturor biruințelor obținute în edificarea socialistă a patriei.

Prezentînd remarcabile înfăptuiri ale acestui timp glorios, legate nemijlocit de fapta și gîndirea revoluționară ale ilustrului conducător al partidului și statului, expoziția pune în evidență Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al P.C.R. din iunie 1989, de a propune, la Congresul al XIV-lea al P.C.R., realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al Partidului Comunist Român, hotărîre ce a întrunit consensul întregului nostru popor, care vede în aceasta garanția supremă a edificării cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate, ridicării patriei pe noi trepte de progres și civilizație.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au vizitat, în continuare, sălile unde sînt prezentate cifre și exponate, ce relevă amploarea Festivalului național „Cîntarea României", care a devenit cea mai complexă și cuprinzătoare manifestare a muncii și creativității întregului nostru popor. Expoziția ilustrează în mod sugestiv felul în care festivalul și-a demonstrat capacitatea de emulație, de atragere în sfera științei și tehnicii, a culturii și artei, a unui număr din ce în ce mai mare de oameni ai muncii de toate vîrstele și profesiile, care își găsesc în activitatea de creație împlinirea talentului și personalității lor.

Dacă la întîia ediție au participat peste 100.000 de formații și cercuri artistice de amatori de la orașe și sate, întrunind două milioane de membri, la a VII-a ediție a festivalului numărul acestora a depășit 230.000 colective artistice, cuprinzînd 5,1 milioane de creatori și interpreți. Această manifestare de amploare a reunit, pentru prima dată, creația tehnico-științifică și toate artele și genurile artistice, în desfășurarea sa remarcîndu-se participarea artiștilor amatori, precum și a profesioniștilor, fiecare în maniere specifice, inconfundabile, distincte, dar cu aceeași finalitate educativă generală.

Un loc central în expoziție îl ocupă creația științifică și tehnică, la actuala ediție participînd aproape 3 milioane de oameni ai muncii din întreprinderi, unități agricole, de cercetare și proiectare, precum și elevi și studenți.

În timpul vizitării expoziției s-a evidențiat sprijinul remarcabil de care a beneficiat și beneficiază activitatea de creație științifică și tehnică de masă din partea tovarășei Elena Ceaușescu, savant de largă recunoaștere internațională, care, prin strălucitul său exemplu de muncă și de viață, a imprimat și în acest domeniu de activitate încredere în forțele proprii, o nouă calitate a actului de creație.

Adresîndu-se specialiștilor din cercetare prezenți la deschiderea expoziției, tovarășul Nicolae Ceaușescu a cerut să se acționeze, în continuare, pentru aplicarea largă a cuceririlor revoluției tehnico-științifice în chimie, energetică, metalurgie, în agricultură, în celelalte domenii, pentru realizarea unor produse cu performanțe tot mai ridicate, la nivel mondial, pentru reducerea consumurilor materiale și energetice, pentru creșterea eficienței întregii activități.

Expoziția prezintă, de asemenea, activitatea de creație din școli și facultăți, așezată sub semnul educării prin muncă și pentru muncă a tinerei generații, integrării învățămîntului cu cercetarea și producția, cultivării în rîndurile viitorilor muncitori și specialiști a pasiunii pentru cunoașterea științifică, cercetare și inovare.

Sub înrîurirea Festivalului literatura și arta au cunoscut o puternică afirmare îmbogățindu-se cu noi și valoroase opere, inspirate din viața și munca poporului nostru, din realitatea generoasă a epocii luminoase în care trăiește astăzi țara.

În acest cadru stimulativ arta populară înregistrează, la rîndul ei, un continuu proces de dezvoltare și înnoire ilustrat, cu mult gust și ingeniozitate, în expoziție. Sînt prezentate lucrări de o mare varietate, originalitate și frumusețe, unele continuînd tradiția, altele căutînd noi expresii artistice.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu s-au oprit pentru a discuta cu meșterii populari care, cu uneltele lor tradiționale, executau diferite obiecte din bogata gamă a creației noastre populare.

Secretarul general al partidului a cerut factorilor de răspundere să ia măsurile ce se impun pentru a se asigura păstrarea și continuitatea meșteșugurilor tradiționale, valorificarea talentului și priceperii creatorilor care să ducă mai departe faima artei populare românești. In acest sens s-a indicat să fie elaborat un program privind organizarea, în fiecare comună, în cadrul centrelor de creație și cultură socialistă, a activității de realizare a țesăturilor, a costumelor populare, a altor produse ale artei populare tradiționale.

In continuare s-a vizitat salonul de carte din cadrul expoziției, unde, la loc de cinste, este prezentată opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, contribuție de cea mai mare însemnătate la dezvoltarea creatoare a gîndirii și practicii revoluționare contemporane la îmbogățirea cunoașterii universale. Sînt expuse, volumele apărute în ciclul „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate", în seria de „Opere alese", culegeri de texte din colecțiile intitulate „Din gîndirea social-politică, economică, filozofică a președintelui României", care alcătuiesc, în întregul lor, o monumentală operă teoretică, profund originală, rezultat al unei analize pătrunzătoare, realiste, a proceselor sociale contemporane și al aplicării creatoare a adevărurilor generale la condițiile specifice ale României. Sînt prezentate, totodată, lucrările consacrate peste hotare personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, precum și numeroaselor traduceri din opera secretarului general al partidului, președintele Republicii, apărute în edituri din multe țări ale lumii, expresie a înaltei prețuiri de care se bucură pe plan internațional.

Sînt expuse lucrările științifice ale tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, apărute în țara noastră și în străinătate, lucrări care reprezintă un aport de seamă la creșterea prestigiului științei românești.

In această sală a expoziției se află, de asemenea, numeroase volume ce ilustrează, prin varietatea lor tematică, intensa activitate editorială din țara noastră.

La încheierea vizitei, tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu au adresat felicitări organizatorilor, participanților la expoziție, la întreaga desfășurare a actualei ediții a Festivalului național „Cîntarea României".

TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pagina 1)

transpună în faptă, creator, teza de excepțională însemnătate fundamentată de dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, a edificării socialismului cu poporul și pentru popor.

Folosim acest prilej festiv pentru a aduce, cu deosebit respect și aleasă prețuire, un fierbinte omagiu tovarășei Elena Ceaușescu, eminent militant în conducerea partidului și statului, savant de largă recunoaștere și apreciere internațională, pentru contribuția de cea mai mare însemnătate adusă la înfăptuirea hotărîrilor partidului, la ridicarea continuă a nivelului de viață și civilizație a întregului popor, pentru vasta și prestigioasa activitate dedicată dezvoltării științei, învățămîntului, artei și culturii românești.

In cei 45 de ani de viață liberă și demnă, dar mai cu seamă după marele forum comunist din iulie 1965, s-au creat aproape în întregime fondurile fixe existente astăzi în județul Timiș, care, prin munca înflăcărată, prin accentul pus pe organizarea superioară a producției și a muncii s-au materializat într-o producție marfă industrială a cărei valoare este în acest an de aproape 10 ori mai mare decît în anul 1965 și de peste 49 de ori mai mare ca în anul 1945.

Toate aceste uriașe împliniri se datoresc memorabilelor vizite de lucru efectuate de Dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, împreună cu mult stimata tovarășă Elena Ceaușescu, în județul nostru, indicațiile și orientările trasate cu aceste prilejuri constituind tot atîtea etape în dezvoltarea tuturor unităților economico-sociale din județ.

Cu deplină satisfacție și legitimă mîndrie patriotică, vă raportăm, mult stimate tovarășe secretar general, că în cinstea zilei de 23 August oamenii muncii din județul Timiș și-au onorat, așa cum se cuvine, angajamentul asumat, realizînd planul la producția marfă industrială pe cele opt luni ale anului și pe perioada parcursă din acest cincinal, realizînd o depășire, de peste 1 miliard lei, respectiv, 2,9 miliarde lei, pînă la sfîrșitul lunii august, creînd astfel premise pentru înfăptuirea, în cinstea Congresului al XIV-lea al partidului, a planului pe întregul an.

Așa cum ați indicat la recenta Plenară a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor, toate forțele din agricultură au fost mobilizate pentru înfăptuirea la înalte cote de calitate a obiectivelor noii revoluții agrare, producțiile record obținute în acest an la cereale reprezentînd expresia voinței comuniștilor, a tuturor lucrătorilor ogoarelor de a realiza, încă în acest an, așa cum cu înflăcărare ne-ați îndemnat, producții la nivelul prevederilor cuprinse în documentele programatice pentru Congresul al XIV-lea al partidului.

Mîndri de a fi contemporani cu timpul de neasemuite împliniri pe care îl trăim, și care poartă pecetea genialei Dumneavoastră personalități, exprimăm, și cu acest prilej, profunda adeziune a comuniștilor, oamenilor muncii, a tuturor locuitorilor județului Timiș la Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din iunie a.c. privind realegerea Dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, la Congresul al XIV-lea, în funcția supremă de secretar general al partidului, văzînd în aceasta chezășia trainică a împlinirii impresionantelor obiective prefigurate în documentele programatice pentru marele forum comunist din noiembrie, de ridicare a patriei pe noi și luminoase trepte de progres, civilizație și bunăstare.

Convinși fiind că omagiul cel mai fierbinte pe care vi-l putem aduce sînt faptele noastre de muncă, ne angajăm solemn să nu precupețim nici un efort, de a acționa cu cutezanță revoluționară și înalt patriotism pentru înfăptuirea neabătută a obiectivelor și sarcinilor ce ne revin din Programul și politica partidului și statului nostru, din istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale partidului, pentru aplicarea fermă în viață a tezelor, indicațiilor și orientărilor de inestimabilă valoare teoretică și practică cuprinse în magistralele Dumneavoastră expuneri și cuvîntări, pentru a întîmpina cu fapte deosebite de muncă marele forum comunist din noiembrie, contribuind astfel, cu noi și prestigioase succese, la opera de edificare socialistă și comunistă a scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România.

CTITORII ALE EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU

„NOUL NU VINE DE LA SINE. CI SE IMPUNE PRIN CUNOAȘTERE. CERCETARE“

Fiecare vizită de documentare la **întreprinderea de aparate electrice de măsurat** din Timișoara lasă, în primul rînd în mintea gazetarului sau a scriitorului o impresie care ar putea fi rezumată într-un singur cuvînt : **rigoare**. Rigoarea și propensiunea spre nou au devenit trăsături definitorii ale multora din specialiști de înaltă calificare care contribuie la realizarea unor importante produse purtînd marca „AEM“. În legătură cu dinamica înnoirilor, directorul întreprinderii, **dr. ing. Gheorghe Tîrpe**, remarca „Ținînd seama de o anumită dialectică trebuie să menționez că noul nu vine de la sine, nu se poate impune în lipsa cunoașterii, a cercetării, a studiului, unor preocupări profesionale temeinice sistematice. În munca noastră, noțiunea de nou acoperă mai multe aspecte practice. Intră aici, spre pildă, realizarea unui produs care nu există în țară, dar care este cerut, este necesar unor sectoare ale industriei. Un produs care, pînă la un anumit moment, se importa. Deosebim și un nou mai general multe lucruri pot fi făcute mai bine și mai ieftin, sau mai ieftin și la fel de bine. Mă refer la produse, tehnologii subansambluri, repere, prin a căror calitate și utilitate se însumează, în final rezultatele activității unei întreprinderi“.

Creație, prin excelență, a **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU**, întreprinderea de aparate electrice de măsurat se află într-un continuu proces de devenire privind dezvoltarea capacităților de producție, sporirea eficienței economice și competitivitatea produselor, atît în țară, cît și peste hotare. În acest proces de devenire, un rol hotărîtor l-au avut vizitele de lucru ale secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, împreună cu tovarășa academician doctor inginer **ELENA CEAUȘESCU**, în anii 1974, 1981, 1984 și 1988.

Există la I.A.E.M. și o rigoare a utilizării inteligenței tehnice, astfel ca în geografia invențiilor și inovațiilor, atît în județ, cît și pe plan național, oamenii muncii, specialiștii de aici au, mereu, un cuvînt de spus. Un cuvînt care s-a materializat și se materializează într-o largă gamă de produse și tehnologii noi. Dezvoltarea fabricii (creată în anul 1972 pentru satisfacerea necesităților economiei naționale cu aparatură metrologică și pentru creșterea exportului în acest profil) este strîns legată și de colaborarea cu Institutul politehnic „Traian Vuia“, cu specialiștii din cadrul Universității din Timișoara, cu alte institute de cercetare și învățămînt superior din țară. Această colaborare a dus la asimilarea unor produse și tehnologii avansate, la deschiderea unor direcții noi de activitate precum : module de dirijare în infraroșu traductoare de mărimi electrice în semnal unificat, convertoare putere-frecvență, aparate indicatoare de bord pentru aeronave, aparate pe bază de fluide magnetice și altele.

Preocuparea și deschiderea permanentă spre nou a avut consecințe benefice în efortul de afirmare a mărcii „AEM“ în mai multe țări ale lumii, din Europa și pînă în America de Sud. Și nu este vorba doar de contracte sporadice „de încercare“, ci de o continuitate a relației beneficiarilor străini, edificatoare și onorantă pentru noi.

Chiar dacă limbajul tehnic nu este accesibil decît într-o anumită măsură nespecialiștilor, nu putem să nu amintim cîteva din tehnologiile avansate, care constituie, în prezent, una dintre cărțile de vizită ale întreprinderii :

● O realizare recentă a specialiștilor de la I.A.E.M., impusă de cerințele exportului, este **Tehnologia de etalonare, verificare a contoarelor mono și trifazate cu afișare digitală a erorii și tipărirea buletinului de verificare și a curbei de erori pe imprimantă**. Această nouă tehnologie permite verificarea simultană, cu un singur sistem, a 100 de contoare, tipărirea buletinului metrologic, analiza globală a calității contoarelor și o creștere însemnată a productivității muncii.

● **Tehnologia de creștere a monocristalelor din safir cu profil predeterminat.** În colaborare cu fizicienii de la Universitatea timișoreană, aplicînd rapid în producție rezultatele cercetării, au fost realizate 10 instalații industriale, care permit obținerea unor importante efecte economice și calitative într-un domeniu în care, nu demult, se cumpărau licențe din străinătate.

● **Tehnologie de trasare a desenelor de circuite imprimate și cadrane pe ploter.** Un caz particular de aplicație tehnologică a tehnicii de calcul electronic. Asigură o mare precizie și permite realizarea unor desene complexe, ce nu pot fi realizate cu metode clasice de desen tehnic.

● **Tehnologie și stand de verificare a aparatelor electrice de măsurat la accelerație centrifugă.** Se folosește o cameră de luat vederi cu ajutorul căreia se poate urmări, pe monitor, comportamentul (erorile) aparatului în timpul testării. Se utilizează pentru încercările de tip ale tuturor aparatelor electrice și pentru verificarea aparatelor de bord pentru aeronave.

Ar fi multe de spus despre această citadelă a industriei românești de vîrf. Despre disponibilitățile ei tehnologice. Despre perspectivele ei de viitor. Căci, acolo unde există rigoare și propensiune spre nou, rezultatele de excepție nu întîrzie să se arate.

Iosif COSTINAȘ

ÎNTEMEIEREA OMULUI

1. ÎNCEPEA O NOUĂ VIAȚĂ...

Cînd ne-am mutat în Calea Șagului, prin anii '66, eram o mînă de oameni, în cele două blocuri cu scările și tencuiala exterioară, încă neterminate. Eram ca într-un mic sat în care fiecare se ajută pentru a-și întemeia rostul, pentru a se așeza și a dăinui. Cele două blocuri, ca un nucleu, pentru uriașul complex de locuințe, ce se vor construi : Calea Șagului Est și Vest.

Eram tineri, prea tineri și plini de entuziasm, atunci, la început de drum — puteam spune că ne născusem odată cu șantierul, trăiam viața participînd afectiv, zi de zi, la înălțarea nu numai a unor, pur și simplu, spații de locuit, ci, mai ales, și în paralel, la jalonarea propriilor noastre destine umane ce-și găseau, în ritmul înălțării acelui cartier, un semn propriu de-a se orîndui, o matrice pentru viitoarele amintiri. Un cartier tînăr nu are amintiri, ele trebuie agonisite. Prea tineri noi înșine pentru amintiri — ni le-am făurit din mers. Tramvaiul 7, ce se putea lua din mers, casele răzlețe, mai curînd rurale, bariera de peste calea ferată, la care puteai aștepta ore întregi, noroaiele, toamna, micii grădinari, lacurile răzlețe ce infestau locul — și, deodată, nașterea șantierului, ritmul intens de construcție răspunzînd necesității, foamei de locuințe, în paralel cu industrializarea intensă a orașului.

2. PUBLICAM PRIMELE CĂRȚI...

Nu știu cum s-a făcut, dar printre primii locuitori ai cartierului au fost artiștii : ai condeiului, ai penelului, ai scenei. Foarte tînărul — pe atunci, Al. Deal, Aurel Turcuș, Cornel Ungureanu, Damian Ureche, Aurel Gheorghe Ardelean, Laurențiu Cerneț, actorul Ștefan Mărij, Miron Nețea, balerinul Ion Gîrba, scenograful Grișa Gorduz, instrumentiști de la Operă și Filarmonică, dispuși, topografic, pe linia imaginară a unui patrulater cu latura nu mai mare de o sută de metri (Ion Arieșanu deschisese, ca să spun așa, cu cîțiva ani înainte, gustul pentru viețuirea în această zonă !) — martori și viitori cronicari ai unor transformări uluitoare în timpul concentrat la două decenii, un oraș — Calea Șagului Est și Vest.

Trebuie să mai adaug că, în apropierea necesarului, trainicului și modernului pod de peste calea ferată se construiește — veniți să vedeți ! — un nou cartier, Steaua I și II, cum a fost denumit, pentru 20 000 de locuitori, un cartier mai curînd de vile, după cît de elegant a fost conceput și realizat microraionul în care vor locui oamenii muncii de pe această platformă industrială.

3. IATĂ, A SOSIT TRAMVAIUL !

Circulăm, zilnic, cu tramvaiul. Urcăm cu plăcere în elegantele vagoane, produse la Fabrica de tramvaie Timișoara. Unde este situată această fabrică ? În cartierul nostru, în Cartierul de Vest. Reprezintă, acest fapt, o mîndrie pentru locuitorii de aici ? Desigur, ca între vecinii harnici, ingenioși și productivi, care-și respectă, reciproc, munca. Fabrica de tramvaie, deci, ctitorie a **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU**.

4. DE LA PRAFUL DE ȘLEFUIT LA... PRELUCRAREA MASELOR PLASTICE

Pe la mijlocul anilor '60, actuala „Dermatina“ abia trecuse de la producerea de materiale abrazive (se chema, de altfel, Fabrica de abrazive, — nisipuri, materiale de șlefuit) la — ce credeți ? — prelucrarea maselor plastice ! Profilul întreprinderii, noul profil, era ca o naștere — căci, ce legătură poate exista între produsele de dinainte și prelucrarea latex-ului natural, unica întreprindere din țară, de altfel, care lucrează cu latex natural. De la fabrica din trecut — de fapt, un atelier mai mare — la moderna întreprindere de azi, care produce încălțăminte injectată, bunuri de consum din cauciuc, adezivi, fire elastice, articole sanitare, articole de protecția muncii și de sport, produse tehnice, covoare, piele artificială, elemente de construcție și industriale, cu o producție care a crescut din 1965 și pînă astăzi, 1989, de 14 ori ! Fără îndoială, Dermatina s-a născut în această Epocă de aur.

5. DE LA CUPTOARELE DE CĂRĂMIDĂ LA PREFABRICATELE DIN BETON

Alături de „Dermatina“ se găsește „Întreprinderea de materiale de construcții Timișoara“, cunoscută sub marca de „Extraceram“. Citez, din monografia întreprinderii, o parte din cuvîntul cald al alcătuitorului ei : **„M-am gîndit de multe ori că frămîntările, căutările, succesele mici sau mari, sau, cu totul deosebite, toate luate împreună au contribuit substanțial la dezvoltarea întreprinderii noastre, dezvoltare impetuoasă, în special în ultimii 20 ani și la care aportul decisiv l-au dat oamenii noștri de bază, care, în marea lor majoritate, lucrează la noi de zeci de ani, oameni care iubesc întreprinderea...“.** În adevăr, fluctuația personalului este foarte redusă aici, ceea ce presupune un colectiv unit, o deosebită emulație în muncă ; o mică familie alături de marea familie a constructorilor cărora le livrează prefabricate din beton, blocuri ceramice, nisipuri cuarțoase pentru turnătorii, cahle de teracotă, flux ceramic pentru suduri. Semnificativ rămîne și faptul că directorul acestei întreprinderi, tovarășul Tiberiu Serafin, și secretarul Comitetului de Partid, tovarășul Secară Ion au bună cunoaștere a muncii de partid, a muncii de producție, seriozitate și spirit novator la nivelul conducerii și al întregului colectiv. De altfel, întreprinderea este distinsă de trei ori cu „Ordinul Muncii“, cu titlul de fruntași pe ramură și pe țară.

6. O CTITORIE PE MĂSURA ACESTUI TIMP : CENTRALA ELECTRICĂ DE TERMOFICARE TIMIȘOARA SUD

La intrarea în oraș, pe partea dreaptă, ca o emblemă parcă, a acestui timp flămînd de energie, constructorii au ridicat un gigant energetic care este **Centrala Electrică de Termoficare Timișoara Sud.** Pentru cunoaștere, pentru ceea ce reprezintă această unitate, vom da cîteva detalii în stare să ne reprezinte, în minte, măcar parțial, grandoarea, necesitatea și însemnătatea deosebită, pentru oraș și economia națională, a acestui obiectiv. Centrala se compune din două părți : Centrala termică (două cazane de apă fierbinte de 100 t/h și trei cazane de abur tehnologic) și partea energetică (compusă din două grupuri de 120/150 MW) fiecare, parțial, în funcțiune.

Ce înseamnă, ce reprezintă, practic, cum se traduc aceste date ? Iată : Centrala Electrică de Termoficare Timișoara Sud, preia 70% din sarcina de termoficare a orașului și asigura aburul necesar la COMTIM. Lucrările continuă în ritm alert și, semnificativ pentru hărnicia cu care se muncește (Trust antrepriză energo-construcție și energo-montaj București) este faptul că, în cinstea măreței sărbători de la 23 August, constructorii raportează darea în funcțiune a unei noi capacități, Cazan abur nr. 2, cu o capacitate de 100 t/h, a patra capacitate și penultima din etapa termică.

Ctitorii ale **Epocii Nicolae Ceaușescu**, ctitorii ale unor vremuri eroice, ale timpului pe care-l trăim, mărturii pentru viitor.

Ion Dumitru TEODORESCU

LOVRIN LA ORA SUCCESELOR

Oceanul cîmpiei este cu adevărat impunător în această zonă a județului Timiș. Baza acestui grînar o constituie, desigur, deosebita calitate a pămîntului, la care s-au adăugat, prin vremi, acțiuni de canalizări, desecări de mlaștini, care nu numai că au redat unei agriculturi, devenită scop în sine, terenuri întinse, dar au contribuit la protejarea pămîntului contra inundațiilor, prin existența unor diguri de sute de kilometri, realizate de populația majoritară românească. S-au dezvoltat localități rurale de dimensiuni neobișnuite, ca Lovrin, Teremia, Gottlob, Tomnatic, Biled și multe altele, atestînd interesul populației pentru ocupația de agricultor. Trebuie însă spus că incomparabil este trecutul cu prezentul socialist, cu temeiurile raționale ale Noii revoluții agrare contemporane. Au existat, desigur, preocupări în vederea ameliorării soiurilor de plante și în trecutul mai îndepărtat; nu se pot omite preocupările unor oameni de a realiza, într-un mod elementar, selecții naturale. E vorba de o premieră bănățeană, la Cenad nu departe de Lovrin, deci, încercarea de a obține grîu mai bun prin adunarea celor mai reușite spice și reînsămînțarea lor. După ani și ani de repetare a procedeului, rezultatele au fost bune. Și în acest fel s-a constituit întîia cercetare științifică din țară în domeniul agriculturii pe teritoriul județului nostru. Ulterior, sediul acestei cercetări s-a mutat la Lovrin, unde a început cu adevărat o nouă etapă a procesului de elaborare de soiuri și hibrizi.

Stațiunea de cercetări agricole din L o v r i n se află într-o clădire părînd mai degrabă modestă, din exterior. Prezentul ei incomparabil însă se află în fiecare încăpere.

în care nu lipsește spațiul expozițional dedicat etapelor din evoluția acestei esențiale întreprinderi, cît mai ales spațiile unde se exercită propriu-zisa activitate de cercetare, bazată pe cele mai moderne principii, de nivel mondial. În împrejurimi, parcelele, solele, exemplar aliniate și organizate, reprezintă experimentul propriu-zis. Pentru mine aceste mirifice „spații verzi" reprezentau întotdeauna frumusețe și desăvîrșire, niște parcele ale „anticipării", un fel de viitor apropiat. Secretarul general al partidului a atras în repetate rînduri atenția cercetătorilor că aceste recorduri de pe parcelele experimentale trebuie să se generalizeze în cel mai scurt timp și pe celelalte întinderi ale ogoarelor noastre. Desigur, acest lucru nu e simplu, deoarece timpul se cere comprimat adesea în procesul de perfecționare a florei, aici omul trebuind să intervină eficient și cu probitate profesională. Ciclul naturii părea odinioară dat pentru totdeauna.

Grija partidului și statului nostru, a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** personal, a impulsionat și la Lovrin activitatea oamenilor îmbrăcați în alb, studiind retortele, eprubetele, ori mîngîind flora foșnitoare a loturilor experimentale. Lovrin înseamnă un front al agriculturii intensive, unde se desfășoară o luptă în vederea scurtării timpului în care se pot perfecționa soiurile și hibrizii necesari unei agriculturi de frunte. După cîte am aflat chiar de la Titus Suba, directorul acestei stațiuni, materialul uman este absolut esențial în acest proces complex de elaborare, de creație a recoltelor bogate. Calitatea deosebită a oamenilor stațiunii din Lovrin, seriozitatea și continuitatea preocupărilor, utilizarea rațională a bazei materiale și cîte altele au condus la succese remarcabile. Un număr relativ restrîns al acestui admirabil colectiv are un procent mai mare de realizări concrete, cu valoare de generalizare pe ogoarele țării, decît alte colective, cu un număr mai mare de specialiști. Lovrin este ca o lentilă de dimensiuni reduse, dar cu un focar mai puternic de concentrare a luminii. Lovrin este un exemplu de muncă pasionată, devotament și patriotism. Repetatele vizite ale tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, împreună cu tovarășa **ELENA CEAUȘESCU**, relevă interesul de care se bucură acești cercetători pe plan național, prestigiul stațiunii și, în genere, cel al lucrătorilor agricoli de pe aceste meleaguri. În septembrie, anul trecut, președintele țării i-a vizitat pe lucrătorii de aici, cerînd intensificarea activității în direcția realizării de noi soiuri și hibrizi timpurii, cu o perioadă de vegetație mai redusă, dar cu productivitate ridicată.

Statul oferă stațiunii condiții de lucru absolut incomparabile cu cele din trecutul activității empirice. Lovrin a emis soiuri și hibrizi de cereale, plante tehnice, semințe cu valoare biologică ridicată. Au fost realizate, datorită acestor semințe, peste 8 000 kg de grîu la hectar, circa 6—7 000 kg ovăz, apoi producții ridicate de porumb sau cînepă. Soiurile de grîu Lovrin 32, 34, 41, hibrizii simpli de porumb Lovrin 400 și 390 au fost generalizate în întreaga țară, aflîndu-se în cultură, anual, pe un milion de hectare. Sînt cifre pe care și nespecialiștii le pot percepe cu satisfacție și mîndrie. Căci există aici, la Lovrin, un sentiment de mîndrie pentru felul în care oamenii au știut să se facă eficienți în cadrul Noii revoluții agrare a acestei epoci, cerințelor exprimate de către conducerea de partid, de către tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**: scurtarea perioadei de elaborare a soiurilor și hibrizilor care să fie în concordanță cu cerințele producției. Pas cu pas, se acumulează o experiență, fără riscul ca datele acestea să se piardă. În domeniul cercetării științifice aplicative agricole nu există campanie, ci „foc continuu", tocmai pentru ca acele frumoase sole să poată ieși din perimetrul stațiunii în cel mai scurt timp și să se generalizeze. De ultimă oră: aflăm că pentru etapa următoare au fost înaintate spre verificare o serie de alte creații, în domeniul cerealelor păioase, ca grîul de toamnă și ovăzul de toamnă, cu însușiri de calitate, rezistență la boli și productivitate ridicată, acțiune ce se desfășoară în chiar aceste zile fierbinți de august. Agricultura se face cu oamenii și de felul în care lucrează aceștia „la fața locului" depinde și viabilitatea rezultatelor la care s-a ajuns prin cercetare. De aceea, una din misiunile cadrelor stațiunii este și urmărirea felului în care se comportă semințele și în alte locuri ori condiții decît cele ale parcelelor din Lovrin.

Lucian BURERIU

În istoria multimilenară a patriei noastre au fost nenumărate momente istorice „de cumpănă" — cînd poporul român s-a ridicat la luptă într-o impresionantă unitate, pentru a-și apăra libertatea, integritatea vetrei, dreptul sacru de a-și hotărî singur destinele. De altfel așa cum recent sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** „**întreaga istorie a patriei noastre este rezultatul luptelor grele, cu arma în mînă, împotriva dominației străine, pentru progres, libertate și independență, duse de masele populare, de întregul popor, adevăratul făuritor al națiunii noastre, al progresului economico-social**". Indiferent de vitregia împrejurărilor istorice, de numărul și înzestrarea tehnică a adversarilor poporul român s-a angajat fără șovăire în lupta de apărare, acționînd unit, sub conducerea celor mai înaintate forțe sociale și politice ale societății, pentru salvgardarea libertății sale. Scoțînd în evidență puternicele legături ale măreţului eveniment istoric din August 1944 cu trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat al poporului român, cu întreaga sa istorie, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** releva că „**actul de la 23 August nu a căzut din cer, el a fost rezultatul luptelor îndelungate ale poporului român, al faptului că partidul comunist în alianță cu celelalte forțe revoluționare și patriotice s-a aflat tot timpul în fruntea luptei de apărare a intereselor vitale ale întregii națiuni**".

din August 1944 asupra desfășurării ulterioare a războiului a fost un fapt unic în istorie; niciodată un singur eveniment nu a provocat într-un timp atît de scurt pierderea unor teritorii atît de întinse și a unor efective atît de numeroase, ca acelea suferite de Germania nazistă în Europa de sud-est, ca urmare a luptei poporului român. Desprinzînd acest aspect esențial al importanței revoluției din august și al intrării României în război împotriva Germaniei naziste, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** releva: „**Prin întoarcerea armelor și angajarea României, cu întregul ei potențial, alături de Uniunea Sovietică și aliați, în războiul antifascist, s-a dat o puternică lovitură planurilor strategice ale Germaniei hitleriste. Aceasta a dus la prăbușirea întregului front din sud, a deschis calea înaintării rapide a trupelor sovietice, a accelerat zdrobirea dispozitivului militar al Germaniei în această parte a Europei. Așa cum menționa presa Uniunii Sovietice și a țărilor aliate, acțiunea insurecțională a României, intrarea ei în luptă împotriva Germaniei hitleriste au avut repercusiuni uriașe asupra cursului războiului**". Poporul român s-a angajat cu întreaga armată, cu toate forțele sale materiale și umane alături de armata sovietică, de întreaga coaliție antifascistă, în războiul antihitlerist, pînă la înfrîngerea definitivă a Germaniei naziste.

Semnificația actului istoric de la 23 August 1944

Revoluția din August venea din adîncuri de vreme, dînd și mai limpede contur unor bogate și îndelungate tradiții de luptă pentru dreptate și libertate, pentru independență și unitate națională, pentru progres și pace, integrîndu-se firesc întregii noastre istorii pe care o încunună, conferindu-i o nouă strălucire printr-un măreț act de demnitate și energie națională. Valorificînd plenar marile lecții ale istoriei, în acele momente de răscruce pentru destinele României, P.C.R. s-a dovedit a fi la înălțimea misiunii sale obiective de a fi exponentul sentimentului și năzuințelor întregului popor român, al intereselor fundamentale ale statului și națiunii, militînd și conducînd cu fermitate și răspundere istorică lupta de eliberare a întregului popor. „**Este marele merit al P.C.R.**, arăta secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — că s-a aflat în acele grele împrejurări în fruntea luptei pentru apărarea intereselor vitale ale poporului, a integrității naționale**". Prin realizarea Frontului Unic Național de luptă al întregului popor, partidul comunist s-a înscris firesc pe făgașul celor mai strălucite tradiții naționale, a probat în chip elocvent legăturile sale adînci cu trecutul de luptă revoluționară, s-a impus ca cel mai fidel exponent al intereselor supreme ale României.

În vara lui 1944 — cînd, așa cum anticipa un document comunist „**Timpul vorbelor a trecut. Acum a sosit momentul faptelor**" — poporul român s-a ridicat la luptă ca un singur om, realizînd o performanță unică în analele războiului: întoarcerea armelor de către întreaga armată română împotriva Germaniei naziste, angajarea întregului popor cu toate forțele în lupta contra fascismului, pentru asigurarea prezentului și viitorului României. Fapt inedit în practica revoluționară mondială, în lupta de eliberare împotriva ocupanților, un popor întreg a format o unitate de granit, fără scindările evidențiate în împrejurări similare din alte țări, August 1944 reprezentînd astfel o contribuție românească originală în teoria și practica mișcării de eliberare națională, un exemplu în lupta altor popoare pentru independență și suveranitate națională pentru construirea unei orînduiri noi, echitabile.

Unitatea de voință și acțiune a poporului român din vara lui 1944 vorbea mai grăitor decît orice altceva despre adevărata stare de spirit a națiunii, despre ura adîncă pe care o nutrea față de statele fasciste, prin presiunile cărora fusese smuls din trupul țării străvechiul pămînt românesc al Transilvaniei de nord-vest și făcut „cadou" Ungariei hortiste. Capacitatea Partidului Comunist de a dirija concret energiile revoluționare ale națiunii române, de a fixa obiectivele esențiale ale luptei sale, a făcut ca, din mișcarea antifascistă a poporului român, să se dezvolte nemijlocit revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă. În condițiile în care mișcarea de rezistență a poporului român atinsese apogeul, situația revoluționară din țară se maturizase deplin, pregătirile politico-militare au fost desăvîrșite în cel mai mic amănunt P.C.R. a hotărît declanșarea măreței epopei a insurecției armate, căreia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** îi conferă adevăratul rol istoric și adevărata semnificație ca început al revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, ceea ce pune în evidență legătura între lupta de eliberare națională cu lupta clasei muncitoare pentru revoluția socială.

Se realizează în felul acesta o unitate dialectică între faptele petrecute într-un timp îndelungat și lupta clasei muncitoare pentru victoria orînduirii socialiste în România, într-un proces istoric unitar. Scoțînd în evidență aceste interdependențe, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta că: „**...prin răsturnarea dictaturii, România a intrat într-o nouă perioadă a istoriei sale, lupta antifascistă și de eliberare națională s-a dezvoltat rapid (...) într-o mișcare socială de amploare cum nu a mai cunoscut istoria țării și care a deschis calea celor mai profunde schimbări revoluționare, înfăptuirii idealurilor de libertate și dreptate socială și națională ale poporului român**". 23 August 1944 nu a fost numai un început de ev nou în istoria națională, ci a constituit, prin consecințele sale strategico-politice, unul din evenimentele de însemnătate decisivă ale celui de-al doilea război mondial. Impactul revoluției române

Revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 a marcat începutul unei noi ere în istoria patriei, a împlinirii idealurilor de dreptate socială și națională, pentru care au luptat numeroase generații de înaintași, a cuceririi depline a independenței naționale a României, a dreptului sacru al poporului român de a fi stăpîn în propria țară. Referindu-se la drumul parcurs de țara noastră pe calea dezvoltării economice și sociale, secretarul general al partidului releva că sute de ani România a fost sub dominația imperiilor străine. „**Nici după cucerirea independenței, din 1877, România n-a avut o adevărată independență, datorită monopolurilor și a diferitelor societăți străine ce stăpîneau cea mai mare parte a bogățiilor țării, România rămînînd în continuare o țară slab dezvoltată**". De aceea „**...este necesar să subliniem** — spunea tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Plenara C.C. al P.C.R. din iulie a.c. — **rolul hotărîtor al revoluției de eliberare socială și națională din 1944, care a lichidat pentru totdeauna dominația imperialistă, a deschis calea spre adevărata independență, creînd condițiile ca poporul să poată să-și făurească viitorul așa cum își dorește, fără nici un amestec din afară**".

Independența națională, cucerită la 23 August, și-a găsit în anii socialismului realizarea desăvîrșită. Politica P.C.R. de a situa în centrul activității sale, îndeosebi după Congresul al IX-lea, apărarea și consolidarea suveranității și unității naționale, pentru făurirea și perfecționarea continuă a noii orînduiri, marea capacitate și deplina adeziune a poporului român la cauza dezvoltării libere și independente a patriei au creat condițiile pentru obținerea istoricei realizări a României socialiste: lichidarea completă, la sfîrșitul lunii martie 1989, a tuturor datoriilor sale externe. Astfel, așa cum subliniază președintele țării „**pentru prima dată în istoria sa îndelungată, România nu mai are nici o datorie externă, nu mai plătește tribut nimănui și este cu adevărat independentă — și economic și politic**".

Prin obiectivele și înfăptuirile sale, evenimentul crucial din August 1944 a inaugurat o etapă nouă, în cursul căreia societatea românească a cunoscut transformări profunde în structurile ei fundamentale, trecînd de la orînduirea capitalistă la cea socialistă. Sintetizînd în mod magistral uriașele implicații ale revoluției din august, pentru dezvoltarea viitoare a patriei, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** releva că aceasta „**...a deschis calea înfăptuirii revoluției democratice, a revoluției socialiste și trecerii la construirea socialismului, a asigurat condițiile necesare marilor transformări revoluționare**". Într-o perioadă scurtă România a parcurs mai multe etape istorice în dezvoltarea economico-socială, de la orînduirea burgheză la societatea socialistă multilateral dezvoltată, țara transformîndu-se dintr-un stat agrar-industrial slab dezvoltat, într-o țară industrial-agrară în plin progres, în toate domeniile — cu o industrie modernă și cu o agricultură avansată.

Pe drumul deschis de revoluția din August 1944, Congresul al IX-lea — cînd în fruntea P.C.R. a fost ales marele fiu al neamului, eroul comunist al națiunii române moderne, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — s-a înscris cu litere de aur în istoria patriei, el fiind momentul de cotitură radicală care a marcat începutul unei noi epoci revoluționare în activitatea partidului, în opera de făurire a socialismului.

Dar, așa cum sublinia cu toată tăria ctitorul marii istorii a României socialiste, cel care a legat întotdeauna prezentul, operele grandioase ale epocii sale, cu prețioasa moștenire a trecutului: „**Congresul al IX-lea nu ar fi fost posibil fără înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, fără celelalte congrese ale partidului, fără lupta îndelungată, de veacuri, a înaintașilor noștri pentru formarea poporului, a națiunii, a statului național român**".

Întreaga noastră istorie, viitorul luminos al României dobîndesc, prin prisma semnificațiilor multiple ale măreţului act de la 23 August, înțelesul fundamental că poporul român a avut, are și va avea un ideal suprem, pentru împlinirea căruia, asemenea atîtor generații de înaintași, nu-și va precupeți eforturile: independența și unitatea patriei.

Tatiana BADESCU

Revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944

Rezultat al consensului naţional de luptă a poporului român pentru libertate, independenţă naţională şi progres social

În August 1944, poporul român a realizat o cotitură fundamentală a istoriei sale moderne şi contemporane, deoarece în confruntarea deosebit de dură cu Germania nazistă, el s-a avîntat în lupta pentru împlinirea dezideratelor naţionale : salvarea ţării, recîştigarea independenţei depline şi restabilirea integrităţii teritoriale, prin redobîndirea nord-vestului patriei. Onoarea şi demnitatea poporului român au fost grav afectate mai ales de prezenţa trupelor naziste, de jefuirea fără scrupule a bogăţiilor solului şi subsolului românesc. Împingerea ţării în război, alături de puterile Axei, a făcut să se cristalizeze, încă din anul 1941, o nouă distribuire de forţe pe eşichierul scenei politice româneşti. Acesta a fost un proces istoric sinuos, nu lipsit de contradicţii, dar care finalmente s-a soldat cu izolarea completă a regimului de dictatură antonesciană. Şi istoria anilor 1940—1944, ca de altfel şi a altor perioade marcate de însemnul fundamental al intereselor naţionale, pune în evidenţă cu tărie forţa de coeziune a potenţelor de care dispune un popor, înrîurirea capacităţii sale de acţiune pe acel făgaş care conduce către apărarea cu succes a acestor interese.

Pe un asemenea fundal social-politic, al anilor 1940—1944 pe solul istoric al României s-a dezvoltat o amplă rezistenţă antifascistă şi antiimperialistă, în care s-au angajat clasa muncitoare, forţa socială cea mai hotărît antinazistă, ţărănimea, intelectualitatea în marea ei majoritate şi numeroase alte pături sociale, inclusiv cercuri ale partidelor burgheze. Sufletul viu, forţa cu adevărat catalizatoare a procesului istoric de unire într-un front patriotic a tuturor forţelor antifasciste a fost fără îndoială Partidul Comunist Român. Partidul comuniştilor s-a dovedit a fi singura forţă politică a României acelor ani, capabilă a înţelege în profunzime nu numai situaţia istorică concretă în care fusese plasat poporul român de factori interni şi externi ostili adevăratelor sale interese, dar şi sensul real al evoluţiei sale, precum şi calea ieşirii către limanul libertăţii sociale şi naţionale. Analizînd retrospectiv locul şi rolul Partidului Comunist în derularea proceselor istorice premergătoare insurecţiei, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, el însuşi unul din făuritorii politicii de alianţe promovate de comunişti în anii ilegalităţii, subliniază cu deplin temei că : **„Partidul nostru a pornit de la faptul că răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, ieşirea din războiul antisovietic şi participarea la lupta împotriva Germaniei fasciste constituiau o necesitate istorico-naţională, iar realizarea acestor obiective impunea colaborarea cu toţi acei care erau gata, într-o formă sau alta, să ia parte la această mare bătălie"**.

Transpunînd în fapt o asemenea linie politică şi strategică, partidul comunist a devenit un adevărat catalizator al voinţei şi intereselor fundamentale ale poporului român, a orientat lupta acestuia pentru libertate şi independenţă pe făgaşul insurecţiei antifasciste. Un rol deosebit în mobilizarea acestor forţe în eliberarea patriei l-a avut făurirea, în toamna anului 1943, a Frontului Patriotic Antihitlerist. În aprilie 1944, între Partidul Comunist Român şi Partidul Social Democrat s-a ajuns la înţelegerea pentru realizarea Frontului Unic Muncitoresc.

În aceste împrejurări, folosind condiţiile favorabile create de ofensiva armatelor sovietice partidul comunist, împreună cu celelalte forţe democratice şi patriotice, a declanşat revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă în ziua de 23 August 1944. Conducătorii guvernului de dictatură militară au fost arestaţi, puterea politică în stat a fost preluată de un guvern în care participau reprezentanţi ai Blocului Naţional Democrat. România a ieşit din războiul hitlerist, întreaga armată a întors armele împotriva Germaniei naziste. Începînd de la 23 August 1944, România şi-a pus toate resursele materiale şi umane, întregul potenţial economic şi militar în slujba luptei contra Germaniei hitleriste. Însufleţită de un fierbinte patriotism, armata română a săvîrşit fapte de eroism legendar în lupta pentru desăvîrşirea eliberării teritoriului naţional ca şi în bătăliile pentru eliberarea Ungariei şi Cehoslovaciei de sub dominaţia nazistă.

Piatră de hotar în istorie, început de eră în destinele poporului român, victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944 se înscrie ca un moment de răscruce în şirul evenimentelor determinante ale devenirii societăţii româneşti moderne şi contemporane. Ceea ce 23 August 1944 a conturat ca perspectivă a devenit în anii ce au urmat, prin strategia partidului comunist, aflat la cîrma procesului revoluţionar, o bază materială şi un conţinut nou ale puterii suverane a poporului, ale independenţei şi suveranităţii naţionale, ale politicii externe a statului nostru. Începînd cu această dată memorabilă, mulţimile muncitoare au intrat impetuos în arena vieţii politice, trecînd, sub conducerea partidului comunist, la realizarea unor profunde transformări şi înnoiri economico-sociale, la înfăptuirea unei politici de deplină egalitate în drepturi pentru toţi fiii patriei, fără deosebire de naţionalitate, la făurirea unei vieţi noi, eliberată de exploatare şi asuprire.

Cucerirea întregii puteri politice şi economice de către clasa muncitoare şi aliaţii ei, dezvoltarea în ritm rapid a economiei naţionale au creat condiţiile consolidării continue a independenţei şi suveranităţii naţionale.

Perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, din vara anului 1965, de cînd la conducerea partidului a fost ales tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, a determinat prefaceri profunde în toate domeniile vieţii economice, politice şi sociale, progrese deosebit de mari în dezvoltarea României pe calea socialismului, fiind cea mai fertilă în realizări înnoitoare din întreaga noastră istorie. Ea ilustrează forţa şi superioritatea socialismului în dezvoltarea economică susţinută a patriei, ridicarea nivelului material şi cultural al poporului român, adîncirea procesului de omogenizare socială, politico-morală a societăţii, înflorirea plenară a naţiunii române şi afirmarea amplă, fără precedent a României socialiste pe plan mondial ca stat liber şi independent.

Olimpiu MATICHESCU

AUGUST 1944 — AUGUST 1989

Trepte ale dezvoltării economiei româneşti

Aşa cum se subliniază în **Programul Directivă al Congresului al XIV-lea** al Partidului Comunist Român, în perioada care a trecut de la 23 August 1944 „România s-a transformat dintr-o ţară slab dezvoltată într-o ţară industrial-agrară în plină dezvoltare, pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane în general, cu un nivel de bunăstare tot mai ridicat pentru întregul popor. Producţia industrială este în acest an de 135 de ori mai mare decît în 1945, creşterea obţinută după 1965 fiind de 120 de ori. Producţia agricolă s-a mărit de circa 10 ori, din care de peste 6 ori după 1965. Volumul comerţului exterior a crescut de 45 de ori faţă de anul 1950. Venitul naţional depăşeşte de 40 de ori nivelul din 1945, un spor de 33 de ori revenind perioadei de după Congresul al IX-lea. Fondul de consum a sporit, comparativ cu anul 1950, de peste 18 ori. A fost realizat un larg sistem democratic de participare nemijlocită a întregului popor la conducerea societăţii, la făurirea conştientă a propriului viitor socialist şi comunist".

Partidul Comunist Român, unind toate forţele democratice şi progresiste, a organizat şi a înfăptuit revoluţia de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă de la 23 August 1944, care a pus capăt dominaţiei imperialiste şi a deschis calea marilor transformări revoluţionare. Începea astfel **prima etapă** a procesului revoluţionar din ţara noastră, etapă cu conţinut burghezo-democratic, deoarece, sub aspect social, în anul 1945, România se prezenta ca un stat cu orînduire burghezo-moşierească, iar din punct de vedere economic era o ţară slab dezvoltată, fapt ce şi-a pus amprenta şi asupra conţinutului etapelor ulterioare.

Anul 1948 a marcat trecerea la înfăptuirea revoluţiei socialiste în România, prima etapă de organizare pe baze socialiste a economiei, respectiv, **a doua etapă** a întregului proces revoluţionar, cuprinzînd o perioadă de 18 ani, pînă în anul 1965. În această etapă, au fost lichidate cu desăvîrşire orînduirea capitalistă, exploatarea omului de către om, făurindu-se **economia socialistă unitară**, pe baza proprietăţii socialiste. În acelaşi timp, s-a trecut la dezvoltarea pe baze noi a învăţămîntului, ştiinţei şi culturii ; s-au depus însemnate eforturi pentru plata despăgubirilor de război şi s-a dus o intensă luptă împotriva forţelor reacţionare, a sabotajului fostelor clase răsturnate de la putere, a acţiunii cercurilor imperialiste împotriva ţării noastre. Deşi în 1965 se încheiase, în linii generale, organizarea pe baze socialiste a societăţii noastre, România continua să fie o ţară în curs de dezvoltare, în grupa de jos a acestei categorii de ţări.

Din anul 1965 a început a doua etapă a construcţiei socialiste, şi, deci, **a treia etapă** a întregului proces revoluţionar, care a durat trei cincinale 1965—1980, în cursul căreia, pe baza orientărilor Congresului al IX-lea al partidului s-a creat o puternică industrie socialistă, axată pe cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, s-au dezvoltat în mod susţinut celelalte ramuri de activitate, s-a consolidat sectorul socialist în agricultură, o atenţie deosebită acordîndu-se cercetării ştiinţifice, perfecţionării învăţămîntului, activităţii culturale şi politico-educative. În această etapă, **România a devenit o ţară industrial-agrară** în plină dezvoltare.

La începutul acestui deceniu, odată cu trecerea la cel de-al 7-lea şi al 8-lea cincinal, România a intrat într-o nouă etapă a dezvoltării sale economico-sociale — **etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi creării condiţiilor de trecere treptată la comunism**. Este, aşadar, a treia etapă a construcţiei socialiste, respectiv **a patra etapă** a procesului revoluţionar, care, la rîndul său, are două faze : prima fază cuprinde deceniul 1981—1990, cînd s-a trecut la dezvoltarea intensivă a industriei şi a celorlalte sectoare de activitate, pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii şi al cărei obiectiv strategic stabilit de Congresul al XIII-lea al partidului este ca, pînă în anul 1990, ţara noastră să treacă la un nou stadiu de dezvoltare — cel de **ţară socialistă mediu dezvoltată**. Aceasta va permite trecerea, în următorul deceniu — 1991—2000 —, la realizarea celei de-a doua faze a acestei etape, cînd România va deveni o **ţară socialistă multilateral dezvoltată**, pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane în general, cu un nivel înalt de civilizaţie materială şi spirituală. Aşadar, procesul revoluţionar din ţara noastră, declanşat la 23 August 1944, a cunoscut o etapă a dezvoltării pe baze democratice capitaliste şi trei etape ale construcţiei socialiste.

La baza strategiei dezvoltării economico-sociale, partidul nostru a aşezat, cu deosebire după Congresul al IX-lea, politica unei rate înalte a acumulării — circa 30% — ,îmbinînd armonios necesităţile reproducţiei socialiste lărgite din fiecare etapă de evoluţie a ţării, cu cerinţele ridicării nivelului de trai material şi spiritual al întregului popor. Realitatea economico-socială demonstrează cu puterea faptelor împlinite justeţea strategiei dezvoltării ţării, strategie care a dus la crearea unei solide baze tehnico-materiale a socialismului, la schimbarea şi perfecţionarea continuă a structurii de ramură a economiei naţionale, la ridicarea substanţială a venitului naţional pe locuitor şi la apropierea tot mai evidentă a condiţiilor de muncă şi de viaţă ale locuitorilor din toate judeţele şi localităţile patriei.

Industria românească s-a dezvoltat şi modernizat într-un ritm înalt, fiind în prezent capabilă să producă cele mai avansate produse. S-au dezvoltat cu prioritate sectoarele industriale de prelucrare superioară a materiei prime şi energiei — construcţiile de maşini, chimia, iar în cadrul lor, domeniile de înaltă complexitate, care declanşează şi susţin importante procese de creştere intensivă în întreaga economie naţională, determinînd totodată un nou echilibru structural între toate sectoarele de activitate.

Dimensiunile dezvoltării generale a României în perioada 1945—1989, şi îndeosebi după 1965, sînt demonstrate de fapte şi cifre ce relevă saltul impresionant înregistrat de societatea noastră în evoluţia potenţialului economic şi a nivelului de dezvoltare. O semnificaţie deosebită prezintă realizările obţinute în actualul cincinal, în care se asigură o creştere a producţiei marfă industrială cu circa 40%, iar în agricultură s-au obţinut anual peste 30 milioane tone de cereale. Creşterea producţiei de bunuri materiale şi servicii, sporirea continuă a produsului social şi a venitului naţional au permis realizarea unor importante măsuri pentru ridicarea nivelului de trai al întregului popor. În anul 1988, retribuţia minimă s-a mărit de la 1 500 lei la 2 000 lei lunar, iar prin încheierea, pînă la 1 iulie 1989, pe întreaga economie naţională a noii acţiuni de majorare a retribuţiei personalului muncitor s-a asigurat creşterea retribuţiei reale faţă de anul 1985 cu peste 10%. Concomitent, s-a reuşit lichidarea completă a datoriei externe — remarcabilă victorie a poporului român, care a produs admiraţie în întreaga lume.

În consens cu caracterul de continuitate a proceselor economico-sociale, subliniem că, potrivit proiectului **Programului-Directivă**, obiectivul fundamental al cincinalului următor îl constituie dezvoltarea, în continuare, pe coordonate intensive, a economiei naţionale, aplicarea programelor de organizare şi modernizare a producţiei pe baza celor mai avansate cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, realizarea unei noi calităţi a muncii în toate domeniile de activitate, astfel încît să se creeze condiţii optime pentru trecerea la cea de a doua fază, superioară, de construcţie a societăţii socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră. Aşa cum sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie a.c., „Deşi în multe domenii, din punct de vedere fizic, producţia realizată este la nivelul ţărilor celor mai dezvoltate, este necesar să facem astfel încît în cincinalul viitor şi pînă în anul 2000 să realizăm o asemenea perfecţionare şi modernizare a activităţii încît să asigurăm un înalt nivel tehnic, calitativ, valorificarea superioară a materiilor prime, a forţei de producţie a poporului nostru".

Conf. univ. dr.
Dumitru ROCHIAN

FLORI DE FOC

Plouă ca-ntr-o zi de vară. Casa e sus, înfiptă în rădăcina dealului, fereastra este larg deschisă, din livada sădită de nenea Gheorghe, cînd el era încă tînăr şi totul îi părea o veşnicie, curg miresmele. Bătrînul e sigur că nici mîine nu va sta ploaia. Nici nu ştie ce veste-mi dă, eu încă mai sper să ajung la Gărîna, să văd o moară, veche de aproape două veacuri, în care, mai mulţi bărbaţi cu acelaşi nume, Baltazar, au supravegheat, cu propriile zile şi nopţi, mişcarea acestei alcătuiri, azi simbol şi minune, în care fierul nu şi-a găsit locul nici măcar sub forma unui cui ; să fotografiez, de-o mai fi !, bicicleta, tot din lemn, cu care Baltazarii, nici vorbă să braveze, au străbătut împrejurimile.

E ziuă. Plouă şi nu mai sper. Gărîna, acum, îmi pare şi mai departe ! Am pierdut încă o bucurie. Dimineaţa aceasta, lipsită de limpezimea cerului, seamănă cu înserarea dintr-un tablou cum numai pictorul Diodor Dura îl poate imagina. Pe deasupra oraşului, continuu, pluteşte un cărucior care duce minereu la furnale. Două coşuri fumegă, desenînd drumuri cenuşii prin inima cerului. De pe deal, ca într-o ilustrată (căreia nu-i trebuie nici o explicaţie), centrul urbei poate fi măsurat bucată cu bucată. Undeva, în dreapta, alături, Întreprinderea constructoare de maşini şi Combinatul siderurgic sau, altfel spus, locul cu un singur anotimp : vară caniculară. Curioşii, ori cei ispitiţi de spectacol, nu sînt primiţi aici. Reporterii, favorizaţi ai sorţii, intră uşor : ei şi pruncii, veniţi în excursii, nu tot omul. Viaţa într-o oţelărie este cea mai cuprinzătoare definiţie a muncii, nicidecum loc de extaz muieresc, cum a zis, o dată, la supărare, un topitor bătrîn cînd nu şi-a mai găsit sticla de cobalt ce se rătăcise în mîna unei studente care exclama continuu, iuu, iuu, ce fain

Cele două citadele ale industriei româneşti sînt unite şi printr-un pod metalic, larg cît să încapă, laolaltă, doi oameni. Cineva, rămas anonim, încă de la început, l-a numit podul frăţiei. Cuvintele nu au doar valoare de simbol. Calc şi eu pe tăbliile striate, căruciorul ce duce minereu, cu aceeaşi mişcare regulată, ca o inimă sănătoasă, e chiar deasupra. Se duce, vine, se duce, vine, el e o părticică din peisajul oraşului. Dacă dintr-o zi n-ar mai pluti peste urbe, localnicii ar inventa repede o poveste şi tot nu ar dispărea definitiv !

Podul, de fapt, o punte suspendată, se termină chiar în pragul uşilor pe care sînt înscrise iniţialele C.S.R. Cine le deschide, dă într-un atelier ; încă o uşă, alt atelier, apoi un coridor scurt, o altă uşă, cîteva trepte, din rădăcina cărora fuge un coridor lung ; e drumul spre administrativ. La etajul întîi urcă, grăbiţi-grăbiţi, bărbaţi îmbrăcaţi în salopete şi halate albastre, purtători de căşti, sosesc în grupuri mai mari sau mai mici, de crezi că s-a dat alarma. Colegul I. D. Cucu (reşiţean prin adopţiune, cum zice, fără nici o explicaţie), salută ori e salutat şi, dintr-o dată, repezit, apucă de braţ pe unul din bărbaţii sosiţi printre ultimii. Îi zice din mers ceva ; omul e mult mai grăbit, dar, după alţi cîţiva paşi, se întoarce şi mă anunţă : „De-aici vă iau".

Holul, unde l-am aşteptat o jumătate de oră, din cîte ştiu, are cele mai multe uşi pe metru liniar. Dintr-o dată, două, se deschid, ies bărbaţii, majoritatea ţin căştile în mîini şi vocile lor, scăzute, sînt un murmur care trădează uşor o anume stare de încordare. Omul pe care îl aştept iese din flanc ; „Sînt subinginerul Ioan Venter, şeful atelierului cuptoare ; am avut o operativă. Aţi mai fost într-o oţelărie ?". „Nu", şi-mi dau seama, privindu-i expresia, plus clipele de tăcere, că, în sine, îşi spune, alt începător, iar predau cursul ... „Staţi aproape de mine, faceţi numai ce zic eu, într-o oţelărie aveţi destule de văzut şi de notat, e vorba de-un articol, aşa am reţinut". „Sînt ucenicul dumneavoastră". Venter, zîmbind, îmi dă replica : „Nu primul ! Vă înţeleg exact, şi eu am fost ucenic !". Aflu că are 44 de ani, că a făcut şcoala profesională la Reşiţa, liceul seral şi Institutul de subingineri la Hunedoara. „În '72, cînd am dat eu admiterea, la Reşiţa nu era specialitatea siderurgie şi altceva nu mi-a plăcut. În '76, am revenit ...".

În secţia cuptoare, temperatura nu scade sub 60 de grade niciodată. Oamenii de aici, topitorii, oricît de obişnuiţi ar fi, transpiră, într-o lună, cît alţii o viaţă. Din cursul lui Venter, reţin :

— Acestea sînt cuptoarele Siemens-Martin, despre care sînt sigur că aţi auzit la şcoală. Acum, la cuptorul nr. 4, se face încărcarea pe cele cinci uşi, cu 2—2,5 tone pe fiecare. Un cuptor, în 24 ore, se încarcă de trei ori, funcţionează cu gaz metan şi păcură, consumă, în 24 ore, 72 000 mc. Trocile, după ce se golesc în cuptor, sînt puse din nou pe linie şi trimise la depozitul de fier vechi pentru umplere. Aţi predat vreodată fier vechi ?

— Da.

— Înseamnă că ne-aţi ajutat ! Un cuptor, într-un an se reface de trei ori, iar o refacere durează opt zile

Flăcările, parcă pentru totdeauna scăpate din chingile uşilor, izbucnesc spre afară şi pîrjolesc împrejurimile. Mai întîi înghit aerul. Prin faţa cuptoarelor, ducînd în mînă o sticlă de un litru, plină cu lapte, trece, la modul cel mai firesc, o femeie ! Trocile s-au descărcat, sînt aşezate pe linia îngustă. Goale, în drumul lor, se leagănă zgomotos. Flăcările, după ce uşile s-au închis, duduie ca o cascadă. E mult mai cald. Din cursul lui Venter, mai notez :

— Cuptorul nr. 2 e în refacere. Imediat, în stînga, melanjorul, are 600 de tone de fontă, e un tampon între furnal şi oţelărie. Un lingou, acela cu gura pătrată, are o greutate de 6 400 kg, iar ce vedeţi acum că se deplasează pe deasupra şirului de lingouri, e oala. Dintr-o singură oală, se umplu 24 de lingouri. Aici, în locul în care ne aflăm, sînt, sigur, 80 de grade.

...ntru în cuptorul nr. 2, pereţii încă dogoresc. Revenit lîngă Venter, vădit mulţumit de sinceritatea mărturisirii ce i-o fac, mă grăbeşte puţin şi, lipiţi, mergem în acelaşi pas, vorbindu-ne de-aproape. Altfel n-ar fi chip să ne-nţelegem : trocile sînt luate cu maşina de şarjare şi înfipte în flăcări, flăcările duduie neîntrerupt şi fac un zgomot intens, pe liniile înguste, alte troci, sînt trimise spre depozitul de fier vechi de unde, curînd, vor veni pline, să potolească pîntecele mistuite de flăcări ale cuptoarelor. Însoţitorul, cînd găseşte că este cel mai potrivit moment, îmi întinde sticla de cobalt şi mă îndeamnă să privesc în unul din cuptoare. Foc şi metal. Văd liliachiu Flori de foc. Topitorii se apropie cu atîta obişnuinţă de flăcări şi-n clipa cînd se opresc în faţa cuptoarelor, prin căldura ce joacă pretutindeni în aer, trupurile lor masive devin umbre. Cu cît întîrzie mai mult în faţa cuptoarelor, îmi pare că ochii lor, mereu acoperiţi, îmblînzesc flăcările, ca într-un exerciţiu de magie, numai de el ştiut.

După un scurt ocol, „ne-am strecurat periculos printre trocile ce se descarcă", zice Ioan Venter, ajungem la tabloul de comandă al cuptorului nr. 5 Siemens-Martin. E o cămăruţă în care tronează un panou cu o mulţime de aparate indicatoare. Chiar în momentele acelea erau supravegheate de către topitorul şef Dorel Mâinea (î din a, mă corectează). Dacă nu întrebi, oricît ai privi, nu pricepi nimic. Eu întreb, Mâinea răspunde :

— Ca topitor şef, coordonez activitatea unei echipe în care lucrează cinci oameni : Constantin Gilă, Petru Şandor, Constantin Cimpoieşu, Alfred Iliescu. Avem destule de făcut ! Vă interesează ?

Îi fac un semn, flăcările vuiesc de-aproape.

Continuă : Cînd începe o nouă şarjă, efectuez ajustarea cuptorului ; după fiecare şarjă, ca să înţelegeţi exact, căptuşeala refractară prezintă o uzură şi se reface. Ne întrerupe interfonul. E o scurtă conversaţie, dar nu înţeleg nimic. „Electricienii trebuie să meargă la cuptorul nr. 4", îmi „traduce" Mâinea. Relu : Apoi se introduc în cuptor fundaţii, calcar şi var, urmează încărcarea, la reţetă, cu fier vechi. Chiar notaţi tot ? Confecţionăm pragurile false, care au rolul de menţinere a zgurei lichide în cuptor, după asta vine perioada de încălzire a încărcăturii, o oră, o oră şi jumătate, urmează introducerea fontei, după reţetă. Apoi ..., după aceea ..., continuăm cu ... Şi se încheie încărcarea şarjei ; în cuptor sînt 250 de tone, în două ore, aliajul, fontă şi metal, se topeşte.

Dorel Mâinea despre el : „De loc sînt din comuna Berzovia. Am făcut, la zi, liceul de profil aici, în Reşiţa. Am fost printre primii din clasă, n-am dat la facultate, deşi aş fi vrut. Chiar atunci în familie s-au ivit nişte probleme şi nu s-a mai putut ... Am fost solicitat să lucrez în altă parte, dar am optat pentru oţelărie. Am 26 de ani, sînt necăsătorit, am învăţat aici foarte multe, nu doar ce ţine de meserie, am trăit atîtea, încît pot spune că sînt mult mai călit decît alţii de vîrsta mea. Mie nu-mi plac exagerările, tot mai rar mă surprind cuprins de nu ştiu ce stări, euforice, să le numesc, nejustificate. V-am spus, mie nu-mi plac exagerările şi alte cîteva lucruri care, garantat, niciodată nu se vor amesteca în viaţa mea !

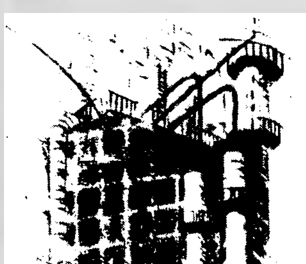

Alţii, despre Dorel Mâinea. Şeful atelierului, Ioan Venter : „Dacă spun că nu am ce să-i reproşez, vă rog să mă credeţi, şi nu doar dumneavoastră, că nu exagerez cu nimic. Să fii topitor şef, la douăzeci şi ceva de ani, nu-i nici pe departe o joacă !". Constantin Cimpoieşu, oţelar la cuptorul nr. 5 : „Dacă lui Mâinea nu i-ar reuşi ceva, cred că de ruşine n-ar mai călca aici. Ţine straşnic la ce face, ţine şi cere, dă şi vrea să primească în aceeaşi măsură. Dacă ajunge maistru sau ştiu eu ce, că e priceput şi deştept, tot cu el vreau să lucrez, sper să vrea şi el ..." ; Ştefan Pera, inginer : „În liceu, i-am fost profesor. De atunci mi-am dat seama că Mâinea va rămîne să lucreze aici. Din clasa lui nu ştiu dacă mai sînt zece, dar, oricum, el e cel mai bun, e unul din tinerii topitori propuşi pentru şcoala de maiştri. A fost chemat să lucreze în cercetare, la Institutul de subingineri, dar a refuzat. Sînt sigur că el va cîştiga".

Cu pieptul gol, ud ca după baie, cu mînecile suflecate, nebărbierit poate de două zile, cu ochii lipiţi la braţul maşinii de şarjare, mutîndu-şi degetele de pe un buton pe altul, Predrag Raichici aşează alte ore din propria-i viaţă într-o nouă şarjă. A cîta ? Omul nu mai ştie, dacă ar fi musai, adunînd, înmulţind, împărţind, comparînd, poate ar ajunge şi la adevăr. Peste doi ani el va fi un tînăr ... pensionar şi în cartea de muncă, într-o zi, i se va scrie : oţelar, 32 de ani vechime neîntreruptă, Combinatul siderurgic Reşiţa. Încă puţin, cere, adică trebuie să-l aşteptăm, ultima gură a cuptorului patru se va umple curînd ; trocile sînt trecute prin foc, descărcate, puse din nou pe linii, trimise la depozit, flăcările se întind lacome, ard năprasnic, se perpelesc răspîndind acelaşi zgomot de cascadă. Numai în foc privesc ochii lui Predrag Raichici, numai el ştie ce imagini i-au crescut în priviri, numai el poate spune povestea întreagă a celor 10 950 de zile care, împărţite la o singură cifră, sînt măsura exactă a trudei : 30 de ani în oţelărie !

Mă pregătesc să notez, flăcările intră printr-o ferestruică în cabina de comandă, lasă dîră de lumină pe filele carnetului. În spate, cămaşa mi-e udă leoarcă. Pun prima întrebare. Cineva mă bate pe umăr, mă întorc şi lîngă mine văd un bărbat tînăr, parcă e făcut dintr-un trunchi de copac viguros. Cu ţigara în gură, îmi cere un foc, îl servesc, şi, drept mulţumire, cu două degete, ridică puţin casca. Părul, fruntea, gîtul, pieptul îi sînt numai apă, ca şi cum ar fi trecut prin ploaie. Predrag Raichici nu a uitat :

— Am 48 de ani, m-am născut la Radimna, o comună de lîngă Moldova Nouă. Pentru că lui îi pică bine, mai mărturiseşte : M-am căsătorit repede şi acum sînt bunic, am o nepoţică de trei ani!

— Din prima zi ce vă mai amintiţi ?

— Şi din prima, şi din celelalte, îmi amintesc destule. Doar e vorba de viaţa mea, nu ? tresare. Am avut un meşter, Adam Jumănescu, prim-topitor pe atunci, de la el am învăţat să cunosc oţelul, tot procesul tehnologic, dar nu era ca acum, se lucra primitiv. Atunci încărcam cuptoarele cu nişte macarale rotative, cuptoarele erau mai mici, dar dura încărcarea trei ore şi se muncea greu de tot. Eu sînt dintre primii oţelari veniţi aici ca absolvenţi de profesională, însă să ştiţi, cei care i-am găsit atunci în oţelărie ştiau meserie, învăţau unii de la alţii, că n-aveau şcoală.

— Şi ce s-a mai petrecut în timpul ăsta, nene Raichici ?

— Ooo, multe !

— Povestiţi ...

— Cel mai grozav lucru rămîne, orice s-ar spune, mecanizarea, automatizarea, aceasta e şi explicaţia şarjelor de acum, superioare, mai multe. Şi mai vreau să spun ceva despre oameni. Eu, în 30 de ani, i-am primit pe mulţi, dar şi m-am despărţit de mulţi. Mi-a fost puţin greu, chiar dacă n-am mai spus-o, ne obişnuisem împreună ...

— De ce se tot repetă că nu sînt tineri printre oţelari ?

— La noi sînt, eu am avut destui ucenici, pe Nicolae Burghelea, secretarul U.T.C. pe oţelărie, Constantin Cimpoieşu, Ion Ciontu, care acum e maistru, mai mulţi ... În oţelărie nu-i uşor, oricît s-ar automatiza. Tinerii, cînd vin, neobişnuiţi, noi, prea învăţaţi cu toate, îi mai lăsăm de-o parte şi, într-o zi, vezi că sînt tot mai puţini !

— Povestiţi frumos ! Ce vă trece prin suflet, acu, după 30 de ani ?

— Tot ce-am trăit !

— Nu vreau să vă ... răscolesc ...

— Dacă nu vreţi, de ce mă aduceţi să vorbesc despre asta ? Cînd am luat ultima categorie, am fost trist, am înţeles că s-a dus timpul. Oamenii, de ei o să-mi fie dor, şi de focul care nici măcar nu mă mai arde, că de-atîta vreme şi el mă cunoaşte !

În cuptorul nr. 4 s-a introdus aliajul pentru o nouă şarjă. Flăcările se zbat neputincioase de uşi şi pereţi. Predrag Raichici se uită insistent la acele indicatoare de pe tabloul de comandă, umblă la butoane, reglează ceva. Eu şi Venter ieşim, peste tot pe unde calc simt la tălpi cum mă ard zgura şi praful ce pardoseşte oţelăria. Venter se mişcă lejer chiar şi în locurile cele mai strîmte, mă prinde iarăşi de braţ, mă ţine lipit de el cînd păşim mărunt pe muchia unui zid sau ce-o fi, haideţi, mă îndeamnă şi mă ţine strîns, nu trebuie să scăpaţi momentul acesta, aţi venit pînă aici şi să nu vedeţi, ar fi păcat, se aduce oala, mă anunţă, lingourile, priviţi, sînt pregătite. Dintr-un loc împrejmuit cu o balustradă, unde tot el spune că temperatura aerului bate spre 90 de grade, cu sticla lui de cobalt privesc limba de foc ce se întinde din gura oalei şi pînă în burta primului lingou, apoi în altul, în altul ... Limba de foc se scurge ameninţător şi în lături sar o mulţime de scîntei, mari cît un far orbitor ori cît lumina unui licurici, sar înalt şi rotund şi totul seamănă cu un buchet imens de flori de foc !

... Ies pe poarta principală a combinatului şi-apuc drumul spre urbe. Afară e alt anotimp, primăvară, pomii sînt încărcaţi de flori albe, o arteră, vecină cu drumul ce duce la stînga, se repară, hotelul din centru e în renovare, numai la o sută-două de metri în spatele lui, excavatoarele cu cupele neobosite urcă în basculante, casele cu două ferestre cît un ochi lăsat la pîndă. De-acum, pururi, ele se mută în amintire sau rămîn în fotografii de familie. Pe deasupra oraşului pluteşte, se duce, vine, se duce, vine, căruciorul, emblemă a peisajului diurn, cară minereu să îndestuleze pîntecele cuptoarelor şi lăcomia flăcărilor ce dau culoare şi trainicie oţelului. Iar Reşiţei, cît merită şi i se cuvine : nume şi renume !

Dumitru OPRIŞOR

PARTICIPANT LA RĂZBOIUL ANTIHITLERIST

În partea de sud vest a ţării se găsea — la 23 August 1944 — Divizia 19 I. întărită, unde funcţionam ca şef al operaţiilor. Această mare unitate avea misiunea de a apăra frontiera contra unor invazii din afară, între Turnu-Severin şi Deta (sud-vest Timişoara) (mai tîrziu sectorul de acţiune al Diviziei 19 I., s-a extins pînă la Mureş), de a curăţi terenul de focarele de rezistenţă hitleriste stabile sau în trecere spre vest şi de a menţine un cap de pod ofensiv la vest de munţi în Banat [1].

Pe timpul revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă s-au desfăşurat acţiuni energice pentru zdrobirea focarelor de rezistenţă hitleriste din oraşele: Lugoj, Caransebeş, Reşiţa, Teregova, Topleţ, Crusovăţ ş.a. Au fost făcuţi peste 1 000 prizonieri şi capturată o importantă cantitate de materiale şi tehnică de război. La Orşova unde se baricadase un Regiment hitlerist, s-au încins lupte crîncene între unităţi ale Regimentului 94 I. din Divizia 19 I. şi duşman. Au căzut în fruntea plutoanelor pe care le comandau sublocotenenţii: Pascu Nicolae şi Minciună Ilie. Inamicul a fost însă zdrobit. S-au făcut peste 100 de prizonieri. La Moldova-Veche, unde inamicul a încercat o debarcare cu sprijin de aviaţie a unui detaşament de 400-500 oameni, s-au sfăşurat lupte aprige. Inamicul a fost pînă în cele din urmă înfrînt. S-au distins în lupte soldaţii Aurel Bulzea, Ion Popescu, servanţi la mitraliere, care au rezistat consumînd ultimul cartuş.

Două coloane moto inamice, care veneau una dinspre Craiova şi alta dinspre Hinova, au încercat în dimineaţa de 28 august să forţeze trecerea prin oraşul Turnu Severin, înspre Defileul de la Porţile de Fier. Unităţi ale Diviziei 19 I. şi Regimentului 3 Roşiori, au barat drumul coloanelor la marginea de est a oraşului. În luptele care au avut loc şi la care au participat şi muncitorii de la Şantierul Naval, de la calea ferată ş.a., săteni de prin împrejurimi, au căzut sublocotenentul Miloş Mircea şi alături de el a căzut muncitorul Haralambie Stoiculescu, soldaţii Romanescu Ion, Niţu Constantin, Ioan Costică ş.a. Au fost făcuţi peste 1.800 de prizonieri şi capturate numeroase vehicole auto, tunuri, armament, muniţii.

Operaţiunea de curăţire a terenului — în partea de sud-vest a ţării, s-a încheiat în noaptea de 31 august spre 1 septembrie, odată cu zdrobirea inamicului din Defileul de la Porţile de Fier, printr-o manevra iscusită concepută, organizată şi condusă de generalul comandant al diviziei, alături de care mă găseam. Importanta comunicaţie de legătură dintre Oltenia şi Banat fusese deschisă, aşa cum o ceruse printr-o telegramă expres, M.St.M.

Pentru a-şi reconstitui aripa de „Sud" a frontului, rămasă în vînt după trecerea României de partea Coaliţiei Naţiunilor Unite şi a restabili legătura cu fronturile din Balcani şi Grecia, pînă la 4 septembrie, comandamentul germano-hortist a concentrat la frontiere în zonele: Cluj-Tg. Mureş Armata 2 ungară cu patru divizii, între care una blindată şi o divizie de cavalerie S.S. germană. În Cîmpia Tisei se concentrase Armata 3 ungară cu o divizie de infanterie şi una blindată în zona Gyula-Bekescsaba, alte două divizii în zona Oradea - Salonta. La frontiera de sud-vest a ţării între Mureş şi Dunăre, se concentraseră trei divizii moto (Hindenburg, „Langemerk" şi „Prinz Eugen") în zona Sf. Gheorghe Racoşu de Sus se găsea o divizie ungară şi alte formaţiuni de tancuri germane.

Cu aceste forţe şi altele în curs de afluire inamicul a dezlănţuit între 5 şi 11 septembrie ofensiva, pentru a ajunge într-o acţiune fulger pe Carpaţi în trecători. La 13 septembrie inamicul execută lovituri puternice cu tancuri, sprijinite de aviaţie. În Crişana şi Banat între Mureş şi Dunăre inamicul execută două lovituri puternice, una pe Valea Mureşului şi alta pe direcţia Wej Kikinda Timişoara. Alte coloane inamice atacă pe Valea Dunării, de la Baziaş înspre Orşova — Porţile de Fier, în depresiunea Almaşului spre Bozovici — Iablaniţa şi înspre Anina Reşiţa.

Întregul Banat este împînzit de tancuri, transportoare, autotunuri, sprijinite de aviaţie. La 14 septembrie, inamicul a atacat poziţia ocupată de Detaşamentul Păuliş, de pe Valea Mureşului, constituit din Şcoala de subofiţeri Radna, comandat de colonelul Alexandru Petraşcu.

Situaţia devenind periculoasă, Divizia 19 I. a intervenit în sprijinul Detaşamentului Păuliş, cu un batalion întărit, sprijinit de un divizion de artilerie, forţe pe care — am primit ordin să le instalez pe poziţia denotită „Chele" de pe Dealul cu Vîrful Bordu [2]. S-au desfăşurat lupte de o înverşunare consternantă, cu tancurile duşmanului sprijinite de aviaţie. Pe vîrful Bordu, sublocotenentul Bolan Constantin, un gorjan, de prin părţile lui Tudor, Ecaterinei Teodoroiu şi Brâncuşi, a rezistat în fruntea plutonului pe care-l comanda, pînă la ultimul, demonstrînd inamicului care a suferit pierderi deosebit de grele că: „Nici pe aici nu se trece!"

Pînă în seara zilei de 16 septembrie după ce străbătuse prin încleştări crîncene liniile noastre de rezistenţă, inamicul a ajuns la marginea de sud a Timişoarei. Se desfăşoară lupte violente cu tancurile inamicului în zona Timişoara — Săcălaz Becicherecul Mic. Regimentul 13 călăraşi luptă cu eroism, stopînd avalanşa de tancuri care urmau să pătrundă în Timişoara şi mai departe spre Timiş Cerna. În aceste încleştări cade comandantul Regimentului, Ion Enescu, cu aproape întregul său stat major. Cad maiorul Titus Mureşan, căpitanul Alexei Donici; locotenentul Ovidiu Balea ş.a. Dar frumosul oraş de pe Bega, este salvat. Pe Valea Dunării în defileul de la Cazane, se dau lupte crîncene pentru a nimici coloana de tancuri inamice care forţa trecerea spre Orşova Defileul de la Porţile de Fier. Situaţia devenind critică, generalul comandant al diviziei 19 I. pe care-l însoţeam a venit la faţa locului, prezenţa lui fiind necesară acolo unde se hotăra soarta luptei ... n-a ezitat să treacă la un tun, ai cărui servanţi căzuseră, şi să ia sub foc un tanc care tocmai reuşise să străbată prin baricada de la vest de Ogradena. Un proiectil, două, bine ţintite şi namila de oţel lovită în plin, explodează ca o bombă de mare putere, învăluită de flăcări şi fum negru înecăcios. Mai încolo, un alt tanc, însoţit de infanteria hitleristă, se avîntase pe un drum forestier de pe coasta de sud a Almăjului, pentru a cădea în spatele rezistenţei noastre. Soldatul Căpiescu Gheorghe un muntean dintr-un sat de prin apropiere, se strecoară printre stînci şi arbori seculari, cu o mînă antitanc, pînă în apropierea tigrului de oţel. Deşi rănit împinge cu o sforţare supraomenească mina sub şenilele tancului, tocmai cînd acesta, într-un scrîşnet înfiorător, se căsnea să-l înghită să-l strivească sub tonele de oţel. Cu şenilele sfărîmate, învăluit de flăcări uriaşe, tancul explodează umplînd Valea Dunării cu un ecou sinistru de nori de fum negru. În luptă om contra tanc, învinsese voinţa fermă a ostaşului român de a-şi apăra pînă la jertfa supremă glia străbună. Se desfăşoară deasemenea lupte aprige pe Valea Cărăşului, spre Reşiţa, prin Munţii Aninei, în depresiunea Almăjului, pe culoarul Oraviţa Bozovici. Muncitorii de la Reşiţa s-au organizat în pichete de apărare; au organizat o baterie de artilerie, care a fost citată prin ordin de zi pentru „bravura ei în luptă". La Văliug locuitorii înarmaţi au curăţit pădurile de prin apropiere de bandele de paraşutişti hitlerişti. În zona Deta, un Detaşament alcătuit din muncitoarele de la Atelierele de ... ale armatei, au luptat cot la cot cu ostaşii noştri pentru zdrobirea unei coloane moto germane. Telefonista Elena Ghiţescu ne transmitea informaţii preţioase despre mişcările de trupe inamice din zona Deta, cu riscul vieţii. După o săptămînă de lupte crîncene, cu un inamic de şase ori mai numeros şi dotat cu o tehnică puternică de izbire şi manevră unităţile noastre, organizate în „Gruparea Timişoara" comandată de generalul M. Lăcătuşu [3] unde funcţionam ca şef al operaţiilor, a organizat, după 17 septembrie, o ripostă puternică, printr-o manevră ingenioasă, la care au participat şi vîrfurile coloanelor sovietice, sosite în zonă. Inamicul a fost zdrobit, resturile lui jalnice aruncate peste frontieră. Teritoriul de sud-vest al ţării a fost, astfel complet curăţat de inamic, pînă către sfîrşitul decadei a treia a lunii septembrie 1944.

În luptele pentru desăvîrşirea eliberării teritoriului naţional, armata română a angajat, între 1 septembrie şi 25 octombrie 1944, 27 divizii, un corp aerian, 2 brigăzi de artilerie a.a. ş.a., totalizînd un efectiv de 265 735 militari. Pierderile noastre s-au ridicat la 49.714 de militari. Inamicul a pierdut între 23 august şi 25 octombrie pe teritoriul României 72.937 militari, între care 60.275 prizonieri.

La începutul lunii octombrie 1944, Divizia 19 I. - unde funcţionam în continuare, ca şef al operaţiilor — se regrupează şi reorganizează, după care trece frontiera în Ungaria pe la Arad — Batonya la 8 octombrie, pentru a participa alături de celelalte mari unităţi ale armatei române şi sovietice la eliberarea acestei ţări.

Prima mare unitate a armatei române, ajunsă la Tisa, Divizia 19 I. forţează rîul în zona Mindszent, în noaptea de 11 spre 12 octombrie 1944, în condiţii excepţional de grele sub uraganul de foc al duşmanului, cînd arborii seculari de pe malul Tisei erau smulşi din rădăcini de forţa exploziilor infernale, rîul măturat de rafalele armelor automate şi supus unui bombardament în valuri al aviaţiei cu zvastică. La punctul înaintat de comandă al diviziei, de la Mindszent am fost pur şi simplu îngropaţi de vii sub trunchiuri de arbori sfîrtecaţi, sub brazdele de pămînt smulse de proiectilele artileriei grele şi ale bombelor lansate din avioane. Căpitanului Novac Octavian, ofiterul cu operaţiile Regimentului 96 I. — care se găsea lîngă mine — i-a fost retezat capul de schije.

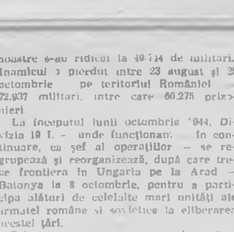

Desen de XENIA ERACLIDE VREME

La trecerea Tisei, a căzut primul comandant de batalion, maiorul Stănescu Cristache. A căzut grav rănit şi cel de al doilea comandant de batalion, maiorul Burlu I. şi mulţi alţii. Inamicul contraataca repetat cu tancuri orice încercare de a lărgi capul de pod de la vest de Mindszent. Şi, totuşi, printr-un „eroism şi o disciplină exemplară" a fost format şi lărgit. În pofida contraatacurilor continui ale adversarului, capul de pod, ostaşii români acoperindu-se de glorie, aşa cum se arată în numeroasele ordine de zi date cu această ocazie.

Pe mai departe Divizia 19 I. luptînd în cadrul Corpului 7 armată română (în organica căruia intrau şi diviziile 2 infanterie şi 9 Cavalerie) a primit în sprijin Regimentul 114 artilerie antitanc sovietic şi a atacat pe direcţia loviturii principale înspre Budapesta, alături de diviziile române din Corpul 7 Armată şi de cele din Armata 7 de gardă sovietică.

Am străbătut prin lupte grele cele trei centuri de apărare ale Budapestei, pe o vreme de toamnă şi iarnă cu ploi reci, noroaie, drumuri desfundate cu un inamic bine organizat — pe poziţii tari succesive — în faţă, gata la riposte, prin contraatacuri repetate cu tancuri. La 1 ianuarie 1945 pe o zi de iarnă cu fulgi de zăpadă cătrăniţi de fumul exploziilor, ne-am găsit în contact strîns, încleştaţi în lupte violente cu poziţia de rezistenţă a inamicului, de pe marginea de est a Budapestei. În această zi a căzut printre mulţi alţii şi sergentul Elena Chiriţă, fata care de la Păuliş pînă la porţile Budapestei luptase cu arma în mînă alături de ostaşii unui batalion din Regimentul 96 I. A fost decorată „post mortem", cu „Mihai Viteazul" şi avansată la gradul de locotenent.

Timp de 15 zile am luptat de la cartier la cartier, de la casă la casă, uneori de la etaj la etaj, pe acoperişuri, în subsoluri, pe străzi baricadate măturate de focul armelor automate, schijelor şi supuse bombardamentelor aeriene, în parcuri, arene sportive, „chiar şi în cimitire" (Kerepes) organizate pentru rezistenţă, case minate care se prăbuşeau în flăcări la atingerea unei clanţe. A fost „cea mai cruntă bătălie pentru eliberarea unui mare oraş, Budapesta". Corpul 7 armată român a pierdut 11.000 de militari. Din Divizia 19 I. care a luptat spre centrul Budapestei au căzut printre mulţi alţii, comandantul Brigăzii de infanterie colonelul Vasilescu Constantin, comandantul Regimentului 96 I. colonelul Ghiorghiu Mihail cu întregul său stat major; locotenenţii Văjache Alexandru, Pop Dominic, sergenţii: Popescu Ion, Motorga Gheorghe, caporalul Anescu Gheorghe, soldaţii: Popescu Constantin, Ionescu Gheorghe şi mulţi alţii. Şi, totuşi în iadul de foc şi explozii, ostaşii români au dat dovadă de admirabil umanism. Au scos de sub ruine în flăcări, din subsoluri, femei, copii bătrîni, i-au pus la adăpost, i-au hrănit şi le-au acordat îngrijire medicală.

Pentru eliberarea Ungariei au luptat 17 divizii române, un Corp aerian, 18 baterii de artilerie ş.a. însumînd un efectiv de 210.000 militari. Dintre aceştia şi-au jertfit viaţa 12.266 militari. Inamicului i-au fost produse peste 30.000 de pierderi (prizonieri, morţi). Trupele române au eliberat pe teritoriul Ungariei 1.237 localităţi între care 14 oraşe; au cucerit trei masivi muntoşi şi au forţat patru cursuri de apă importante.

În noaptea de 15 spre 16 ianuarie 1945, Corpul 7 Armată român a ieşit de pe frontul de la Budapesta şi a trecut — pe frontul din Cehoslovacia, pe o iarnă aspră, cu drumuri de munte poleite de ghiaţă, tixite de vehicole distruse de bombardamente, cai şi oameni morţi, pe un crivăţ tăios şi lipsiţi de adăposturi. După ce a schimbat din sectoarele lor de luptă, diviziile „Tudor Vladimirescu" şi 110 sovietică în zona Potior din Munţii Javorina, Divizia 19 I. alături de celelalte mari unităţi ale armatei române şi sovietice a trecut la atac pe direcţia ... — Senohrad, eliberînd prin lupte crîncene aceste localităţi între 25—26 februarie 1945.

Pe lîngă un inamic organizat din timp pe poziţii dominante succesive, am avut de înfruntat o iarnă grea, geroasă cu un strat de zăpadă de peste un metru, în munţi, lipsiţi de adăposturi, fără o hrană caldă care nu ne mai putea ajunge din urmă, ... cu ciorba din marmite îngheţată. După zile şi nopţi de lupte istovitoare, pe ger cumplit, ostaşul adăpostit doar după o stîncă poleită de gheaţă, îşi trăgea din picior bocancul care ieşea odată cu carnea îngheţată sîngerîndă. Aveam numeroşi ostaşi care „îngheţaţi tun" erau evacuaţi pentru a fi internaţi în spitale. Cu eforturi — aş putea spune — supraomeneşti, ostaşii români au luptat cu sublim eroism în Cehoslovacia. La Hron în zona Zarnavica unde Divizia 19 I. a format prin lupte aprige un cap de pod peste rîu. Batalionul comandat de maiorul Bălatu Grigore a rezistat după 29 martie 1945, timp de cîteva zile numeroaselor contraatacuri cu tancuri ale inamicului, fiind grav rănit. Acte de eroism au săvîrşit — în aceste lupte şi sergentul Dumitru Stoiculescu, soldatul Popescu Nicolae şi alţii. La 4 aprilie a căzut — grav rănit — în lupte însuşi comandantul diviziei, generalul M. Lăcătuşu. Cu cîteva zile mai devreme căzusem şi eu rănit. Divizia 19 I. a continuat atacul în Munţii Nitra pe comunicaţia Zarnovica — Oslany [3]. Eliberează între 4 şi 5 mai, îm-

cu Diviziile 2 și 10 infanterie orașele Kromeriz și Kojetin și ... inamicului.
... zile ale lunii mai trupele ... de pe frontul central, au ni-... hitleristă din zona Ber-... român din Cehoslovacia, rezistă ... principală Gruparea de forțe ... alcătuită din 62 de divizii tota-... efectiv de peste un milion ... și dispunînd de 9.700 guri de ... 2200 tancuri și 1.000 a ... Pentru nimicirea acestei gru-... comandamentul sovietic hotărăște ... loviturl convergente ... Praga. Una cu Frontul ... zona Drezda înspre Praga și ... zona Brno spre Praga cu tru-... Frontul 2 ucrainian, în cooperare ... române Frontul 1 ucrainian ... acționeze frontal. Întrucît mun-... Praga s-au ridicat la luptă ... a ocupanților germani, „operația ... începul la 6 mai și s-a dezvol-... ritm viu. La 9 mai trupele ... 1 și 2 ucrainiene făcînd jonc-... desăvîrșit încercuirea și ... Grupării germane.
... de 10 mai marile unități ro-... continuat urmărirea rămășițe-... inamicului, ajungînd la 12 mai ... de capitala Cehoslovaciei, unde ... ordin să se oprească, încheln-... ostilitățile.
... teritoriul și pentru eliberarea Ce-... au acționat 17 divizii româ-... Corp aerian, unități de geniu, ... artilerie ... și alte formațiuni ... efectiv de 248.130 militari. ... au căzut: 66.495 militari. ... le-au fost provocate pierderi ... militari. Au fost eliberate de tru-... române, pe teritoriul Cehoslovaciei ... localități, dintre care 31 orașe ... a luptat — cu începere de ... 1945 Regimentul 2 tancuri și ... în sprijinul armatei ...

... cele 263 de zile ale răz-... România a angajat: ... de luptă ca cea de a patra ... după U.R.S.S., S.U.A. și ... Pierderi înregistrate au fost de ... militari. Divizia 10 I a pierdut ... pătăți de-a lungul celor 1.700 km ... pînă în cadrilaterul ... armata română a eliberat peste ... km² de sub stăpînirea hitleristă ... grele 20 masivi ... 12 cursuri mari de apă ... 3.831 localități, între care ... Ostașii români au provocat ... pierderi ... la 117.778 pri-... și 185 morți, echivalentul ... ale Wermachtului ... Cheltuieli ... război ... fabuloasa sumă ... 0.000.000 dolari la valuta din 1938 ... de ostași români au fost dis-... ordine și medalii românești, so-... cehoslovace și ungare pentru ... lor ... eroism legendar.
... și mulți alții ... cut ... leaganul de foc al dra-... epopeii celui de al doilea răz-... mondial ... totuși în triumful ra-... al umanității, în așezarea unei ... trainice — așa cum o dorește po-... nostru, conducerea noastră și ori-... de bună-credință de pe Planeta ... pace generatoare de înțelegere. ... greu realizat.

Colonel (r) Aurică SITARU

... Arhiva ... Fond 108 dosar 437, ... 35—36 Directivă operativă a ...).
... Arhiva ... Fond 56 dosar 524, ... 22—23 ... Armatei 1 nr 42353 ... septembrie 1944).
... Arhiva ... Fond: 22 dosar 1.

ÎN AUGUST, NEINFRÎNȚII...

Ne-am ridicat în August, neînfrînții,
Și-am însemnat că noi sîntem
stăpînii!
Sub laurii de aur ai izbînzii
Istorie nouă scris-am, nimb, românii.

Noi n-am venit de-aiurea, dinspre
zări,
Smulgînd o vatră sau un anotimp.
Sîntem aicea nu de azi, de ieri,
Ni-e obîrșia de dincolo de timp!

Cu sînge înviarăm iarăși țărna,
Cu-ncredere în soare și în țară,
Din piscuri de Ceahlău pînă la
Cerna.

Ce scump ni-e albastrul care
ne-mpresoară!
Un cer etern, climat și temelie
Nădejdilor și dragostei de glie!

Al. JEBELEANU

La bursa vinovată a uitării,
tezaur nu-i, a ni-l răscumpăra:
Suspine veșnic griul primăverii
și veșnic îi aude Patria:
Pe Mureș, în cumplit tîrziu de vară,
unul cădea, intrau în luptă zece,
în inimi toți aveau pămînt de țară
și-n gînd un vers:
„Pe-aicea nu se trece"!
Brazi tineri, ei luptau întîia oară,
cu pumnii-arzînd pe patul armei,
rece
și totuși cît de bravi atunci luptară
sub ordinul: „Pe-aicea nu se trece"!
În vasta frescă-a patriei rămîne
eroii tineri, jertfa lor supremă!
Sub astrul veșnic brazii-n glorii fie
ca stîlpi, în triumfalul Arc, din
stemă!
Talazuri mari de grîu, vă legănați
și- pîinea verii Timpul vă
petrece...
Azi sîngele prin maci împurpurați
ca el șoptesc
„Pe-aicea nu se trece"...

Eugen EVU

EMBLEMA DE EROU

Ne reamintim prea bine de-acei
ostași ce-n lupte
În tricolore flamuri au fost
înfășurați,
Sub scuturi mari de ierburi și lanuri
aurite,
Vegheați de obeliscul străvechilor
Carpați.

Mai regăsim și-acuma, prin dacice
vestigii,
Lîngă străpunse zale și-un petec
de manta,
O baionetă frîntă și-o cască
ruginită
Din care cresc gorunii cu bolți
de stele-n ea.

În anii de răscruce am înălțat
columnă
Ce-avea să definească destinul
nostru nou.
Partidul ne-a dat crezul ce-n
falduri de virtute
A-ntruchipat ostașu-n emblemă
de erou.

Și urcă-n noi iubirea ca sevele în
arbori.
Sîntem detașamente de
revoluționari,
În veghe la hotare, în albul prag
de borne,
Alcătuim pădurea română
de stejari.

Gheorghe CUMPĂTĂ

ÎMPLINIRE

Purtăm în suflete vibrare
caldă
și boare din grădini, pe rînd,
în roua zorilor privirile
se scaldă,
lumina țării-n ele adunînd.

Peste obazul patriei, celeste,
ce freamătă a rod, sub anii
buni,
cu fiecare brazdă dezvelind
o veste
despre statornicia din
străbuni...

Noi împlinim aceste pagini
simple
de rîvnă și nădejdi pentru
popor,
sîntem semințele ce-au
să se-ntîmple
în falnicul prezent și-n viitor.

Ion CALIMAN

Poeții cîntă patria, partidul și conducătorul

SPRE VIITOR

Azi Epoca de Aur construim,
Însemn de libertate și progres,
Spre Viitor cu-ncredere privim,
Pe-un drum deschis de-al IX-lea
Congres.

Viața să ne fie mai frumoasă
Și împlinirea mai deplină,
La al XIV-lea Forum, din nou ales,
Eroul ne conduce spre lumină.

E Nicolae Ceaușescu — al Țării
Părintele, Conducător slăvit,
Vieții noi, deschizător de drumuri,
Făuritorul Evului Aurit.

Este al nostru zbor, e vitejia,
Este Partidul, Patria, Poporul,
Tot ce avem mai scump
în România —
Vis Comunist și Pacea, Viitorul!

Irimie STRĂUȚ

PATRIA

Prin ea-mi sînt slobode mîinile
mai limpede îi văd culorile:
îmi cresc în suflet pîinile
rumene ca-n răsărituri zorile.

Mă înflăcărează-al ei cuvînt,
de neprețuit i-s clipele.
Și, prins în marele-i avînt,
cerul i-l mîngîi cu-aripile!

Radu FELECAN

AUGUST TRIUMFĂTOR

Scriu despre tine, zi de libertate,
Scriu despre izbînzile tale temerare,
Roadele verii, tot mai bogate,
Sînt semne vii la ceas de sărbătoare.

Scriu despre tine, zi frumoasă,
Toate cărările îmi poartă pașii
înalte,
Pe acest pămînt, la noi acasă,
Lumina timpului înflorește
în cuvinte.
Scriu despre tine, zi aleasă,
Scriu la fereastra zorilor de zi,
Pîinea cea nouă, fie-ne dulce
pe masă.
Sub flamuri tricolore pururi vom fi.

Miron ȚIC

IMN

Țesută-i vremea noastră din lumină
precum ni-i steagul din iubiri țesut
și-l fluturăm spre ceea ce-o să vină
din orizontu-n faptă învăscut.

Un imn al demnității mari răsună,
muzica lui dă totu-n dulce floare
pe creanga de dorinți ne-ncunună
bogata frunte în visări solare.

Ne rodnicim cu dăruiri pămîntul
și-l primenim cu mii și mii
de-odoare
pe cînd din suflet ne mustește
cîntul —

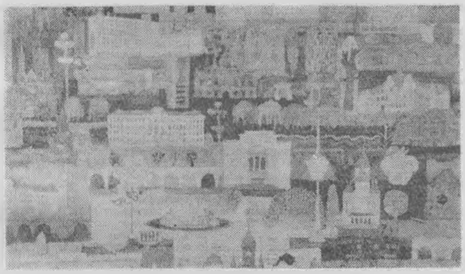

Pictură de ROMUL NUȚIU

un imn de nesfîrșită sărbătoare.

E-a patruzeci și cincea-aniversare,
punîndu-i, cald, Eliberării nimbul
din dragostea arzîndă-n fiecare
ne dăruiește Primăverii timbul.

Pădurea noastră nu e doar pădure,
ci flamuri înmuiate-n imn ca para
pe care le suim în vînt ușure
cu faldul lor s-atingă-a bine Țara.

Ion SOCOL

CELOR DE LA PĂULIȘ

Ce jertfe-a semănat Româna Oaste
și cîte doruri ne-au rămas în prag
prin satele natale și pe coaste
înlăcrimate maicile, sub steag...
În marș prin vuiet eliberator
în pustie, după urmele de fiară,
bărbații noștri, pentru alt popor,
supremul preț al vieții lor și-l dară.
Că omenoși am fost chiar viață dînd
și sîngele ne-am scris în cartea
lumii,
eroii noștri au murit gîndind
la pruncii lor, la lacrimile mumii.

ÎN AUGUSTUL EROIC

În Augustul eroic ne dovedim
avîntul
Spre-a patruzeci și cincea
bravă-aniversare
Și astăzi România e răsărit de soare,
Așa cum spre Eroul, ni se înalță
cîntul.

În Augustul eroic ni-i floare
legămîntul,
Cu ample și sonore petale de
lumină,
De-a crește în poeme de Epocă
senină,
Așa cum, spre Viteazul, ni se înalță
cîntul.

În Augustul eroic, benefic ni-i
pămîntul,
Prin fapte aurite de-al roadelor
cules,
Și ram ne e, spre astre, al nouălea
Congres,
Așa cum, spre Cîrmaciul, ni se
înalță cîntul.

În Augustul eroic ni-i înstelat
veșmîntul
Și urcă drumul nostru spre Forumul
ales
Și-l vrem pe Ceaușescu în frunte
reales,
Și-nspre Strategul păcii, ni se înalță
cîntul.

În Augustul eroic ni-i verb plenar
cuvîntul,
Ce-n evul dăruirii, e comunistul
zbor,
Vă vom urma spre piscuri, iubiți
conducători,
Și întru slava țării ni se înalță
cîntul.

Leca CRIȘOVAN

ASCULTĂ CUM CRESC...

Noi nu ne-am retras
din roua viselor noastre.

Ascultă cum cresc codrii latini.
Se-ngemănează veșnicul vrerii
cu sîngele ucis de dușmanii străini.
Risipite pe văi,
morminte-eroi:
ochii lor și acum
ne adapă, nu dorm.
Noi nu ne-am retras
din roua viselor noastre.
Ascultă cum cresc codrii latini.

Mirel Radu PETCU

TREAPTĂ SPRE VIITOR

Trăim într-o țară
unde purpura macilor
este neprihănită,
într-o țară
unde lumina pătrunde
prin ochii senini ai copiilor,
iar, din muguri,
țîșnește candoare și adevăr.
Trăim într-o vatră
ce arde intens
prin milioane de inimi.
La umbra Stejarului falnic
ne prindem în hora înfrățirii,
iar cîntecul iubirii de țară
curge din pieptурile noastre,
deschizîndu-și drum prin
Carpați.
Și, toate acestea,
pentru că, într-o zi
memorabilă,
într-o zi de foc,
românii au aprins în luptă
făclia fericirii și a libertății.
Zi de neuitat,
Zi de August douăzeci și trei
bornă de lumină la hotarul
veacurilor!

Rozalia MIRCOVICI

POEM ÎN AUGUST

Sărbătorim o vară fierbinte
în care cu o singură și aceeași
zvîcnitură în inimi
ca un singur val în curgerea
lui
ne-am îndreptat fruntea și-am
pătruns în ora înaltă
a izbînzii.
Dimineață de August 23,
rostogoliri de raze deschise
în soarele existenței noastre,
poem al biruinței.
Vară! Cuvînt! Bucurie
a omului
și semnele păcii în inimi
de oameni ce vrem să trăim
ca un arbore alb
în fața eternității, cu marele
sigiliu al vieții
înscris în realul trup al țării.
În August
ne sînt ochii curați și
dragostea adîncă.
în gînduri ținem focuri de
strajă
pe țărmuri de lumină.
doar omul e făuritor de
drumuri pentru oameni
și al omului anotimp de vară
e pe buzele noastre
ca o lumină nouă.
pămîntul acesta vorbește
despre statornicii săi
apărători,
în numele cărora a rodit
în grîne.

Corina Victoria SEIN

Cultura timișoreană și impunerea ei în societatea de azi

Nu se poate spune că Timișoara nu ar fi avut, și pînă la război, o mișcare literară, formații muzicale, o artă plastică și chiar teatrală. Firește, a avut, dar ele nu au fost organizate în uniuni și așezăminte de artă profesionistă, cu un statut sigur, nici n-au existat sedii, ci acei care le-au servit se întruneau în unele momente fericite sau cu prilejul unor sărbătoriri sau spectacole artistice ce se săvîrșeau sub presiunea unui moment unic. Scriitorii aveau o boemă a lor, o cafenea literară specifică, de genul lui Spieluhr, unde se legau și se dezlegau biografii literare, se închegau prietenii și destinele unor reviste. Muzicienii profesioniști, mai ales, în vremea războiului, prin refugiul celor din Cluj la Timișoara, teatraliștii, artiștii plastici se organizau în proaspătul conservator sau în proaspăta operă și orașul începea să trăiască sub auspiciile acestor arte. Aveau loc vernisaje, unde, la loc de cinste, se găseau Ludon, Ciupe, Catul, Demian, Podlipny, Miloia. Se organizau concerte muzicale, ad hoc, unde participau Ijac, Cuteanu, Popa (Mircea și Alla), Ujeicu sau Ursulescu, Lia Hubic sau Ana Roja Vasiliu, Bădescu sau Carabiberi, sub bagheta lui Surlașiu. Scriitorii se adunau în jurul lui Virgil Birou și al „Vrerei" lui Ion Stoia Udrea sau a „Luceafărului" lui Aurel Cosma. Apăreau primele culegeri literare, apăreau primele stele lirice pe firmamentul vieții literare a orașului și ele purtau numele: Lerca, Bugarin, Grozdan, Sfetca, Popiți, sau apăreau romane amplu comentate, scrise de Atanasiu, Odeanu, Arcon, Ienea, Șerbănescu. Orașul venea și el cu o zestre spirituală proprie, chiar dacă războiul închidea perspectiva și nu dădea spațiu de zbor liber artelor ce începeau să fascineze un public încă tînăr și nou dar care-și respecta artiștii.

Firește, chiar și o simplă comparație, a vieții artistice antebelice, sumar trecută în revistă aici, nu suferă apropieri cu viața artelor contemporane a Timișoarei de azi. Înălțate ca instituții profesioniste de artă, cu un rol bine precizat în viața cetății și a țării, Opera Română, Filarmonica, Teatrele, filialele artiștilor plastici și de scriitori urmau, încă de la debutul lor, să se implice organic în peisajul nou spiritual al Timișoarei, să înalțe talente robuste și, totodată, să reprezinte tribune de afirmare a lor în dialogul dintre arte și public, spre înălțarea spirituală a tuturora. Continuînd experiența operei clujene, în anii de refugiu din timpul războiului, noua Operă timișoreană aducea, în peisajul spiritual, un specific al ei, orchestră și soliști care să abordeze repertoriul operistic știut, cu o, din ce în ce, mai înaltă artă. De la bătrînul Verdi, la modernii Puccini și Leoncavallo, de la grațiosul Mozart, la sumbrul Bellini, de la cantabilul Donizetti la dramaticul Bizet, apoi, la autorii români: Filaret Barbu, Georgescu, Dendrino ș.a. Opera română timișoreană își forma un repertoriu demn de orice instituție similară din țară. Ea ridică, de la început, o seamă de soliști care ajung să fie prețuiți și admirați de marele public, precum A. Ciuciu, M. Șola, M. Emandi, V. Gligor, T. Moraru, M. Grebenișan, I. More, M. Rotundu etc., etc. pînă la cunoscuții soliști de azi, precum Rodica Miloia, Csaba Airizer, Ionel Stan, Dorin Văldean, Radu Onu Nicolae, Ioan Pribac, M.M. Grama, Vasile Toaciuc. Credincioasă repertoriului ei, îmbogățit, în aceste decenii, de noi și noi spectacole, apropiindu-și și formîndu-și un public constant și iubitor, Opera Română timișoreană a repurtat, prin timp, succese remarcabile, a impus artiști și spectacole de referință. Teatrul Național, alături de Opera Română, are, de asemenea, meritul admirabil de-a crea, în jurul ideii de teatru, sentimentul benefic al unor spectacole de marcă, ce vor rămîne, în timp, ca borne de hotar în desăvîrșirea și istoria instituției. Teatrul „Matei Millo", pe care, cu pricepere și har, l-a călăuzit, ani mulți și glorioși, la începuturile sale, artistul emerit Gheorghe Leahu, a impus, încă de acum cîteva decenii, ideea de teatru, dar și climatul de fervoare și dăruire artistică pentru Naționalul de azi, prin actori și regizori de renume, care i-au trecut pragul și au strălucit pe scena lui. Soții Moruzan sau Dan Nasta, Gilda Marinescu sau Ovidiu Iuliu Moldovan, Vasile Crețoiu sau Eugenia Crețoiu, Marietta Sadova sau Emil Reus, Ștefan Iordănescu și Ștefan Mărli, Vladimir Jurăscu, Elena Ioan, Garofița Bejan, Ion Haiduc, Daniel Petrescu, Gh. Pătru sau Miron Nețea, soții Simionică sau Geta Iancu, Mihaela Murgu, Viorica Cernucan, George Lungoci, Camil Georgescu sau Traian Buzoianu, Mircea Belu, Coca și Horia Ionescu, Radu Avram, Ovidiu Grigorescu și atîția alții au înnobilat, pînă la zi, podeaua scenei, în spectacole semnate de Ioan Ieremia, D. R. Ionescu, Alexa Visarion, Emil Reus ș.a. De la Brecht, la Shakespeare, de la D. R. Popescu la Cehov, de la Shaw la Ibsen, de la Lovinescu la Mazilu, spectacolele timișorene au avut, fiecare, marca și originalitatea lor. Meritul uriaș al teatrului, în acești ani, a fost, însă, mai ales, crearea unui public exigent, capabil să judece și să preia valorile etice și estetice specifice artei teatrale și, astfel, să întrețină, în urbe, suflul generos al acestei arte. Alături de Naționalul timișorean, teatrele frățești, german și maghiar, cu trupe și repertorii generoase, și-au adus aportul benefic la instaurarea unei atmosfere spirituale elevate, la cultivarea unui public dornic de artă. Filarmonica „Banatul", la rîndul ei, a ajuns, în aceste decenii, o instituție de prestigiu, nu numai timișorean, dar și republican. Abordînd un repertoriu vast, susținînd spectacole muzicale de o înaltă calitate a interpretării, urmărind, cu tenacitate, o comuniune între ansamblul orchestral și coral. Filarmonica noastră s-a impus pretutindeni prin valoarea ei artistică. Sub bagheta unor dirijori care au lucrat cu minuție și devotament și au cizelat instituția, în timp, precum Mircea Popa, Paul Popescu, Ioan Romînu, Mircea Hoinic, Nicolae Boboc, Remus Georgescu, Petru Oschanitzki sau directorul și dirijorul ei, Diodor Nicoară, Filarmonica „Banatul" se impune, azi, între surorile ei din țară, drept o instituție de artă de un real prestigiu, cu ample posibilități concertistice. Concertele la sediu sau pe alte scene românești sau străine, soliștii și dirijorii care au colaborat cu ea, turneele în diferitele țări ale lumii, discurile onorabile, scoase cu diverse prilejuri, festivalurile, la care ea a participat, toate semnifică acte artistice prestigioase și denotă forța unei instituții de artă care nu s-a trădat niciodată pe sine, nici idealul său estetic, aici noblețea mesajului ei umanist, pe care îl traduce în fața ascultătorilor săi cu atîta forță și persuasiune, săptămînă de săptămînă, de atîția ani.

Arta plastică timișoreană ca și arta scrisului poate că denotă, între artele surori, cele mai spectaculoase salturi, dacă nu pe verticală, atunci, oricum, pe orizontală, privind atît calitatea actului artistic cît și diversitatea lui. Organizată complex, abordînd formule, procedee, genuri diverse, de o înaltă tehnică a execuției, impunîndu-se și prin personalități singulare, dar și prin mișcarea de grup, plasticienii și scriitorii, în filialele lor de creație, au lărgit, în zona de vest a țării, fenomenul de artă, i-au dat amploare, diversitate și adîncime. Pictură, grafică, ceramică, sculptură, desen, pastel, acuarelă, în expoziții personale sau de grup, în lucrări de șevalet sau monumentale, în țară sau în străinătate, prin artiști ca: Vasile Pintea, Diodor Dure, Romul Nuțiu, Gabriel Popa, Simion Lucaciu, Victor Gaga, Petru Iecza, Eugenia Dumitrașcu, soții Vreme, Aurel Breileanu, Constantin Flondor, soții Tulcan, Viorel Toma, Oct. Maxim și întreaga grupare 35, arta plastică timișoreană este sincronică, la ora de față, nu numai cu arta națională, ci chiar cu cea europeană, impunîndu-se cu vigoare, fantezie și elevație. Alături de plasticieni, susținînd o coloană a literelor române din această parte de țară, scriitorii timișoreni înalță, la ora de față, în literatura română, specificul net al scrisului și gîndirii lor. Proză, poezie, critică, istorie literară, reportaj, eseu etc., sînt abordate firesc, de condeie stăpîne pe arta lor, originale în viziune și în stil. Cărțile semnate de Laurențiu Cernet, Sofia Arcan, M. Șerbănescu, P. E. Banciu, I. D. Teodorescu, S. Ralcov, N. Popovici, Florin Bănescu, M. P. Pongracz, Gh. Schwartz, T. L. Bîrăescu, I. J. Rovina, A. Ardeleanu, Al. Deal, T. Bulza, S. Dima și V. Dima, A. C. Iordache, D. Vighi, V. Marineasa, I. Costinaș, D. F. Seracin, C. V. Sein, la proză, sau cele de Anghel Dumbrăveanu, Al. Jebeleanu, Ilie Măduța, E. Dorcescu, C. Dascălu, Ivo Muncian, A. Turcuș, N. Dolîngă, M. Turcu, S. Gvozdenovici, L. Bureriu, Tatiana Flondor, O. Doclin, V. Tudor, C. Mărăscu, A. P. Sârbu, D. E. Popin, I. Căliman, N. Roșianu ș.a., la poezie, sau lucrările de istorie și critică literară, semnate de E. Todoran, G. I. Tohăneanu, I. Chele Pantea, S. Mioc, C. Ungureanu, L. Ciocârlie, I. Neață, V. Vintilescu, Ș. Foarță, Felicia Giurgiu, O. Berca, I. Evseev, A. D. Rachieru, Lucian Alexiu, M. Odangiu, M. Mihăieș, Vasile Popovici, A. Babeți, au impus tot atîtea personalități marcante în genurile și speciile respective. Trecînd peste sentimentul provincializării, fiind o literatură, prin teme, stil, puterea reflecției de o înaltă ținută artistică, impunîndu-se în patul larg al literaturii naționale, creația care s-a făcut, în aceste decenii, la Timișoara, oglindește nu numai saltul de conștiință artistică al creatorilor contemporani, dar și faptul că literatura s-a profesionalizat, abordarea scrisului se face, de acum, cu o forță și o demnitate nouă, cîștigate de scriitorii noștri în acesto decenii de liberă manifestare spirituală, cînd fiecare și-a putut găsi personalitatea proprie și și-a putut-o impune, în albia largă a literaturii naționale.

Ion ARIEȘANU

Expoziție omagială

Recent, la sediul Complexului Muzeal Județean Timiș, a fost vernisată expoziția foto documentară dedicată aniversării a 45 de ani de la victoria Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

Expoziția debutează cu prezentarea momentului dedicat Marii Uniri din 1918. Primul panou redă profundele transformări cu caracter burghezo-democratic, care au determinat dezvoltarea în toate planurile a societății românești pe cale modernă. În continuare, un amplu grupaj documentar înfățișează transformările care au avut loc în cadrul mișcării noastre muncitorești, culminînd cu transformarea Partidului Socialist din România în Partidul Comunist Român. Un cadru amplu este dedicat luptei duse de poporul român împotriva fascismului, revizionismului, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei. Rețin atenția mărturiile legate de intrarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** în cadrul mișcării noastre muncitorești, procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov, în fruntea cărora s-a aflat tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, marea demonstrație patriotică, antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939, în organizarea și desfășurarea căreia un rol important l-au avut tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** și tovarășa **ELENA CEAUȘESCU**. Mai multe exponate surprind protestul hotărît al poporului nostru împotriva amputărilor teritoriale din vara anului 1940.

Lupta forțelor patriotice, în frunte cu Partidul Comunist Român, împotriva dictaturii antonesciene este prezentată în documentele programatice care chemau întregul popor român la acțiuni hotărîte pentru dobîndirea libertăților democratice și a independenței naționale. Alte materiale surprind aspecte ale rezistenței antihitleriste precum și evoluția evenimentelor militare pe fronturile celui de-al doilea război mondial. Un spațiu generos este dedicat pregătirii politice și militare a evenimentului de la 23 August 1944, alianțelor realizate de P.C.R. cu toate forțele patriotice ce se pronunțau pentru răsturnarea regimului dictatorial, ieșirea din războiul hitlerist și alăturarea țării la coaliția antifascistă. Începutul revoluției române este bogat ilustrat cu documente, imagini din timpul luptelor insurecționale, hărți. Sînt bine reliefate eforturile armatei noastre, sprijinită de întregul popor, pentru eliberarea întregului teritoriu național, precum și contribuția României la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din Austria.

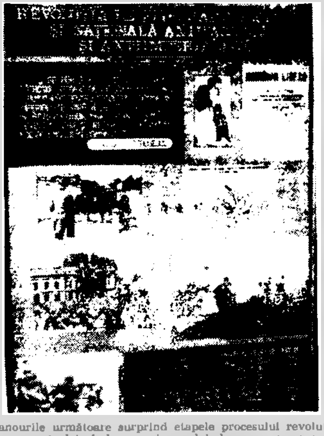

Panourile următoare surprind etapele procesului revoluționar care au urmat, detașîndu-se, prin modul de expunere, o serie de momente importante ale istoriei noastre naționale: instaurarea guvernului revoluționar de la 6 Martie 1945, proclamarea Republicii, actul naționalizării și începuturile dezvoltării industriei socialiste, transformarea socialistă a agriculturii și încheierea procesului de făurire a economiei socialiste unitare. În anii scurși de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, poporul nostru a obținut strălucite succese pe drumul dezvoltării și înfloririi multilaterale a patriei. Din acești ani glorioși se detașează pregnant perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R., cea mai bogată în înfăptuiri din întreaga istorie a țării noastre, denumită, cu legitimă mîndrie patriotică, **„EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU"**. Sînt prezentate marile realizări ale poporului nostru în dezvoltarea forțelor de producție, în crearea unei industrii puternice, moderne și a unei agriculturi socialiste avansate, în ridicarea gradului de civilizație și bunăstare materială a oamenilor muncii.

Evidențiind una din cele mai mari cuceriri ale socialismului pe pămîntul României — dezvoltarea armonioasă, echilibrată și eficientă a forțelor de producție — expoziția redă evoluția impetuoasă a județului Timiș, devenit important spațiu economic și cultural al României socialiste. În continuare este prezentată politica internațională a României socialiste, a președintelui **NICOLAE CEAUȘESCU**, de pace, prietenie și colaborare cu toate statele lumii. Este evidențiat faptul că, punînd pe primul plan activitatea de realizare a planurilor și programelor privind dezvoltarea economico-socială a țării și făurirea cu succes a socialismului, partidul nostru, România socialistă au dus în același timp o politică activă de colaborare cu toate statele lumii fără deosebire de orînduire socială, participînd cu toate forțele la soluționarea marilor probleme ale vieții internaționale, la lupta pentru dezarmare, pentru pace.

În încheiere, expoziția surprinde un grupaj de exponate sub genericul: **Partidul Comunist Român — centru vital al națiunii noastre socialiste"**, precum și proiectele documentelor pentru Congresul al XIV-lea al P.C.R. În acest context, mai multe exponate sînt mărturii elocvente ale opțiunii depline a întregului nostru popor privind realegerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** în funcția supremă de secretar general al partidului.

D. VASILE

Știința de carte — știința de a trăi adevărat și frumos

ÎNVĂȚĂMÎNTUL TIMIȘEAN ÎN ANUL 45 AL DEVENIRII SALE

„Învățămîntul trebuie să formeze cadre cu o temeinică pregătire profesională, teoretică și practică, în concordanță cu cerințele progresului tehnico-științific, cu prevederile programelor de organizare, modernizare și dezvoltare a economiei. Se impune ca întregul învățămînt să se desfășoare pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general, a concepției revoluționare despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric".

(Proiectul PROGRAMULUI-DIRECTIVĂ al Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român)

CUM POATE ÎNCEPE UN REPORTAJ sărbătoresc, omagial, dedicat învățămîntului timișean, în chiar ziua marii aniversări ? El poate începe firesc, în haine, în cuvinte simple, „de lucru", cu o cifră tulburătoare prin adevărul pe care îl conține : 152 000. Sînt, de fapt, peste 152 000 de oameni, de la cei mai mici la maturi, care — într-un fel sau altul, într-o formă sau alta — învață. Deci, aici, în Timiș, în acest an sărbătoresc, aproape **UN SFERT DIN POPULAȚIA JUDEȚULUI ÎNVAȚĂ.** Dacă ar vrea să se condenseze într-o simplă cifră, mai grăitoare în adîncul ei decît sute de vorbe, reportajul ar putea să înceapă și să se încheie astfel, cu acest adevăr pe care nu-l poate contrazice nimeni și nimic. Dar el, reportajul festiv, trebuie să prindă viață, să prefacă o simplă cifră — căreia în curînd i se vor alătura alte zeci, la fel de lămuritoare — în fraze fierbinți, capabile să depună mărturie, cuvînt de cuvînt, pentru adevărul cifrelor. Să demonstreze acest adevăr, să-l facă palpabil, să-l însuflețească. Cum anume însă ? Făcînd, în primul rînd, **APEL LA MEMORIE.** Orice om de bună credință, un timișorean, de pildă, care știe cum arăta orașul, mai exact (pentru memoria reportajului nostru), cum, cîte, unde erau școlile orașului acum 45, acum 35, acum 25, acum 15 ani, nu poate să nu depună dreaptă, cinstită mărturie. Erau școli, erau cîteva mari, de tradiție, licee, era și o școală politehnică. Dar puzderia de grădinițe, școli primare, gimnazii, licee, sutele lor de ziduri noi care adăpostesc clase, laboratoare, cabinete, biblioteci, săli de sport, acum, în acești 45 de ani s-au înălțat. Nu doar în cartierele noi ale Timișoarei, ci în chiar centrul orașului, aici, la Lugoj, Sînnicolau, Deta, Jimbolia, în mai toate comunele și satele județului. Cît despre lăcașurile învățămîntului superior... Același ochi obiectiv nu poate să nu developeze imaginea cîmpurilor, a lanurilor de porumb ori a hățișurilor de ierburi care creșteau în locul amfiteatrelor și laboratoarelor de azi : Universitatea, Institutul Agronomic, edificiile Facultății de electrotehnică, de tehnologie chimică și construcții ale Politehnicii timișorene.

Toate acestea se văd cu ochiul liber. Se înalță la propriu. Zidurile noi care adăpostesc ca niște metereze cetatea științei timișene. Nu le poate spulbera nimic. Pentru ca ele să devină mai puternice în gîndul simplului privitor, iată — ca niște piloni uriași — cifrele. Însumînd, de această dată nu oameni, ci lucruri trebuitoare celor care învață : săli de curs, laboratoare, aparate, cărți : **baza materială.**

AȘADAR, ZESTREA ȘCOLII TIMIȘENE. Aproape totul a fost înfăptuit în acești ani : anii construcției socialiste. Iar peste 70 la sută din întreaga bază materială a școlii timișene e opera **„EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU"**, a anilor care au înaintat victorioși după Congresul al IX-lea al partidului. Iată, din nou, cîteva cifre. În acest moment, numai învățămîntul superior timișorean își adăpostește cei peste 20 000 de studenți în 409 săli de curs și 619 laboratoare, punîndu-le la dispoziție peste 2 milioane de volume, în biblioteci. Și, spre a ne apropia de un singur exemplu, poate cel mai spectaculos, menit să adeverească grandoarea edificiului... — Institutul Agronomic, unul din cele mai moderne ale țării, un „campus universitar" de care ar fi mîndru orice oraș al lumii. Două cifre alături. În 1965 — suprafața utilă (de studiu, cercetare, dotată social) era de 16 000 metri pătrați. În anul 1989, cifra se dublează aproape — 30 000 metri pătrați. **ȘI MAI DEPARTE.** dincolo de cifre ? Dincolo de aceste simple cifre, stau alte cifre, mai grăitoare, amănunțind adevărul, detaliindu-l. Vor trebui însuflețite și ele, cifrele următoare, care ascund truda de zi cu zi, adunată în ani, a minții dascălilor și a elevilor ori studenților lor, deveniți, la rîndu-le dascăli, ori ingineri, ori medici, ori economiști. E munca fără istov a celor ce caută adevărul, care se îndîrjesc să descopere noul în știință. Noul unei științe puse în slujba binelui obștesc, în stare să facă viața semenilor mai ușoară, mai bună și frumoasă. O idee lansată de la cea mai înaltă tribună a țării. Un adevăr devenit realitate, o literă de lege transformată în faptă aici, la Timișoara.

ÎNVĂȚĂMÎNT — CERCETARE — PRODUCȚIE — un lanț, un circuit vital pentru însuși viitorul României. O idee izvorînd din gîndirea cutezătoare, revoluționară, a secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** **„Viitorul poporului nostru — ca de altfel al oricărui popor — va fi determinat, în mod hotărîtor, de nivelul învățămîntului și al cercetării științifice".** Cuvinte emblematice, cu valoare de lege, care au dat un imbold fără precedent muncii științifice din această parte a țării. În înfăptuirea a tot ce și-au propus oamenii de știință de aici, un rol de prim rang l-a avut exemplul modelator al tovarășei academician doctor inginer **ELENA CEAUȘESCU,** om politic și savant de renume mondial. Vizitele prin care conducerea superioară a partidului a onorat învățămîntul timișean, urmărirea îndeaproape a modului în care indicațiile, orientările, sugestiile secretarului general al partidului s-au transformat în fapte, pot fi una din cauzele cu valoare de stimul ale izbînzii. **CA O PIRAMIDĂ.** Imaginea cea mai convingătoare pentru însăși ideea de înălțare, de devenire a științei ancorată în viață, este a unei piramide umane. Baza mare, temelia însăși a tot ce se edifică în cercetarea științifică timișoreană e alcătuită din cei mai tineri. Înțelept conceput, ca un proces în creștere, învățămîntul timișean se sprijină temeinic pe această impresionantă masă de elevi și dascăli din învățămîntul primar, gimnazial, liceal și profesional. În ideea că prima zi de școală e primul pas în căutarea adevărului, că de aici, de la începutul formării tînărului trebuie pornit, școala timișeană, Inspectoratul școlar județean pot raporta la această oră un întremător bilanț. Numai în acest an, în etapa republicană, s-au obținut, la concursurile pe meserii, aproape 150 de premii ; concursurile școlare pe discipline de învățămînt, „olimpiadele" naționale, au încununat cu lauri munca multor licee din Timișoara și Lugoj. Iar o dovadă concretă, palpabilă, e participarea impresionantă (peste 500 de cadre didactice) la etapa județeană a concursului „Creativitate și eficiență în învățămînt". Sesiunile de comunicări științifice, din fiecare an, expozițiile care au făcut dovada eficienței muncii creative a profesorilor și elevilor sînt realități concrete, pe care nu le poate tăgădui nimeni.

ALTE CIFRE, ALTE ÎNTÎMPLĂRI. Urcînd pe verticala acelei piramide imaginare, înălțate firesc, crescute la propriu din „bază" — cele patru institute de învățămînt superior din Timișoara poartă, prin măreția cifrelor, însăși emblema devenirii școlii, cercetării, producției românești din anii construcției revoluționare. Dacă le adăugăm celor patru citadele ale științei încă 24 de institute, centre, filiale și colective de cercetare științifică, care — numai ele — însumează efortul a 4 500 de oameni ai muncii, dacă mai adăugăm o singură cifră, aceea a valorii contractelor de cercetare pe anul 1988, valoare care a depășit cu mult cifra de 70 000 000 lei, avem, sintetic, imaginea emulației fără precedent în creativitatea tehnico-științifică de pe cuprinsul județului.

CEA MAI VECHE, MAI „CU TRADIȚIE" dintre toate — „Politehnica". Institutul politehnic „Traian Vuia", unitate de marcă a învățămîntului românesc, a cărui faimă a trecut de mult hotarele țării. Din nou cifre : 12 900 studenți ; 767 cadre didactice — în acest an, 116 000 metri pătrați de suprafață folosibilă. Tot în acest an, cei peste o sută de mii de metri pătrați au fost folosiți intensiv, la maximum-ul de randament al inteligenței, al creativității, atestat deplin al spiritului revoluționar care animă viața școlii politehnice timișorene. Deci numai în 1989 — institutul a semnat 290 de contracte și colaborări și 1 312 lucrări științifice. Beneficiarii acestei rodnice munci de cercetare nu sînt alții decît întreprinderile timișorene, care au înregistrat, concret, un spor de producție netă de 24 milioane lei pe an, care și-au redus cheltuielile de producție cu 42,5 milioane lei pe an, care și-au micșorat, de asemeni, consumul de energie și de combustibil, care au redus importul cu 27,8 milioane lei pe an. În fine, care și-au crescut productivitatea cu 5—150%. Chiar pentru un nespecialist, cifrele acestea spun mult. Cadre didactice, cercetători, studenți și-au orientat munca de investigație spre punctele fierbinți ale producției, ale vieții.

Iată cîteva direcții de cercetare, tot atîtea programe-reper : energetica convențională și neconvențională, automatizarea și robotizarea proceselor de producție, echipamente pentru prelevarea, prelucrarea, stocarea și transmiterea informațiilor, tehnologii neconvenționale în transportul cu motoare lineare, optimizarea mașinilor, acționărilor și rețelelor electrice, ferofluide și aplicațiile lor industriale, biotehnologii și tehnologii noi de sinteză fină și de mic tonaj, gospodărirea apelor și protecția mediului, tehnologii noi în construcții, optimizarea funcționării mașinilor și agregatelor agricole, recondiționarea și refolosirea materialelor și pieselor uzate. Dincolo de fiecare titulatură stau orele, zilele, anii de studiu a sute și sute de oameni, dăruiți ideii de mai bine prin știință.

CUM ARATĂ UN CAMPUS ÎN CÎMP ? Cine vrea să vadă cu proprii ochi un adevărat „campus universitar", răsărit în chiar mijlocul cîmpiei, nu are decît să pornească pe autostrada ce duce dinspre Timișoara spre Arad. Va avea ce vedea ! Natură și cultură, armonizate ultramodern, într-o uriașă uzină generatoare de belșug : Institutul Agronomic. Aici, în cei peste 30 000 de metri pătrați de suprafață utilă se „coace" în cuptoarele minții hrana noastră cea de toate zilele : mai multă, mai bună. O viziune cu adevărat dinamică, eficientă, pe măsura comandamentelor noii revoluții agrare. O fervoare a cercetării fără precedent. În acest cincinal, „Agronomia" timișoreană a prezentat 437 lucrări științifice și 38 de manuale și cursuri. Iar valoarea contractelor de cercetare s-a ridicat, numai în 1989, la 7 300 000 lei. Roadele muncii celor de la Institut, de la Stațiunea didactică experimentală nu încetează să se vadă. O probează rezultatele record din agricultura timișeană a acestor ani, o dovedesc, mai ales, cele 140 de unități agricole îndrumate de institut, semn, încă o dată, că aici, relația învățămînt-cercetare-producție nu e o simplă alăturare de cuvinte.

Ce anume cercetează cei de la „agronomic" ? O direcție importantă — ridicarea capacității productive a solurilor. Adică ? Un pămînt mai bun, îmbunătățit, „consultat" exact ca un corp viu, ca o uriașă ființă, de a cărui sănătate depinde, de fapt, sănătatea noastră, a tuturor celor hrăniți de el. Ce a rezultat în urma strădaniilor de ani și ani ? Concret, palpabil, producții mai mari, uneori spectaculos crescute. Și un interes național pentru ceea ce se poate numi deja o școală, o tradiție timișoreană în domeniu. Apoi, culturile propriu-zise. Ani și ani de studiu în laboratoare, în stațiuni experimentale, pe cîmp — pentru grîu mai mult, mai bun, mai rezistent. La fel — ovăzul, porumbul, floarea soarelui, sfecla de zahăr. Apoi obținerea de soiuri și hibrizi, studii privind genetica și ameliorarea unor importante specii de cultură. S-ar putea scrie un reportaj întreg despre bătălia pentru orez, grîu, triticale, porumb, legumicole, pomi fructiferi, viță de vie. Precum și despre cercetările zootehnice și în domeniul medicinei veterinare. Toate cifrele care le-ar putea ilustra s-au convertit deja în fapte, căci aici, la Institutul Agronomic, legătura cu viața este una din literele de lege ale cercetării.

DACĂ ADĂUGĂM, fără a încheia aici, urmînd să continuăm periplul prin citadela învățămîntului și științei timișorene, truda celor de la Universitatea timișoreană și de la Institutul de medicină, dascăli și studenți deopotrivă, imaginea fervorii creatoare se va împlini cu siguranță. Sutele de promoții de profesori, ingineri, medici, cercetători care s-au format pentru a forma, la rîndul lor, alte generații de oameni ai gîndului și faptei sînt ca o ștafetă vie, purtătoare entuziastă a însăși ideii de nou. Ceas de ceas, zi de zi, în partea de țară, numită Timiș, luminează, ca o torță, știința de carte. În acest ceas festiv, în această zi sărbătorească, ne face mai plini de încredere în viitor știința de a trăi, prin carte, prin minte, adevărat și frumos.

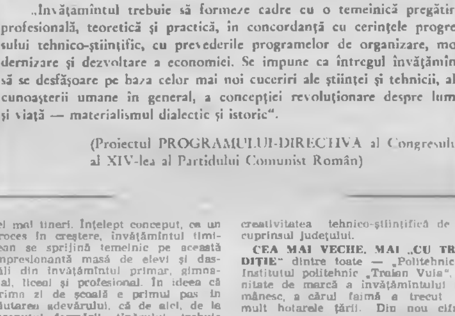

Institutul Agronomic din Timișoara.

Mihai MARCU

eminesciana

EMINESCU ȘI BANATUL

— CÎNTEVA NOTE —

Desen de VASILE PINTEA — ilustrație la poemul „Luceafărul".

Un inventar al celor citite la Cernăuți de Eminescu a făcut Aurel Vasiliu, în **Bucovina în viața și opera lui Eminescu** (vezi **Eminescu și Bucovina, Cernăuți**, pp. 203—482). La Biblioteca Academiei se mai găsește volumul **Omul povățuit de minte**, pe care Eminescu îl citise la Cernăuți. Așa cum arată Aurel Vasiliu și, pe urmele lui, Aurel Cosma, în **Glossă** putem descoperi urme ale acestei lecturi. Dar ne întrebăm noi, numai în **Glossă** ?

Petru Lupulov sau Petru Lupul, unul dintre personajele foarte vii ale secolului al XIX-lea cărturăresc, nu este un mare scriitor. Dar, spre deosebire de confrații săi bănățeni și ardeleni, aproape toți de formație germană, Petru Lupul se orientează către italiană și franceză. E între foarte puținii scriitori români care își face studiile la Verona. Dintr-un studiu fundamental pentru cunoașterea autorului, datorat lui Aurel Cosma (**Prin Timișoara de altădată**, Ed. Facla, 1977) aflăm că mai studiază științele juridice la Pesta. Va fi profesor de filozofie și teologie la Zara (azi, Zadar), director al școalelor românești din Caransebeș, din nou profesor la Timișoara. A vorbit și a scris românește, nemțește, sîrbește, ungurește, italienește și franțuzește.

Petru Lupul nu e un latinist, cum s-ar putea bănui de cel ce îi urmăresc etapele formării. E un iluminist întîrziat, preocupat de **povățuirea norodului**. E profesor la Zadar cînd își tipărește, în 1846, pe cheltuială proprie susnumitul volum, „tradus din limba franțozească pe limba românească". E plin de mîndrie și își recomandă opera astfel : „Nici o carte nu se află, în împărăția austriacă, care ar fi din limba franțeză pe limba românească tradusă. Deci avînd eu între alte multe altele atît de folositoare în Paris în limbă franțeză tipărită carte, am tradus-o în Zara pe limba românească, hotărînd acuma să o dau la lumină ; căci privind eu cu lacrimi la jalnica stare a literaturii românești".

Cartea, mai zice Petru Lupul, ar fi tradusă pentru a-i aduce pe calea cea bună pe aceia care nu cunosc foloasele școlii : „Pentru că auzi cîteodată pe un prostovan zicînd : da ce-mi trebe carte, că tatăl meu au avut numai ceaslov și totuși numai vînzînd pește s-au făcut gazdă mare !".

Există o mare diferență între intențiile prefațatorului și paginile antologiei propriu-zise, aflate la altă înălțime. Traduși, comentați, clasicii francezi se află în alt orizont spiritual. Spun mai mult. Sînt bărbați ai ideilor. Impactul lor cu gîndirea lui Eminescu e rodnic : tînărul îi descoperă pe scriitorii francezi în orizontul lor originar și nu în matca pe care le-o dorea tălmăcitorul. Uneori ești tentat să așezi citatul din antologia lui Petru Lupul lîngă poemul eminescian pentru a studia așezarea gîndului, preluarea ideii, aderența sau inaderența la un mesaj spiritual.

În paragraful **Despre voluptate**, Aurel Vasiliu și Aurel Cosma au citat cîte ceva, ca și din **Despre nestatornicia vieții și despre lucrările omenești**. Parcă aici traducătorul e mai inspirat decît în celelalte, folosind o limbă românească mai nuanțată : „Tot ce vedem va pieri foarte curînd. Cei ce vor vedea că piere, vor pieri peste puțin și ei înșiși : și cel ce a murit de bătrînețele cele mai adînci, va fi curînd asemenea celui ce a murit de tot tînăr. Tot timpul vieții omului nu-i alta decît un punct : materia din care e compus nu-i decît o schimbare neprecurmată ... a lui sensuri (simțuri, n.n.) sînt ... nesigure ; trupul lui nu-i decît o stricăciune, duhul care-l însuflețește este un vînt subtil și norocul lui este o noapte întunecoasă. Spre a zice tot, într-un cuvînt, aceea ce este trup are repeziciunea unui rîu ; aceea ce este duh este un fum și un somn ; viața este o călătorie vecinică și o călătorie într-un pămînt străin. (p 90) Și, în fine, **Despre moarte**, aflat între sursele **Glossei** : „Noi nu naștem decît ca să murim. (...) Noi trecem ca și umbra care evanuiește ca un abure pe care suflarea cea mai mică îl răsfiră, și chiar ca și o tînără floare pe care tot aceea zi o vede a se naște și a pieri (...) Asemenea apelor acelora care curg în mare, și care nu se întorc către al lor izvor, ne ducem noi curînd către abisul veciei ... pulberea pe care ... călcăm noi cu picerele, nu e alta decît cenușa părinților noștri. Precum noaptea izgonește ziua, precum valurile sînt împinse de valuri, așa oamenii sînt înlocați prin alți oameni: tocma așa, fiul meu, vei fi aruncat prin ai tăi proprii prunci, și în scurt tu cu mine în a ta proprie casă nu tu nu vei forma decît o plîngătoare priveliște".

Omul povățuit de minte devine un manual de educație filozofică. Ideile descoperite aici se conjugă cu altele, ale altor cărți. Dar memoria poetului va păstra o seamă de formulări de aici.

S-a vorbit, și pe bună dreptate, despre predispozițiile eminesciene și de rolul lor în opera de tinerețe. Am văzut că **tînărul Eminescu** este des încercat de apropierea bolii, a morții. Moartea nu este, pentru Eminescu, doar temă literară, exercițiu de poet romantic, e o încercare a vîrstelor timpurii. Prima sa poezie, **La moartea lui Aron Pumnul**, cîteva poeme închinate unor prieteni dispăruți prea devreme, unei „iubite" din adolescență, nu sînt doar divagații literare. Familia poetului e, de altfel, des încercată de boală, de moarte. E o familie „în risipire". Frații nu se văd cu anii, alteori își pierd urmele. La Timișoara poetul se află (și) în căutarea fratelui său, practicant într-un birou de avocatură. Tatăl nu-și poate proteja decît cu intermitențe, copiii.

ION GEANA, din București ne trimite o inedită compoziție de „Maximafilia epigramatică", un omagiu pentru Centenarul marelui poet român.

Omul povățuit de minte este una dintre cărțile de înțelepciune în care sensul vieții e descoperit printr-o seamă de imagini ale trecerii. Nimic funebru în această carte. Profesorul de la Zara voia, de altfel, să lupte cu deprinderile rele și nu să dea un manual de metafizică. El e un om al pămîntului, un educator în război cu bețivanii, cu leneșii, cu țăranii care nu-și dau copiii la școală. Gîndurile lui Corneille, Racine, Voltaire îi solicită atenția doar în măsura în care puteau oferi ucenicilor un îndreptar de comportament. Operă involuntar eminesciană, cartea lui Petru Lupul își descoperă, pe o cale mai puțin obișnuită, cel mai important cititor pe care l-ar fi putut avea. Un autor legat de marile pagini ale clasicismului prin afinități reale.

În 1867, tînărul Eminescu înregistrează în **Cumsenăciunaria istoria bisericească** de Tincu-Velia. Titlul întreg al cărții este „Istoria bisericească politico-naționale a românilor preste totu, mai ales a celor ortodocși orientali din Austria și cu distincțiunea bănățenilor față cu pretențiile ierarhice și politice ale colonilor serbesci din Austria" de Nicolau Tincu-Velia, Sibiu, 1865.

Istoria ... are atît de multe pagini laice încît merita și alt titlu. Participarea autorului are altă tensiune decît în **Omul povățuit de minte**. Petru Lupul voia îndreptarea moravurilor, Tincu-Velia cere drepturi pentru națiunea sa. Fără îndoială că aceste rînduri îl vor fi interesat la modul superlativ pe adolescentul Mihail Eminovici : „Preste multe valuri și schimbări a trecut gentea română de la așezarea ei în patriele unde astăzi ea viează, de atîtea veacuri stătut-a adesea pre marginile mormîntului său, văzînd și sub picioare acea înfiorătoare adîncime, care i ademenea a o înghiți și a o stinge pentru totdeauna din șirul popoarelor ! Dar providența vru ca acest popor de o glorioasă origină să nu piară ... ei, întru naturala sa înțelepciune, blîndeață și constanță sufletească suferi și nu disperă ... se luptă cu toate periculele ... și învinsese !". Din cînd în cînd, își fac apariția sintagme eminesciene : „Minunată învingere aceasta, cînd atîtea furtuni crîncene, atîtea vărsări de sînge în mijlocul acestui cercat popor și preste toată negura necinstei și umbra morței îi amenință în tot minutul cu totala periciune ! Dar acest popor în drumul său așternut cu spini și udat cu lacrime din fatalitățile sale a ales tărie ...".

În mai multe rînduri, Tincu-Velia îl citează pe Țichindeal : cuvintele fabulistului sînt repetate cu smerenie : „Autorii semănători de neghină în agrul națiunii și viermii care rod la pomana națiunii s-ar împuțina și cu încetul nimici pentru că Dumnezeu ar aduce și la români timpul păcei, amoarei și concordiei ... și așa s-ar împlini cuvintele **marilor noștri bărbați Văcărescu și Țichindeal** ..." sau, în altă parte, „ca după plăcere să o mulgă și să o tundă, cum zicea odată **nemuritorul Țichindeal** ... (s.n.).

Tot în biblioteca de la Cernăuți era înregistrată (scrie Aurel Vasiliu) **Causa limbelor și naționalităților din Austria**, pertraptată de un Romanu, Viena 1860. Broșura, crede Aurel Vasiliu, aparține unui bănățean. El ar fi Mocioni: „Nouă — scrie autorul broșurii — o suveranitate ungurească în Austria, adică un stat unguresc al Austriei, ni se pare tot atît de absurd, ca și credința în doi Dumnezei". Adaugă anonimul „De germanism, românii nicicînd nu s-au temut, și nici că se vor teme vreodată; ei cînd se-ntîmplă că rătăcește, ca d.e. de zece ani încoace, poate să le împiedice pe cîte un timp cultura și dezvoltarea și prosperitatea națiunale : dar să-i deznaționalizeze — nicicîndu !" (**Eminescu și Bucovina**, pp 384—385).

La Cernăuți, tînărul Eminescu mai putea citi cărțile bănățenilor Atanasie Marian Marienescu, Vasile Maniu etc. Au avut aceste lecturi consecințe în formarea tînărului scriitor ? Aurel Cosma, Ion Iliescu, Victor Neumann cred că da.

Dar există un contact al lui Eminescu cu „tinerii bănățeni", care trebuie luat în seamă. În bruioanele de la **Geniu pustiu** se pot citi paginile intitulate de editori : **Trăia într-un orășel supus turcilor**. Originea lor e controversată. Petru Creția crede că sînt scrise de tînărul Eminescu după dictarea unui prieten bănățean, Aurelia Rusu e de părere că textul nu-i aparține lui Eminescu : El ar fi al unui autor din Banat. Deocamdată, ne mulțumim să observăm că în „Familia" anilor 1866—1868 publică o mulțime de bănățeni : Iulian Grozescu, Elie Trăilă, Ioan Slepețianu. O nuvelă istorică, **Căderea Timișianei** tipărește în „Familia", 1/13 mai 1865 Iulian Grozescu. În **Floarea de pe Cerna** a lui Ioan Slepețianu răpirile, focurile, incendiile, conflictele cu turcii fac parte din arsenalul curent al prozatorului : „Focul tot mai înfiorătorul se încingea, grinzile arzătoare începură să cadă, odaliscele cu părul despletit strigau după ajutoru — deasupra lor acoperemîntul numaidecîtu era să se surpe și să-l îngroape. / La poartă mai în frunte stătea un tînăr răzimat pe arma sa și privea cu oarecare înfiorare focul grozav — fața lui nu se cunoscea de pulberea și fumul bătăliei, — părea adîncit în meditațiuni și slăbit din puteri după ostenelile resbelului".

Publicat mai întîi de Petru Creția în **Manuscriptum** nr. 1/1977, pp. 28—29, **Trăia într-un orășel supus turcilor** apare ca o insulă în proza de tinerețe a lui Eminescu. „Textul reprezintă — scrie Petru Creția în cea dintîi parte a sa, materialul brut, anterior redactării, romanului (**Geniu pustiu**, n.n.) ... Este scris ferm și apăsat, cu creion negru, cu ortografie fundamental cipariană, însă cu destule inconsecvențe... textul este al unui Eminescu foarte tînăr ... Evenimentele se desfășoară aproape sigur în lumea bănățeană ..." (**Opere**, vol. VII, p. 375). Orașul **cu mori sîrbești** poate fi chiar Timișoara.

Iată, aflîndu-ne acum în fața afirmației că străbunii lui Eminescu ar fi bănățeni, avem un moment de uimire: extraordinarele supoziții ale lui Ion Roșu (asupra volumului **Legendă și adevăr în biografia lui Eminescu** vom reveni) se pot sprijini și pe itinerarele bănățene ale lui Eminescu. Destul de des, cîte un Eminovici poposește în Banat, unde rămîne o vreme. În ale sale drumuri prin Timișoara, Arad, Oravița, Pascaly e vegheat de iubirea localnicilor, dar și de entuziasmul unor tineri cărturari. Drumurile lui Iulian Grozescu se întretaie spectaculos cu acelea ale trupei lui Pascaly. În **Suvenirl din București**, de altfel, tînărul poet bănățean vorbește numai în superlative despre trupa cunoscutului actor. Publicate în „Familia", **suvenirile** junelui („Pascaly debutează cu succes strălucit", „aria Jianului, cîntată cu bravură extraordinară de d-na Popescu", „Iată ce impresiune poate produce o piesă națională jucată de artiști excelenți" etc.) puteau oferi un argument pentru o relație. Bănuiala că Iulian Grozescu se numără între prietenii tînărului Eminescu nu e inutilă.

Cornel UNGUREANU

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ ARAD ŞI CENACLUL DIN ARAD AL UNIUNII SCRIITORILOR

Desen de I. CIOCIUBA

CTITOR DE ŢARĂ NOUĂ

E ctitorul ţării, pavăză şi faptă,
Şi ţintă ce-i deschisă spre progres,
Pe calea ce spre zare se deschide,
Îl vrem pe Ceauşescu reales.

E steagul care flutură văpaie
Din munte la belşugul de pe şes,
Îl vrem pe Ceauşescu Nicolae
Mereu în fruntea noastră reales.

Participînd cu inimile toate,
Unite într-al XIV-lea Congres,
Asigurînd lumina viitoare
Îl vrem pe Ceauşescu reales.

Petru JICHICI

Istorie şi revoluţie

Au fost şi mai sînt gînditori care s-au interogat şi se mai întreabă dacă principiul revoluţionar este propriu sau nu devenirii realităţii, dacă este constitutiv istoriei ori e mai degrabă un accident, ceva neprevăzut, introdus pe neaşteptate în mod copleşitor într-o ordine existentă, o ingerinţă subiectivă în mersul obiectiv al lumii, un intrus năvalnic ce schimbă sensurile şi orînduielile dinainte fixate. Dar asemenea păreri nu pot fi decît produsul unei priviri superficiale asupra lucrurilor, al unei situări într-un imediat ce nu oferă orizont explicativ, al unui „şoc" al schimbării percepute doar la suprafaţa acestela. Surprinderea legităţilor mişcării, a sensurilor şi profunzimilor devenirii unei realităţi este un proces din care nu poate lipsi dimensiunea adîncimii, a perspectivei care conferă înţelegerea întregului. Folosindu-ne de o comparaţie, oricine îşi dă seama că un peisaj perceput din interiorul lui, de la „aceeaşi înălţime" are o anume configuraţie, detaliile mai îndepărtate de privitor nepuţînd fi surprinse. În schimb dacă respectivul peisaj este scrutat de pe un munte apropiat, atunci configuraţia se schimbă, relevîndu-se aspecte care pînă aici rămăseseră necunoscute şi neobservate, orizontul lărgindu-se cu cît privitorul se situează pe o culme mai înaltă.

Comparaţia de mai sus nu trebuie gîndită numai în termeni spaţiali, căci ea poate funcţiona şi în cazul în care parametrii spaţiali sînt înlocuiţi cu cei temporali. Cu cît există o depărtare mai mare în timp faţă de un eveniment dat, cu atît respectivul eveniment poate fi surprins sub mai multe faţete. De aceea şi înţeleapta bufniţă a Minervei, cum reflecta Hegel, îşi ia zborul numai în amurg. Iar luînd un exemplu istoric, precum cel al revoluţiei franceze de acum două sute de ani, cred că foarte puţini sînt astăzi cei care mai ţin seamă de unele scrieri din acea vreme, după care revoluţia ar fi fost o „catastrofă" căzută pe capul francezilor, o „pedeapsă divină" sau un fenomen de conjuraţie ocultă.

Nu, revoluţiile, ca şi istoria, nu pot fi întîmplătoare, nu sînt fructul hazardului. Privind lucrurile de la înălţimea necesară, se va observa că ele sînt rezultatul unor legităţi obiective, al necesităţilor determinate. Dintr-o atare perspectivă metodologică trebuie privit şi actul de la 23 August 1944 din ţara noastră, victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă şi trecerea, apoi, la construirea societăţii noi, socialiste, în România constituind — aşa cum se subliniază în Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român — „expresia cerinţelor legice ale dezvoltării sociale, rezultatul procesului istoric obiectiv al succesiunii modurilor de producţie, determinat de dialectica progresului social, de necesitatea concordanţei dintre dezvoltarea forţelor de producţie şi caracterul relaţiilor de producţie, reprezintă o încununare a îndelungatei lupte revoluţionare desfăşurate de clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist, este opera istorică a întregului nostru popor".

Ioan BIRIŞ

Patria în August

Trunchiul viguros al istoriei noastre noi îşi socoteşte vîrsta în inelele de aur ale deceniilor ce s-au înălţat din acel nemuritor August 1944 : un August fierbinte, trăit de poporul român în focul luptei antifasciste — actul istoric de atunci a conferit consacrare deplină liniei politice consecvent urmate de Partidul Comunist care, cu stăruinţă, a demascat pe întreaga perioadă interbelică gravele pericole prezentate de fascism pentru pace şi democraţie, pentru libertatea popoarelor, desfăşurînd o vastă activitate politico-organizatorică menită să antreneze largi cercuri sociale, conducînd ample bătălii revoluţionare cu caracter antifascist, antirăzboinic şi antirevizionist, între care marea demonstraţie de la 1 Mai 1939 a ocupat un loc deosebit. Un August fierbinte, deci, în care insurecţia „a marcat începutul revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă care a dus la cucerirea adevăratei independenţe a patriei, la transformarea revoluţionară, socialistă a României", după cum preciza tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU.**

Fierbinte August au trăit românii în acel an şi dogoarea-i nu i-o putem uita ; nici n-am avea dreptul acesta niciodată, fiindcă în ea ne-am călit, pregătindu-ne pentru izbînzile viitoare. Într-un timp căruia i-am înstăpînit curgerea, scriindu-i noi istoria, după cum ne-a fost vrerea şi tăria. Cu atît mai mult, cu cît această istorie se cheamă tot revoluţie şi aşa se va chema şi în vremurile viitoare. Este, aceasta, strategia comunistă nu de a scrie istoria, ci de a face istoria.

Măreaţa izbîndă din Augustul nostru fierbinte a deschis etapa celor mai profunde prefaceri, a inaugurat procesul construcţiei socialiste. Congresele comuniste, începînd cu lucrările celui de al IX-lea, au înarmat partidul şi poporul cu ample şi mobilizatoare programe de acţiune revoluţionară, au făcut să pătrundă în toate sferele vieţii sociale un spirit nou, a declanşat lupta pentru desfiinţarea dogmelor, înlăturarea şabloanelor, descătuşînd, astfel, marele potenţial de gîndire şi acţiune al poporului nostru.

Zestrea materială făurită pînă acum, uriaşă, se îmbogăţeşte neîncetat. Faţa ţării se preschimbă întruna şi aceasta fiindcă poporul îşi urmează vocaţia-i de constructor. Iar ctitoriile epocii în care trăim sînt fără seamăn. Oraşele, îmbrăcînd haina modernităţii, se întrec între ele ; satele înfloresc şi pe străvechile vetre răsar construcţii rivalizînd cu acelea ale oraşelor ; combinatele şi uzinele — cetăţi ale industriei, dau faţă unor localităţi pînă mai ieri necunoscute ; pămînturile au devenit bogat-roditoare, „milionarii" care le înstăpînesc asigurînd cu prisos pîinea ţării ; ştiinţa stă la baza oricărui proces, întru cunoaşterea ei e îndrumat întreg tineretul patriei ; se străpung munţii şi se schimbă cursuri de ape, însăşi geografia patriei fiind într-o permanentă schimbare. Cît despre geografia economică de azi a României, ea are echilibrul proporţiilor exacte, edificatoare sub toate aspectele şi în tot ce înseamnă o concepţie revoluţionară unitară şi o conducere ştiinţifică pe măsură, întemeiată pe realitate, pe cerinţe şi aspiraţii proprii mersului înainte, pe cele mai avansate cuceriri ale gîndirii şi practicii umane ale cunoaşterii. De aici, şi orizontul culturii noastre politice s-a lărgit necontenit, înglobînd sensuri şi semnificaţii care privesc deopotrivă economia, ideologia, ştiinţa şi învăţămîntul, cultura şi arta, etica, morala, democraţia, conştiinţa. În Augustul de azi putem străbate, senini, drumurile care înfruntă semeţele înălţimi, se unduiesc peste spinările dealurilor ori străbat întinsele cîmpii, unind provinciile străbune, acoperind rotundul ţării, din zare pînă la Marea cea mare. Pregătindu-ne să întîmpinăm aşa cum se cuvine, urmînd Programul Directivă şi Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român, marea sărbătoare comunistă pe care acesta o reprezintă. Gîndindu-ne, adică, la ce va fi mîine în istoria de patrie, ctitorirea marii epoci comuniste.

Florin BĂNESCU

ŢĂRM DE PACE

Acum cînd vara-i ca un ţărm de mare
Şi Patria-i incandescentă stea
Iar floarea gîndurilor îşi desface
Petalele iubirii pentru ea
Cu sufletul venim pe-aceeaşi rază
Spre Patria de vise şi de dor
Aşa cum zorii vin către amiază
Aşa cum păsările vin la cuibul lor.
Tu ne eşti pîinea caldă de pe vatră
Eşti gînd curat şi cîntec înflorit
Şi pentru tine-n versuri şi în piatră
Îţi este chipul nobil dăltuit.
Şi fără trainica ta rădăcină
Şi fără milenarul tău avînt
Am fi ca umbra fără de lumină
Am fi ca pomul fără de pămînt...

Ligia TOMŞA

DE ZIUA ACEASTA

De August, cînd scriu, mîna mea se-nlumină
În cuvînt inima zvîcneşte mai tare,
Aerul însuşi se-aude -nflorind
În Ziua Aceasta cu nume de floare.
Era vară-n petale, dar ce Vară fierbinte !
Gîndul mi-e greu sub arcadele frunţii,
Pruncii mei, să vă aduceţi aminte,
Ardeau Cîmpiile Ţării şi Munţii.
Cum urcau din tranşeele zilei pe brînci,
Prin jertfa jertfiţilor noştri sîntem!
Sîngele vostru, nenumiţul pe-atunci,
Înroşea Adevărul acestui poem.
Sufletul lor, întregindu-ne Dorul,
Îl poartă şi-acum ţărîna-n tipare,
Nu uitaţi niciodată, chiar brumă de-o fi,
De Ziua Aceasta cu nume de floare,
De Ziua Aceasta demult necesară,
Ziua de August — douăzeci şi trei!
De cînd fără teamă vorbim despre Ţară,
Învăţînd pe de rost rotunjimile ei.

Nicolae NICOARĂ

PATRIE MUMĂ

Vară fierbinte — August de foc.
Patrie mumă — sacru noroc !

August răscruce — August lumină.
Patrie mumă — mîndră grădină !

August fierbinte — Biruitor.
Patrie mumă — Ţară de dor.

August de jertfă — Gînd nou.
Patrie mumă — Ţară erou !

Petru Vasile TOMOIAGĂ

IMN

Patria în August — limpede izvor
de lumini mai clare şi de libertate,
cîntec de izbîndă demn, biruitor,
puls ce-n pieptul zilei necurmat se zbate.

Patria în August — un buchet de flori
care rîd iubirii prin orice amiază,
stol de porumbei, de pace vestitori,
conştiinţa noastră liberă şi trează.

Patria în August — ţărm de vis înalt,
soare care arde sclipitor în stemă,
punte spre-mplinire, nou impuls şi salt,
nimb de sărbătoare calmă şi supremă !

Ioan VASIU

Literatura eliberării și „SOLII LUMINII"

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 constituie nu numai începutul unei noi epoci în dezvoltarea istorică a României, ci și un moment cu adinci semnificații în cultura noastră națională.

Construirea noii societăți socialiste a impus atit schimbări radicale in baza economică, cit și o nouă suprastructură corespunzătoare noii orinduiri. In acest context, au fost preluate toate valorile spirituale create de generații de-a rindul, care, prin specificul și importanța lor, constituie marca poporului român, efigia sa imprimată pe fața istoriei. Alături de acestea, a luat un avint necunoscut creația literar-artistică nouă, democratică și progresistă, izvorită din problematica timpului, din transformările ce se petreceau cu repeziciune și uimire în toate sectoarele vieții sociale. Procesul de înnoire și de transformare democratică a țării a fost sprijinit cu entuziasm și abnegație de personalități marcante ale literaturii noastre, ca M. Sadoveanu, G. Călinescu, Gala Galaction, Camil Petrescu, N.D. Cocea, Cezar Petrescu și alții. Acestora li se alătură generația ce debutase între 1920 și 1944 și care ajunsese la maturitate, reprezentată de Mihai Beniuc, Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Aurel Baranga, Silvian Iosifescu, George Ivașcu etc. Talentele noi n-au intirziat să apară în toată splendoarea și vigurozitatea lor creatoare: Nicolae Labiș, Marin Preda, Titus Popovici, Horia Lovinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu etc.

Aradul — vechi centru al luptei pentru dreptate socială și națională al mișcării muncitorești, pentru libertate și democrație — asemenea celorlalte centre ale țării, a constituit un însemnat focar de cultură românească de-a lungul istoriei. Momentul Eliberării descătușează toate energiile creatoare și efervescența noii vieți literare se face simțită și în Orașul de pe Mureș. Presa arădeană din acel timp consemnează cu mîndrie și satisfacție și realizările din domeniul cultural, literatura fiind pe primul plan. Mai intii, se considera necesară o intensă activitate de consolidare morală și spirituală a oamenilor, prin ridicarea nivelului cultural al maselor largi populare. Pentru aceasta, contactul cu operele de valoare și cu creatorii lor devenise din ce în ce mai evident și imperios. În acel iureș de transformări revoluționare, un grup de scriitori, dintre care amintim pe Zaharia Stancu, Al. Cazaban, Mihail Celarian, Horia Furtună, Dumitru Corbea, Ernest Ladislau, Alexandru Jebeleanu, sub conducerea lui Gala Galaction, poposesc în Arad la începutul toamnei lui 1945, luind parte la o frumoasă șezătoare literară. Scriitorii veneau să netezească drumul spre lumină al neamului, viața și operele lor fiind o luptă continuă pentru binele și luminarea maselor populare. „Solii luminii", cum au fost supranumiți, sint prezentați succint cu trăsăturile lor caracteristice și definitorii. Astfel, Gala Galaction este «îndrăgostitul gliei românești și păstorul îndrumător al sufletelor". Al. Cazaban e un pamfletar remarcabil care „nu se împacă cu modernismul". Zaharia Stancu „om chinuit căruia trecutul i-a închiriat o celulă", a devenit liber, exclamația sa fiind plină de semnificații: „Libertate, ce dulce-i numele tău !» Despre Dumitru Corbea aflăm că «nu e îndrăgostit de stele și nici de ochii mim... ași ai Mariei-Magdalena. E colțuros și răzvrătit. Își iubește solul și țăranii. Și-a vindut pămintul ca să-și plătească impozitele, dar slugă tot n-a vrut să fie: „Cînd m-am opus, m-au dus la pușcărie / Și m-au bătut mai rău ca pe tilhari / Oh ! cum aș vrea de repede să vie / Dreptatea cea din urmă la pluguri"».

Mișcătoare sint cuvintele rostite de Gala Galaction, care își exprimă bucuria de-a se reintilni cu primitorii arădeni, simțindu-și inima plină de prietenie, atunci cind pretutindeni au fost intimpinați de „miini prietenești și chipuri radiate de simpatie": „Sporim bogăția și puterea misiunii noastre în recolta încintătoare a Aradului. Luăm cu noi — pe calea noastră de lămurire și de muncă pacifistă și democratică — reconfortarea generos primită la Arad. Ducem cu noi la București — în redacțiile, în consiliile și în dezbaterile noastre pilda și contribuția entuziaștilor amici de lingă Mureș. Sporească, crească spre ceruri și consolideze-se pacea, solidaritatea și democrația între toți cei ce iubesc pacea, solidaritatea și democrația românească" („Patriotul" nr. 335/1945, p. 1).

Scriitorii au devenit, astfel, simbolul flăcării renăscătoare de spirit, generatoare de viață liberă în România nouă, democratică, fericită !

Iulian NEGRILĂ

O tribună a militantismului național

Sub acest titlu* Iulian Negrilă a realizat o antologie de texte din ziarul „Românul", referitoare la Marea Unire. Cartea beneficiază de un amplu „studiu introductiv" scris de prof. dr. Ion Spălățelu, în care se reliefează rolul ziarului arădean în amplul proces de pregătire și realizare a Marii Uniri. Se notează în studiu: „Cele mai luminoase și înălțătoare pagini ale ziarului s-au zămislit tocmai din efervescența de vibrant patriotism, caracteristică pregătirii, organizării și desfășurării Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, **Românul** acționind ca organ al Consiliului Național Român Central, în paginile sale fiind publicate toate documentele elaborate de acest for suprem, care reprezenta „voința poporului".

Ziarul **Românul** a apărut la Arad în 1911 și se adaugă celorlalte publicații românești din Transilvania, care au militat pentru drepturile românilor împotriva asupririi străine, în condițiile tot mai grele din perioada dualismului. Din 1912, cind revista **Tribuna** din Arad își încetează apariția, prestigiul și influența ziarului **Românul** crește tot mai mult. Din comitetul de conducere al ziarului fac parte membrii marcanți ai Partidului Național Român. În funcțiile de redactor-responsabil sau editor au lucrat publiciști talentați, oameni de condei ca Atanasie Hălmăgean, Constantin Savu, Vasile Stoica, Ion Clopoțel, ș.a. Păcat că ziarul nu dă, în nici un număr al său, întreg colectivul de redacție. Deoarece multe articole sint nesemnate, rămin încă necunoscute multe nume ale celor care au colaborat la ziarul **Românul**. Redactor la **Românul** a fost și Aron Cotruș, după cum singur mărturisește într-o scurtă autobiografie (cf. **Manuscriptum** nr. 4 (17)/1974). Nu s-a făcut încă o cercetare care să stabilească articolele scrise de Cotruș în **Românul**; de altfel, nu se cunosc nici toate poeziile publicate de Aron Cotruș în acest ziar. Au colaborat la **Românul**, au susținut acțiunile ziarului, scriitori prestigioși, oameni de cultură, ca Ion Agârbiceanu, T. Liviu-Blaga, Tiberiu Brediceanu, Ilarie Chendi, Ascaniu Crișan, Silviu Dragomir, Octavian Goga, Onisifor Ghibu, St. O. Iosif, Ioan Lupaș, Sextil Pușcariu, Octavian C. Tăslăuanu. Aceștia au semnat și „Declarația" de la Sibiu din noiembrie 1912, prin care se hotăra colaborarea la „Românul" și susținerea tuturor acțiunilor privind drepturile românilor.

După cum se observă și în studiul introductiv „ziarul **Românul**, preluind și ridicind pe o treaptă superioară tradițiile presei românești, cuprinde într-o frescă vie, revelatoare, mărturii, fapte și evenimente, atit din perioada cruntei asupriri dualiste austro-ungare din Transilvania românească (1867—1918), cit și din timpul istoricului an 1918 al înfăptuirii Marii Uniri, al recunoașterii sale internaționale prin sistemul de tratate încheiate la sfirșitul primului război mondial și al consolidării statului național român unitar". Ziarul **Românul** a avut un rol remarcabil în lupta pentru realizarea statului național unitar. După constituirea Consiliului Național Român Central, ziarul **Românul** a publicat toate documentele elaborate, circularele adresate consiliilor naționale, județene, cercuale și comunale. **Românul de joi 8/21 noiembrie 1918 a tipărit pe prima pagină Convocarea** Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia pentru data de 18/1 decembrie. **Paginile ziarului Românul** sint documente vii atit pentru efervescența patriotică din zilele premergătoare Adunării Naționale, cit și din cele în care s-a desfășurat, evenimentele fiind surprinse în articole ca **Alegerea deputaților, Toată suflarea românească să grăbească la Alba-Iulia, Programul Adunării Naționale, Apel la Alba-Iulia** și multe altele.

Iulian Negrilă a selectat în acest volum de aproape cinci sute de pagini un număr mare de texte din ziarul **Românul**. Într-o „notă asupra ediției", este explicată această întreprindere, pornită de la ideea că ziarul **Românul** a fost una dintre cele mai importante tribune de luptă politică a românilor din Transilvania de la începutul secolului nostru, împotriva asupririi sociale și naționale. Textele selectate reușesc să evidențieze acest lucru.

Alexandru RUJA

*** ZIARUL „ROMÂNUL" ȘI MAREA UNIRE. Volum realizat de prof. Iulian Negrilă. Studiu introductiv de prof. dr. Ion Spălățelu, Editura Politică, 1988.**

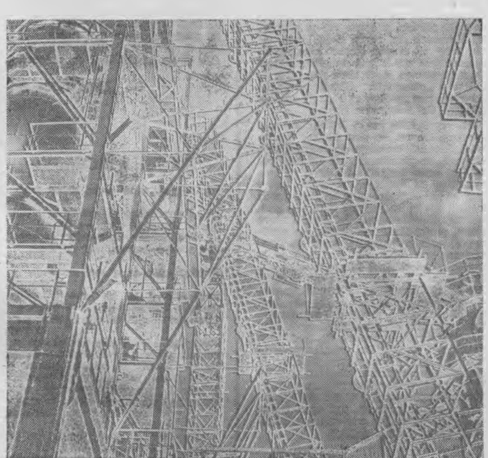

profiluri

S-a constatat de către observatorii fenomenului literar românesc că marea majoritate a prozatorilor noștri scriu (sau măcar anunță) cicluri. Ciclurile acestea își au liantul fie în genealogii complicate, fie, mai ales, într-o regăsire a unității de spațiu. Ceea ce pare o tendință aproape unanim acceptată este că locul stabilit poartă de cele mai multe ori un nume neidentificabil pe harta „clasică", dar cu atit mai ușor depistabil în mentalitatea personajelor. La Horia Ungureanu, punctul acesta se numește Ridiș și prin localitățile vecine la care se face aluzie ici-colo (Pincota, Ineu, Tirnova etc.), însă mai ales prin felul de a fi al protagoniștilor nu este greu de ghicit că ne aflăm în cîmpia Aradului.

Unde concentrice

Ridișul nu este un loc celebru (cind povestesc despre el, unii — care narează doar povestiri spuse de alții — nici nu știu exact dacă este vorba despre un Ridiș sau un Rodiș). Dar, indiferent de toponimie, locul există: el este populat de oameni ce-i trăiesc din plin transformările, de umbrele strămoșilor ce s-au pierdut în mit și este vizitat din cind în cind de urmașii indigenilor, mutați în marea lor majoritate la oraș. Ceea ce pare la început o colectivitate insignifiantă, își dezvăluie cu fiecare nouă povestire alte dimensiuni. „Ochiul zilei de ieri" și „Vara bunei speranțe", primele două cărți ale autorului, reprezintă începutul. O carte, zis polițistă, „Răzbunare ratată", nu se poate desprinde nu numai de locul ales, dar nici de personajele cu care am început să ne obișnuim. „Firul de iarbă" este continuarea. Povestirile se adună una după alta și par să nu se mai sfirșească. Cronica Ridișului se îmbogățește filă cu filă și ai impresia că autorul — cronicar și demiurg — n-are decit să arunce o piatră în apa din valea ce străbate localitatea pentru ca din însemnatul piriu să iasă la suprafață noi și noi vestigii ale unei colectivități formate din personalități distincte, asemănătoare între ele doar prin încăpățînarea, pitorescul și vitalitatea lor.

Horia Ungureanu este, în primul rind, un creator de atmosferă. Limbajul lui calm este potrivit pentru destinul unor oameni ce nu se grăbesc niciodată, dar care, metodic, termină întotdeauna ceea ce-și pun în cap, indiferent de preț, indiferent dacă trebuie să moară ei sau alții din pricina asta. Un destin neîndurător poartă acțiunile acestor personaje, întotdeauna foarte vii, complexe în simplitatea lor, pătimașe în niște simțăminte pe care nu știu și nu înțeleg să le arate oricui. „Firul de iarbă" continuă povestirea începută în celelalte cărți, atit doar că accentele se mută de la un erou la altul, fostul protagonist al unei întimplări devenind figurant al următoarei. Chiar și povestirile petrecute „la oraș" duc mai departe viața descendenților eroilor cu care de acum ne-am obișnuit, purtind în ele aceleași trăsături de caracter de care ridișenii nu vor și nu pot să scape.

Remarcabil prin concizune, Horia Ungureanu reușește (mai ales) în „Firul de iarbă" să redea o spiritualitate originală, iar influențele, din Slavici sau Faulkner, nu ne depărtează niciodată de un loc ce-i aparține în exclusivitate în aceeași măsură autorului, cit și eroilor săi. Ceea ce părea o premisă a devenit în „Firul de iarbă" o certitudine: universul lui Horia Ungureanu există ca un filon nesecat. Depinde doar de hărnicia autorului de a scoate din el cit mai multe pepite.

Gheorghe SCHWARTZ

LUPTELE PENTRU APĂRAREA TIMIŞOAREI

(AUGUST — SEPTEMBRIE 1944)

Pentru organizarea unei apărări eficiente, au fost constituite trei detaşamente. Primul a fost numit Detaşamentul Nord, format din şcolile de subofiţeri jandarmi şi subofiţeri Botoşani, avînd comandant pe colonelul Constantin Botez. Acest detaşament avea misiunea de a organiza şi apăra sectorul limitat la sud de linia Şandra, exclusiv Satchinez — Cărani — pădurea Cerneteaz — Herneacova (inclusiv) barînd, în special, direcţiile Variaş — Gelu şi Variaş — Satchinez. El a organizat rezistenţa pe localităţile Gelu — Satchinez, păstrînd o companie pe poziţia a 2-a la Vinga. Acest detaşament trebuia să păstreze permanent legătura cu grănicerii şi cu detaşamentul de siguranţă de la Perlam, pe care îl avea în faţă. Presat puternic de către inamic, detaşamentul trebuia să se replieze şi să organizeze rezistenţa, pe linia Vinga — Orţişoara — Cărani. Detaşamentul Centru era constituit din Regimentul 17 Infanterie şi 6 Artilerie călăreaţă şi era comandat de locotenent-colonelul Ilie Brădăţeanu. El avea misiunea să întîrzie înaintarea inamicului spre Timişoara, organizînd rezistenţa, pe linia Biled — Becicherecul Mic — Beregsăul Mare — Sînmihaiul German, barînd direcţiile Pesac — Timişoara şi Checea — Timişoara. Pentru realizarea acestui dispozitiv se organizează cu efectivul unui batalion întărit, zonele Hodoni — Biled — Becicherecul Mic şi Beregsăul Mare — Sînmihaiul German — Săcălaz. Printr-o companie, dispusă în linia a 2-a, la Hodoni se făcea legătura cu Detaşamentul Nord, la Satchinez. Şi acest detaşament trebuia să păstreze legătura cu grănicerii şi cu punctul înaintat de la Lovrin. Detaşamentul Centru dispunea şi de o unitate de artilerie, Regimentul 6 Artilerie Călăreaţă, care a fost constituit în 2 grupări, cea mai puternică fiind în sprijinul batalionului de nord. Artileria trebuia să sprijine cu foc, în faţa poziţiei, ambele subunităţi, în special pe direcţiile Şandra — Timişoara şi Cărpiniş — Timişoara. Detaşamentul Centru avea limita de sud, pe canalul Bega — Sînmihaiul Român — Uiseni — rîul Timiş, inclusiv. Presat puternic de către inamic, el trebuia să se replieze pe poziţia a 2-a, organizînd rezistenţa cu batalionul nord, pe linia Sînandrei — aerogara, în strînsă legătură la sud, cu Regimentul 13 Călăraşi, care apăra oraşul Timişoara şi sub ordinele căruia va acţiona. În vederea organizării luptei pe poziţia a 2-a, artileria trebuia să-şi facă amplasamente pentru totalitatea bateriilor, în regiunea de la est, de cartierul timişorean Mehala, pentru a putea apăra lizie-ra de vest a Timişoarei şi spre halta Cioreni. Detaşamentul Sud era constituit numai din trei companii ale batalionului 5 Instrucţie şi reparaţii auto şi era comandat de maiorul Petrovici. El avea misiunea să organizeze apărarea sectorului pe linia Peciu Nou — Clacova, majoritatea forţelor pe direcţia Foeni — Peciul Nou, interzicînd pătrunderea inamicului spre Timişoara. Şi acest detaşament trebuia să păstreze legătura cu grănicerii, dar el nu avea în faţă nici un detaşament înaintat. Presat puternic de către inamic, el trebuia să se replieze pe o nouă poziţie, organizînd apărarea pe linia Parţa — Jebel.

În dispozitivul astfel constituit, un rol important îl aveau grănicerii şi detaşamentele de siguranţă. Unităţile din dispozitiv trebuiau să ia sub comanda lor posturile de grăniceri în momentul în care acestea, în repliere, ajungeau pe linia lor. În acelaşi timp au fost trimise posturi de supraveghere pe linia Variaş — Şandra — Cărpiniş — Cenei — Giulvăz. Din ordinul Diviziei 9 Cavalerie au fost instalate detaşamente înaintate: Detaşamentul 1, format dintr-o companie din Batalionul 5 Instrucţie şi Reparaţii auto, la Perlam şi Detaşamentul 2, cu o compoziţie asemănătoare, la Lovrin. Acestea aveau misiunea ca, împreună cu grănicerii, să întîrzie înaintarea inamicului pe direcţia Perlam — Satchinez şi Lovrin — Biled.

Rezerva Diviziei 9 Cavalerie era constituită din Regimentul 13 Călăraşi şi Compania de „garnizoană din Timişoara. Regimentul 13 Călăraşi a organizat apărarea oraşului Timişoara, trebuind să facă intervenţii în caz de nevoie, în sprijinul Detaşamentului Centru, iar Compania de garnizoană trebuia să intervină, în cazuri asemănătoare, în sprijinul detaşamentelor Nord sau Sud.

Unităţile, astfel amplasate în dispozitiv, aveau misiunea să treacă imediat la organizarea poziţiilor realizînd, ca primă urgenţă, amplasamente pentru armamentul automat, locaşuri de tragere şi obstacole antitanc pe direcţiile probabile de înaintare ale inamicului. Aceste lucrări urmau să fie completate şi să se extindă în adîncime, realizîndu-se cuiburi de rezistenţă. Poziţia de apărare trebuia să se fixeze pe acoperiri şi puncte tari de teren şi să speculeze rîpele şi canalurile, care vor fi puse în stare de apărare. La amenajarea celei de a 2-a linii de rezistenţă, organizată după aceleaşi principii, trebuia să participe şi populaţia civilă. În cadrul dispozitivului realizat de către marea unitate de cavalerie, Regimentul 13 Călăraşi, comandat de lt. col. Ion Enescu, organiza apărarea oraşului Timişoara, astfel încît să poată face faţă atacurilor din orice direcţie.

Pentru a suplini lipsa relativă de artilerie în apărare, s-a ordonat ca Divizionul 15 Artilerie Antiaeriană, aflat în zona Timişoara, să efectueze, la nevoie, trageri terestre, în special împotriva mijloacelor blindate inamice. Dispozitivul astfel conceput trebuia realizat de către unităţile şi subunităţile Diviziei 9 Cavalerie, pînă în data de 10 septembrie 1944, ora 8. Marea unitate care a apărat Timişoara era slab dotată cu armament greu şi antitanc şi lipsea, aproape în totalitate, materialele de transmisiuni, legătura cu unităţile din dispozitiv făcîndu-se prin reţeaua telefonică S.A.R.T.

În dispozitivul astfel organizat, Divizia 9 Cavalerie trebuia să apere o fîşie lată, de aproximativ 75 km într-un moment în care o divizie se apăra pe un front cu o dezvoltare de la 10 la 15 km. Apărarea se făcea într-un teren slab, fără acoperiri puternice şi străbătut de numeroase comunicaţii, care favorizau ofensiva unităţilor motorizate, cum au şi fost cele hitleriste. Dintre comunicaţiile care veneau spre Timişoara, două erau mai importante: prima era dinspre Kikinda (Iugoslavia), prin Jimbolia şi cea dinspre Vîrşeţ (Iugoslavia), prin Moraviţa şi Deta. A treia, de mai mică importanţă, venea de pe teritoriul Ungariei, dinspre Kisszombor, prin Sînnicolaul Mare. Ele reprezentau direcţiile cele mai probabile de unde inamicul putea să pornească un atac. Dintre acestea, cea mai puternic apărată era direcţia Jimbolia — Timişoara, unde acţiona Detaşamentul Centru. Aceasta, pentru că, în principal, de aici se aştepta atacul hitleriştilor, avînd în vedere că la Jimbolia fusese capturat un mare depozit de echipament german, pe care hitleriştii încercau să-l recupereze, existînd aici frecvente ciocniri cu grănicerii români. În acelaşi timp, aceasta era direcţia de acces cea mai scurtă de la frontieră pînă la marele oraş din cîmpia Banatului, Timişoara.

Radu PAIUŞAN

Octavian VLAD

panoramic

● **Luna august** a înregistrat pe întreg cuprinsul judeţului nostru fervoarea sărbătorii. Celor 45 de ani de la actul istoric din 23 August 1944, marelui Forum comunist din noiembrie, Congresul al XIV-lea al partidului, le-au fost dedicate ample manifestări politico-ideologice şi cultural educative în toate centrele de cultură timişene. Simpozioane, mese rotunde, dezbateri, cu teme inspirate de o istorie eroică, dar şi de un prezent revoluţionar au fost organizate la Timişoara, Lugoj, Sînnicolaul Mare, Buziaş, Nădrag. Pot fi menţionate, pentru calitatea ştiinţifică şi eficienţa formativă: simpozionul cu tema „Partidul Comunist Român, organizatorul şi conducătorul revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă din August 1944" (Biblioteca municipală Lugoj), simpozionul dedicat actului de la 23 August de către oamenii muncii din Nădrag (cu participarea unor reputate cadre didactice universitare din Bucureşti, a unor dascăli remarcabili din Lugoj şi Nădrag), o acţiune mai amplă purtînd genericul „Concepţia tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** despre istoria patriei şi profundele transformări revoluţionare ale societăţii româneşti" (Întreprinderea „Victoria" din Timişoara), „Proiectul Programului-Directivă şi Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului, cutezătoare orizonturi ale dezvoltării socialiste multilaterale a patriei" (Întreprinderea de confecţii „Bega"). ● **Manifestărilor cu caracter omagial** li se adaugă seria concursurilor tematice, a şezătorilor literare, recitalurilor de versuri, organizate în numeroase lăcaşuri culturale şi de învăţămînt din judeţ. Se remarcă în mod aparte acţiunile iniţiate de Biblioteca judeţeană Timiş, de Biblioteca municipală Lugoj. ● **În toată această perioadă** s-au desfăşurat diferite manifestări din cadrul „**Zilelor cărţii social-politice**": întîlniri cu cititorii, prezentări ale unor recente apariţii editoriale, dezbateri. ● **Între 15—21 august,** peste 100 de unităţi cinematografice din judeţ participă la „**Decada filmului patriotic-revoluţionar**". Manifestarea este organizată de Întreprinderea cinematografică a judeţului Timiş în colaborare cu Comitetul judeţean al U.T.C., Consiliul judeţean al pionierilor, Inspectoratul şcolar judeţean, Consiliul judeţean al sindicatelor. ● **Acţiuni semnificative** sînt organizate cu participarea Teatrului Naţional, în cadrul „**Decadei dramaturgiei româneşti**". ● **În localitatea balneară Buziaş** s-a desfăşurat „**Săptămîna filmului istoric**", modalitate formativă eficientă, prin intermediul filmului artistic. ● **Tabere de arheologie.** Tot în cursul lunii august au fost deschise tabere de arheologie: una la Făget (ajunsă la cea de a treia ediţie, în cadrul căreia, coordonaţi de către prof. Radu Popa de la Institutul de arheologie din Bucureşti, studenţi şi elevi au studiat cetatea medievală a Făgetului. Între entuziaştii iniţiatori ai acestei manifestări se cuvine pomenit profesorul Dumitru Tomoni). Cea de a doua tabără a fost iniţiată acum un deceniu. În cadrul Complexului Muzeal Timiş de către arheologul Florin Medeleţ. Şi în acest an, tabăra de arheologie pentru tineret şi-a verificat deosebitele valenţe educative. ● **A apărut recent** un nou număr din revista studenţilor timişoreni, „Forum studenţesc". Ediţia pe care am parcurs-o cu un deosebit interes certifică pe deplin revitalizarea publicisticii din Centrul Universitar Timişoara. Un număr dens, în „priză directă" cu actualitatea, impresionînd atît prin concepţia de ansamblu a sumarului, bine susţinut de calitatea majorităţii materialelor, cît şi de o viziune artistică meritorie. „Forum studenţesc" este, în momentul de faţă, una din cele mai vii apariţii publicistice de la noi. ● **Centrul de librării Timiş,** instituţie de marcă în context naţional, şi-a desemnat fruntaşii. Unităţile cu cele mai bune rezultate în munca de difuzare a cărţii sînt librăria nr. 31 „Tudor Arghezi", librăria nr. 1 „Mihai Eminescu" şi librăria nr. 26 „Unirea".

SPECTACOL ANIVERSAR

Luni, într-o atmosferă de înaripată sărbătoare şi vibrant patriotism, în sala Operei Române şi a Teatrului Naţional din Timişoara a fost susţinut un amplu spectacol literar-muzical-coregrafic, dedicat marii noastre sărbători naţionale.

Spectacolul a debutat cu o lucrare de amplu răsunet festiv, „Mîndră zi a libertăţii", în interpretarea corurilor reunite ale Operei Române, Filarmonicii de stat „Banatul", a orchestrei Filarmonicii dirijate de Diodor Nicoară; un emoţionant moment muzical-coregrafic a evocat spiritul de jertfă al înaintaşilor care, cu eroism şi dăruire, au pus temelia zilelor de azi, cele pe care le-a inaugurat August 23 şi le-a potenţat la scara şi cota înaltelor noastre năzuinţe Congresul al IX-lea al partidului. Secvenţa muzical-coregrafică susţinută sub acest generic şi interpretată cu o profundă dăruire artistică de cîntăreţi, dansatori şi corişti a constituit unul din momentele de vîrf ale spectacolului. De asemenea, a oferit o frescă vie a fericirii tinerei generaţii, secvenţa „Creştem cutezători sub flamuri tricolore", susţinută de formaţiile de dans modern ale şcolilor generale timişorene, ale Casei pionierilor şi şoimilor patriei. Momentul literar-coregrafic „Omagiu iubiţilor conducători" s-a constituit într-o grăitoare expresie a iubirii nețărmurite cu care întreaga noastră naţiune însoţeşte şi urmează cuvîntul secretarului general al partidului. Evocarea a cuprins de asemenea crîmpeie din lupta eroică dusă în ilegalitate de tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU,** de tovarăşa **ELENA CEAUŞESCU.** „Imn frumos spre tine ţară", spectacol de brigadă artistică, precum şi complexa secvenţă „Mesaj de pace" au păstrat calda reprezentaţie la temperatura marilor noastre năzuinţe paşnice.

ASCENSIUNEA UNUI ARTIST PLASTIC REŞIŢEAN

Stelian Preduchin este cel mai tînăr membru al Cenaclului Uniunii Artiştilor Plastici din Reşiţa. S-a născut la Drobeta Turnu Severin în 7 iulie 1959. Asimilat şi integrat rapid de către mişcarea plastică locală, Stelian Preduchin nu dezminte elanul cu care a descins în acest oraş. De la început s-a ataşat de organizaţia de tineret şi, ajutat de organizaţiile municipală şi judeţeană ale Uniunii Tineretului Comunist, el îşi desfăşoară activitatea creativă la Casa Ştiinţei şi Tehnicii pentru Tineret, din municipiul Reşiţa. Devine în scurt timp coordonatorul cercului de artă plastică de la instituţia mai sus amintită, unde îndrumă cu competenţă şi pasiune tinerii creatori, aflaţi la început de drum. În acelaşi timp, Stelian Preduchin este om al muncii la Combinatul Siderurgic Reşiţa, Secţia Furnale, unde este apreciat de colegi.

Artistul plastic merge pe elementele-simbol. Peisajul, predominant în ultima perioadă, explodează de culoare. Putem spune că autorul şi-a creat o viziune cromatică proprie asupra peisajului. El se dovedeşte a fi un artist de o tenacitate creativă de invidiat, prolific, cu calităţi plastice ce se pot observa din multiplele expoziţii personale şi colective la care ne-a invitat în ultimii ani. Mai exact, în ultimul deceniu de cînd îşi începe activitatea expoziţională, cu expoziţii personale şi de grup, în ţară la: Drobeta Turnu Severin, Arad, Reşiţa, Costineşti, Timişoara, Bucureşti. Iar în străinătate: Salonul Internaţional de afiş de la Stuttgart (R. F. Germania, 1985) şi Simpozionul internaţional de la Pancevo (R.S.F. Iugoslavia, 1987). Anul 1988 a fost deosebit de fructuos pentru prolificul artist. El a participat cu lucrări, din nou, în tabăra de creaţie din Pancevo, la Salonul republican — Tîrgul de artă — de la Bucureşti, Salonul interjudeţean Timişoara şi Salonul interjudeţean de la Drobeta Turnu Severin.

Aceste multiple contacte cu publicul au incitat critica de artă care s-a pronunţat despre creaţia sa. Theodor Redlow: **Stelian Preduchin — deţinător al unei bine asimilate culturi vizuale —, dar ceea ce îi conferă de pe acum statutul de pictor este acea unitate în diversitate care face din obiectul-tablou un organism coerent în structura sa şi, mai cu seamă, cu funcţionalităţi vitale la toate nivelurile alcătuirii sale... Întotdeauna vie, mişcătoare, imaginea instaurată de Preduchin nu e una a închegării oprite, ci a actualităţii în curs".**

Stelian Preduchin este un artist în plină ascensiune, demn de a fi remarcat. O confirmă şi lucrările sale, aflate în colecţii de stat şi particulare din ţară şi R. F. Germania, Italia, R.S.F. Iugoslavia, Republica San Marino, Statele Unite ale Americii. Dacă, la toate acestea, mai menţionăm premiile I şi II (pentru grafică şi pictură în ulei) şi titlurile de laureat, obţinute la ediţiile a IV-a, a V-a şi a VI-a ale Festivalului naţional „Cîntarea României", putem conchide asupra activităţii de pînă acum şi de perspectivă a talentatului artist plastic.

Titus CRIŞCIU

Ecoul internațional al actului istoric de la 23 August

În rîndul statelor lumii care și-au gravat pentru totdeauna numele în marea epopee antifascistă, România se înscrie la loc de frunte atît prin gloriosul act de la 23 August 1944, care a avut profunde implicații asupra desfășurării celui de-al doilea război mondial, cît și prin contribuția adusă de armata sa, sprijinită larg de întregul popor, la marea victorie asupra Germaniei naziste.

Este cunoscut faptul că încă din anii de tensiune și crize internaționale, care au precedat izbucnirea celei de-a doua mari conflagrații mondiale, țara noastră a militat cu fermitate și consecvență pentru instaurarea unui sistem de securitate colectivă, capabil să anihileze acțiunile agresive ale forțelor revizioniste și să asigure pacea și cooperarea în Europa. Politica de conciliere dusă de statele de orientare democratică, opuse fascismului și revizionismului, a favorizat dezlănțuirea războiului.

În vara anului 1940, în condițiile victoriilor militare ale Wehrmachtului și ale progresivei izolări politice și diplomatice, România a suferit grave amputări teritoriale. Lipsită de orice ajutor din exterior, ea a intrat în orbita Germaniei naziste, fiindu-i în acest fel înăbușite libertatea și independența națională. S-a ajuns astfel ca, împotriva voinței și intereselor poporului român, țara noastră să fie constrînsă la o „colaborare" politică și militară cu Germania hitleristă care a antrenat-o în războiul împotriva Uniunii Sovietice.

În această situație, forțele patriotice, progresiste ale țării au trecut la organizarea unei puternice mișcări de rezistență antihitleristă care a crescut în intensitate treptat sub înrîurirea înfrîngerilor suferite pe toate fronturile de luptă a coaliției statelor agresoare. Întemeiat pe cunoașterea și analiza realităților românești și a contextului internațional, Partidul Comunist Român a difuzat, la 6 septembrie 1941, o Platformă-program intitulată semnificativ „Lupta poporului român pentru libertate și independență națională". Din ea rezultă că eliberarea țării de sub dominația străină trebuia să fie opera națiunii române însăși, prin coalizarea tuturor forțelor social-politice ale țării într-un larg front național antifascist. Acest obiectiv a putut fi realizat de-a lungul mai multor etape: în iunie 1943 a luat ființă Frontul Patriotic Antihitlerist, în aprilie 1944 Frontul Unic Muncitoresc, iar la 20 iunie 1944, Blocul Național Democratic care reunea Partidul Comunist Român, Partidul Social Democrat, Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal. Pe platforma comună de luptă s-au regăsit reunite toate forțele principale ale spectrului politic românesc. Valorificînd condițiile favorabile create de victoriile statelor coaliției antihitleriste și ale mișcării de rezistență din țările ocupate sau controlate de Wehrmacht, forțele patriotice antifasciste din România au răsturnat regimul de dictatură antonesciană, au scos țara din orbita Reichului. Sprijinită de întregul popor, întreaga armată română a trecut la luptă hotărîtă alături de celelalte state ale coaliției antihitleriste pentru eliberarea întregului teritoriu național și apoi pînă la înfrîngerea definitivă a nazismului.

Actul de la 23 August 1944 a avut o importanță hotărîtoare pentru destinele patriei noastre. Curajoasa acțiune românească s-a bucurat de o largă recunoaștere internațională. Relevînd acest fapt, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta: „Lupta eroică a poporului român împotriva Germaniei hitleriste, contribuția sa prețioasă la victoria asupra fascismului și-au găsit o largă recunoaștere în opinia publică internațională". Într-adevăr, prin dimensiunile sale interne și internaționale, prin consecințele și învățămintele ei, cotitura istorică românească din August 1944 a avut un amplu răsunet peste hotare. Ea a fost recepționată pe calea undelor într-un timp scurt pe toate meridianele globului. Posturi de radio, agenții de informații, articole apărute în presă, declarații ale unor personalități ale vieții politice, experți militari au subliniat din plin valoarea și urmările sale. Astfel, într-un comentariu al postului de radio american pentru Europa de la sfîrșitul zilei de 23 August 1944 se subliniază: „Ziua de astăzi este marcată prin două mari evenimente, dintre care unul s-a desfășurat în vest și altul la est. În primul rînd este vorba de eliberarea Parisului și în al doilea rînd este ieșirea României din războiul dus împotriva Națiunilor Unite. De acum înainte, România este un nou aliat în tabăra Națiunilor Unite, ea manifestîndu-și voința de a se alătura la lupta ce se duce împotriva inamicului comun". La rîndul său, postul de radio [illegible]ra menționa într-o emisiune din zorii zilei de 24 august: „Fapta României constituie un act de mare [illegible] și acesta va grăbi sfîrșitul războiului. Situația Germaniei în Balcani se apropie de o catastrofă îngrozitoare".

Observatori și comentatori militari străini au remarcat, chiar de la început, implicațiile operative și militar-strategice ale trecerii României de partea Națiunilor Unite. O primă consecință a reprezentat-o spulberarea intențiilor comandamentului nazist de a stabiliza frontul pe teritoriul românesc. „Nicăieri pe pămîntul românesc — evoca postul de radio Moscova — nemții n-au reușit să repete evenimentele care au avut loc în Italia de Nord în vara anului 1943. Ei n-au reușit să dezarmeze armata română și să ocupe principalele poziții strategice".

Pe lîngă faptul că armata germană a pierdut importante poziții strategice cheie, remarcabile au fost consecințele actului revoluționar românesc în ceea ce privește anihilarea unor importante forțe umane și tehnice de luptă ale inamicului. Între 23 și 31 august 1944, armata română, în colaborare cu formațiunile de luptă patriotice, a alungat inamicul din două treimi din teritoriul de atunci al țării, adică din Muntenia, Oltenia, Banat, sudul Transilvaniei și Crișanei. După numai opt zile de grele încleștări, efectivele germane scoase din luptă se cifrau la peste 61.000 de oameni (morți și prizonieri), echivalînd cu circa 6 divizii.

În aceste zile fierbinți, faptele de arme ale poporului nostru au fost urmărite și comentate pe larg de numeroase publicații străine. În numărul din 28 august 1944 ziarul „L'Humanité" își anunța cu satisfacție cititorii că „românii i-au gonit pe germani din București". Alte organe de presă au publicat periodic știri referitoare la eliberarea celorlalte zone ale țării.

Comentînd consecințele strategice ale păstrării pasurilor din Carpații meridionali de către trupele române, ziarul londonez „Evening Standard", în numărul din 28 august 1944 sublinia: „Coasta Mării Negre este deschisă. Linia potențială de apărare dintre Focșani și Galați a fost depășită, dar toate acestea pălesc în importanță față de luarea în stăpînire de către români a trecătorilor din Carpați. Aici condițiile erau similare celor de la Monte Cassino din Italia. Germanii ar fi putut să se retragă în trecători și să le păstreze de pe înălțimile muntoase care le domină. Ei ar fi putut să-și retragă multe trupe de pe frontul din România și să se mențină numai cu un ecran subțire în bune poziții defensive. În loc de aceasta, românii țin trecătorile. Germanii sînt pe cale de a fi dezarmați, iar rușii avansează rapid". În același sens se pronunța și agenția Reuter, care, prin postul de radio Londra, arăta că „prin ieșirea din luptă a României, Germania pierde mai mult decît petrolul românesc, și așa destul de redus ca producție în urma bombardamentelor aliate. Întregul edificiu nazist din Balcani începe să se năruie... Consecințele pentru viitorul mers al războiului sînt incalculabile". Și ziarul sovietic „Pravda" făcea aprecieri în aceeași direcție: „Importanța ieșirii României din Axă depășește cadrul României — sublinia un articol dedicat situației din țara noastră. Ea are o importanță covîrșitoare nu numai pentru această țară, ci pentru întreg Balcanul, deoarece prin aceasta se prăbușește întregul sistem de dominație german din sud-estul Europei". Un alt cotidian, suedez, „Dagens Nyheter", în numărul din aceeași zi, într-un articol intitulat „Semnal final" aprecia că Germania nazistă a primit o lovitură hotărîtoare atît din punct de vedere militar, cît și politic, care va avea urmări decisive asupra situației din întreaga Europă".

Însuși comandamentul armatei germane a fost nevoit să recunoască gravele consecințe survenite după actul memorabil al poporului român. Într-un raport înaintat de către Marele Stat Major german, se aprecia că evenimentele din România, „pe lîngă consecințele de ordin militar au produs în același timp o răsturnare de fronturi extrem de periculoasă, ce va duce la pierderea teritoriului nu numai al României, ci și al Bulgariei, Iugoslaviei și Greciei, punînd în pericol toată armata germană din Balcani".

Documentele de arhivă, publicațiile vremii, mărturiile diplomatice, militare, declarațiile oamenilor politici, lucrările cu caracter memorialistic, precum și studiile de specialitate relevă cu forța adevărului istoric rolul actului revoluționar românesc și consecințele sale asupra desfășurării celui de-al doilea război mondial. În condițiile unor încleștări totale și aprige între cele două tabere, trecerea țării noastre în coaliția antihitleristă a fost salutată, la unison, cu mare satisfacție și bucurie, ca unul din evenimentele importante ale conflagrației mondiale. În graiul lapidar al mărturiilor timpului, acțiunea românească a fost apreciată ca un „act decisiv", un „eveniment hotărîtor", un „act extraordinar".

Vasile DUDAȘ

MĂRTURII DIN ARHIVE STRĂINE

„La București este stare de alarmă — se arăta în răspunsul generalului german Spalcke, transmis de Secția Atașați ai Armatei de uscat, la ora 22,30 a zilei de 23 August, în urma arestării guvernului Antonescu — orașul este încercuit de trupe române. Toate intrările în oraș sînt ocupate. Evoluția situației imprevizibilă: o înăsprire probabilă".

Jurnalul de război al Grupului de armate „Ucraina de Sud" consemna în aceeași perioadă, cu scrupulozitate, principalele evenimente ce se derulau pe scena politică românească accentuînd asupra consecințelor legate de înlăturarea guvernului: (...) „Situația devine deosebit de gravă spre seară, prin răsturnarea mareșalului Antonescu și desprinderea României din război". Într-un moment în care încă nu se deschisese focul, germanii se arată vădit îngrijorați față de colaborarea în continuare a armatei române după schimbarea de regim: „Poate că unii ofițeri vor fi alături de noi. Este exclus însă ca trupa să colaboreze. Așa că nu ne mai rămîne de făcut nimic altceva decît să ne retragem cu puținele trupe germane în Carpați și să barăm trecătorile Carpaților". Se va dovedi că această apreciere este cel puțin eronată, deoarece nu numai trupa, dar nici măcar un singur ofițer român nu a mai luptat alături de armata germană începînd cu seara zilei de 23 August.

Dar iată că se declanșează ostilitățile. Sîntem în 24 august: „Pe frontul din Carpați s-a ajuns la lupte cu Regimentul 3 grăniceri român, care pînă acum este singura unitate românească ce a deschis ostilitățile (...) Atacul asupra Bucureștiului, ordonat de Führer, nu a avut succes. El s-a lovit de o puternică rezistență organizată și nu a ajuns decît pînă la intrările din partea de nord și de vest ale orașului". De mare importanță credem că este aprecierea făcută de aceeași sursă germană cu privire la noul guvern format: „Noul guvern român trebuie luat în serios. Nu trebuie să ne lăsăm pradă iluziei că ar fi vorba de o clică restrînsă de trădători. În spatele lui se află **întregul popor român** și mai ales întregul corp al generalilor". Tot surse germane arătau că „guvernul insurecției, condus de generalul Sănătescu, este format din național-țărăniști, liberali, social-democrați și comuniști" și că nu există posibilitatea practică de a se forma în teritoriul național, încă ocupat de germani, un guvern filogerman condus de un general român.

Sursele americane arătau imediat după momentul 23 August că „marea furtună care s-a abătut asupra naziștilor, în special prăpastia ce se cască și începe să pericliteze castelul lor de nisip din Balcani, a fost atît de puternică și implacabilă, încît numeroși observatori consideră că Germania nu va mai putea rezista mult timp presiunii în continuă creștere".

Într-o telegramă a Oficiului Central al Siguranței Reichului, din 27 august 1944, care făcea o analiză a situației militare din România, se arăta, în legătură cu situația din zona de vest a țării: „Omul de încredere al comandamentului de transmisii Viena raportează din Timișoara prin Vîrșeț: de la ora 16,30, stare de luptă. Armata germană din Timișoara a fost dezarmată și internată. Șase mii de prizonieri ruși au fost lăsați liberi (...) Românii construiesc dispozitive de luptă spre Arad și Jimbolia".

Era clar că în această fază confruntarea militară se generalizase pe întreg teritoriul căpătînd accente din ce în ce mai violente care pe măsura trecerii timpului înclinau balanța victoriei în favoarea forțelor insurecționale. Nu întîmplător, într-un comentariu din 29 august 1944, apărut pe marginea unui articol publicat în New York Times" se arăta că „Ieșirea României din război provoacă o considerabilă scădere a forței germane din sudul Europei și poate chiar prăbușirea totală a nazismului. Cu toate pierderile suferite, armata română continuă a fi cea mai puternică dintre acelea care au fost aliate Germaniei. În nici un caz, Reichul lui Hitler nu va fi capabil să înlocuiască cele 30 de divizii românești".

Numai în perioada 23—31 august 1944, armata română a scos din luptă (morți sau prizonieri) 61.000 de militari germani, a eliberat părțile centrale și sudice ale țării, totalizînd o suprafață de 150.000 km², echivalentă cu teritoriul însumat al Belgiei, Olandei, Elveției și Danemarcei. De aceea, cunoscutul ziar parizian „Le Figaro" scria în acea perioadă referindu-se la evenimentele de la 23 August 1944: „Este prematur să evaluăm toate consecințele pe care le poate avea răsturnarea de situație produsă în România. În orice caz, este un eveniment de mare importanță care a dat una din cele mai sensibile lovituri celui de-al III-lea Reich. În primul rînd, pentru că îl lipsește definitiv de ultimele resurse de petrol de care ar mai fi putut profita. În al doilea rînd, pentru că ar fi imposibil ca celelalte state satelite, Ungaria și Bulgaria, să nu fie și ele antrenate în catastrofa care a și început pentru cel de-al III-lea Reich și din care, în consecință, să nu caute să se retragă cît mai repede posibil".

Viorel SCRECIU

Colegiul de redacție:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1: Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907